

INSTITUT D'ESTUDIS TARRACONENSES
RAMON BERENGUER IV

BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA
TARRACONENSE

VI

EDICIÓ A CURA DE

F. XAVIER RICOMÀ VENDRELL I SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ

EXCMA. DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE TARRAGONA

1983

BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA
TARRACONENSE
VI

EDICIÓ A CURA DE
F. XAVIER RICOMÀ VENDRELL I SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ

INSTITUT D'ESTUDIS TARRACONENSES
RAMON BERENGUER IV

SECCIÓ DE BIOGRAFIA I BIBLIOGRAFIA
PUBLICACIÓ NÚM. 6

BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA
TARRACONENSE
VI

EDICIÓ A CURA DE

F. XAVIER RICOMÀ VENDRELL I SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ

EXCMA. DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE TARRAGONA

1983

Institut d'Estudis Tarraconenses
Ramon Berenguer IV

Publicació núm. 94

ISSN: 0211 - 1438

Dipòsit legal: T. 547 - 1983

Imprès a Sugrañes i Cia., Comte de Rius, 9. Tarragona

Ho edita: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Santa Anna, 8. Tarragona. Tel. 23 50 32

Í N D E X

<i>Collaboradors d'aquest número</i>	9
<i>Publicacions recensionades</i>	11
<i>Biografies</i>	13
<i>Ciències auxiliars</i>	45
<i>Cultura</i>	47
<i>Economia i societat</i>	55
<i>Etnografia</i>	65
<i>Fonts i bibliografia</i>	77
<i>Història eclesiàstica</i>	113
<i>Història local</i>	123
<i>Història política i militar</i>	153
<i>Institucions</i>	157
<i>Índex d'autors recensionats</i>	163
<i>Índex de llocs</i>	167
<i>Índex de persones</i>	171

La Bibliografia Històrica Tarraconense és un repertori bibliogràfic recollit i editat per la Secció de Biografia i Bibliografia de l'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV amb caràcter anyal.

Aplega recensions de treballs històrics apareguts durant l'any abans a la data de publicació. No obstant això, també hi són aplegades les dels publicats amb anterioritat i que, o bé no foren coneguts per la redacció o bé se li feren a mans quan l'edició ja era closa.

L'àmbit territorial abastat per la Bibliografia Històrica Tarraconense comprèn les següents comarques: Alt Camp, Baix Camp, Baix Ebre, Baix Penedès, Conca de Barberà, Montsià, Priorat, Ribera d'Ebre, Tarragonès i Terra Alta.

*La numeració expressada al marge de les recensions segueix la del volum precedent de la Bibliografia Històrica *.*

* Vegeu: *Quaderns d'Història Tarraconense I*, Tarragona, 1977, ps. 165-221; *Bibliografia Històrica Tarraconense II* (1979); III (1980); IV (1981); V (1982).

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Anguera i Nolla, Pere (P.A.)
Balañà i Abadía, Pere (P.B.)
Cabestany i Fort, Joan-F. (J-F.C.)
Casadevall i Camps, Robert (R.C.)
Cavallé i Busquets, Joan (J.C.)
Grau i Montserrat, Manuel (M.G.M.)
Herrera Navarro, Javier (J.H.N.)
Jordà i Fernàndez, Antoni (A.J.)
Miravall i Dolç, Ramon (R.M.)
Pelegrí Isanta, Maria Dolors (M-D.P.)
Perea, Eugeni (E.P.)
Pons, Amadeu (A.P.)
Ricomà i Vallhonrat, Rosa M. (R.R.)
Ricomà i Vendrell, F. Xavier (F.X.R.)
Rovira i Gómez, Salvador-J. (S-J.R.)
Sáez Vicente, Agustín (A.S.)
Secall, Gabriel (G.S.)
Soberanas i Lleó, Amadeu-J. (A-J.S.)
Solé i Bordes, Joan (J.S.)
Soler Álvarez, Eliseo (E.S.)
Tous, Jordi (J.T.)
Ventura i Solé, Daniel (D.V.)

PUBLICACIONES RECENSIONADES

- Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia (Barcelona).
Alcanar (Alcanar).
Amposta (Amposta).
Analecta Sacra Tarraconensia (Barcelona).
Anales del Instituto de Estudios Gerundenses (Girona).
Anuario de Estudios Medievales (Barcelona).
Anuario de Filología (Barcelona).
Aplec de Treballs (Montblanc).
Ausa (Vic).
L'Avenç (Barcelona).
Avui (Barcelona).
El Bagant (Banyoles).
Boletín Arqueológico (Tarragona).
Boletín de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Madrid).
Boletín de la Real Academia de la Historia (Madrid).
El Brugent (La Riba).
Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs (Alcover).
Butlletí Informatiu (L'Aleixar).
Centro de Estudios Bajoaragoneses. Boletín (Alcañiz).
El Correo Catalán (Barcelona).
Crónica (Tarragona).
Cuadernos de Trabajos de la Escuela Española de Historia y Arqueología de Roma (Roma).
Cultura (Valls).
Delta. La Veu del Poble (Sant Jaume d'Enveja).
Desaigüe (Deltebre).
Destino (Barcelona).
Diario de Lérida (Lleida).
Diario Español (Tarragona).
Dous (Rasquera).

Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos
(Barcelona).
Estudis Altafullencs (Altafulla).
Lo Floc (Riudoms).
Hidalguía (Madrid).
Hoja del Lunes (Barcelona).
Mestral (Reus).
Miscel·lània Penedesenca (Vilafranca del Penedès).
Muntanya (Barcelona).
Olerdulae (Vilafranca del Penedès).
L'Oliverot (Altafulla).
Onomàstica (Barcelona).
Papers (La Selva del Camp).
Pedralbes. Revista d'Història Moderna (Barcelona).
La Prensa (Barcelona).
Quaderns d'Estudis Andorrans (Les Valls d'Andorra).
Quaderns d'Estudis Medievals (Barcelona).
Quaderns de Vilaniu (Valls).
Randa (Barcelona).
Ràpita (Sant Carles de la Ràpita).
Razón y Fe (Madrid).
Recerques Terres de Ponent (Tàrrrega).
Región (Oviedo).
Revista Brújula (Madrid).
Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic (Santes Creus).
Sefarad (Madrid).
La Segarra (Santa Coloma de Queralt).
Lo Senienc (La Sènia).
Serra d'Or (Montserrat).
Som (Barcelona).
Studia Monastica (Montserrat).
La Tartrana (Altafulla).
Ulldecona. Revista mensual d'Informació Local (Ulldecona).
La Vanguardia (Barcelona).
Vertex (Barcelona).
La Veu de Flix (Flix).
Vimbodí (Vimbodí).
La Voz del Bajo Ebro (Tortosa).
El 3 de vuit (Vilafranca del Penedès).
Yermo (El Paular).

BIOGRAFIES

773. AA.VV.: *Miscel·lània Manyà*. Edicions Dertosa. Tortosa, 1979. 345 ps.

Homenatge al recentment traspassat Dr. Joan Bta. Manyà i Alcoverro, sota el patrocini de la Fundació Manyà, de Tortosa.

Dividida en tres parts, comença per un estudi biogràfic i un «curriculum vitae intellectualis», seguit d'un testimoniatge de seixanta persones que s'hi relacionaren, entre les que figuren personalitats de la cultura i la política catalana.

A la segona part, el Dr. Josep Perarnau, estudia l'obra de l'eminent teòleg, mitjançant una acurada bibliografia. Dintre del mateix capítol s'aporten alguns trets humans del biografat, testimoniatges d'espiritualitat, catalanisme i poemes, fonamentats sempre sobre els manuscrits del canonge gandesà. La darrera part del capítol inclou la transcripció feta per Ramon Miravall de l'inèdit «De Fide» (síntesi catalana del *Theologumena. VIè*), la qual l'autor encara no havia acabat de revisar.

La tercera part del llibre està dedicada als estudis sobre l'obra manyista, amb tesis d'Àngel Pla, Antoni Arrufat, Felipe Iriarte i Josep Batalla, i una resposta a aquest darrer per part del Dr. Manyà.

Conclou el llibre una lletra expressament escrita per l'Arquebisbe de Tarragona en nom dels bisbes catalans, seguida d'una relació d'institucions i particulars adherits a l'homenatge.

S-J.R.

774. ALTÉS I SERRA, PERE: *Joan Figuerola*. «Cultura» (Valls), 372 (1978) 9.

Treball biogràfic sobre Joan Figuerola i Ballester (Valls, 1894- Tarragona, 1978), fet amb motiu de la seva mort. Aquest vallenc escriví estudis de meteorologia local a «La Crònica de Valls», de 1915 a 1936, i a «Cultura», de 1948 a 1970.

E.S.

775. ANÒNIM: *Homes que han fet pàtria. Carles Poy Castell*. «Ulldecona. Revista mensual d'Informació local» (Ulldecona), 24 (1982), 10-11.

Biografia de Carles Poy Castell (a) «tio Carlos» o també (a) «Carlos lo Cluc», nat a Ulldecona el 1892 i mort a la mateixa població el 1981; personatge molt vinculat a la vida local, participà activament en la cooperativa del «Moli de l'oli» des dels inicis de la seva constitució; a l'«Orfeó Montsià», a «La Passió» i fou *president de jurats* de la Comunitat de regants durant molts anys.

E.S.

776. ANÒNIM: *Miquel Gran i Peris*. «Lo foc» (Riudoms), 17 (1980), 12.

Breu notícia biogràfica de Miquel Gran (Riudoms, 1620-Roma, 1684), més conegut amb el nom de Bonaventura, declarat beat el 1906.

P.A.

777. ANÒNIM: *Joan de Guinjoan*. «Lo foc» (Riudoms), 18 (1980), 12.

Breu notícia biogràfica, documentada fins el 1840, d'aquest dirigent carlí.

P.A.

778. ANÒNIM: *Francesc X. Baiges Gispert*. «Lo foc» (Riudoms), 19 (1981), 12.

Breu notícia biogràfica d'aquest eclesiàstic nascut el 1736.

P.A.

779. ANÒNIM: *Josep Gispert i Massó*. «Lo foc» (Riudoms), 27 (1981), 20.

Notícia biogràfica d'aquest pintor coetani nat a Riudoms el 1901.

P.A.

780. ANÒNIM: *Arnau de Palomar*. «Lo foc» (Riudoms), 20 (1981), 16.

Síntesi biogràfica sobre el primer feudatari de Riudoms.

P.A.

781. ARASA, ENRIQUE: *Ha fallecido Soriano Montagut*. «Amposta» (Amposta), extra desembre 1979, 5-7.

Biografia de l'escultor Innocenci Soriano Montagut, nascut a Amposta el 1893 i mort a Lleida el 1979.

E.S.

782. ARESTÉ BAGUÉS, J. - WAILKE MASSIP, L.: *El carrer «Cabo Rius»*. «La Veu de Flix» (Flix), 22 (1981).

Biografia d'en Jaume Rius i Català (Flix, 1900 - Alales, prop de Tetuan, 1924), a qui l'Ajuntament dedicà un carrer del poble. Morí a la guerra del Marroc.

E.S.

783. ARESTÉ BAGUÉS, J. - WAILKE MASSIP, L.: *El carrer doctor Müller*. «La Veu de Flix» (Flix), 29 (1982).

Biografia documentada de Wilhelm Müller Ickel (Mainz, 1878-Giessen, 1938), doctor en Ciències Químiques per la Universitat de Giessen (Alemanya), que treballà a «Electro Química de Flix S.A.» desde de 1902 i de la que fou director des de 1907 fins a 1936. Sembla ésser que tingué una participació destacada dins la vida local de Flix; en fou nomenat «Fill Adoptiu» l'any 1928.

E.S.

784. BAGUÉ, ENRIC: «Joaquim Balcells i l'Institut-Escola» dins *Homenatge a Joaquim Balcells i a Wilhelm Meyer-Lübke*. Barcelona, 1982; 14-16.

Record de la tasca del professor Balcells com a delegat del Consell de Cultura de la Generalitat de Catalunya a l'Institut-Escola.

S-J.R.

785. BARGALLÓ, J. - CAROD ROVIRA, J. L.: *Mañé y Flaquer: en defensa del País Vasco*. «Destino» (Barcelona), 20 setembre-4 octubre 1978.

Treball sobre el pensament de Mañé entorn de la qüestió de l'abolició dels furs, principalment recollit en el llibre *La paz y los Fueros* (Barcelona, 1876), conjunt d'articles publicats al «Brusi». També tracta dels viatges que va fer

per conèixer la realitat i que donaren com a fruit l'edició de l'*Oasis. Viaje al País de los Fueros* (Barcelona, 3 vols., 1878, 1879, 1880), obra que a Euskadi es considera molt valuosa, ara reeditada en la part que pertoca a Guipúscoa i Biskaia (Llibreria Vilar, Bilbao, 2 vols. 1967 i 1969).

E.S.

786. BARGALLÓ, J.-CAROD ROVIRA, J. LL.: *Mañé i Flaquer: un conservador amic d'Euskadi*. «Avui» (Barcelona), 24 setembre 1978.

Article divulgador sobre el Mañé i Flaquer regionalista, conservador, anti-centralista i no carlí —trets que destaquen els autors—, que s'enfrontà amb els homes de la Restauració utilitzant la premsa escrita arran de l'abolició dels furs de les províncies basques el 1876.

E.S.

787. BARGALLÓ, J.-CAROD ROVIRA, J. LL.: *Mañé i Flaquer: un conservador anticentralista*. «Mestral» (Reus), 6-12 octubre 1978.

Destaca la doctrina de Mañé i Flaquer sobre la plurinacionalitat de l'Estat Espanyol i contra el centralisme.

E.S.

788. BASSEGODA NONELL, J.: *Proyección de la figura de Gaudí*. «Academia. Boletín de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando» (Madrid), 50 (1980), 107-112.

El catedràtic Bassegoda torna sobre un dels temes de la seva especialitat. Aquesta vegada, és la personalitat de Gaudí en relació amb la inexistència d'una escola gaudiniana d'arquitectura.

E.S.

789. BERRUEZO, JOSÉ: *José Mañé y Flaquer. Un catalán defensor del País Vasco*. Publicaciones de la Excma. Diputación Foral de Guipúzcoa, San Sebastián, 1977^a, 82 ps.

Biografia de Mañé i Flaquer (Torredembarra, 1823 - Barcelona, 1901), fill d'un milicià del Trienni; estudi dels seus viatges a Euskadi i de les seves doctrines sobre la «foralitat» en relació a aquell territori. El capítol «Mañé y Flaquer en Guipúzcoa» (pp. 39-82) és aportació nova; en la primera edició d'aquest llibre (1974), no hi figurava.

E.S.

790. BLADÉ I DESUMVILA, A.: *Alfons Maseras i Galtés (Dignes de record)*. «Cultura» (Valls), 406 (1982), 20.

Trets biogràfics de l'escriptor, novel·lista, poeta i assagista, traductor i crític d'art, Alfons Maseras i Galtés, *home d'una catalanitat insubornable i d'un liberalisme exemplar*, nat a Sant Jaume dels Domenys (Baix Penedès, i no Alt Penedès com diu la possible errada) el 1884, exiliat el 1939 i mort a Tolosa el mateix any.

E.S.

791. BLADÉ I DESUMVILA, A.: *Domènec de la Castellania*. «Serra d'Or» (Abadia de Montserrat), XXIV (1982), 193-194.

En carta publicada a la secció «Senyor Director...», Bladé i Desumvila recorda el gandesà Josep Fornós i Benages, dermatòleg en cap de l'hospital del Sagrat Cor de Barcelona, mort el 16 de gener del 1982. Josep Fornós fou redactor en cap del periòdic nacionalista «El Llamp» de Gandesa. Com a reivindicació del nom antic de la comarca de la Terra Alta, signava els seus escrits amb el pseudònim de Domènec de la Castellania.

S-J.R.

792. BLADÉ I DESUMVILA, A.: *El meu Rovira i Virgili*. Editorial Teide (Col·lecció Capdavanters, 4), Barcelona, 1981. 272 ps.

Llibre testimoni, escrit amb una prosa modelica, evocatiu de la personalitat, l'obra i els darrers anys d'Antoni Rovira i Virgili. Resulta un document emotiu, però també seriós i important ja que Bladé ens dona a conèixer la part del seu dietari relacionada amb Rovira i Virgili així com la correspondència que, de Mèxic estant, mantingué amb l'autor de la Història Nacional de Catalunya. Aquest treball meresqué, l'any 1979, el Premi «Rovira i Virgili», instituit per Omnium Cultural del Tarragonès amb motiu del trentè aniversari de la mort, a Perpinyà, del qui fou president del Parlament de Catalunya.

S-J.R.

793. BLANCH, ANTONIO: *Antonio Romañá. Lección y ejemplo de un jesuita científico. Semblanza*. «Razón y Fé. Revista Hispanoamericana de Cultura» (Madrid), 1.002 (1981), 500-505.

Biografia d'Antoni Romañá i Pujó (Barcelona, 1900 - Sant Cugat del Vallès, 1981), que el 1934 es vinculà a l'Observatori Meteorològic de l'Ebre (Roquetes, Baix Ebre), en concret, al departament de Geofísica. Fou director d'aquella institució científica des del 1939 al 1970. El seu treball investigador s'orientà

entorn de l'heliòfísica i la geofísica. Fou president del «Patronato Alfonso X el Sabio» (CSIC) i director de la revista «Urania», de qüestions astronòmiques. Des de l'any 1952, en que es creà l'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, en fou Conseller de Nombre.

E.S.

794. BOLEDA I CASES, RAMON: «Joan Terés i Borrull, Arquebisbe i Virrei» dins *Recerques Terres de Ponent-III*. Tàrrrega, 1982; 35-48.

Biografia força completa —i on queden palesos els orígens urgellencs— de qui fou bisbe d'Elna i Tortosa i arquebisbe de Tarragona. L'autor —nascut al mateix poble que Terés: Verdú— havia publicat temps enrera dos treballs sobre aquest eclesiàstic —un, al setmanari «Nova Tàrrrega» l'any 1971, i l'altre, el 1975 (*Els Arbó i Terés. Una important família de Bellpuig del segle XVI*), editat per la Biblioteca Pública de Bellpuig—. Ara, doncs, reuneix els materials anteriorment utilitzats en un estudi biogràfic.

E.S.

795. J. C.: *La mort de Miquel Colom, una qüestió no aclarida*. «Cultura» (Valls), 368 (1978), 8.

Treball que pretén aclarir la qüestió de la mort d'aquest advocat i polític vallenc. Basant-se en un article del diari «Madrid», de 19 d'agost de 1939, diu que morí a la presó de València i no assassinat, com sempre s'havia cregut.

E.S.

796. CALBET I CAMARASA, J. M. - CORBELLA I CORBELLA, J.: *Diccionari biogràfic de metges catalans. Vol I. A - E*. Rafael Dalmau (Publicacions de la Fundació Salvador Vives Casajuana, LXVII, i del Seminari Pere Mata del Departament de Toxicologia i Medicina Legal de la Universitat Central de Barcelona), Barcelona, 1981. 192 ps.

n.=nat a ...

e.=exerci a ...

m.=mort a ...

pub. o ed.=publicà o edità a ...

esc.=escriu sobre ...

ABELLÓ, M., n. Tortosa, s. XVIII.

ABRAHAM DES PORTELL, de un llinatge de jueus de Sarral.

ADZAY BRUNELL, e. Montblanc, s. XIV.

AGUIRRE, A., e. Tarragona, s. XVIII.

AIGUADER I MIRÓ, J., n. Reus, col·labora a la premsa de Reus, s. XIX-XX.
 ALBERICH, M., n. Reus, s. XIX.
 ALBERICH I CASAS, J., n. i m. Reus, periodista i polític, esc. Escornalbou i Reus, s. XIX.
 ALBIÑANA, A., n. Alcover, s. ?
 ALBIÑANA, A., n. L'Aleixar, s. XVIII.
 ALCALÍS, B., e. Reus i Tarragona, s. XVI.
 ALDRET, F., e. Reus, s. XVI.
 ALEGRE, pare i fill, e. Reus, s. XVI.
 ALEGRET, e. Reus i La Selva del Camp, s. XVI.
 ALEU, F., e. Reus, s. XV.
 ALEU, J., e. Reus i Montblanc, s. XVI.
 ALFONSO I FRANQUET, R., e. Tarragona i Poboleda, m. Tarragona, s. XIX-XX.
 ALFONSO I SAQUETA, R., n. Tarragona, s. XIX-XX.
 ALIER I GÓMEZ, J., e. Reus (Institut Pere Mata), m. Reus, s. XX.
 ALIÓ, J. I., n. L'Alforja, s. XIX.
 ALMODÓVAR I RUIZ BRAVO, A., el 1809 lluita contra l'epidèmia de calentura estesa al Camp de Tarragona.
 ALTÉS, R., n. i m. Tarragona, polític, s. XIX.
 ALUJA I MIGUEL, A., e. Reus, esc. Reus, s. XIX.
 AMIGUET, A., n. Tortosa, s. XV-XVI.
 AMIGUET, J., e. Tortosa, s. XVI-XVII.
 ANDREU, E., e. El Vendrell, esc. Baix Penedès, s. XIX.
 ANDREU, J. P., n. Sarral, s. XVIII.
 ANDREU, P., e. Valls, s. XVII.
 ANDREU I PUIG, J., e. Reus, s. XVII.
 ANDREU I GUASCH, e. Reus, s. XIV.
 ANGLÈS, J., n. L'Espluga de Francolí, s. XVIII.
 ANGUERA, A., n. L'Espluga de Francolí, s. XVIII.
 ANGUERA I CAYLÀ, J., n. Reus, s. XIX-XX.
 ANTHON, e. Reus, s. XV.
 ANTICH, O., e. Reus, s. XV.
 APARICI, P., n. Tortosa, s. XVIII.
 ARAGONÈS, e. Reus, s. XVI.
 ARAGONÈS, G., e. Mont-roig del Camp, s. XVII.
 ARAGONÈS, G., n. Mont-roig del Camp, s. XVIII.
 ARCALIS, B., e. Reus i Tarragona, s. XVI.
 ARDÈVOL, P., n. Poboleda, s. XIX.
 ARDÈVOL I CABRER, J. J., n. Vilella Alta, estudis a Tarragona, e. Reus, geòleg, periodista, inventor, polític, secretari de la Diputació de Tarragona durant el Trienni, esc. Reus i Tarragona, estudià el còlera morbo de les vores de l'Ebre (1834), s. XIX.
 ARDÈVOL I MIRALLES, E., n. Cambrils, s. XIX-XX.
 ARDÈVOL I SARDÀ, n. Reus, s. XIX.
 ARENÓS, M., e. La Bisbal del Penedès, s. XIX-XX.
 ARNAU, e. Reus, s. XVI.
 ARNAU, C., n. Tortosa, s. XVIII.
 ARNAU, F., e. Tortosa, esc. Tortosa, s. XVIII.

ARNAU FOLGUER, e. Tarragona, s. XIV-XV.
 ARRO I TRIAY, F. DE P., esc. Reus i Tarragona, s. XIX-XX.
 ARRUFAT, e. Reus, s. XVI.
 ARTAL I MAYORAL, E., n. Tarragona, e. Vila-rodona, professor a Tarragona, esc. Ulldesona, l'Hospitalet, Conesa, publ. Tarragona, s. XIX.
 ASTRUC BONJUA, e. Tarragona i Reus, s. XV.
 ASTRUCH BARO, e. Valls, s. XV.
 ASTRUCH LEVI, e. Tarragona, propietari a Móra d'Ebre, s. XV.
 AVELLA, J., n. Montblanc, s. XV.
 BADIA, e. Reus, s. XVI.
 BADIA, J., e. Reus, s. XVI.
 BAGES, e. Reus, s. XVI.
 BAGES I TARROJA, A., e. Reus, esc. Reus, s. XIX.
 BALAGUER, R., n. Tortosa, s. XVIII.
 BALDIRÀ, V., n. Riba-roja d'Ebre, s. XVIII.
 BALDRICH, J., n. Valls, s. XVIII.
 BALLESTER I TOMÀS, N., n. Rocafort de Queralt, s. XVIII.
 BALLOT, L., e. Valls, s. XVIII.
 BALLVÉ, e. Reus, s. XVI.
 BALSELLS, J., aprenent de cirurgia a Tarragona, s. XVIII.
 BARCELÓ I ESTIVILL, R., n. Bellmunt, president del Col·legi de Metges de Tarragona, periodista, esc. Tarragona, s. XIX.
 BARENYS, «EL BESSÓ», e. Reus, s. XVI.
 BARENYS, B., e. Tarragona, s. XVI.
 BARENYS, F., n. Tarragona, e. Reus, s. XVI.
 BARRUFET I PUIG, P., n. Reus, polític, esc. Reus, s. XIX-XX.
 BARTHOMEU, e. Reus, s. XV.
 BARTOMEU, e. Tarragona, s. XVI.
 BASSA, J. A., n. Alcover, s. XVIII.
 BATELLAS, A., n. Porrera, s. XVIII.
 BATELLAS I VALL, F., n. Porrera, s. XVIII.
 BATELLAS, J. F., n. Valls, s. XVIII.
 BATLLE, R., n. Riudecols, s. XVIII.
 BATTISTINI I GALUP, R., e. Calafell, l'Espluga de Francolí, i Tarragona, m. Tarragona, esc. El Vendrell, s. XIX-XX.
 BEDÓS I ARNAL, F. DE P., Xerta, e. El Pont d'Armentera, esc. teatre que estrenà a Valls, s. XIX.
 BELLIDO I DIAZ, L., director de les aigües de Cardó, esc. Cardó, s. XIX.
 BENAVENT, J., n. Pratdip, s. XVIII.
 BENET, J., n. Reus, s. XIX.
 BENJAMÍ, e. Tarragona, s. XV.
 BEN-JUDAH, e. Reus, s. XV.
 BEN-JUHA, e. Tarragona i Reus, s. XV.
 BENUÇ, V., e. Reus, s. XV.
 BENUÇ, V., fill, e. Reus, s. XV.
 BERENGUER DE CAMPGALÍ, l'any 1388 li oferiren 50 lliures anuals si anava a exercir a Tarragona.
 BERNARD, M., n. Batea, s. XVIII.

BERNAT, e. Reus, s. xvi.
 BERNAT CERDÀ, e. Tarragona, s. xiv.
 BERTOMEU, F., e. Tarragona, s. xvi.
 BERTRAN, F., e. Tarragona, s. xv.
 BERTRAN, M., e. Tarragona, s. xvi.
 BERTRAN MALLOLA, e. La Selva del Camp, s. xiv, m. L'Espluga de Francolí.
 BERTRAN I PASTOR, M., n. Tarragona, esc. Tarragona, s. xix.
 BERTRAN I RULL, A., n. El Catllar, s. xviii-xix.
 BERTRAN I SUGRANYES, J., n. Tarragona, e. El Catllar, s. xviii.
 BLANC, B., n. Tortosa, s. xviii.
 BLANC I BENET, J., m. La Canonja, s. xix-xx.
 BOFARULL, P., n. Santa Coloma de Queralt, s. xviii-xix.
 BONAFEU MOMET, e. Valls, comerciant, s. xiv.
 BONAFÓS, M., practicant a l'Hospital de Tarragona, cirurgia ajudant després,
 s. xviii.
 BONET DE GANGES, e. Valls, comerciant i prestamista, s. xiv.
 BONJUHÀ ASTRUCH, e. Valls i Santa Coloma de Queralt, s. xiv.
 BONJUA ASTRUC, e. Tarragona i Reus, s. xv.
 BOQUER, F., n. La Selva del Camp, s. xviii.
 BORDAS I SALELLAS, F., ed. Tarragona, s. xix-xx.
 BORRÁS, A., e. Tarragona, s. xvii.
 BORRÁS, A., e. Tarragona, Cònsol en cap els anys 1699-1711.
 BORRAS, M. n. Montroig del Camp, s. xviii.
 BORRÁS I MONTANER, F., n. Falset, s. xviii-xix.
 BOSCH, e. Reus, s. xv-xvi.
 BOSCH, J., e. Tarragona, s. xv.
 BOTELLER, A., e. Tortosa, escriptor, s. xv.
 BOTEY I DUCOING, R., fill de pare tarragoní, s. xv.
 BRIANSÓ, J., n. Santa Coloma de Queralt, s. xviii.
 BRIANSÓ I PLANAS, E., n. Reus, polític, director Institut Pere Mata de Reus,
 s. xix-xx.
 BRU, a Santes Creus es serven escrits seus, s. xiii.
 BURJALS, e. Cambrils, s. xviii.
 BUSQUETS, J., n. Reus, s. xviii.
 CABALLER, J., e. Falset, s. xiv.
 CABALLERO I FERNÁNDEZ, J., esc. Torredembarra, s. xix-xx.
 CABRER, F., n. Tarragona, s. xvi.
 CABRERA, M., e. Batea, s. xvii.
 CABRIT, M., e. Santa Coloma de Queralt, s. xv.
 CAIX, T., e. Torredembarra, s. xv.
 CALASEYT, G., e. Tarragona, s. xv.
 CALL I MORROS, J., e. Tortosa, s. xix.
 CANALS, J., e. Valls, s. xviii.
 CANET I PONS, J., ed. Tarragona, s. xix.
 CAPDEVILA ALVIA I DE VILARDIGA, J. M. DE, lluità contra els francesos a Tarragona, esc. i ed. Tarragona, s. xix.
 CARAVIDA CARACOSA, e. Vallmoll durant el regnat de Pere III.
 CARBÓ, J., e. Reus, s. xv.

CARBÓ I FERRER, M., n. Alcover, dr. en filosofia i lletres, professor a l'Institut de Tarragona.

CARBÓ I VALLS, LL., e. Alcover, s. XIX.

CARBONELL, P. M., e. Tarragona, s. XVIII.

CARBONELL, P., n. Vallmoll, s. XVIII.

CARNICER, D., e. Reus, s. XVI.

CARRERA I MIRÓ, H., n. Santa Coloma de Queralt, lluità contra el còlera a Conesa, literat, s. XIX-XX.

CARRERAS, P., n. Reus, s. XVIII.

CARTAÑÀ I CASTELLÀ, P., n. i m. Sant Carles de la Ràpita, s. XIX.

CARTAÑÀ I FOLCH, J., e. Valls, s. XIX.

CASAS, A., e. Reus, s. XVI.

CASES, B., n. Riudoms, s. XVIII.

CASTELLARNAU I DE LLEOPOART, LL. DE, n. Tarragona, s. XIX.

CASTELLÓ, J., e. Tarragona, s. XVII.

CASTELLS I BALLESPÍ, M., casada amb el Dr. Constanti, metge de l'Institut Pere Mata de Reus, s. XIX.

CASTELLS I MELCIOR, M., e. balneari de l'Espluga de Francolí, s. XIX.

CASTELLVÍ PALLARÉS, F., n. Bot, ex. Tortosa, estudià filosofia, s. XIX.

CATALÀ, F., e. Reus, s. XV.

CELLERS, J., e. Reus, s. XVI.

CELMA, C., e. Tarragona, s. XV.

CITGES, J., e. Tarragona, s. XVI.

CLERGUE, e. Reus, s. XVI.

CLOT I BAS, J., n. Cambrils, s. XVIII.

CODINA I CASTELLVÍ, J., n. Reus, e. Bellmunt, s. XIX-XX.

CODINA I LLORENS, T., n. Reus, m. Santa Coloma de Queralt, s. XIX.

CODORNIU I FERRERAS, M., senador per la província de Tarragona, s. XIX.

CODORNIU I VIDAL, m. Tarragona durant l'asalt del 1811.

COLOM, F., esc. Tarragona, s. XIX.

COMENGE I FERRER, LL., esc. Pere Virgili, s. XIX-XX.

COMPANYS, F., e. l'Espluga de Francolí, sense data.

CONCABELLA, P., e. Reus, s. XV.

CONILL, B., abad del monestir de Poblet, s. XV.

CONILL, F., e. Tarragona, s. XV.

CORBELLA, B., aspirava a ésser nomenat metge de l'Hospital de Tarragona, s. XVIII.

CORBELLA, F., n. Tarragona, s. XVIII.

CORBELLA, S., e. Tarragona, s. XVIII.

CORBELLA I PARIS, A., n. i e. Tarragona, forense, s. XIX.

COSCOLLANA, J., n. Montblanc, s. XVII-XVIII.

COT, J., n. Vimbodí, s. XVIII.

CUNILL, F., n. Tarragona, s. XIV.

CUNILLERA I RIUS, M. DELS S., diputat al Parlament català per Tarragona (1932).

CUSCULLANA, J., e. Montblanc, s. XVIII.

DALMAU, FRANCESC, n. Alcover, s. XVIII.

DALMAU I MAGNÍFIC, M., membre de la Junta de Sanitat, treballà en el sanejament del port per a eliminar el paludisme i actuà contra el tifus a la presó, s. XVIII.

DAMIÀ, e. Reus, s. XVI.
DATILS, D., e. Camp de Tarragona, s. XIV.
DAVÍ DE GANGES, e. Valls, s. XIV.
DELCLÒS I BALVEY, LL., n. Tarragona, e. El Pinell de Brai, Vila-seca, Vallmoll i Tarragona, s. XX.
DELLA, M., n. Tortosa, s. XVIII.
DOLSA I RAMON, LL., n. Vila-seca de Solcina, s. XIX-XX.
DOLSA I RICARD, T., n. La Canonja, m. Cambrils, s. XIX-XX.
DOMENECH I OLSINA, F., m. Poboleda, s. XX.
DOMINGO, LL., e. Vila-rodonà, s. XIX, esc. Vila-rodonà.
DOMINGO I SANJUAN, P., n. Tarragona, s. XIX-XX.
EPHRAIM, e. Camp de Tarragona, s. XIV.
ESPADA, F., n. Batea, e. Ulldecona, esc. Ulldecona, s. XVIII.
ESPINA, J., e. Altafulla, s. XVIII.
ESPINOSA, A., n. Amposta, s. XVIII.
ESTELLER, J. BTA., n. Benissanet, s. XVIII.
ESTEVE, J., e. Vilallonga, s. XVII.
ESTOR, e. Reus, s. XVI.

M-D.P.

797. CATALÀ ROCA, PERE: *Notícia d'un vallenc emprenedor: Joan Rubinat (s. XVII)*. «Cultura» (Valls), 406 (1982), 19-20.

Dades biogràfiques del cavaller i draper Joan Rubinat (o Rubinat), emparentat amb els Feliu de la Penya, que restablí a Espanya la fabricació del pastell. El treball s'ha confeccionat exclusivament expoliant del llibre *Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII*, de PERE MOLAS, però té interès en tant que la redacció de la revista afegeix notes que amplien les notícies donades.

E.S.

798. CAVALLÉ I BUSQUETS, JOAN: *Maria Domènech, feminista?* «Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs» (Alcover), 17 (1982), 18-28.

Article en el que es dona a conèixer la personalitat i l'obra de Maria Domènech Escoté de Cañellas, escriptora alcoverenca que treballà per a la conscienciació del paper de la dona dins la societat, malgrat que no aconseguí desvincular-la del «status» clàssic que se li ha assignat de mare i mestressa de casa, però amb un intent d'arribar a la igualtat dels sexes i del dret al vot.

R.R.

799. CEBÀ: *Fetes de la família Queralt*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 32 (1982), 13.

Sobre l'entredit en què fou posat Guillem Bernat de Queralt pel Concili de Narbona (1055) i la subsegüent Concòrdia (1080).

E.S.

800. CEBÀ: *Pere II de Queralt, a la vila*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 35 (1982), 17.

Trabajo sobre Pere II de Queralt (1230-1275), donde se pone de manifiesto el trato que dispensa a sus súbditos y en el que se intercalan algunas curiosidades referentes al tema. Este trabajo queda complementado con algunos datos del Mercado de Santa Coloma.

A.S.

801. COSTAS I JOVÉ, FRANCESC: *Baltasar Segú i Homs*. «Cultura» (Valls), 335 (1975), 7-8.

Aportació de testimoniatge per a la biografia de Baltasar Segú i Homs (Valls, 1891-1974), el qual fou secretari de l'Ajuntament de Reus, primer, i de la Diputació de Tarragona, després; Cronista Oficial de la ciutat de Valls i secretari de l'«Institut d'Estudis Vallencs».

E.S.

802. CROS I CABRÉ, JOSEP: *Mossèn Josep Riba i Rovira: una voluntat que no desdeia*. «Miscel·lània d'escriptors i estudiosos riudomencs» (Riudoms), II (1982), 17-26.

Breu biografia del capellà Josep Riba (1887-1965) —fill de Pratdip i resident, els darrers anys de la seva vida, a Riudoms—, que dóna notícia de la seva trajectòria parroquial i pedagògica i insisteix especialment en el seu catalanisme abrandat i en la defensa que féu de la naixença de Gaudi a Riudoms.

P.A.

803. ESTEVA I ALSINA, MAUR: *Sant Bernat Calbó, monjo cistercenc. Text parcial d'un parlament. Presentació del llibre d'E. Fort i Cogul (27 octubre 1979).* «Ausa» (Vic), IX, núms. 95-96 (1980), 145-146.

Text parcial d'aquest parlament de presentació del llibre: *Sant Bernat Calbó, abat de Santes Creus i bisbe de Vic.* Notes i comentaris a la biografia de S. Bernat Calbó en el que destaca la seva vida de monjo i abat de Santes Creus, i les raons del seu nomenament com a bisbe de Vic (1233).

J-F.C.

804. FORT I COGUL, EUFEMIA: *El meu contacte amb Santes Creus.* «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic», VI, núm. 50 (1979), 101-107.

Publicació pòstuma. Fragments d'unes iniciades memòries en les quals es recorden l'inici de les seves visites i estades a Santes Creus (1922-1927), les quals foren la motivació de la seva dedicació d'estudiós al llarg de cinquanta anys.

J-F.C.

805. GARCÍA DE CASTRO, RAMÓN: *Mañé y Flaquer: un regionalista tradicional.* «Revista Brújula» (Madrid), 8 juny 1975.

Explicació de part de la doctrina regionalista de Mañé.

E.S.

806. GARCÍA DE CASTRO, RAMÓN: *Mañé o el equilibrio.* «Región» (Oviedo), 29 maig 1975.

Article de premsa en el que es ve a dir que Mañé es mou polèmicament en el camp situat entre el carlisme i el federalisme.

E.S.

807. GONZÁLEZ CIRER, F.: *En la muerte de un gran artista de nuestra tierra.* «Amposta» (Amposta), extra desembre 1979, 8-10.

Biografia de l'escultor Innocenci Soriano Montagut (Amposta, 1893 - Lleida, 1979), que comprèn, també, la seva producció escultòrica.

E.S.

808. HERNÁNDEZ, BUENAVENTURA - MORERA, FRANCISCO: *Descripción histórica de las estatuas, medallones, bajos relieves y bustos que adornan el frontispicio del palacio de las Excmas. Corporaciones Diputación Provincial y Ayuntamiento de la fidelísima y ejemplar ciudad de Tarragona*. Introducció de Josep M. Recasens i Comes. Publicacions de l'Excm. Ajuntament de Tarragona, Tarragona, 1982².

La restauració de la façana del palau que comparteixen les Corporacions municipal i provincial de Tarragona ha estat commemorada per l'Ajuntament tarragoní amb la publicació, en edició facsímil, de l'opuscle que Bonaventura Hernàndez i Sanahuja i Francisc Morera i Valls escriviren l'any 1865 per tal d'explicar als tarragonins el significat de les estàtues, medallons, relleus i busts que ornamenten el frontispici de la Casa Gran. La reedició va precedida d'una introducció de l'alcalde de la ciutat on justifica la publicació i considera algunes de les inexactituds contingudes en l'opuscle, a les quals cal afegir les referides a Antoni Martí i Franquès així com també la de la línia 24 de la pàgina 34, on, en comptes de Gaspar Cervantes i Saavedra, hauria de figurar Gaspar Cervantes de Gaeta. L'autor de la introducció ha sofert una fixació que li ha fet confondre Francisc Morera i Valls —lo Cantor del Francolí— amb Emili Morera i Llauradó.

S-J.R.

809. HERRERA NAVARRO, JAVIER: *Documentos relativos al arquitecto tarraconense Joan Antoni Rovira conservados en el Archivo Histórico Provincial de Tarragona*. «Boletín Arqueológico» (Tarragona), 141-144 (1978), 103-113.

Breus consideracions biogràfiques sobre l'arquitecte Joan Antoni Rovira. El treball és realitzat utilitzant diferents fons documentals servats a l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona: llibres d'acords Municipals, Manual de Protocols del notari Tomàs Prat i Riber, Copiador de comptes del Majordom de Propis i Arbitris. Són en total 43 registres documentals, entre 1752 i 1801 (amb un parèntesi de 1763 a 1786), que segueixen les diferents etapes de la vida de l'arquitecte tarragoní, constructor d'obres tan famoses com el campanar del Vendrell (1769) i l'església de Vallmoll (1772); també reparà l'Arc de Barà (1788) i l'aqüeducte del «Diable», entre d'altres.

Ens trobem amb una aportació interessant per a la història de l'arquitectura i de l'urbanisme tarragoní del segle XVIII. Tanmateix, l'autor creu que l'arquitecte Rovira era pràcticament desconegut fins ara: tan sols —diu— Morera, Rodríguez Mas i Ràfols n'havien parlat. En canvi, oblidava els treballs de Torres Amat (*Apéndice a la vida del Ilmo. Sr. D. Félix Amat*, Madrid, 1838), Madoz (*Diccionario...*, Madrid, 1849), Ruiz y Porta (*Tarraconenses ilustres*, Tarragona, 1891), Martinell (*Nombramiento de académico de J.A. Rovira, restaurador del «Pont del Diable»*, Tarragona, 1961), Tort Mitjans (*Biografía histórica de Francisco de Armanyà*, Vilanova i La Geltrú, 1967), així com les notícies oferter per Fèlix Llovell («Diario Español», 7-9-1977), la Gran Enciclopèdia Catalana, vol. 12, Barcelona, 1978, i Manuel Arranz, *Notes sobre l'arquitecte Josep*

Prat, «Aplec de Treballs», 1 (1978). Obres que, sens dubte, l'autor coneix i pensa utilitzar a la monografia que prepara sobre els arquitectes Rovira i Prat.

Desitgem que treballs com el present serveixin per a donar a conèixer l'obra d'aquest arquitecte, mereixedora, com ho és, del carrer que l'Ajuntament de Tarragona li dedicà ja fa uns anys.

A.J.

810. IGLÉSIES I FORT, JOSEP: *Joaquim Santasusagna*. VÈRTEX (Barcelona), 86 (1982), 64-65.

Breu ressenya biogràfica —malauradament necrològica— d'aquest patriota reusenc, autor de tres guies itineràries esdevingudes modèliques i de centenars d'articles de divulgació, i excursionista exemplar traspasat el març de 1982.

R.C.

811. INGLÈS I RAFECAS, JOSEP M.: «Francesc de Riera i Soldevila, un vendrellenc als setges de Saragossa de 1808 en la guerra napoleònica», dins *Miscel·lània Penedesenca-III*. Institut d'Estudis Penedesencs, Vilafranca del Penedès, 1980; 21-28.

Notícia dels fets de guerra protagonitzats per Riera i Soldevila (El Vendrell, 1788-1857), a Saragossa. Es comenten dos documents que, en part, es transcriuen, traduïts al català: un certificat signat per José Rebolledo de Palafox, l'any 1842 i un escrit cursat per Riera demanant l'aplicació dels beneficis del R. D. de 9 de març de 1809. Dits documents, que serveixen als seus descendents, són la font principal d'aquest estudi.

E.S.

812. INGLÈS I RAFECAS, JOSEP M.: *Pròleg addicional a l'Edició Facsimil del Vendrell històric*. Patronat Cultural del Vendrell, El Vendrell, 1982. 8 ps.

Valoració del llibre *Vendrell històric*, de Jaume Ramon i Vidales, amb motiu de la primera edició facsimil. El cronista del Vendrell aprofita l'avingentesa per escriure una semblança biogràfica de l'autor i per explicar-nos com el conjunt d'articles que durant set anys Jaume Ramon anà publicant al periòdic *El Vendrellense* arribaren a constituir l'antologia històrica de la capital del Baix Penedès que és el *Vendrell històric*.

S-J.R.

813. JARDÍ, ENRIC: *Gimeno*. Edicions de Nou Art Thor, Barcelona, 1978. 32 ps. il.

Síntesi biogràfico-artística del pintor Francesc Gimeno, nascut a Tortosa el 1858 i mort a Barcelona el 1927.

E.S.

814. KAHN, ALBERT E.: *Joa i tristor*. (*Reflexions de Pau Casals tal com les va relatar a — — — en versió catalana de Rosa Queralt*). Edició a cura d'Antoni Bosch Domènech. Bosch, Casa Editorial, S.A., Barcelona, 1977. 319 ps.+ 16 làms.

L'autor, nascut a Londres i graduat per la Universitat de Dartmouth, viatjà amb Casals a diversos països, assistí als seus concerts, representacions i lliçons, i el visità amb asiduitat a Puerto Rico. També examinà els papers del mestre servats a les seves residències de Sant Salvador (Baix Penedès) i Moliyg-les-Bains (Conflent, Catalunya Nord). Així mateix rebé informació de diversos docents universitaris.

Fruit d'aquest interès és l'obra —publicada originàriament a Londres, el 1970, per Simon and Schuster, sota el títol *Joys and Sorrows Reflections by Pablo Casals*— que no es pot considerar una biografia escrita per un altre, sinó un muntatge de les converses que durant moltes hores tingueren Casals i Kahn, i que aquest darrer ha fet, seleccionant i estructurant els materials damunt dits, sota la seva i exclusiva responsabilitat.

A través de 14 capítols es recorda la naixença de Pau Casals i Defilló a El Vendrell (1876), i el transcurs de la seva infantesa per aquelles contrades, en les quals destaca sempre Sant Salvador, lloc on temps després Pau faria reconstruir la casa que avui és Museu; els treballs i estades a Barcelona, Madrid, Prada de Conflent, «El Pesebre» de Ceiba (Puerto Rico), etc.; el món de les seves coneixences amb polítics, intel·lectuals i artistes; i sempre i en tot moment fixant la seva definició política sobre el règim del general Franco de forma contundent.

Llibre molt intimista que mostra la gran estima del «mestre» per la terra nadiua i els seus. Edició il·lustrada amb fotografies fetes per l'autor, no exentes de mèrit.

E.S.

815. LLAMBRICH, SALVADOR: *El maestro de música don Joaquín Arques Rullo*. «Delta. La Veu del Poble» (Sant Jaume d'Enveja), 14 (1982), 3.

Biografia de qui fou clarinetista de la banda *La Artística*, els anys 20 i la qual reinstaurà el 1977. Nat el 1912, morí el 1982.

E.S.

816. LLARCH, JOAN: *Gaudí, biografia màgica*. Plaza & Janés S.A. Editores, Barcelona, 1982. 248 ps. 4 làms.+ind.

Es tracta d'una biografia de l'arquitecte Antoni Gaudí i Cornet. Dins l'apartat d'apèndixs, n'hi ha un amb la genealogia, tot explicitant la línia materna originària de Santa Coloma de Queralt.

E.S.

817. LLORENS I LARREGOLA, ANTONI: *Personatges entrevistats*. «Miscel·lània d'Escriptors i Estudiosos Riudomencs» (Riudoms), II (1982), 33-38.

Petit recull d'anècdotes que justifiquen l'anomenada, en un moment donat, de diversos riudomencs coetanis.

P.A.

818. LÓPEZ, CARLOS MARÍA: *Mañé y Flaquer hace un siglo. Cataluña o el derecho a vivir la propia identidad*. «La Vanguardia» (Barcelona), 16 juny 1978.

Comentari de la doctrina de Mañé i Flaquer sobre el «regionalisme» català.

E.S.

819. MADUPELL, ÀLVAR: *Un diagnòstic vàlid cinc quarts de segle: el de Mañé sobre Catalunya*. «Hoja del Lunes» (Barcelona), 18 setembre 1978.

Article sobre el pensament de Mañé i Flaquer envers el centralisme de l'Estat que, segons l'autor, ja es detecta el 1855 quan col·laborava a la premsa de Montpeller.

E.S.

820. MILLÀ, J.: *Don Carlos Valmaña Fabra, ulldeconense de pro*. «Ulldecona. Revista mensual d'Informació Local» (Ulldecona), 22 (1981), 14-15.

Nota biogràfica de Valmaña i Fabra (Ulldecona, 1891-Barcelona, 1981), enginyer de camins, canals i ports, que dirigí la *Real Compañía de Canalización y Riegos del Ebro* i, posteriorment, el canal d'Urgell. Fou president honorari de la Comunitat de Regants, d'Ulldecona.

E.S.

821. MIQUEL I MACAYA, J.: *Records de l'Indaelci*. «Cultura» (Valls), 348 (1976), 11.

Notes de testimoniatge sobre el polític, escriptor, arxiver i bibliotecari Indaelci Castells i Oller (Valls, 1864-1930) que caldrà tenir en compte per a la seva biografia.

E.S.

822. MIRAVALL, RAMON: *Dom Francesc Oliver de Boteller, Abat de Poblet y Diputat del General de Catalunya. Un defensor de la causa nacional catalana*. «La voz del Bajo Ebro» (Tortosa), 1053-1054 (1977).

Treball publicat com a ressò de la conferència que havia pronunciat l'autor al Centre de Comerç, de Tortosa, sobre el tema «Història de la Generalitat de Catalunya», i ambdós motivats pel retorn del president Tarradellas i la reinstauració de la Generalitat. El contingut es relaciona amb el treball de recull, adaptació i increment de materials per a publicar «Llinatges tortosins», de Manuel Bequer i Pinyol.

L'objectiu rau en donar a conèixer la vida del tortosí Francesc Oliver de Boteller († 1598), abat del monestir de Poblet i diputat eclesiàstic del General de Catalunya. La informació incorpora referències documentals i divulga uns coneixements bàsics sobre la institució de govern de Catalunya.

F.X.R.

823. MIRAVALL, RAMON: *Tortosins oblidats. Manuel Garcia, S.J. (1715-1782)*. «La voz del Bajo Ebro» (Tortosa), 1189 (1980), 5).

Notícia sobre un jesuïta tortosí que es traslladà a Amèrica, on realitzà una intensa labor pastoral i administrativa. Traductor i autor d'una *Relación* sobre costums i rituals dels nadius. Director de les cases de l'orde a Buenos Aires i després del Col·legi de la ciutat de Santa Fe fins a l'expulsió de la Companyia. Traslladat a Itàlia, moria poc després a Faenza.

La notícia ha estat obtinguda d'una obra de Giovanni Battista Scaramelli, on se'n parla apassionadament.

F.X.R.

824. MORALES ROCA, FRANCISCO: *Privilegios nobiliarios del principado de Cataluña. Dinastía de Austria. Reinado de Carlos II (1665-1700)*. «Hidalguía» (Madrid), XXVII (1979), núm. 153, 177-208, núm. 156, 681-696, núm. 157, 777-792; XXVIII (1980), núm. 158, 17-48, núm. 159, 225-244.

Breu relació de les concessions nobiliaries, segons la documentació conservada a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i que foren en total 467: 216 ciutadans

honrats, 150 cavallers i 101 nobles. Aportem notícia de tots aquells beneficiats naturals, nascuts o veïns de les terres i comarques tarragonines.

AMARGÓS Y SENTÍS, JOSÉ. Natural de Anés de Tortosa. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 10-XI-1672).

BALLE, JUAN. Natural de Vilavert. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 22-VII-1679).

BARRACHERT, JOSÉ. Natural de Tortosa. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 11-III-1677). Doctor en Derecho.

BARRATER, JOSÉ. Natural de Falset. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 20-II-1681).

BENAVENT, ANTONIO. Natural de Montroig. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 30-I-1671). Capitán y comisario de los reales ejércitos.

BORDES, SALVADOR. Natural de Tortosa. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 20-III-1677).

BORRÀS I MARTÍ, FRANCISCO DE. Hijo de Jaime Borràs. Despacho de comisión a Manuel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 18-III-1675). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 10-VI-1675). Noble del Principado de Cataluña (Madrid, 12-VI-1690). Ciudadano Honrado de Tarragona. Doctor en Derecho.

CAPSIR Y SANZ, FRANCISCO DE. Natural de Tortosa. Noble del Principado de Cataluña (Madrid, 20-III-1687). Hermano de Rafael de Capsir, caballero gobernador y capitán general de Cartagena de Indias.

CARTES (sic) (=CORTES), ONOFRE. Natural de Tortosa. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 15-I-1685).

CLAVER, JOSÉ DE. Natural de Tarragona. Despacho de comisión a Juan de Descatllar para armarle caballero (Madrid, 7-V-1697). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 20-VIII-1697). En 1690 solicitó el privilegio de noble. Doctor en Derecho. Asessor del Campo de Tarragona. Doctor de la Real Audiencia de Cataluña.

CLUA AMARGÓS Y MONTAGUT, MARCOS ANTONIO. Natural de Corbera. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 20-X-1666). En 1666 solicitó el privilegio de caballero.

CLUA AMARGÓS Y MONTAGUT, MIGUEL. Natural de Corbera. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 20-X-1666). En 1666 solicitó el privilegio de caballero.

ENGUERA, BALTASAR. Natural de Falset. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 9-VII-1677).

FIGUEROLA, AGUSTÍN. Natural de Alcover. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 10-VII-1693). Privilegio concedido para beneficiar las obras del Hospital de la Seu d'Urgell. Capitán de infantería.

FONT, JUAN. Natural de Gandesa. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 2-IV-1675).

FORT, COSME. Natural de Alforja. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 20-VIII-1675).

FORT, ISIDRO. Natural de Alforja. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 26-X-1667).

GENDRE, DIEGO. Natural de Montblanc. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 9-II-1678).

GENDRE, JOSÉ. Vecino de Barcelona y oriundo de Tarragona. Ciutadà Honrat

de Barcelona (Madrid, 15-VIII-1668). En 1661 solicitó privilegio de caballero. Capitán de los tercios de caballería del Rosellón.

GIRONA Y DE MIRALLES, RAIMUNDO IGNACIO DE. Natural de Tarragona. Ciudadà Honrat de Barcelona (Madrid, 4-V-1669). Despacho de comisión a Manuel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 6-III-1674). Caballero del Principado de Cataluña (Aranjuez, 5-V-1675). Doctor en Derecho.

GRAS Y SANZ, JUAN DE. Natural de Reus. Noble del Principado de Cataluña (Madrid, 5-II-1676).

GÜELL, JOSÉ. Natural de Alcover. Ciudadà Honrat de Barcelona (Madrid, 8-X-1675). Notario de Barcelona y Cónsul de la Lonja de Mar.

HOM DE DEL, JOSÉ DE. Natural de Riudecanyes y vecino de Barcelona. Despacho de comisión a Gabriel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 24-5-1669). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid 11-VII-1669). Capitán de infantería y Ciudadà Honrat de Barcelona.

KIES Y HELMONT, JUAN DE. Natural de Haarlem (Holanda). Despacho de comisión a Manuel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 4-VI-1692). No obtuvo despacho del privilegio militar. Señor del castillo de Vilaseca de Solzina. Cónsul de Holanda en Barcelona y embajador de los Estados Generales. Es de religión católica. Casado con María Ángela de Sala y de Fontanella.

MAGRINYÀ, LUIS DE. Natural de Falset. Despacho de comisión a Pedro de Figuerola, gobernador de armas de Tarragona para armarle caballero (Madrid, 30-XII-1682). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 14-VIII-1683). Ciudadà Honrat de Barcelona y capitán de infantería.

MONTAGUT, JAIME DE. Natural de Tortosa. Despacho de comisión a Pedro de Miravall para armarle caballero (Madrid, 31-XII-1673). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 12-III-1674). Ciudadà Honrat de Barcelona.

NEBOT, JAIME. Natural de Vilaplana. Ciudadà Honrat de Barcelona (Madrid, 13-III-1675).

NIN, JUAN DE. Natural de Vendrell y vecino de Salamó. Ciudadà Honrat de Barcelona (Madrid, 20-V-1680). Despacho de comisión a Diego Vidal de Agraz para armarle caballero (Madrid, 4-XI-1678). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 10-III-1679).

NINOT, JOSÉ DE. Oriundo de Santa Coloma de Queralt. Hijo de Juan Ninot, ciudadà Honrat de Barcelona y sobrino de José Ninot, obispo de Gerona y Lérida. Despacho de comisión a Gabriel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 14-VII-1669). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 29-I-1670). Noble del Principado de Cataluña (Madrid, 20-III-1687). Capitán de infantería.

ORIOI, JOSÉ ANTONIO DE. Natural de Flix. Hijo de Pedro Pablo Oriol, notario real. Despacho de comisión a Pedro de Jordà para armarle caballero (Madrid, 10-V-1680). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 7-VII-1680). Noble del Principado de Cataluña (Madrid, 16-III-1684). Ciudadà Honrat de Barcelona.

ORIOI, NICOLÁS. Natural de Gandesa. Ciudadà Honrat de Barcelona (Madrid, 21-XI-1669). Doctor en Medicina.

PAU, DOMINGO DE. Natural de Tortosa. Ciudadà Honrat de Barcelona (Madrid, 11-VI-1668). Jurado y procurador de Tortosa.

PEDROLO Y DESCLERGUIES, FRANCISCO DE. Noble del Principado de Cataluña (Buen Retiro, 11-XII-1679). Batlle de Montblanc.

PELLICER Y PEDRET, JUAN. Natural de Falset. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 13-VIII-1669).

PERELLÓ, ONOFRE. Natural de Santa Coloma de Queralt. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 3-VII-1679).

PERELLÓ Y GUIU, FRANCISCO. Natural de la Ametlla. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 30-VI-1666).

PERIS, FRANCISCO DE. Natural de Tortosa. Despacho de comisión a Antonio de Camporrells para armarle caballero (Madrid, 7-IV-1687). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 30-IV-1687). Capitán de infantería.

PEYRI, PEDRO DE. Natural de Vilanova de Escornalbou y vecino de Alentorn. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 13-IX-1681). Despacho de comisión al conde de Llar para armarle caballero (Madrid, 10-III-1700). Caballero del Principado de Catalunya (Aranjuez, 10-V-1700).

POCA, JUAN. Natural de la Espluga de Francolí. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 8-VI-1672).

PUJOL, JUAN (EL MAYOR). Natural de Lera. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 15-VI-1682).

REDOLAT, JACINTO DE. Natural de Tarragona y oriundo de Aragón. Noble del Principado de Cataluña (s.f.). Privilegio concedido para beneficiar las obras del Hospital de Castell Ciutat. Sargento de milicias. Pertenece al linaje de infanzones.

RIBER, MIGUEL DE. Natural de Tarragona. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 1-VIII-1669). Despacho de comisión a Gabriel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 7-IV-1674). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 27-V-1674).

RIU DE FOIX, CLEMENTE. Natural de Tortosa. Hijo de José Riu, caballero, y nieto de Andrés Riu. Noble del Principado de Cataluña (Madrid, 30-I-1687).

ROBINAT, JUAN DE. Oriundo de Tárrega. Privilegio de caballero solicitado por la Junta de Comercio de Barcelona (15-II-1694). Despacho de comisión a Manuel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 16-V-1694). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 16-VI-1694). Fabricante de lienzos y lino con talleres en Valls y en Manresa.

TODA Y GIL, FRANCISCO. Natural de Riudoms. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 17-X-1670). Doctor en Derecho. Magistrado de la Real Audiencia de Cataluña. Regente de la Cancillería Real. Habilitador de Cortes. Conceller de Barcelona.

TORRENS DEL MAS, PEDRO DE. Natural de Constantí. Despacho de comisión a Gabriel de Llupià, gobernador general de Cataluña para armarle caballero (Madrid, 1-VII-1669). Caballero del Principado de Cataluña (Madrid, 20-X-1670).

TORROJA, SEBASTIÁN. Natural de Reus. Ciutadà Honrat de Barcelona (Madrid, 8-X-1672).

J-F.C.

825. MUÑOZ I HERNÁNDEZ, P.: *Notícies del Barbut de Vinebre*. «La Veu de Flix» (Flix), 5 (1980).

Noticia del carlí Isidre Teixidor, que, acabada la primera carlinada, fou bandoler a la comarca.

E.S.

826. MUÑOZ I HERNÁNDEZ, P.: *Sobre «El Capellà de Flix»*. «La Veu de Flix» (Flix), 17 (1981).

Noticia biogràfica del sacerdot Josep Agramunt, que, el 1873 s'integrà a una partida carlina; després fou coronel del «Regimiento de Gandesa». Nascut a Flix, morí el 1887 a Clichy (França).

E.S.

827. NÚÑEZ ENCABO, MANUEL: *Manuel Sales y Ferré: los orígenes de la sociología en España*. Editorial Cuadernos para el Diálogo (Colección del Instituto de Técnicas Sociales). Madrid, 1976. 397 ps.

Estudio sobre la vida y la obra del prof. Manuel Sales y Ferré, nacido en 1843 en Ulldecona y fallecido en 1910 en Vinaroz. Fue catedrático de Geografía histórica y de Historia universal en la Universidad de Sevilla, y de Sociología (a partir de 1899) en la de Madrid. En 1900 fue nombrado vicesecretario del «Instituto Internacional de Sociología», con sede en París.

La obra profundiza en las tres etapas de pensamiento del catedrático ulldeconense: a) filosófico-krausista, b) histórico-antropológica, y c) sociológica. Los datos biográficos proceden del archivo de la familia de D. Domingo Barnés.

A.S.

828. ORS, ABEL: *Mañé y Flaquer: un predecesor de las actuales autonomías regionales*. «Diario Español» (Tarragona), 9-26 setembre 1978.

Exposició de les teories polítiques de Mañé i Flaquer sobre cadascuna de les qüestions indicades als títols dels articles que formen aquest serial i que són els següents:

- setembre, 9 (I): *Ideario general*.
- setembre, 15 (II): *Mañé y Flaquer y el carlismo*.
- setembre, 20 (III): *El foralismo como expresión de la existencia social de los pueblos*.
- setembre, 22 (IV): *Juan Mañé, sus contemporáneos y la autonomía*.
- setembre, 26 (V): *Mañé y Flaquer versus los regímenes preautonómicos vigentes*.

E.S.

829. PAGÈS, PELAI: «Introducción» dins NIN, ANDREU, *Los movimientos de emancipación nacional*. Ed. Fontamara, Barcelona, 1977; 15-34.

Anàlisi del pensament de l'Andreu Nin sobre el nacionalisme tot situant-lo dins la seva praxi política.

E.S.

830. PÀMIES I MATEU, FRANCESC: *Joaquim Santasusagna i Vallès*. «Muntanya» (Barcelona), 723 (1982), 228-230.

Evocació d'un deixeble. Se'ns parla de l'autodidacta reusenc Santasusagna, ex-directiu del «Centre de Lectura», muntanyenc entusiasta i autor de conegudes guies excursionistes i d'altres estudis.

E.S.

831. P. S.: *Baltasar de Toda i de Tàpies*. «Lo foc» (Riudoms), 24 (1981), 20.

Esbós biogràfic d'aquest polític i advocat (1786-1867) que ostentà diversos càrrecs de govern.

P.A.

832. P. S.: *Cristófol Robuster*. *Joan Maymó*. «Lo foc» (Riudoms), 32 (1982), 20.

Nota biogràfica sobre el bisbe Robuster (1549?-1631) i sobre el comerciant sis-centista, fabricant d'aiguardent.

P.A.

833. P. S.: *Elisabet Granada i Jover*. «Lo foc» (Riudoms), (1981), 20.

Breu síntesi biogràfica de la creadora, el 1653, d'un benifet a Riudoms.

P.A.

834. P. S.: *Eudald Salvador*. «Lo foc» (Riudoms), 28 (1981), 28.

Biografia d'un aventurer liberal vuit-centista.

P.A.

835. P. S.: *Gaietà Sentís i Gran*. «Lo foc» (Riudoms), 23 (1981), 20.

Notícia biogràfica d'aquest eclesiàstic riudomenc (1846-1922), escriptor, cofundador de «La Cruz» i vicari general.

P.A.

836. P. S.: *Jaime Mestra*. «Lo foc» (Riudoms), 36 (1982), 28.

Notícia biogràfica del pintor set-centista, possiblement riudomenc, que pintà primer a Tarragona i després en diverses ciutats italianes.

P.A.

837. P. S.: *Joan Nebot*. «Lo foc» (Riudoms), 25 (1981), 20.

Breu notícia biogràfica d'un dels principals dirigents austriacistes de la comarca.

P.A.

838. P. S.: *Joaquim Carnicer*. «Lo foc» (Riudoms), 30 (1982), 20.

Notícia biogràfica d'un eclesiàstic set-centista.

P.A.

839. P. S.: *Josep M. Cavallé i Carreño*. «Lo foc» (Riudoms), 33 (1982), 20.

Breu biografia del monjo cistercenc (1806-1870).

P.A.

840. P. S.: *Marc Gispert i Forcadell*. «Lo foc» (Riudoms), 29 (1981), 24.

Biografia del dominic missioner i escriptor (1865-1941).

P.A.

841. P. S.: *Miquel Montaner*. «Lo foc» (Riudoms), 35 (1982), 20.

Breu nota biogràfica sobre un pagès i comerciant vuit-centista.

P.A.

842. P. S.: *Pere Ferré i Simó*. «Lo foc» (Riudoms), 81 (1982), 20.

Notícia biogràfica del frare cistercenc (1809-1887).

P.A.

843. P. S.: *Raïfael Nebot*. «Lo foc» (Riudoms), 26 (1981), 28.

Notícia biogràfica, força documentada, d'un dels més importants dirigents austracistes de la comarca.

P.A.

844. P. S.: *Sebastià Domench*. «Lo foc» (Riudoms), 34 (1982), 20.

Notícia biogràfica del comerciant i polític del XIX.

P.A.

845. PEREA, EUGENI: *Genealogia del Beat Bonaventura Gran (de 1592 a 1902)*. «Lo foc» (Riudoms), 17 (1980), 6-7.

Reproducció de l'arbre genealògic fet per Mn. Ventura l'any 1906, amb un breu comentari.

P.A.

846. PEREA, EUGENI: *Segons un document del s. XVIII. Genealogia del Beat*. «Lo foc» (Riudoms), 28 (1981), 10-11.

Transcripció, facsimil i comentari d'una genealogia set-centista del beat Gran.

P.A.

847. PIJUAN DOMÈNECH, M. ROSA - SOLÉ PARRA, MARIA DEL CARME: «El ressò a les comarques tarragonines del pensament de Marcellí Domingo» dins *Colloqui Internacional de la 2a República Espanyola* (Comunicacions presentades a les ponències I i II). Tarragona, 1981; 233-244.

Per confegir llur treball, les autores han extractat el contingut de 33 informacions —principalment articles i conferències del polític tarragoní— aparegudes en les següents publicacions: «Tarragona Federal» (republicà esquerrà), «Diari de Tarragona» (conservador independent), «La Cruz» (també tarragoní, catòlic de dreta) i «Foment», de Reus (diari que s'autodefinia «portaveu d'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques tarragonines»). El diari més utilitzat (23 cops) fou «Tarragona Federal», que és el que donava més vol a l'actuació marcellinista.

L'espai de temps estudiat va del maig del 1931 a les darreries del 1933, o sigui que agafa els dos períodes ministerials de Marcellí Domingo. (En el primer, s'encarregà de la cartera d'Instrucció Pública tan aviat com fou proclamada la República; en el segon, de la d'Agricultura.) Com a ministre d'Instrucció Pública, realitzà una obra eficaç i positiva des del primer moment ja que decretà de seguida l'ensenyament bilingüe a les escoles primàries i, en poc temps, n'augmentà el nombre en 7.000 (sense que fos deixat de banda el seu projecte de crear-ne 27.000 en cinc anys). Pel seu laïcisme, fou titllat d'antireligiós pels catòlics, i combatut durament. Com a ministre d'Agricultura, ja aprovada la Constitució del 32, tot just va poder iniciar la Reforma Agrària, que era un ideal que compartien els partits republicans d'esquerra i els socialistes.

La ideologia de Marcellí Domingo era demòcrata-liberal i socialitzant, sobretot en l'oposició. Creia en la supremacia del poder civil. Tingué fama de revolucionari en la seva juvenesa. Amb la República esdevingué més conservador, amb la idea d'ajudar a la consolidació de la democràcia.

Pel que toca a la seva catalanitat (indubtable; parlava i escrivia un bon català) no passà, en el terreny polític, d'un utonomisme moderat. I per bé que formà part del primer directori d'Esquerra Republicana de Catalunya, se separà d'aquest partit per creure que exagerava la nota nacionalista. D'ací les crítiques de què fou objecte per part d'aquest sector. En realitat, Marcellí Domingo projectà sempre el seu ideari —i les seves aspiracions— en l'àmbit de l'Estat. Només cal recordar el seu paper en la fundació del partit Radical-socialista espanyol (1929) imitat del francès que acabdillava Edouard Herriot.

Tals són, en resum, les conclusions, força acceptables, a les quals creiem que arriben les autores de la comunicació que hem provat de sintetitzar. Només és de doldre una certa descurança gramatical.

A.B.

848. PLA, JOSEP: *Francesc Gimeno, pintor, el vell (1858-1927)*. Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears, Barcelona, 1978. 30 ps.

Es tracta d'una edició-separata del treball que, amb el mateix títol, forma part de la serie *Homenots*, feta en commemoració de l'Exposició-Homenatge del pintor, fill de Tortosa, amb motiu dels cinquanta anys de la seva mort.

E.S.

849. POTAU COMPTE, JUAN: *Mañé y Flaquer, una imagen de «La Catalunya Gran»*. «La Prensa» (Barcelona), 14 juny 1975.

Divulgació periodística de part del pensament de Mañé i Flaquer.

E.S.

850. PUJALS I VALLVÉ, JOAN MARIA: *Sant Bernat Calbó i el seu temps*. (La xarxa, 28). Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1980. 144 ps.

Llibre escrit amb el propòsit de fer conèixer als infants i adolescents la figura de sant Bernat Calbó i la societat catalana del seu temps. L'autor ha reeixit en l'empresa, sempre difícil, d'assolir un estil entenedor per a la mainada. Les pàgines del primer capítol, titulat «El país en temps de sant Bernat Calvó», poden ser utilitzades, amb moltes possibilitats d'èxit, pels mestres que practiquen l'escola activa, a nivell de sisè curs d'E.G.B., com a comentaris de text encaminats a fer comprendre el que foren les relacions entre senyors i vassalls a l'Edat mitjana, així com el feudalisme, la vida al camp i a les ciutats, les classes socials i el comerç a la Catalunya dels segles XII i XIII. També pot resultar molt útil el text del capítol tercer dedicat a tractar el paper desenvolupat pels monestirs de Poblet i Santes Creus en la història del país.

S-J.R.

851. RAMON I CAVALLER, MARIA: *Vendrell històric*. «El 3 de vuit» (Vilafranca del Penedès), 1 (1982), 16.

A l'avinentesa de la reedició en facsimil de l'obra *Vendrell històric*, de Jaume Ramon i Vidales (El Vendrell, 1845-1900), la seva besnéta escriu la bio-bibliografia d'aquell historiador vendrellenc, poeta i notari (ho fou de Sarraí des de 1872; de Montblanc, des de 1884, i del Vendrell, des de 1888). Un dels germans, Ramon Ramon, fou saineter.

E.S.

852. RIERA I TUÈBOLS, SANTIAGO: *Un científic català de la Il·lustració. Antoni de Martí i Franquès*. «Serra d'Or» (Monestir de Montserrat), XXIV (1982), 601-604.

Treball divulgador de la vida i l'obra d'Antoni Martí i Franquès. De manera preferent destaca la condició de científic del personatge.

S-J.R.

853. RIU, MANUEL: *Eufemià Fort, historiador de Santes Creus i del monaquisme català*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic», VI, núm. 51, 133-141.

Text de la conferència pronunciada (14-X-1980) a la sessió d'homenatge a Eufemià Fort i Cogul, celebrada per l'A.B. de Santes Creus amb motiu de la seva mort (25-V-1979). Es destaca la tasca d'estudi de la història del cenobi de Santes Creus i del monaquisme català, aquesta darrera mitjançant els Col·loquis dels quals fou el seu principal animador. Valoració crítica de l'aportació al coneixement monàstic català de les seves principals obres publicades el llarg de cinquanta anys però especialment en aquests darrers vint-i-cinc. Completa el treball ressenyat a «BHT» núm. V (1982), pàg. 65, núm. 639.

J-F.C.

854. ROIG, FRANCESC: *Santiago Rusiñol i Tarragona*. «Diario Español» (Tarragona), 23 maig 1982.

Sobre la relació de Rusiñol amb les terres de Tarragona a través dels seus viatges, les seves amistats i les institucions locals.

E.S.

855. ROIG, FRANCESC: *Santiago Rusiñol vist per Josep Pin i Soler*. «Diario Español» (Tarragona), 11 juny 1982.

Sintetitza l'opinió que l'escriptor tarragoní Pin i Soler tenia de Santiago Rusiñol, en base a una lletra que li trameté i al que diu a *Comentaris sobre llibres i autors*.

E.S.

856. ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J.: *Antoni Martí i Franquès i l'Altafulla del seu temps (1750-1832)*. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1982. 187 ps.

L'historiador Rovira i Gómez ha sabut trobar l'espai que mancava cobrir en la biografia de Martí i Franquès. Amb una formació teòrica que el mena

cap al qüestionament de la història tradicional i el rebuig del tòpic, tot plegat amb un ple domini de les fonts, Rovira és planteja el personatge en el seu medi. Perquè aquesta és l'única forma en què l'autor entén la biografia. No es tracta, doncs, d'exalçar vides, sinó d'analitzar-les en el seu marc històric, dient-ne el bo i el dolent i mirant de servir-se'n per a millor entendre el funcionament de la societat. És la síntesi de la història dels individus i la història social.

Els personatges il·lustres, els membres de les classes privilegiades, poden ser sempre l'exemple d'una manera de fer i de ser. D'ells ens resta una documentació copiosa que els més humils no ens han pogut llegar. Per això, l'estudi de les famílies distingides és una faceta de la història que cada dia es conrea més; sobretot si tenim en compte, com es demostra en el treball que comentem, la gran relació i interdependència entre els membres de les classes dominants (els Gatell, Martí, Baldrich, Veciana, Kies, Franquès, etc.). Aquest conreu, tanmateix, no percaça el suat ideal de la vanaglòria, sinó que pretén copsar-ne el paper en el teixit social.

La biografia que Rovira fa de Martí no es planteja la seva tasca científica, que amb escriu han estudiat Quintana, Iglésies i d'altres. El que es proposa és, només —i ja és molt—, situar-lo en el seu marc. I el marc són tres cercles concèntrics: la vila d'Altafulla, la família del biografat i ell mateix.

La primera part potser sigui la menys nova, puix que respon a la recollida i confrontació de tot un seguit de treballs ja publicats anteriorment per l'autor. Tot i això, a més d'aspectes fins ara inèdits, cal destacar-ne el plantejament modèlic que converteix aquest apartat en exemple de monografia local.

La part dedicada a la família és, en la nostra opinió, la més remarcable i, tal vegada, la més exhaustiva. Des del punt de vista biogràfic, la tesi d'aquest apartat és prou clara: Martí no hauria estat el que fou si no hagués pertangut a aquella família. Però, més que això, el valor del treball rau en la recerca de les arrels socials: la història de les famílies, amb bons quadres genealògics, l'evolució de les propietats, les rendes, etc.

La tercera part és conseqüència de la segona. Se centra en allò que heretà Martí dels seus predecessors; l'home de negocis que fou, per bé que la capacitat i iniciativa que pogué tenir en aquest aspecte són posats en dubte per J. M. Recasens en el pròleg. El treball es completa amb visions succintes del que féu Martí i Franquès en els àmbits de la ciència, de la política i de les relacions socials, aspectes que esdevenen marginals en el conjunt de l'obra, que ja han merescut estudis anteriors i que n'esperen de nous.

J.C.

857. SÁNCHEZ REAL, JOSÉ: «Tres escritos de Antonio Martí y Franquès» dins *Estudis Altafullencs* 6. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1982; 71-77.

Aportació i comentari de tres escrits d'Antoni Martí i Franquès relacionats, respectivament, amb la construcció del port de Tarragona, els Miquelets i l'Ajuntament tarragoní.

S-J.R.

858. SERRES SENA, EDUARD: *In memoriam. Tomàs Forteza i Segura*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic», VI núm. 52 (1980), 179-180.

Necrologia d'aquest llibreter tarragoní (Tortosa, 9 abril 1920-Tarragona, 8 setembre 1980), i directiu de l'entitat.

J-F.C.

859. SERRES I SENA, EDUARD: *Joan Domènech i Miró*. «Boletín Arqueológico» (Tarragona), 141-144 (1978), 190-192.

Semblança biogràfica del metge Domènech i Miró —feta en ocasió de la seva mort—, que participà en la vida cultural de Tarragona des de llocs de responsabilitat de diverses entitats.

E.S.

860. SERRES I SENA, EDUARD: *Tomàs Forteza i Segura*. «Boletín Arqueológico» (Tarragona), 141-144 (1978), 190.

Breu semblança biogràfica del llibreter Forteza, de l'establiment «Llibreria Guàrdias», de Tarragona, amb motiu del seu traspàs.

E.S.

861. SOBERANAS I LLEÓ, AMADEU-J.: *Lletres del bisbe Campins i de mossèn Alcover a Tomàs Costa i Fornaguera, arquebisbe de Tarragona* (Sobre el «Diccionari» i l'extensió del culte a Ramon Llull). «Randa» (Barcelona), 11 (1981), 145-158.

En un volum que «Randa» dedica a Francesc de B. Moll, el Dr. Soberanas publica tres cartes de mossèn Alcover adreçades a l'arquebisbe de Tarragona, Tomàs Costa i Fornaguera, en les que li demanava que el seu projecte del «Diccionari» fos beneït pels bisbes de les diòcesis de llengua catalana (cartes 1, 2 i 4). No ens ha estranyat gens que el qui aleshores era metropolità de Tarragona consultés sobre aquest assumpte al Nunci de Madrid, el qual contestà (carta 3) dient-li que actués amb cautela «para no comprometer la autoridad y el prestigio personal, esponiéndose a conflictos para con los que piensan diversamente ó hacia los poderes centrales» i acaba proposant-li que seria millor «no entrar con el (Mossèn Alcover) en explicaciones, limitándose a frases generales y evasivas...».

Les siscartes restants (núms. 5, 6, 7, 8, 9, 10) són referides al projecte d'extensió del culte lulllià a totes les terres de llengua catalana, idea concebuda per la Causa Pia Lulliana i que el bisbe de Mallorca, Pere Joan Campins i Barceló, féu seva. Segons el criteri del bisbe mallorquí, solament calia l'aprovació de l'arquebisbe de Tarragona per tal de demanar a Roma l'extensió del culte que aleshores era restringit a Mallorca.

Per manca d'unitat en el criteri dels bisbes aquest projecte no prosperà. El treball ha estat fet amb la pulcritud i escrupulositat a què ens té acostumats el Dr. Soberanas, i les notes que hi aporta ens il·lustren a bastament sobre els personatges i l'època.

F.X.R.

862. SOLANA, JOAN: *Lluís Juncà, metge*. «El Bagant» (Banyoles), 12 (1982), 13-15.

Sobre la tasca professional del metge Lluís Juncà i Juscafresa, a Ulldemo-

lins, durant nou anys, abans de la guerra del 1936. Traslladat a l'Hospital de Reus, fou perseguit i denunciat per la FAI. S'explica com fugí cap a Banyoles amb l'ajut de Jaume Miravittles i Ventura Gassol, propiciat des de la Generalitat.

E.S.

863. SUGRANYES DE FRANCH, RAMON: «Joaquim Balcells: el mestre i l'amic» dins *Homenatge a Joaquim Balcells i a Wilhelm Meyer-Lübke*. Barcelona, 1982; 7-10.

Evocació dels darrers vuit anys de vida del professor Joaquim Balcells des de la perspectiva d'un dels seus més íntims col·laboradors i, alhora, testimoni de la seva agonia i mort a Ginebra l'any 1936.

S-J.R.

864. VENTURA I SOLÉ, DANIEL: *Bonaventura Casas i Pàmies, artista pintor*. Gràfiques Moncunill, Valls, 1981. 50 ps.

«Nadala». Estudi de la vida i obra d'aquest pintor nascut a Valls el 1861 i mort a Barcelona el 1907. Influït pel realisme, el naturalisme i el modernisme. S'ha consultat la premsa de l'època, tant de Barcelona com de Valls.

E.S.

865. VENTURA I SOLÉ, DANIEL: *Descobriments de la patria val·lenca de Jaume Huguet*. «Cultura» (Valls), 349 (1976), 8.

Tracta del procés de recerca portat a terme per diversos tractadistes que finalitzà amb el descobriment de la peça documental que permet acreditar el naixement, a Valls, de Jaume Huguet.

E.S.

866. VENTURA I SOLÉ, DANIEL: *Macià de Vara, un escultor val·lenç del segle XVII*. «Cultura» (Valls), 345 (1975), 9-11.

Aportació a la biografia de l'escultor Macià o Maties de Vara —del que se'n tenen poques dades—, a partir d'un contracte que signà amb Francesca Baldrich per fer un retaule per a l'església del poble del Morell (30 desembre 1640). Transcripció del document. L'article és seguit d'un comentari lingüístic sobre dit document, fet per Núria.

E.S.

867. VENTURA I SOLÉ, DANIEL: *Pere Català i Pic, vallenc exemplar*. «Cultura» (Valls), 401 (1981), 7-9.

Biografia del fotògraf català, nascut a Valls el 14 de setembre de 1889 i mort a Barcelona el 13 de juliol de 1971. Fou cap de secció del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya durant la guerra de 1936.

E.S.

868. VENTURA I SOLÉ, DANIEL: *Recordança de l'Eduard Castells*. «Cultura» (Valls), 347 (1976), 10-11.

Escrit en ocasió de la mort del pintor vallenc Eduard Castells i Roca (nat el 1898) per qui el va conèixer personalment.

E.S.

869. VENTURA SUBIRATS, JORDI: *El regionalisme lúcid de Mañé i Flaquer*. «El Correo Catalán» (Barcelona), 23 setembre 1978.

Estudia el pensament polític de Mañé expressat en els seus articles publicats al diari «Le Messenger du Midi», de Montpeller. L'historiador Ventura diu que *encara està per fer un estudi adequat del pensament contingut en els seus nombrosos articles periodístics que, amb pseudònim o sense, en castellà o en francès, a dins o a fora de la frontera, segons les circumstàncies i la (manca de) llibertat ho permetien, publicà (...)*.

E.S.

870. VERGÉS, JOSEP: «Joaquim Balcells i la Fundació Bernat Metge» dins *Homenatge a Joaquim Balcells i a Wilhelm Meyer-Lübke*. Barcelona, 1982; 17.

Exposició de l'activitat del professor Balcells dins l'obra de la Fundació Bernat Metge.

S-J.R.

CIÈNCIES AUXILIARS

871. BATLLORI, MIGUEL: *Vilallonga (Tarragona). Cambio de nombre*. «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CLXXVIII, 3 (1981), 603.

Informe favorable a afegir al nom de la població de Vilallonga la paraula del Camp, forma tradicional, i a més evita poder-se confondre amb la vila giro-nina de Vilallonga de Ter.

J-F.C.

872. FLUVIÀ Y ESCORSA, ARMAND: *Los vizcondes y los vizcondados de Barcelona (después llamados de la Guardia), Berga, Cerdanya, Conflent, Empuries, Fenollet, Rosselló (después llamados de Tatzó), Tarragona y Urtx*. «Hidalguía» (Madrid), XXIX, 169 (1981), 1017-1024.

Notícia, documentada, de la creació, en data propera a l'any 1055, pel comte de Barcelona, Ramon Berenguer I el Vell, de la titulació de vescomte de Tarragona a favor de la família Claramunt (Bernat i Deodat), que no van utilitzar més després de 1099 en heretar la titulació de senyors del castell de Cardona.

J-F.C.

873. LA VÁLGOMA, DALMIRO DE: *Montroig (Tarragona). Escudo* «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CLXXVII, 2 (1980), 400.

Aprovació de l'expedient de les armes heràldiques que figuren, tradicionalment, en el blasó d'aquest municipi de la comarca del Baix Camp.

J-F.C.

874. LA VÁLGOMA, DALMIRO DE: *Reus (Tarragona)*. «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CLXXIII, 2 (1976), 418.

Aprovació de l'expedient del blasó que ha de figurar a les medalles atorgades pel Municipi.

J-F.C.

875. LA VÁLGOMA, DALMIRO DE: *Salomó (Tarragona)*. *Escudo*. «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CLXXVII, 1 (1980), 786.

Aprovació de l'expedient de les armes heràldiques que figuren en el blasó d'aquest municipi de la comarca del Tarragonès.

J-F.C.

876. SIETE IGLESIAS, MARQUÉS DE: *Perelló (Tarragona)*. *Escudo*. «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CCLXXVII, 1 (1980), 786-787.

Aprovació de l'expedient en el qual es rebutja la proposta feta pel municipi, comarca del Baix Ebre, i considera vàlid el blasó utilitzat l'any 1876 amb un nou ordenament dels elements heràldics secundaris.

J-F.C.

CULTURA

877. ANGUERA I NOLLA, PERE: *El Centre de Lectura de Reus, un constant exemple de fidelitat*. «Serra d'Or» (Abadia de Montserrat), 277 (1982), 25-27.

Resum divulgatiu de la fundació i trajectòria d'aquesta institució reusenca. Recull també un llistat de les seves publicacions més immediates, així com un optimista balanç de la seva situació actual.

R.C.

878. ANGUERA I NOLLA, PERE: *L'Institut d'Estudis Vallencs*. «Serra d'Or» (Abadia de Montserrat), 278 (1982), 29-30.

Resum de la breu història de l'Institut d'Estudis Vallencs —fundat l'any 1960— i de les seves activitats en el redreçament cultural de l'Alt Camp, en especial en l'àmbit de les publicacions, amb la col·lecció «Biblioteca d'Estudis Vallencs».

R.C.

879. ANGUERA I NOLLA, PERE - PÉREZ SEGURA, LLUÍS-MIQUEL: «Polèmica guerra-revolució en els textos de J. Recasens i Mercadé», dins *Colloqui internacional 2a. República Espanyola*. (Comunicacions formulades a les ponències I i II) Tarragona, 1981; 3-25.

Abans d'entrar en el fons de la qüestió, els autors biografiem sumàriament Josep Recasens i Mercadé, nat a Reus el 1883, lletraferit precoç i col·laborador en nombroses revistes reusenques de finals del segle passat i primeries del present. Socialista per influència de Fabra i Ribas. Fundador i director de «La Justícia Social» entre 1909-13. Autor del llibre *Socialismo* (recull d'articles). Dependent i viatjant de comerç; i a partir del 1918, gerent de La Industrial Algodonera (controlada pel Banc de Catalunya). Publicà un altre llibre, *Què és socialisme?*, amb pròleg de M. Serra i Moret. Intentà salvar el Banc de Catalunya contra els decrets d'Indalecio Prieto. A desgrat de les seves tendències

marxistes moderades, acabada la guerra del 1936-39 fou sotmès a un consell de guerra i condemnat a mort. Se li conmutà la pena i complí dos anys i escaig de presó. Morí a Reus el 6 d'octubre del 1954.

En un segon apartat, figura la fitxa del «Diari de Reus» (amb detall dels seus avatars) on Recasens i Mercadé publica els articles polèmics.

La polèmica guerra-revolució (o sigui quina opció era preferible) ja sorgeix en els primers temps de la contesa, però no comença a pujar de to fins que el govern de la Generalitat, constituït el 26 de novembre del 1936 —presidit per Josep Tarradellas—, amb la participació de tots els partits i organitzacions antifeixistes, intentà, amb el famós Decret de Collectivitzacions, de legalitzar, en certa manera (potser perquè no hi havia altre remei) les atzagaiades, «soi-disant» revolucionàries, dels anarquistes.

Recasens i Mercader critica, amb un noble coratge i jugant-se la pell, aquell Decret i els errors que autoritzava (comitès de control, expropiacions, incautacions, etc.). Però l'error bàsic, puntualitza el socialista reusenc, fou confondre la guerra amb una revolució social, quan l'únic dilema era feixisme o democràcia.

Per la seva actitud ponderada, Recasens i Mercadé s'ha de considerar en la línia de Joan Comorera, que també va combatre les malifetes de l'anomenat «comunismo libertario».

En un llarg apèndix, el lector trobarà els articles publicats per J. Recasens i Mercadé en defensa de les seves tesis. Són els següents: «La collectivització de les indústries», 5-11-36; «Socialisme i collectivització», 26-11-36; «L'endemà de la victòria», 1-1-37; «El fracàs de les collectivitzacions», 22-1-37; «Hem perdut Bilbao...però es va fent revolució», 27-6-37.

Són treballs en que el contingut ideològic té tant interès com l'històric. I no és poc dir. El darrer article fou escrit després dels fets de maig del 37, fets que venien a confirmar, en certa manera, els punts de vista de Josep Recasens i Mercadé.

Els autors de la comunicació —molt ben escrita— se situen en un terreny objectiu.

A.B.

880. CASTELLÓ MOXÓ, FRANCISCO: «Algunos capitulos del tratado de geografía árabe «Dīkr al-aqālim wa-ijtilāfuhā», de Ishāq ibn al-Ḥasan ibn Abi-l-Ḥusayn al-Zayyāt», dins *Estudios sobre Historia de la Ciencia Árabe*. C.S.I.C. Barcelona, 1981; 115-151.

L'edició, traducció i estudi d'aquest tractat geogràfic, titulat «Menció dels climes i llurs varietats», constituïren la tesi doctoral de l'autor, llegida a la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona el maig del 1980. Una primera publicació fou la del resum de la tesi (*Estudios sobre un tratado de geografía árabe*. Universitat. Barcelona, 1981), on trobarem una referència a Tortosa i, per això, donem ara notícia d'aquest article inclòs en una miscel·lània.

L'obra geogràfica en qüestió no destaca per les seves aportacions. Ara bé, l'autor, que probablement, en opinió de Castelló, havia nascut prop de Saragossa

o a la mateixa ciutat, a finals del segle x, diu textualment que al-Andalus (és a dir, la part de la península ibèrica dominada pels musulmans) «abarca en longitud desde el mar Occidental y la ciudad de Lisboa hasta el golfo que forma el mar del Norte Océano, donde está el templo de Venus (Port Vendres). Allí está el acceso a las ciudades de Tarragona y Barcelona, y es ahí donde está la puerta de al-Andalus» (pàg. 133). I, en un altre indret, afirma que una ciutat d'al-Andalus «es Tortosa, que está junto a un río grande, cerca del mar Sirio, vecina al país de al-Faranî» (pàg. 135). Després de parlar de l'Ebre i els seus afluents a l'apartat de Saragossa, no queda gaire clara la imprecisió de la descripció de Tortosa per part d'un escriptor que, suposadament, era de la ciutat aragonesa. I, d'una altra banda, no és sospitosa la menció de Tarragona a la fi del segle x, quan sabem que la seva importància havia decaïgut notablement?

P.B.

881. DELTESIO: *La banda*. «Delta. La Veu del Poble» (Sant Jaume d'Enveja), 14 (1982), 4-5.

Síntesi històrica d'una agrupació musical molt apreciada. Es tracta de la «Unión Musical La Artística», fundada a Sant Jaume d'Enveja (Montsià), l'any 1922 i que a la fi del 1976 hom pensà reinstaurar-la. El 1977 tornà a la activitat amb nous membres.

E.S.

882. E. P.: «En Vilaseca siguen en activo tres casinos y un ateneo» dins *Cultura y tradiciones populares en Catalunya, I*, (Cien años de la vida del mundo, 45) «La Vanguardia» (Barcelona), 20 de diciembre de 1981.

Aunque el título del trabajo se refiere a Vila-seca, el contenido versa sobre el «Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera», «El Círcol», «La Nova Amistat», «L'Orfeó Canonigí» y «L'Ateneu de la Selva del Camp», así como sobre las instituciones propias de Vila-seca. Se estudian, pues, entidades de Tarragona, Reus, la Selva del Camp, la Canonja y Vila-seca.

E.S.

883. ESPAÑOL I BERTRAN, FRANCESCA: *El tema de la psicòstasi arran d'un portal romànic de la Catalunya Nova: Sant Miquel de la Portella*. «Quaderns d'Estudis Medievals» (Barcelona), I, 2 (1980), 94-101, amb il·lustracions.

Estudi on després d'analitzar l'origen i difusió del culte de sant Miquel, les fonts literàries i la iconografia, assenyalava que el tema de la psicòstasi (pessament de les ànimes) a Catalunya té una gran extensió temàtica a la pintura sobre

fusta i molt poc a les altres modalitats tècniques, sien pintòriques o escultòriques. Per això destaca el gran interès de l'escena de la psicòstasi, la qual apareix esculpida a l'arquivolta de la porta d'entrada a l'església romànica de S. Miquel de la Portella (Mun. de Santa Coloma de Queralt) bastida a les darreries del segle XIII. Compara aquesta obra escultòrica amb altres de diferents con- trades i motivacions artístiques.

J-F.C.

884. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *Santa Tecla de 1923. Concurso Nacional y provincial de Bandas de Música en la plaza de Toros*. «Diario Español» (Tarragona), 18 agost 1981.

Petita història de les manifestacions culturals locals: aquest espai es dedica al concurs de bandes musicals que, per iniciativa de la Comissió Municipal de Festes, se celebrà l'any 1923. Dades sobre participació de bandes.

E.S.

885. MORANT I CLANXET, JORDI: «*El pensament*», una entitat coral que reneix. «Diario Español» (Tarragona), 28 agost 1982, 13.

Breus notes històriques sobre la societat coral «El pensament», fundada a les darreries del s. XIX, a La Pobla de Montornès.

E.S.

886. O[RFEÓ] R[EUSENC]: *Esbart Dansaire de l'Orfeó Reusenc*. «Som» (Barcelona), 14 (1981), 30-31.

S'hi relaten els fets més destacats de la història de l'Esbart —fundat el 1925—. Dues fotografies actuals acompanyen el text.

A.P.

887. PALAU RAFECAS, SALVADOR: *Las sociedades de Santa Coloma de Queralt*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 37 (1982), 21 y 38 (1982), 17.

Breve recuento histórico con datos sobre las 19 sociedades recreativas fundadas en Santa Coloma de Queralt entre 1870 y 1916; 7 políticas, desde 1873 y 8 sindicales, desde 1871.

A.S.

888. PALAU RAFECAS, SALVADOR: *Temps enrera. Orígens i desenvolupament d'una societat: el seu casal*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 33 (1982), 14-15.

Notes sobre la història del *Casal* inaugurat el 8 de maig del 1932 i del seu substràtum llunyà: «Joventut tradicionalista» (1915), «Joventut nacionalista Corpus de Sang», «Associació catalanista» (1931) i «Centre Democràtic Catalanista» (Lliga Catalana).

En esclatar la guerra del 1936, el local és incautat per la C.N.T.-A.I.T.; en acabar-se, passa a la C.N.S.

E.S.

889. PARROT, JOSEP: *Himne d'Amposta*. «Amposta» (Amposta), 97 (1975), 39.

Notes històriques sobre aquest himne local, escrit el 1919 pel músic ampostí Joan Suñé Masia, i estrenat i dirigit el 1920, per Josep Homs.

E.S.

890. ROIG I FERRAN, FRANCESC: *Remarques sobre els aplecs de Paret Delgada*. «Serra d'Or» (Abadia de Montserrat), 272 (1982), 45.

Aclariment de dades d'un article anterior sobre els aplecs de Paret Delgada, a la Selva del Camp, els quals, com tantes d'altres iniciatives, foren l'oportunitat de mantenir una presència de la cultura catalana. Convindria que tots aquests fets de la història recent fossin recollits per a conèixer com ha estat la resistència nacional en aquestes comarques.

R.C.

891. ROIG I QUERALT, FRANCESC: «La Tarragona teatral» dins *Recull Andreu Aleu i Teixidor*. Ed. Llibreria Guàrdias. Tarragona, 1979.

Perspectiva completa i detallada sobre els diversos elements teatrals, des de les celebracions i el seu reflex directe en la cultura popular tarragonina, fins a les formes cultes del teatre medieval de l'Hospital. Es valoren les comparses i balls folklòrics i l'activitat dels diversos centres teatrals de la capital en els dos darrers segles, especialment pel que fa a societats i agrupacions que fan possible oferir representacions.

J.S.

892. RUART I GÜIXENS, JAUME: *La Lira Vendrellenca a Madrid. Anecdolari vendrellenc.* «El 3 de vuit» (El Vendrell), 23 (1982), 8; 24 (1982), 8, 26 (1982), 9.

Ressenya de les diverses activitats portades a terme per l'entitat coral vendrellenca amb motiu de la visita a la capital espanyola el 1932, invitats per l'Estat junt amb d'altres orfeons per a celebrar el primer aniversari de la República.

J.S.

893. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Temps de noces.* «Cultura» (Valls), 362 (1977), 8-10.

Notes sobre l'aplicació del dret de família i costums dels matrimonis de jueus de Valls, segons documentació consultada per l'autor.

E.S.

894. SOBERANAS I LLEÓ, AMADEU-J.: *L'edició del «Processionarium» de Tarragona (Barcelona, Claudi Boronat, 1568).* «Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos» (Barcelona), VII (1979), 271-297.

Estudi en el que es dona a conèixer la història de la impressió del «Processionarium» de l'Església de Tarragona, feta a Barcelona els anys 1568-1569 pel llibreter, editor i impressor d'origen francès, Claudi Boronat.

Són molt interessants, i creiem que satisfactòries, les explicacions que l'autor ens dona sobre el buit que es produeix a Tarragona, i gairebé a tot Catalunya, en el que respecta a la tipografia, al llarg quasi bé de gran part del s. XVI. Valent-se de les actes capitulars i de les Libri Litterarum de la Seu de Tarragona, el Dr. Soberanas segueix pas a pas totes les negociacions dutes a terme per tal d'aconseguir l'estampació del «Processionarium», des de la revisió de text fins a la venda dels llibres.

El lector hi trobarà la descripció bibliogràfica i una relació d'exemplars coneguts i que es guarden a les biblioteques Capitular de la Seu de Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, Privada de Mn. Serra Vilaró, Abadia de Montserrat, Biblioteca de Catalunya i particular de Felip Capdevila i Rovira (Barcelona). Acaba amb unes notes sobre altres edicions tarragonines fetes per Claudi Boronat, com són:

— L'opuscle titulat «Bulles apostòliques, decrets de Sacro Concili de Trento, y Constitucions Provincials que cada any en certes diades se han de publicar al poble en les esglésies Metropolitana, cathedrals y parrochials del Archebisbat de Tarragona, y provincia de Cathalunya per los Rectors, y Vicaris, y regint cura de animes de aquelles, traduïdes del Lati en vulgar, per manament del Illustrissim, y Reverendissim señor Cardenal y Archebisbe de Tarragona» de l'any 1570.

— L'obra del cardenal Cervantes de Gaeta «Il·lustracions y advertiments molt útils y necessaris per a les persones eclesiàstiques y principalment pel als

qui tenen cura de animes: així com se han de haver en ses persones, com en ensenyar e instruir a sos parrochians en publich y en lo secret de la Penitencia» (reimpresió de l'any 1575 feta per Jaume Cendrat que en aquell temps formà companyia amb Claudi Boronat).

— I, finalment, les «Constitutiones Sacri Concili Provincialis Tarraconensis sub illustrissimo ac Reverendissimo Ferdinando Loazes, archiepiscopo Tarraconensis & electo Patriarcha Antiocheno».

F.X.R.

895. VENTURA, JOSEP: *Esbart Santa Tecla, de Tarragona* «Som» (Barcelona), 20 (1981), p. 15.

Petita història de l'Esbart i relació de les activitats dutes a terme amb motiu del desè aniversari de la fundació.

A.P.

ECONOMIA I SOCIETAT

896. ANGUERA, PERE: *L'agricultura a Riudoms a mitjan segle XIX*. «Lo foc» (Riudoms), 34 ps. 10 i 11.

Apunts d'història agrícola amb diverses estadístiques inèdites i que formen part de la tesi doctoral de l'autor.

E.P.

897. ANGUERA, PERE: *La formació de la xarxa ferroviària al Baix Camp*. «Recerques 11». Editorial Curial, Barcelona, 1981, ps. 149-158.

Encara que la denominació «Baix Camp» —ho suposem— ha estat emprada per limitar el treball, trobem que el títol de «xarxa ferroviària al Baix Camp» no escau al contingut de l'estudi i que —al nostre entendre— haurien resultat més escaients títols com «Reus i la formació de la xarxa ferroviària», «Els reusencs i la formació de la xarxa ferroviària» o «Els reusencs en la formació de la xarxa ferroviària del Camp de Tarragona», ja que, pel que fa a les línies de ferrocarrils estudiades —la de Reus-Tarragona, la de Reus-Montblanc-Lleida, la de Reus a Salou i la de València-Tarragona—, l'única pròpiament del Baix Camp és el carrilet de Reus a Salou. És una veritat innegable, però, que l'emprenedora burgesia reusenca va manifestar en tot moment la seva ferma voluntat de fer passar la xarxa ferroviària que havia de comunicar el Camp de Tarragona amb la resta del país, per la seva localitat de residència, a fi i efecte d'aprofitar en benefici propi els avantatges comercials que el fet implicava o podia implicar. El treball d'Anguera proporciona una panoràmica molt reeixida del que fou la constitució de la xarxa ferroviària a les comarques del Camp i la Conca. Amb propietat són donats a conèixer els principals teoritzadors entorn del ferrocarril, així com les condicions laborals dels que hi treballaven, les polèmiques entre les oligarquies de Tarragona, Reus i Valls, i la intervenció del capital forà al Camp de Tarragona en el finançament i explotació dels ferrocarrils.

S-J.R.

898. ANGUERA I NOLLA, PERE: *Ideologia i societat al Baix Camp de 1868 a 1874. Resum de la Tesi presentada per assolir el grau de Doctor en Geografia i Història per...* Universitat de Barcelona, Barcelona, 1982. 22 ps.

A l'espera de la publicació definitiva, el resum de la tesi doctoral de Pere Anguera ens indica el que podem trobar en l'estudi de l'historiador reusenc. Segons el resum, la població del Baix Camp, del 1868 al 1874, estava estancada en el seu creixement demogràfic; l'agricultura comarcal era majoritàriament de subsistència, amb la vinya i l'olivera com a únics productes comercials; el comerç estava en crisi, a causa de l'abandonament del port de Salou, de la incúria en què es tenien les carreteres, de la major seguretat que ofería Tarragona a les cases de comerç, de l'aparició de Tortosa com a capital comercial de la Ribera, etc., però, gràcies als ferrocarrils, la situació començà a canviar el 1865. La visió que Anguera té de la burgesia reusenca d'aleshores és la d'una classe emprenedora i progressista que comparteix amb el proletariat l'afany de transformar el sistema de govern. Clou el resum la consideració de la intervenció dels reusencs en els esdeveniments polítics del període —revolta del 1868, eleccions del 1869, del 1870, del 1871, del 1872 i del 1873— i demostra l'hegemonia dels republicans.

Els resums de tesis no són més que un tast, per la qual cosa deixem per a més endavant la valoració d'aquest treball.

S-J.R.

899. ARRANZ, MANUEL: *Aprenents de la Conca de Barberà al sector barcelonès de la construcció (s. XVII-XVIII)*. «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 253-267.

Investigació realitzada a base de la consulta dels llibres de la Confraria de Mestres de Cases i Moler i els de la Confraria dels Fusters de Barcelona, conservats a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

L'autor, en la font treballada i entre el 1621 i el 1800, ha trobat més d'un centenar de joves procedents de vint-i-tres viles i pobles de la Conca de Barberà, els quals van ser contractats com a aprenents per mestres enquadrats en les dues confraries indicades.

Se'n conclou que malgrat la voluntat de retorn a la comarca natal, les circumstàncies feien que la majoria de joves de la Conca desplaçats a Barcelona, acabessin establint-se definitivament a la Ciutat Comtal.

L'avinentesa de la temàtica és aprofitada per a fer unes consideracions força interessants entorn de les funcions que l'aprenentatge acomplia en l'estructura socio-econòmica de la Catalunya dels segles XVII i XVIII.

S-J.R.

900. BARADO, FRANCISCO A.: «Remotos orígenes de la feria» dins *XXI Fira Amposta 1981*, Cambra Agrària d'Amposta, Sant Carles de la Ràpita, 1981, p. 13.

Síntesi històrica de la fira ramadera d'Amposta, sol·licitada el 1807 i autoritzada per *Real Despacho* del Consell de Castella, publicat el 13 de setembre de 1825. Els primers anys dels 60 pren nou impuls, ara ja amb una orientació més completa.

E.S.

901. BARBARÀ I CAMAFORT, ANDREU: *El conreu i comerç del roldor a principis de segle*. «Butlletí. Centre d'Estudis Alcoverencs» (Alcover), 17 (1982), 29-33.

Article en el que es detalla la història del cultiu del roldor a Alcover, des dels seus orígens, a final del segle XIX, fins els anys 30.

R.R.

902. BARBARÀ I CAMAFORT, ANDREU - FIGUERES I JOVÉ, Mª TERESA: *L'elaboració de l'oli dels anys 30 als 50*. «Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs» (Alcover), 17 (1982), 11-17.

Mitjançant una entrevista amb Sebastià Rimbau i Alberich, pagès resident a Alcover, es fa una història de l'evolució de l'elaboració de l'oli, durant vint anys, a través de les eines emprades. S'hi inclou el dibuix d'un trull de moldre oliva.

R.R.

903. BAYERRI I RAGA, JOSEP: *Cròniques tortosinas*. Tortosa, 1976, 115 ps.

Valoració i crítica de la vida tortosina o, almenys, aproximació a la mateixa durant l'any 1975, en la transició des de la dictadura a la democràcia.

El periodista recull els articles que ha publicat durant l'any al periòdic barceloní «La Hoja del Lunes» i hi afegeix alguns altres treballs propis que orienta a la ciutat i a la regió de Tortosa. Dedicava un capítol a efemèrides i acaba amb una anàlisi dels factors polítics, socials, sindicals i culturals. La delimitació dels antecedents i el plantejament de la problemàtica futura constitueixen la cloenda de l'obra.

R.M.

Amb aquesta obra, el seu autor amplia i complementa un doble tema que li és car. Començà a desenvolupar-lo en *Moros i moriscos a la Ribera d'Ebre* (núm. 163 de la col·lecció «Episodis de la Història», Dalmau, editor, Barcelona, 1972). I diem doble tema perquè Biarnés hi lliga el fruit de les seves recerques amb la història del seu poble natal. En efecte, damunt el títol «Els moriscos a Catalunya», hi ha aquest epígraf: «Apunts d'història d'Ascó»; i en el subtítol puntualitza: «Documents inèdits». Prologa el llibre —enriquant-lo amb curioses dades— el prevere Manuel Vinya i Vidal.

Carmel Biarnés, tretzener de bona llei, insisteix en la seva ja tradicional reivindicació dels moriscos expulsats l'any 1610 per ordre d'un monarca, Felip III, mogut pel mateix impuls que determinà, un segle i mig abans, l'expulsió dels jueus. En ambdós casos el pretext era de tipus religiós, però hom sap que en el fons de l'una i l'altra decisió hi bategaven altres motius. Deixem-ho.

Pel que toca als prejudicis que l'expulsió dels moriscos va ocasionar als pobles de la Ribera d'Ebre —també del Segre— Biarnés en dóna detalls —quantitatius i qualitatius— ben eloqüents. Només cal apuntar que el total dels expulsats dels cinc pobles més afectats de l'Ebre (Miravet, Benissanet, Ascó, Tivenys i Vilanova) fou de 2.033, que representaven la immensa majoria (a Miravet, el 99 per cent) de llurs habitants. Vol dir que la despoblació fou gairebé total. I que no hi valgueren —llevat del comptades excepcions— els bons oficis del bisbe de Tortosa, Pere de Manrique, el qual assegurava que la major part dels moriscos de l'Ebre s'havien convertit de bona fe i practicaven la fe cristiana. El bisbe allegava també no solament la injustícia que se'ls feia foragitant-los d'una terra on havien nascut, amb drets heretats dels seus avantpassats i amb tot el dret de considerar-la la seva pàtria, sinó els danys que la inhumana mesura causava a nombrosos propietaris, cristians vells, les terres dels quals conreaven, des de feia anys i anys, molts dels expulsats. «Quien tiene moro, tiene oro», era una dita proverbial.

Els moriscos a Catalunya conté valuoses dades referents a d'altres poblacions riberenques (Tortosa, Tivissa, Móra d'Ebre, etc.) i, particularment, relatives a Ascó on Carmel Biarnés ha trobat documents (en llatí, català i castellà) sobre usos i costums, lèxic i toponímia.

El llibre, de 189 pàgines, imprès a Gràfiques Moncunill, de Valls, és dedicat d'una manera molt significativa, a tots els autodilactes que, enduts pel seu amor al clos natal, es consagren a estudiar-ne la història «gratia et amore» i sense esperar-ne recompensa. El bon cor de Carmel Biarnés batega en aquesta dedicatòria i també en el següent detall: el resultat econòmic de l'edició de *Els moriscos a Catalunya* és a benefici de la biblioteca d'Ascó.

A.B.

905. BORRELL FIGUERAS, MONTSERRAT - BUIGUES VILLAR, JUAN CARLOS - GUTIÉRREZ ALBERT, ANTONIO: «El movimiento huelguista en Tarragona durante la república. Una aproximación. Visión general», dins *Colloqui Internacional 2a República Espanyola*. (Comunicacions presentades a les ponències I i II), Tarragona, 1981, ps. 26-45.

Precedides d'uns breus comentaris dedicats bàsicament a la descripció més detallada de quatre vagues, els autors publiquen un esquemàtic inventari de les vagues que tingueren lloc a la demarcació electoral de Tarragona, entre el maig del 1931 i el febrer del 1936. A part de les notícies de vagues, recullen, també, aquelles que fan referència a sindicats o organitzacions patronals. No donen la font de procedència de cada fitxa; sols en una nota de la introducció esmenten que provenen de vuit periòdics diferents dels que no donen ni la periodicitat, ni la ideologia, ni el lloc de publicació (Tarragona, Tortosa, Reus). El treball, orientatiu per a futures investigacions, es ressent de la falta d'una visió global, de l'emmarcament històric i de la referència a l'escassa, però existent, bibliografia.

P.A.

906. CASES I LOSCOS, MARIA-LLUÏSA: *Breus notes sobre els molins fariners d'aigua a la conca alta del Gaià. Segles XIII i XIV* «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 225-235.

Salvador Palau i Rafecas publicà, el 1978, el seu estudi (vid. BIBLIOGRAFIA TARRACONENSE III, núm. 194) basat en la recerca feta a l'Arxiu Parroquial de Santa Coloma de Queralt. Ara. M.ª Lluïsa Cases inicia una nova investigació amb la consulta dels manuals notariaus de Santa Coloma, servats a l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona, aprofundint allò que inicialment féu Palau. De moment, redueix l'àmbit territorial del treball als molins de les rieres de Santa Coloma —propietat de la casa de Queralt— i de Sant Gallart —propietat del monestir de Santes Creus—. Sembla que aquest article és la primícia d'un estudi més ampli que juntament amb Francesca Español i Bertran prepara sobre la conca alta d'aquest riu «des d'un punt de vista jurisdiccional».

Matisacions sobre si els molins es donen en arrendament o en emfiteusi.

E.S.

907. DOMÍNGUEZ ORTIZ, ANTONIO: *Viatjant per la Catalunya del segle XVI*. «L'Avenç» (Barcelona), 39 (1981), 50-53.

Notícia de les impressions recollides per un viatger alemany, Diego Cuelbis, en un llibre titulat «Thesoro choreographico de las Españas». Fa referències a Cambrils, Tarragona i Tortosa.

F.X.R.

908. DUCH I PLANA, MONTSERRAT: «La polèmica de la llei de contractes de conreu», dins *Colloqui Internacional 2a República Espanyola*. (Comunicacions presentades a les ponències I i II). Tarragona, 1981, ps. 387-398.

El treball recull i analitza la reacció davant la llei de contractes de conreu, el seu debat i intent d'aplicació al Camp de Tarragona, a partir de les opinions dels portaveus de l'església («La Cruz»), la Lliga («Diari de Reus» i «La Veu de Tarragona») i l'Esquerra republicana («Foment»). Duch arriba a la conclusió, totalment plausible, que el debat es redueix a l'àmbit ideològic de les «élites» dels partits, mentre els camperols es mantenen distanciats degut a l'estructura de la propietat agrícola al Camp. Potser caldria afegir-hi, també, la major importància del conreu de l'avellaner sobre la vinya. Llàstima que no s'hagin exhaurit tots els aspectes ideològics del debat amb la consulta de les publicacions d'Acció catalana («Les circumstàncies») o del catolicisme més tancat i reaccionari («Semanario católico»).

P.A.

909. ESPAÑOL BERTRAN, FRANCESCA: *Els casals de molins medievals a les comarques tarragonines. Contribució a l'estudi de la seva tipologia arquitectònica*. «Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia» (Barcelona), 1 (1980), 231-254, amb il·lustració.

Estudi de cinc molins (localització, notes històriques i morfologia arquitectònica de l'edifici) situats al Camp de Tarragona i a la Conca de Barberà. Quatre d'aquests molins aprofiten les aigües del riu Francolí: el Casal dels molins de la Granja de Santes Creus al Codony (El Morell) —edifici de darreries del segle XIII o començaments del XIV—; el Molinet del Mas de Mascaró (Tarragona) —l'edificació avui conservada no pot ser més tardana de la fi del segle XVI—; el Casals dels molins de la vila de Montblanc —construcció anterior als inicis dels segle XIV—, i el molí Xafarot de Vallclara —les seves característiques el diferencien dels altres quatre, els seus elements arquitectònics tenen una difícil cronologia, tot i la seva tradició medieval—. El cinquè molí a l'Albió (Llorac. Conca de Barberà) aprofita les aigües del riu Corb, l'edifici té dos moments constructius: un primer dels inicis del segle XIII i un segon de darreries del segle XIII o inicis del XIV.

J-F.C.

910. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *El primer tren de nuestras comarcas*. «Crónica» (Tarragona), 22 (1981), 8.

Sobre los orígenes de la línea férrea Tarragona-Reus. Datos sobre la inauguración.

E.S.

911. GIL I PUJOL, XAVIER: *El control estatal del règim senyorial a la Conca de Barberà durant el segle XVIII*. «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 237-252.

Treball elaborat amb documentació de la secció «Processos de la Batllia Moderna», de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Fou presentat com a comunicació al «II Colloqui d'Història del Camp de Tarragona, Conca de Barberà i Priorat», celebrat a Tarragona el 25 de setembre del 1980. L'autor fa una aproximació a l'activitat de la Intendència sobre les possessions del Reial Patrimoni a la Conca de Barberà. En concret, considera l'actuació de la Intendència en causes relacionades amb el cobrament del cadastre, béns segrestats, aigües i molins, capbreu del castell i terme de Biure, l'hostal de Vilaverd, reclamació al comte de Santa Coloma d'uns deutes del dret de «lanzas», l'exempció del pagament de drets als pares de dotze fills i la incorporació de senyorius a la Corona.

S-J.R.

912. GRAU, J.-J. - RIPOLLÈS, J. LL.: *La agricultura del Delta en perspectiva*. «Amposta» (Amposta), 114 (1977), 5-7.

Dades d'interès per a la història agrària d'aquella contrada.

E.S.

913. LLEONART, PERE: *Els atractius industrials de 29 ciutats de Catalunya*. Catalana d'Estudis Econòmics, Barcelona, 1980, 416 ps.

Estudi econòmic que pot ésser utilitzat per historiadors pel fet que conté abundoses taules estadístiques i interpretacions del passat econòmic. Pel que fa a les comarques tarraconenses s'hi tracten monogràficament Tarragona, Reus, Tortosa-Amposta, Valls, El Vendrell i Montblanc.

E.S.

914. MANENT, ALBERT: *La persistència, a través dels noms de lloc, del conreu dels cereals i de la vinya i la cria del bestiar ,boví, ovi i cabrum, als termes de L'Aleixar, Vilaplana i Maspujols*, «Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols» (Barcelona), VIII (1980), 347-352.

Estudio de la importancia presumible que estos cultivos y la ganadería tuvieron en el pasado, a través de los testimonios que los topónimos nos han dejado, dentro del ámbito territorial de tres municipios del Baix Camp, que antiguamente dependían de L'Aleixar.

La base del trabajo se encuentra en los repertorios que el propio autor confeccionó y publicó [Cf. *Toponimia de L'Aleixar i el seu terme*, Instituto de

Estudios Tarraconenses Ramón Berenguer IV, Tarragona, 1962; *Toponímia de Maspujols i el seu terme*, «Boletín Arqueológico», 93-96 (1966), 229-246, y *Toponímia de Vilaplana i el seu terme*, «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», XXXIII (1969-1970), 77-106], de los que se han extrapolado nombres de molinos, viñas, corrales, pastos, oficios, etc.

De interés para la historia agraria de un territorio en el que actualmente predomina el monocultivo del avellano y en el que la cabaña ha quedado reducida a media docena de rebaños en el momento de realizarse el trabajo.

E.S.

915. MAUBERT, CLAUDE GUY: *Le mouvement du port de Barcelone pendant l'hiver 1357*. «Anuario de Estudios Medievales» (Barcelona), X (1980 [1982]), 659-688.

Comunicació presentada al I Congreso Internacional de Historia Mediterránea (Palma de Mallorca, 17-22 diciembre 1973). Resumeix les dades aportades per un registre de llicències de navegació (11-X-1357 a 3-III-1358), conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, les quals permeten conèixer la procedència o destinació dels navegants, noms dels patrons, tipus d'embarcacions i mercaderies que transportaven. Es va registrar l'arribada a Barcelona de 2, 16 i 3 embarcacions procedents de Tortosa, Tarragona i Cambrils, i a la vegada van eixir de la ciutat comtal en direcció a aquests ports 3, 1 i 1 vaixells.

J-F.C.

916. OLIVÉ I OLLÉ, FRANCESC: *El Valls del segle XVIII i el comerciant d'aiguardents Anton Baldrich i Janer*. Institut d'Estudis Vallencs, Valls, 1981; 260 ps.

Treball donat a conèixer com a tesi de llicenciatura amb el títol de «La Villa de Valls a través de la firma: Anton Baldrich i Janer, comerciantes en aguardientes (1770-1778)». Tant el títol primitiu com el definitiu no s'ajusten al contingut de l'obra —el primer, menys que el segon—, ja que l'estudi de l'activitat comercial d'Anton Baldrich i Janer no permet captar la realitat del Valls dels anys setantes del segle XVIII, i el que domina en l'obra no és la realitat setcentista de la capital de l'Alt Camp sinó la d'Anton Baldrich i Janer.

En els capítols dedicats a Valls —els quatre primers—, l'autor exposa l'opinió d'una sèrie de personatges sobre l'agricultura catalana del set-cents, estudia l'evolució demogràfica del 1534 fins el 1787, aporta una visió de conjunt sobre l'agricultura vallencs i estableix la fisonomia urbana de la població. Mentre que la part del llibre corresponent a Baldrich i Janer tracta les nissagues dels Baldrich i d'altres famílies parentes —tal volta la presència dels Gatell altavallencs resulta un xic forçada— i considera l'activitat comercial del personatge.

L'autèntica aportació d'Olivé i Oller a la historiografia del Camp de Tarra-

gona es troba en el capítol VI, reservat a tractar el comerç d'aiguardents d'Anton Baldrich i Janer. Especialment interessants són les pàgines 113 a 169, en les quals s'apleguen: a) un molt bon estudi dels preus dels aiguardents a Barcelona i Valls en la dècada dels anys setantes del segle XVIII; b) el volum del comerç d'aiguardent realitzat per Baldrich i Janer; c) el mercat de l'aiguardent del 1770 al 1778, i d) els ports exportadors i importadors dels productes comercialitzats per aquest negociant.

S-J.R.

917. PALAU, SALVADOR: *El procés d'una societat*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 35 (1982), 14.

Estudio sobre la tradició republicana de Santa Coloma de Queralt en torno a la «Societat Cooperativa Obrera» con la menció de los componentes de alguna de sus juntas. Completa esta informació una breve historia de l'Escola Moderna.

A.S.

918. PAPELL I TARDIU, JOAN: *La confraria de paraires de llana de Valls. Notícia històrica*. «Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia» (Barcelona), 2 (1981), 133-142.

Notes històriques i comentari de les ordinacions de la confraria de Sant Jaume Apòstol de paraires de llana de la ciutat de Valls (21 juliol 1482), atorgades per l'arquebisbe de Tarragona, Pere d'Urrea, senyor jurisdiccional de la població i del seu terme. L'autor assenyala la semblança estructural i jurídica d'aquestes ordinacions amb altres de confraries catalanes dels segles XIV i XV, fossin de concessió reial, municipal o senyorial. Publica el text de les ordinacions conservat a l'Arxiu Històric Municipal de Valls.

J-F.C.

919. PORTA I BALANYÀ, JOSEP M.: *L'agricultura i la propietat agrària de Vilaverd en el segon quart del segle XVIII (2on)*. «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 279-309.

Segona part del treball que sobre el cadastre de Vilaverd de l'any 1739 ha realitzat l'autor. En una primera versió, fou presentat al II Colloqui d'Història del Camp de Tarragona, Conca de Barberà i Priorat, celebrat a Tarragona el setembre del 1980.

L'estudi de Porta i Balanyà permet saber que els vilavertans dedicaven el 35,7 % de les seves terres al sembrat; que la vinya s'enduia el 22,5 %; que les oliveres s'estenien pel 5,4 %, i que la garriga ocupava el 34,1 %. En altres pa-

raules, el 1739 el terme de Vilaverd estava dividit en tres terços: un, corresponia a la sembradura, l'altre, a la garriga, i el tercer, a la resta dels conreus més l'erm. La propietat era de tipus minifundista i quasi tots els caps de casa posseïen algun bocí de terra.

S-J.R.

920. VIDAL I ALCOVER, JAUME: *Les conquestes cristianes de Mallorca (Notes i suggerències)*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic», VI (1980), núm. 51, 125-131.

Text de la conferència pronunciada (2-IX-1979) amb motiu dels 750 anys de la conquesta de Mallorca per Jaume el Conqueridor. Notícies històriques entorn de les tradicionals nou cases nobles de Mallorca (s. XIII a XIX), les quals van tenir gran influència social i econòmica. Algunes tenien els seus orígens a la mateixa conquesta i repoblament de l'illa pel rei Jaume el Conqueridor (1229), i estaven o van estar emparentades amb famílies nobles de les terres i comarques tarragonines.

J-F.C.

921. VIRELLA BLODA, ALBERT: «El moviment mercantil a les darreries del segle XVIII. Aiguardents, vins i indians», dins *Miscel·lània Penedesenca 1981*. Institut d'Estudis Penedesencs, Vilafranca del Penedès, 1981; ps. 261-280.

Aquesta aportació a la quarta Miscel·lània Penedesenca és el resultat de la traducció i anàlisi dels apartats de la *Guide des Négocians*, de Laurent Lipp, publicada a Montpeller l'any 1793, referits al comerç del Principat en general, a les viles i places comercials del Penedès i als productes que se n'exportaven. Així, en l'article que ens ocupa, ni figuren els fragments de l'obra de Lipp dedicats a Barcelona, Consolat de Mar, extensió de Catalunya, produccions de Catalunya, manufactures i fàbriques, exportacions de Catalunya, importacions, Sitges, Vilanova, Sant Salvador, Torredembarra i Altafulla, recapitulació dels aiguardents i vins exportats, mesures pels vins i aiguardents, correspondència dels aiguardents en graus del pesa-licors de Carlier, compres dels aiguardents i vins, i botam regularment emprat per als aiguardents. Els textos de Lipp són comentats pel traductor en notes contingudes al final del treball.

S-J.R.

ETNOGRAFIA

922. ADSERÀ MARTARELL, ANTONIO: *El romesco. Platos de romesco y romasquets de las comarcas tarraconenses*. Llibreria Adserà (Colección Arte, turismo, gastronomía y folklore de las comarcas tarraconenses, 1). Tarragona, 1981, 110 ps.

La part principal del llibre recull més de cinquanta elaboracions culinàries diferents pertanyents al receptari tradicional tarragoní. Com a apèndix s'hi inclou una relació de més de 60 fondes i restaurants de les comarques tarragonines, amb menció de les especialitats respectives. Una breu bibliografia clou l'obra.

A.P.

923. ANÒNIM: *Les mestrances de la Ràpita. (I). La família Carcellé*. «Ràpita» (Sant Carles de la Ràpita), 268 (1981), 9-11.

Sobre la família Carcellé, que des de fa quasi bé dos segles es dedica a la construcció d'embarcacions de pesca. Estudi de les successives generacions des de Pere Carcellé, nat a Tortosa el 1783, fins ara. La tercera generació (Pere-Vicent, 1848), neix ja a Sant Carles de la Ràpita.

E.S.

924. ANÒNIM: *Valls: Hem arribat a les Decennals*. «Som» (Barcelona), 10 (1981), 6.
Article divulgador de les festes dedicades a la Mare de Déu de la Candela,

de Valls, amb un comentari del programa.

A.P.

925. BALLABRIGA I CLARASÓ, JOSEP: *La nit de Sant Joan. La Festa del Foc i de l'Aigua.* «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 34 (1982), 23.

Recull tradicions i costums de la festa de Sant Joan al municipi de Les Piles.

E.S.

926. BALLABRIGA, JOSEP: *Turlanda, Sta. Llúcia i Les Piles.* «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 29 (1982), 10.

Sobre la festa de Sta. Llúcia i els seus orígens històrics al municipi de Les Piles.

E.S.

927. BARGALLÓ I BADIA, JOSEP: *Balls populars de les Comarques Tarragonines.* «Som» (Barcelona), núm. 1 (abril 1980), 28.

Breu article amb la simple cita de nombrosos balls, i explicacions generals.

A.P.

928. BIARNÉS (BIARNÉS), CARMEL: *Les festes de Sant Antoni d'Ascó.* «La Veu de Flix» (Flix), 18 (1981).

Notícia històrica sobre les *corrides* i la *jota d'Ascó*.

E.S.

929. BLADÉ I DESIMVILA, A.: *De quan els hortolans de Riudoms i els siniers de Benissanet anaven a vendre a Falset.* «Lo foc» (Riudoms), 13 (1980), 4 i 5.

Petit recull de notes costumistes sobre la pagesia riudomenca.

E.P.

930. CARRERAS I TARRAGÓ, JOSEP M.: *Un llibrot vell*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 36 (1982), 45.

A través de «Un llibrot vell» el autor nos hace participes de un poema representativo de la canción popular bilingüe (castellano-catalán) en los siglos XVI y XVII así como una receta, igualmente popular, que sirve para curar enfermedades y que tiene múltiples usos. Texto procedente del archivo de Santa Coloma de Queralt.

A.S.

931. CASALS I ALEXANDRI, RICARD: *Instruments musicals tradicionals catalans: I. La gralla*. «Canya! Quaderns de cultura popular» (Barcelona), núm. 0 (s.d.) [diciembre 1981], 19-29.

Descripció, història i problemàtica de l'instrument. Entrevistes amb fabricants, instrumentistes i aficionats. Bibliografia.

A.P.

932. COL·LECTIU CANAREU D'ESTUDIS HISTÒRICS: *Noms canareus del segle XVI*. «Alcanar» (Alcanar), 56 (1981), 26.

Relació dels noms més freqüents dels canareus del s. XVI, segons indagació feta als registres parroquials; s'hi recullen 40 noms de dona i 30 d'home.

E.S.

933. CORTS I SALVAT, JOAN R.: *Un or que no té color*. «Miscel·lània d'escriptors i estudiosos riudomencs» (Riudoms), II (1982), 11-15.

Un breu recull comentat de parèmies i cançons sobre l'aigua, recollides al poble.

P.A.

934. DELTESIO: *Lligallos y pastores*. «Delta. La Veu del Poble» (Santa Jaume d'Enveja), 9 (1981), 4.

Sobre la *lliga* i el *lligallo*, institucions dels ramaders i el seu reflex a Sant Jaume d'Enveja.

E.S.

935. FIGUERES, JOSEP M.: *Els «Castells», sempre amunt!* «Som» (Barcelona), núm. 11 (1981), 28-30.

Consideració etnològica sobre els possibles orígens del fet casteller.

A.P.

936. GALA, JOAN: *La darrera obra casteller d'En Josep Bestit.* «Som» (Barcelona), núm. 10 (1981), 19-20.

Crònica de la presentació a Valls d'una col·lecció de gravats del pintor Josep Bestit i Carasona (Barcelona, 1938), acompanyada d'una antologia literària sobre el tema casteller.

A.P.

937. GALA, JOAN: *Valls, bressol popular.* «Som» (Barcelona), núm. 10 (1981), 28-29.

Article divulgatiu de la capital de l'Alt Camp en general: geografia, història i especialment folklore. Fotografia dels «nans» de Valls.

A.P.

938. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *Bodas de plata de la procesión de la Soledad.* «Crónica» (Tarragona), 43 (1982), 20.

Notas de historia de la *Congregación de la Soledad* (fundada en 1846) y de la procesión que esta cofradía organiza en Semana Santa, desde 1957.

E.S.

939. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: «El Maginet de les Timbales del barri» dins *Programa de festes Sant Roc, carrers Cos del Bou, Baixada Peixateria i adjacents del 13 al 17 d'agost de 1982.* Imp. Expressió, Tarragona, 1982.

Sobre la motivación, atuendos e instrumentos del «Magnet de les Timbales», idea de la Comisión de Fiestas que en 1904 presidía José María Virgili (a) «el saboner», institución de las fiestas del barrio de la que no se puede decir se haya mantenido con continuidad, debido a las razones que se exponen en el trabajo.

E.S.

940. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *El paso «La oración de Jesús en el huerto» (Bodas de diamante del colegio de La Salle)*. «Diario Español» (Tarragona), 8 d'abril de 1982, 24-25.

Treball sobre l'assistència —des del 1907— a la processó del *divendres sant*, a Tarragona, dels alumnes i ex-alumnes del Col·legi La Salle. Precedents i petita història d'un dels misteris. L'actual fou cisellat pels escultors Messeguer-Rius, a Barcelona, i desfilà per primera vegada el 1942.

E.S.

941. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: «El paso "Jesús Nazareno"» dins *Semana Santa Tarragona 1982*. Real Hermandad de Jesús Nazareno, Tarragona, 1982.

Precedents d'aquest misteri i estudi històric de l'actual, propietat de la R. Germandat de Jesús Natzarè. El 1907, en fou encomanada la construcció a l'escultor Francesc Casanovas; hi intervingueren també l'arquitecte Salas Ricomà, l'escultor Josep Rius, el dibuixant Francesc Carbó, Manuel Ferraté, les germanes de la Beneficència i altres. Durant els fets de 1936-39 fou destruïda la imatge del Natzarè —però no la resta de l'obra—; el 1939, l'escultor Salvador Martorell, de La Canonja, en féu una de nova.

Publicació dels comptes de despeses de la construcció del misteri, que ascendiren a 2.326,17 ptes. Reproducció fotogràfica d'una obligació de les lliurades per costejar-lo.

E.S.

942. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *Santa Tecla: fiesta mayor de Tarragona*. «Crònica» (Tarragona), 15 (1981), 7.

Sobre los orígenes de las celebraciones religiosas de Santa Tecla.

E.S.

943. GISC-ESBARTS: *De la Moixiganga i altres danses de Valls*. «Som» (Barcelona), núm. 10 (1981), 26.

Breu article explicatiu d'aquesta dansa, amb la melodia i reproducció dels dansaires.

A.P.

944. GUINJOAN, MODEST - MARTÍ, CARLES: *Aproximació a l'ofici de carreter*. Centre d'estudis riudomencs Arnau de Palomar. (Quaderns de divulgació cultural, 2). Riudoms, 1981, 36 ps.

Interessant estudi de sociologia i etnografia prologat per Maria Aurèlia Capmany, que ajuda a omplir el buit sobre el coneixement dels fets de cultura tradicional al Camp de Tarragona. L'opuscle descriu tot el procés de fabricació dels carros, la seva tipologia i n'analitza els diferents components econòmics i socials. El treball es clou amb una útil i interessant terminologia de l'ofici. Diverses fotografies i dibuixos il·lustren i fan més comprensible el text.

P.A.

945. J. M.: *Dansaires del Penedès, del Vendrell*. «Som» (Barcelona), núm. 4-5 (1980), 12-13.

Breu història de la colla sardanista, des dels inicis (1946) fins als nostres dies. Fotografies retrospectives i actuals.

A.P.

946. MARTÍ I QUEIXALÓS, FRANCESC: *Jo sí que l'aimo gaire... La vida del pastor!* «Som» (Barcelona), núm. 21 (1982), 18-19.

Records de la vida de pastor: tasques, coneixements, cançons... amb especial menció de les comarques tarragonines : «les carrerades tarragonines», etc.

A.P.

947. MAS GENÉ, MARTÍ: *L'os*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 30 (1982), 14. Reproducció d'un article que s'havia publicat a «Segarra Nacionalista»

(núm. 14, 10 febrer 1923), sota el títol *Del meu poble l'os* i que tornà a reproduir-se a «La Segarra» (núm. 18, febrer 1981). Tracta sobre *el fer ballar un os*, costum dels antics carnivals de Santa Coloma de Queralt.

E.S.

948. MORANT I CLANXET, JORDI: *El ball popular tarragoni de Dames i Vells*. Excm. Ajuntament de Tarragona (Tarragona), 1981, 70 ps.

Documentada monografia on l'autor —conegut historiador i folklorista— fa la completa història d'aquest ball dialogat, cosa difícil degut als pocs testimonis històrics que ens han pervingut d'aquesta classe d'espectacles. És important, d'aquest treball, la transcripció íntegra de dues variants —de les quatre conservades— del text del Ball (1818 i 1956), on es pot observar la rusticitat dels parlaments. Unes fotografies i la melodia pròpia arrodoneixen l'estudi.

A.P.

949. NAVARRO, JORDI: «*L'Encamisada*», una festa històrico-popular del *siglo XVIII que Falset revive año tras año*. «La Vanguardia» (Barcelona), 16 gener 1982.

Història, descripció i organització de la tradicional festa de Sant Antoni a Falset.

A.P.

950. PALOMAR ABADIA, SALVADOR: *El ball de diables*. Carrutxa (Fulls monogràfics, 1). Reus, 1981. 20 ps.

Breu fascicle, sense gairebé cap aportació inèdita, però amb un bon treball de sistematització i arplega de totes les dades que fan referència a les manifestacions reusenques del ball de diables. Una bona eina per a divulgar entre els reusencs unes tradicions quasi perdudes, i, alhora, font d'informació sistematitzada per als estudiosos de la cultura popular.

P.A.

951. PEREA, EUGENI: *L'advocació de la Verge de Montserrat a Riudoms*. «Lo foc» (Riudoms), 33, (1982), 14.

Breu notícia del culte a la Mare de Déu de Montserrat al poble, culte iniciat el 1924.

P.A.

952. PEREA, EUGENI: *L'advocació de sant Antoni a Riudoms*. «Lo foc» (Riudoms), 32 (1982), 10-12.

Documentat treball d'investigació sobre la devoció de sant Antoni a Riudoms, centrat bàsicament en la història i descripció de l'ermita.

P.A.

953. PEREA, EUGENI: *L'advocació de sant Sebastià a Riudoms*. «Lo foc» (Riudoms), 30 (1982), 10-11.

Breu i reeixida síntesi sobre la devoció i culte, amb referència a les diverses imatges documentades, de sant Sebastià a Riudoms, i amb aportacions inèdites.

P.A.

954. PEREA SIMON, EUGENI: *Cançó del diumenge de Rams*, «Lo foc» (Riudoms), 22 (1981), 9.

Transcripció comentada d'una cançó d'anar a la feina, recollida directament de viva veu.

P.A.

955. PEREA SIMON, EUGENI: *El corpus i les festes de barri*, «Lo foc» (Riudoms), 24 (1981), 10-11.

Breu història de les festes de barri a Riudoms, documentades al segle XVII, amb especial incidència en les seves vicissituds al llarg del segle XX.

P.A.

956. PEREA, EUGENI: *Les octaves de l'antic retaule de Sant Jaume*. «Lo foc» (Riudoms), 36 (1982), 14-15.

Transcripció d'una còpia de les quatre octaves que ornaven, fins el 1936, el darrera de l'altar major de l'església. Les octaves anònimes són en espanyol.

P.A.

957. *Resums de les comunicacions presentades al Congrés de cultura tradicional i popular*. (S.l.): Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Servei de Promoció Cultural. [1981]. [228] pàgs.

Comunicacions de tema tarragoní presentades al I Congrés de cultura tradicional i popular (Barcelona, 12-13 desembre 1981):

ESCOLA TALLER D'ART. REUS: *Proposta de l'Escola Taller d'Art de la Diputació provincial*. Reus. Pàgs. [12-13].

Sobre les relacions entre les escoles d'Art i la cultura popular. El paper concret que realitza l'Escola de Reus.

PALOMAR I ABADIA, SALVADOR: *Recuperació de balls parlats i danses populars de Reus*. Pàg. [28].

Breu relació històrica general; els balls a Reus. Proposta de recuperació.

MORANT I CLANXET, JORDI: *Tarragona i el ball popular de «Dames i Vells»*. Pàg. [29].

Estudi històric sobre aquest ball que ha retornat el 1981.

VIRGILI, ANTONI: *El «Ball del Sant Crist» de Salomó en el context de la cultura tradicional i popular de Catalunya: la seva problemàtica*. Pàgs. [30-31].

Dóna notícia del «ball» i planteja la problemàtica dels orígens, autoria.

MORANT I CLANXET, JORDI: *Pau Recasens i Mercadé. Pau de la Gralla*. Pàg. [73].

Homenatge a aquest traspassat músic de la Pobla de Montornès.

URQUIZÚ CASTELLÀ, JOAQUIM: *Origen i trajectòria de les bandes de música*. Pàg. [74].

Demana subvenció dels poders públics per a les deu escoles de música que existeixen al Montsià i al Baix Ebre, amb 600 alumnes.

BANDA MUNICIPAL DE REUS. Pàgs. [75-76].

Historial de la banda, creada l'any 1962.

COSTA I PERPINYÀ, JAUME: *Recull de cançons populars del Priorat*. Pàg. [99].

Presentació d'un treball ja realitzat de recuperació.

BARGALLÓ VALLS, JOSEP: *Cultura i fet casteller*. Pàg. [100].

Anàlisi de les relacions entre la literatura catalana i el fet casteller.

BERBEGAL I VIDAL, FRANCESC: *Els castells humans, un enfocament antropològic*. Pàg. [101].

Reflexió sobre els significats i simbolismes que hi ha en els castells humans.

CASTELLERS DE BARCELONA: *Proposta d'assegurança d'accidents per als castellers*. Pàg. [102].

CATALÀ ROCA, PERE - CATALÀ DALMAU, RAFAEL: *Hi haurà comercialització o capitalització dels castells?*

Problemes de publicitat i d'utilització política dels castellers.

PROPOSTA DE subvencions. Pàgs. [104-105].

Proposta llançada per quatre colles de castellers sobre tres partides principals: vestuari, locals i gralles.

RENYER ALIMBAU, JAUME - MASALLES FELIU, ESTEVE: *Aproximació a la colla Jove dels Xiquets de Tarragona: orígens, desenvolupament i entorn social d'una colla urbana (1978-1981)*. Pàg. [106].

PROPOSTA d'una coordinadora inter-colles. Pàgs. [107-108].

Idea proposada per cinc colles castelleres.

CASTELLERS DE BARCELONA - XIQUETS DE TARRAGONA - CASTELLERS DE VILANOVA: *Proposta de divulgació i informació castellera*. Pàgs. [109-110].

MIRÓ, EMILI: *El vestuari*. Pàg. [111].

Crítica a la descurança en la conservació del vestuari propi dels castellers.

BARGALLÓ I VALLS, JOSEP: *Els balls parlats de tipus religiós a la rodalia del Baix Gaià*. Pàg. [143].

Especialment sobre el Ball del Sant Crist de Salomó.

BIARNÉS, CARMEL: *Els jocs de carrer d'Ascó*. Pàg. [150].

Recerca retrospectiva, a partir del record dels grans.

JOVÉ I HORTONEDA, FERRAN: *Les festes del meu poble*. Pàg. [187-188].

Descripció de les tres festes de les Borges del Camp: Sant Antoni, la vuitada de Corpus i la festa major de la Mare de Déu de la Riera, el 15 d'agost.

A.P.

958. ROIG, FRANCESC: *Els goigs canongins*. «Diario Español» (Tarragona), 12 maig 1982.

Sobre els goigs editats i conservats fins avui a La Canonja: a la Verge de l'Esperança, a la Verge de les Neus, a Sant Sebastià, a Sant Bonifaci. Al mateix diari i amb data de 21 de gener de 1982, l'autor publicà una àmplia ressenya sobre l'edició d'uns nous goigs a Sant Sebastià, que pot completar aquest tema canongí.

E.S.

959. ROIG, FRANCESC: *Rel·lotges i temps*. «Diario Español» (Tarragona), 16 març 1982.

Sobre els sis rellotges de sol existents i/o documentats a l'antic terme municipal de La Canonja.

E.S.

960. ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. - CARNICER I TORRENT, JOAN: *Anecdolari de Ca l'Anton Martí*. Centre d'Estudis d'Altafulla (L'Oliverot, 2). Altafulla, 1982; 25 ps.

Entre les contribucions del Centre d'Estudis d'Altafulla a la commemoració del 150è aniversari de la mort d'Antoni Martí i Franquès, destaca el número de l'Oliverot, escrit per Salvador Rovira i Joan Carnicer. La intenció dels autors consisteix en donar un esbós de la vida i activitats de Martí i Franquès i en establir un recull d'anècdotes inèdites d'ell i dels seus descendents, vives en la memòria col·lectiva dels altafullencs.

A les pàgines de l'Oliverot, a més de la biografia, s'apleguen les anècdotes titulades: *Una de renoms, Una de faves, L'embordar, Les atzavares, El panellet,*

Els coloms, «Bon Marché» i A veure qui la fa més grossa. El text queda completat per un bon aplec gràfic. Destaquen la reproducció a tamany natural de la inscripció de la fe de baptisme de Martí i Franquès, de l'Arxiu Parroquial d'Altafulla, el dibuix d'Ardenya, degut a Josep Buyreu i Mari i la fotografia de grup, feta al Mèdol cap al 1918, en la qual hom pot veure, entre d'altres persones, els pintors Ramon Casas i Miquel Utrillo, Mr. Charles Deering, els marquesos de Tamarit i l'Ignasi de Martí i de Nicolau.

F.X.R.

961. S. F.: *El Traje Típico de Amposta.* «Amposta» (Amposta), 91 (1975), 7.
Notas sobre los trajes típicos de payés y payesa.

E.S.

962. SABATÉ I ELIAS, JOSEP: *Recordances de la vila d'Altafulla.* Centre d'Estudis d'Altafulla (La Tartrana, 16). Altafulla, 1982; 3 folis ciclostilats.

Barreja de records altafullencs de l'autor. Hi destaquen els fasos —matar jueus— del Dijous Sant, la coral «El Ruiseñor» —creada l'any 1882— i el tancament del camp de futbol de Vora-Mar. Il·lustren el treball dues fotografies de la senyera de la coral «El Ruiseñor» i una postal de la «Villa Antonia», de principis de segle, deguda al fotògraf Roisin.

S-J.R.

963. SADURNÍ I VALLÈS, PERE: *Retalls del folklore penedesenc.* Museu de Vilafranca, Vilafranca del Penedès, 1981. 179 ps.

Recull de diferents aspectes de la vida i costums de les comarques penedesenques. Inclou màximes, cançons i jocs infantils, geografia folklòrica, llegendes, tradicions religioses, oracions, balls, danses, supersticions, refranys, etc. etc.

Amb pròleg i notes d'Esteve Busquets i Moles, aquest llibre fou premiat amb un accèssit al «VIIè Concurs Sant Ramon de Penyafort» (Vilafranca del Penedès, 1979).

Hi ha referències de viles i llocs del Baix Penedès (l'Arboç, Banyeres, Bellvei, Calafell, Llorenç, el Montmell, Sant Jaume els Domenys, Santa Oliva, El Vendrell), de l'Alt Camp (Aiguamúrcia, Masllorenç, Rodonyà, Sant Magí de la Brufaganya, Santes Creus, Vila-rodona) i del Tarragonès (Altafulla, Creixell, Ferran, Roda de Berà, Salomó, Tamarit, Torredembarra). D'aquesta manera, torna la qüestió dels límits del Penedès (vegi's BHT. V [1982], nús. 754 i 755), encara avui no aclarida.

A.J.

CASTELLERS DE BARCELONA - XIQUETS DE TARRAGONA - CASTELLERS DE VILANOVA:
Proposta de divulgació i informació castellera. Pàgs. [109-110].

MIRÓ, EMILI: *El vestuari*. Pàg. [111].

Crítica a la descurança en la conservació del vestuari propi dels castellers.
BARGALLÓ I VALLS, JOSEP: *Els balls parlats de tipus religiós a la rodalia del Baix Gaià*. Pàg. [143].

Especialment sobre el Ball del Sant Crist de Salomó.

BIARNÉS, CARMEL: *Els jocs de carrer d'Ascó*. Pàg. [150].

Recerca retrospectiva, a partir del record dels grans.

JOVÉ I HORTONEDA, FERRAN: *Les festes del meu poble*. Pàg. [187-188].

Descripció de les tres festes de les Borges del Camp: Sant Antoni, la vuitada de Corpus i la festa major de la Mare de Déu de la Riera, el 15 d'agost.

A.P.

958. ROIG, FRANCESC: *Els goigs canongins*. «Diario Español» (Tarragona), 12 maig 1982.

Sobre els goigs editats i conservats fins avui a La Canonja: a la Verge de l'Esperança, a la Verge de les Neus, a Sant Sebastià, a Sant Bonifaci. Al mateix diari i amb data de 21 de gener de 1982, l'autor publicà una àmplia ressenya sobre l'edició d'uns nous goigs a Sant Sebastià, que pot completar aquest tema canongí.

E.S.

959. ROIG, FRANCESC: *Relotges i temps*. «Diario Español» (Tarragona), 16 març 1982.
Sobre els sis rellotges de sol existents i/o documentats a l'antic terme municipal de La Canonja.

E.S.

960. ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. - CARNICER I TORRENT, JOAN: *Anecdotari de Ca l'Anton Martí*. Centre d'Estudis d'Altafulla (L'Oliverot, 2). Altafulla, 1982; 25 ps.

Entre les contribucions del Centre d'Estudis d'Altafulla a la commemoració del 150è aniversari de la mort d'Antoni Martí i Franquès, destaca el número de l'Oliverot, escrit per Salvador Rovira i Joan Carnicer. La intenció dels autors consisteix en donar un esbós de la vida i activitats de Martí i Franquès i en establir un recull d'anècdotes inèdites d'ell i dels seus descendents, vives en la memòria col·lectiva dels altafullencs.

A les pàgines de l'Oliverot, a més de la biografia, s'apleguen les anècdotes titulades: *Una de renoms, Una de faves, L'embordar, Les atzavares, El panellet,*

Els coloms, «Bon Marché» i A veure qui la fa més grossa. El text queda completat per un bon aplec gràfic. Destaquen la reproducció a tamany natural de la inscripció de la fe de baptisme de Martí i Franquès, de l'Arxiu Parroquial d'Altafulla, el dibuix d'Ardenya, degut a Josep Buyreu i Mari i la fotografia de grup, feta al Mèdol cap al 1918, en la qual hom pot veure, entre d'altres persones, els pintors Ramon Casas i Miquel Utrillo, Mr. Charles Deering, els marquesos de Tamarit i l'Ignasi de Martí i de Nicolau.

F.X.R.

961. S. F.: *El Traje Típico de Amposta.* «Amposta» (Amposta), 91 (1975), 7.
Notas sobre los trajes típicos de payés y payesa.

E.S.

962. SABATÉ I ELIAS, JOSEP: *Recordances de la vila d'Altafulla.* Centre d'Estudis d'Altafulla (La Tartrana, 16). Altafulla, 1982; 3 folis ciclostilats.

Barreja de records altafullencs de l'autor. Hi destaquen els fasos —matar jueus— del Dijous Sant, la coral «El Ruiseñor» —creada l'any 1882— i el tancament del camp de futbol de Vora-Mar. Il·lustren el treball dues fotografies de la senyera de la coral «El Ruiseñor» i una postal de la «Villa Antonia», de principis de segle, deguda al fotògraf Roisin.

S-J.R.

963. SADURNÍ I VALLÈS, PERE: *Retalls del folklore penedesenc.* Museu de Vilafranca, Vilafranca del Penedès, 1981. 179 ps.

Recull de diferents aspectes de la vida i costums de les comarques penedesenques. Inclou màximes, cançons i jocs infantils, geografia folklòrica, llegendes, tradicions religioses, oracions, balls, danses, supersticions, refranys, etc. etc.

Amb pròleg i notes d'Esteve Busquets i Moles, aquest llibre fou premiat amb un accèssit al «VIIè Concurs Sant Ramon de Penyafort» (Vilafranca del Penedès, 1979).

Hi ha referències de viles i llocs del Baix Penedès (l'Arboç, Banyeres, Bellvei, Calafell, Llorenç, el Montmell, Sant Jaume els Domenys, Santa Oliva, El Vendrell), de l'Alt Camp (Aiguamúrcia, Masllorenç, Rodonyà, Sant Maçí de la Brufaganya, Santes Creus, Vila-rodona) i del Tarragonès (Altafulla, Creixell, Ferran, Roda de Berà, Salomó, Tamarit, Torredembarra). D'aquesta manera, torna la qüestió dels límits del Penedès (vegi's BHT. V [1982], núms. 754 i 755), encara avui no aclarida.

A.J.

964. SALAS I BORRELL, FRANCESC: *Des de Reus al 1980*. «Som» (Barcelona), 1 (1980), 8-9.

Relació dels actes organitzats amb motiu de la proclamació de Reus com a «Ciutat pubilla de la Sardana» (1964).

A.P.

965. SERAFÍ, J. - JÀVEGA, J.: *El Ball de Bastons de Montblanc*. «Som» (Barcelona), 1 (1980), 33; 2 (1980), 21-22; 3 (1980), 22-24.

Interessant article sobre l'origen dels balls de bastons a Montblanc, la història de les primeres colles, la indumentària, i l'estat actual: descripció tècnica, música, balls, organització. Fotografies actuals i retrospectives.

A.P.

966. TORRES I SABATÉ, JOAN ANDREU: *De tradicions*. «Miscel·lània d'escriptors i estudiosos riudomens» (Riudoms), II (1982), 73-79.

Recull comentat de cançons populars, aplegades a Riudoms.

P.A.

967. VILALTA, JAUME: *Salomó: el Ball del Sant Crist*. «Som» (Barcelona), 15 (1981), 23.

Article breu sobre l'origen del Ball i la seva posta en escena.

A.P.

968. VILLAR GÜERRI, JOSÉ LUIS DEL: *La payesia tarraconense en la Semana Santa*. «Diario Español» (Tarragona), 8 abril 1982.

Article de divulgació sobre el gremi de pagesos de Tarragona i llur presència a la Setmana Santa. Aporta una breu nota bibliogràfica.

F.X.R.

969. VUIRÒ CHAPARLÀ: *La nostra jota i «Boca de bou»*. «Desaigüe» (Deltebre), 16 (1981), 13.

Sobre las «jotas» tradicionals del delta de l'Ebre i l'activitat de recopilació de Francisco Balagué (a) «Boca de bou».

E.S.

FONTS I BIBLIOGRAFIA

970. ANGUERA, PERE: «Bibliografia de Joaquim Santasusagna» dins *Joaquim Santasusagna. Notícia bio-bibliogràfica*. Publicacions de l'Ajuntament de Reus, Reus, 1982; 25-57.

Relació bibliogràfica, que vol ser exhaustiva, dels textos de Joaquim Santasusagna. En total divuit llibres —tres dels quals, escrits en col·laboració amb Josep Iglésies, i un, en col·laboració amb Josep Iglésies i Ramon Amigó— i quasi un miler d'articles.

S-J.R.

971. ANÒNIM: *Arxiu Parroquial*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 34 (1982), 9.

Text que «La Segarra» reproduïx del *Full Parroquial* (no hi ha la data) del poble, en el que s'avança una relació del contingut del valuós fons de l'Arxiu parroquial de Santa Coloma de Queralt, del qual, ara, sota la cura del Sr. Lluís Cabo, hom està realitzant l'ordenament.

E.S.

972. CÁRCCEL ORTÍ, VICENTE: *El Archivo de la Sagrada Congregación de Asuntos Eclesiásticos Extraordinarios*. «Cuadernos de Trabajos de la Escuela Española de Historia y Arqueología de Roma» (Roma), 15 (1981), 247-320.

Relación numerada de documentos que hacen referencia a cuestiones suscitadas en España, con breve extracto, existentes en aquel archivo, hoy custodiado en el «Archivo Secreto Vaticano». Dada la singular importancia de este trabajo para los estudios de historia política y eclesiástica del s. XIX, señalamos las entradas que conciernen a la archidiócesis de Tarragona y diócesis de Tortosa, colocando entre paréntesis los números correspondientes de la relación, con el objeto de localizar la búsqueda en el trabajo del investigador Cárcel.

Arzobispo J. Creus Martí (44-76-77), Arzobispo A. de Echánove y Zaldivar (179-218-266-279-283-292-295-306-335 y apéndice I, 29-278-366), Arzobispo F. Fleix y Solans (293-418-474 y apéndice I, 491), Obispo V. Damián Sáez (131-142), Obispo Gordo (392), Obispo Gil Esteve (516). Cuestiones relacionadas con el Vicario general de Tarragona en 1846 (296). Con el Cabildo de Tarragona (apéndice I, 344) y con el de Tortosa (apéndice I, 243). Otros, 595 y apéndice I, 67.

E.S.

973. *VIII Centenari del naixement de Sant Bernat Calbó, bisbe de Vic. 1180-1980. Exposició commemorativa.* «Ausa» (Vic), IX, 95-96 (1980), 133-144.

Catàleg redactat per Miquel S. Gros amb la col·laboració de Ramon Ordeig, en el que es descriuen les peces exposades: 13 documents coetanis (1209-1243); 7 manuscrits (s. XI a XIII); 9 textos sobre el sepulcre, culte i canonització (1338-1728); gravats, novenes, goigs (s. XVIII a XX), i estudis i biografies (s. XVII a XX), així com ornaments i objectes trobats a la seva tomba. Apèndix amb breus dades biogràfiques i del culte a S. Bernat (1180-1945).

J-F.C.

974. FERRÉ, ALBERTO: *El eslabón perdido de la historia de la villa.* «Ulldecona. Revista mensual d'Informació Local» (Ulldecona), 21 (1981), 22.

Notícia de l'aparició d'un fons documental —que es tenia per perdut— a l'Ajuntament d'Ulldecona. Breu descripció del contingut en materials dels segles XVII a XIX.

E.S.

975. MICOLAU ADELL, J. IGNACIO: *Bibliografía de Santiago Vidiella Jasá (1896-1927).* «Centro de Estudios Bajoaragoneses. Boletín» (Alcañiz), 1 (1981), 135-136.

Repertorio bibliográfico parcial del historiador y jurista nacido en Calaceite en 1860, limitado a la producción histórica y jurídica de los años que se expresan. Pero desde el punto de vista de esta *Bibliografía Histórica Tarraconense*, el interés se centra en que muchos de sus trabajos fueron publicados en la revista tortosina «La Zuda».

E.S.

976. MIRAVALL, RAMON: *Una descoberta sensacional. L'Arxiu Històric d'Ulldecona*. «La voz del Bajo Ebro» (Tortosa), 1264 (1981), 8-9, il·lustrat.

Article de divulgació motivat per la localització de l'arxiu històric ulldeconenc que es considerava desaparegut.

F.X.R.

977. PALAU RAFECAS, SALVADOR: *Dos documents aclaridors per la nostra història*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 18 (1981), 14.

Transcripció i comentari de dos documents, procedents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó: Carta de donació del Castell de Rauric (1080), i venda de Montargull, feta pels templers (1258).

R.R.

978. SIMON PALMER, M.^a DEL CARMEN: *Bibliografía de Cataluña*. Tomo I (1481-1765). Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Cuadernos Bibliográficos XLI). Madrid, 1980.

1484

— [LIBRE del Consolat]. [s.l. Tarragona.-s.i. Nicolas Spindeler]. [s.a. 1484]. 148 hs a dues cols. Fol.

1503

— [REIAL Pragmàtica referent als canonges de Tarragona. Valladolid 2 juliol 1503] [s.p.i.] [1503?] 1 fol.

1539

— *Libre de les costums generals scrites de la insigne ciutat d'Tortosa: ab alguns privilegis: confirmacions e sentencies fahents pera la administració de Justicia*. Novament imprimides ... Tortosa. [Imp. Arnaud Guillem de Montpesat]. 1539. 120 fols. a dues cols.+10 fulls.

1567

— AGUSTÍN, ANTONIO: *Ritual Ilerdense*. [Lleida. Petrus Roburius] [1567]. 211 fols.+2 fulls.

1570

— *Bulles apostoliques (sic), decrets del sacro Concili de Trento y Constitucions Provincials que ... se han de publicar als pobles en les esglésies Metropolitana, cathedrals y parroquials del Archebisbat de Tarragona y provincia de Catalunya ...* Barcelona. Claudi Boronat. 1570. 26 fulls.

1573

— PONS DE YCART, LUIYS: *Libro de las grandezas y cosas memorables de la ciudad de Tarragona*. Lleida. Iuan de Villanueva y Pedro de Robles. 1573. 24 fulls+328 fols.+1 full.

1590

— ORDÓÑEZ BARTHOLOMÉ: *La Eulalida del P.F. — de la Orden de Sant Francisco. Contiene la vida y martyrio de S. Eulalia de Barcelona, primera Virgen*

- y *Martyr de España (llamada entonces Tarraconense)*. En varia rima ... Tarragona. Phelipe Roberto. 1590. 4 fulls+182 ps.
- 1594
- PONS, SALVADOR: *Llibre de la vida y miracles dels glorios martis S. Madrona, cos sant de Barcelona, y de S. Celdoni y Armenter, cossos sants de Cardona...* Tarragona. Felip Robert. 1594. 10 fulls+96+6 fulls.
- 1599
- *Relación de el fenecimiento de las Cortes de Barcelona, que ... el Rey ... celebró a los Estados de Cataluña en este presente año, y de su partida para nuestra Señora de Montserrat y despues para ... Tarragona y ... Valencia con otras cosas ...* Sevilla. Rodrigo de Cabrera. 1599. 2 fulls.
- 1607
- GERMES, JOAN: *Historia dels glorios Martyrs Sant Maurici, Sancta Agnes, y Sant Fructuos; y la translacio dels seus cossos sants, a la ciutat de Manresa...* Barcelona. Sebastia de Comellas. 1607. 12 fulls+200 fols. 8.º.
- 1609
- REBULLOSA, JAIME: *Vida y milagros del divino Olaguer, Obispo de Barcelona y Arzobispo de Tarragona*. Barcelona. L. Sanchez. 1609. 30+358+2 ps.
- 1612
- DELANIO: *Relacio de la entrada ques feu a Mon Senyor Illustrissim y Reverendissim, en la Ciutat de Tarragona. Composta per lo pastor —*. Barcelona. Llorens Deu. 1612. 2 fols.
- 1617
- GARCÍA DE CARALPS, ANTONIO JUAN: *Historia de S. Oleguer Arçobispo de Tarragona y obispo de Barcelona*. [Escribense en ella su vida, milagros y excellencias, muchos loores de Cathaluña, con las historias de importancia que acaecieron en su tiempo...] Barcelona. Sebastian Matevad. 1617. 160 fols.
- 1625
- MARTÍ, JAIME: *Información por el Principado de Cataluña. A instancia de Don Francisco de Monsuar, Canónigo y Hospitalario de la Santa Iglesia de Tortosa. Embaxador de los Diputados del general del Dicho Principado. Sobre la pretensión suplicada a Su Magestad, en razón del nombramiento del Cargo de vicecanciller de los Reynos de la Corona de Aragón*. Madrid. Iuan Gonzales. 1625. 20 fols.
- 1626
- MARTORELL Y DE LA LUNA, FRANCISCO: *Historia de la Santa Cinta con que la Madre de Dios honró la Catedral (sic), y Ciudad de Tortosa ... y una descripcion de Cataluña, y su fidelidad*. Tortosa, Geronimo Gil. 1626. 8 fulls +570 ps.+3 fulls.
- 1627
- MARTORELL Y DE LA LUNA, FRANCISCO: *Historia de la Antigua Hibera, con la milagrosa descension de la Madre de Dios a su santo Templo, y la dadiva preciosa de la santa Cinta, dada por su sagrada mano. Descripcion del Monte de Cardo, morada de los Religiosos Carmelitas Descalços con variedad de Historia; y una breve descripcion de Cataluña y su fidelidad*. Tortosa. Geronimo Gil. 1627. 4 fulls+570 ps.+3 fulls.

1633

- *Carta del Rey Nuestro Señor, en su Real Consejo de Aragon, por el Obispo de Lérida, electo Arçobispo de Tarragona.* s.p.i. 1633. 4 fulls.

1634

- *Informacion de la Ivusticia que tiene la Ciudad de Barcelona en la causa sobre que aora trae pleyto con el Cabildo de la ... Catedral de la misma Ciudad en el tribunal y Corte Eclesiastica del ... Señor Arçobispo de Tarragona. Son autores della los Abogados de la ... Ciudad. En ella prevevan que los Consellers ... refirieron entera, y verdaderamente el echo a la junta que hizieron de muchos Padres Theologos ...* Barcelona. S. y J. Matevad. 1634. 48 fulls.
- *Relacion verdadera de un parto monstruoso nacido en la ciudad de Tortosa de una pobre muger.* Madrid. Vda. de Pedro de Madrigal. 1634. 1 full.
- *Resolvcion theologica en la dvda que en esta ciudad de Barcelona ha havido sobre si los que concurrieron en quitar el agua que sale en las fuentes de los Claustros de la Santa Iglesia del Asseo (sic) desta ciudad por espacio de algunas horas, incurrieron en las censuras de las Constituciones Provinciales Tarraconenses y Apostolicas.* Barcelona. S. y J. Matevad. 1634. 6 fulls.

1636

- CISTELLER, DIEGO: *Memorial en defensa de la lengua catalana para que se predique en ella en Cataluña.* Tarragona. Gabriel Roberto. 1636. 10 fulls.

1639

- MÁRQUEZ DE CISNEROS: *Informe extrajudicial de palabra por los Diputados del General del Principado de Cataluña. A instancias del Doctor Francisco Puig Canónigo de la Santa Iglesia de Tortosa, Su Embaxador en la Corte de su Magestad. Por el Doctor — sobre los procedimientos hechos por los oficiales Reales, y de la Capitanía General de dicho Principado en las Aduanas, y Magazenes del General de las Villas de Mataron, y Arenys, por ocasion de ropas, y mercaderias de contrabando.* Madrid. Andrés de Parra. 1639. 13 fols.

1640

- [Copia de una carta embiada a un ministro de su Magestad, en que se le da cuenta de la vitoria que tuvo la Cavalleria de las Ordenes Militares, aviendo passado el Col de Balaguer, sobre Cambriles, plaça de armas de Cataluña]. [Madrid. Diego Diaz]. [1640]. 2 fulls.
- *Suplica de la ... Ciudad de Tortosa, en ocasion de las alteraciones del Principado de Cataluña, y Condados de Rosellon, Zerdania ... Para que V, Magestad se sirva, como tan Católico y Magno, perdonar a sus hermanos, admitiendoles con benignidad a su gracia ...* Tortosa. Pedro Martorell. 1640. 122 fols.

1641

- *Carta enviada per los Senyor Conçeller terç, a la ciutat de Barcelona y al Savi Consell de Cent.* (Constanti 10 Juny). Barcelona. Gabriel (sic) Nogues. 1641. 2 fulls.
- [Circular para que los pueblos ejecuten nuevas levas de hombres armados para expulsar al enemigo que está en Tarragona. 10 Jun. 1641]. [s.p.i.] [1641 ?]. 1 full.

- *Conclusion defendida por un soldado del Campo de Tarragona, del ciego furor de Cataluña*. Pamplona. 1641. 6 fulls.
- *Copia de una carta, escrita a esta ciutat, desde la campanya de Constantí a 5 de Juliol de 1641, del que ha succehit en dita campanya desde 30 de Juny, fins als fins (sic) dit dia, y de la armada de mar; y en particular la sentencia que lo Excelentissim de la Mota ha manat fer de sinch Francesos*. Barcelona. J. Romeu. 1641. 3 fulls.
- *MIRAVALL Y FLOCARDELL, VICENTE: Tortosa fidelissima y ejemplar. Motivos que el Rey Nuestro Señor D. Felipe el Grande IV de Castilla y III de Aragon ha tenido para concederle estos títulos en premio de la lealtad que ha mostdado en las alteraciones de Cataluña*. Madrid. Imp. del Reino. 1641. 7 fulls. 80 fols.
- *Presa (La) y Derrota de un Quartel de Set Compañias de Cavalles Croatos, y de tots los noms dels oficials majors y Cavallers de habit Illustres, que lo Rey de Castella te en tot el seu Regne tant de Castella, com de Italia de alguns dells, o la major part y han dexadas las vidas desde que entra lo exercit en Cataluma fins al estat de ara en lo camp de Tarragona. Relacio verdadera del Estat de Tarragona ... Ab la presa del Senyor de Sant-Preuil Governador de Arras, y a la fi ... una carta del Rey Christianissim ...* Barcelona. J. Mathevat. 1641. 4 fulls.
- [Proposicion del «conseller en cap» de Barcelona sobre la urgencia de alistar soldados que impidan las llegadas de refuerzos a las tropas sitiadas por los catalanes en Tarragona. 11 junio 1641]. [s.p.i.] [1641 ?]. 3 fulls.
- *RAMON, MAGI: A la famosa victoria que han alcanzada dels enemich, los Tercios de Infanteria, y Cavalleria Catalana, y Francesa, en lo siti de Tarragona, a 10 de Juny, Any 1641. Compost per — soldat de Constantí*. Barcelona. Jaume Romeu. 1641. 4 fulls.
- *Relació de una carta enviada per lo Excelentissim Senyor Archebisbe de Bordeus General de las Armadas del Rey Christianissim, en los mars de França, y Cathalunya, acerca de la rota de 41 galeras que portavan socorro als assitiats de Tarragona*. Barcelona. Jaume Romeu. 1641. 2 fulls.
- *Relacio molt verdadera de la victoria que han tingut las armas Francesas y catalanas contra lo exercit dels castellans junt a Tarragona, donant noticia dels enemichs pressos y de las mulas y cavalls que han pres en dita reñrega a 12 de Juliol 1641*. Barcelona. J. Mathevat. 1641. 2 fulls.
- *Relacio verdadera de la senyalada Victoria que Nostre Senyor es estat servit donar alas armas del Christianissim Rey de França ... en 10 del corrent dels enemichs, y presa los han feta, axí de Gent com de Bestiar, y ab la Nomina de morts, Pressos, y persones que senyalaren en la Jornada. Juntament la arribada de 22 Galeras, y 7 Bergantins que lo enemichs ha feta mostra ab intent de socorer la Plaça de Tarragona, y la resistencia que la nostra Armada los ha fet, y bons sucesos fins a 15 de Juny 1641*. Barcelona. J. Mathevat. 1641. 2 fulls.
- *Relacio verdadera de la sumptuosa festividad que ses feta en lo dia del Corpus de Christo, a trenta de Maig mil siscents quaranta hu en lo Camp, que en Constantí se te contra lo enemich, per los Senyors Diputat Militar y Conseller en orde Terç, de la ciutat de Barcelona*. Barcelona. Gabriel Nogués. 1641. 2 fulls.

- *Relacio verdadera de una carta que lo Exc. Mariscal de la Mota ha enviat als ... Consellers, donantlos noticia de la presa y mortaldat que la Armada catala y Francesca a fet al enemich a la montaña alrededor de Tarragona, que son en numero mes de docents.* Barcelona. Jaume Matheat. 1641. 2 fulls.
- *Relacio verdadera dels bons sucesos de la armada del mar del Rey Christianissim Lluís XIII ... en los mars de Cathalunya, y dels que van succehint en lo exercit de terra en lo camp, ab lo estat en que está la ciutat de Tarragona; y una carta que trobaren ab un vaxell del Virrey de Mallorca que anava al Comte Duch.* Barcelona. Jaume Romeu. 1641. 4 fulls.
- [Relacion verdadera y carta nueva de la victoria que han tenido las armas de la Armada de España contra la de Francia, a la vista de Tarragona. En que se declara el socorro desta Plaça. En este mes de Agosto de 1641]. [Madrid. Catalina de Barrio y Angulo]. [1641]. 1 full.
- ROSSELL, PERE JOAN: *Relacio de una Carta que lo ... Conseller Terç y Coronell ha enviat als ... Consellers ... de Barcelona, donant avis del bon succes de las armadas de mar y terra ... a 4 de Juliol de 1641. Y també ... de las galeras que se son perdudes ... y de las armas que los nostres soldats han recullit a la part de Tamarit dels enemichs fugint a la volta de Tarragona.* [Barcelona]. J. Mathevat. 1641. 2 fulls.

1642

- *Copia de las Cartas que ha enviado el ... Mariscal de la Mota, als ... Consellers de la Ciudad de Barcelona dandoles noticia de las victorias que han tenido las armas del Rey Christianissimo ... en la villa de Fons, y también en el Campo de Tarragona.* [Vilafranca 21 agosto 1642]. Barcelona. J. Mathevat. 1642. 2 fulls.
- *Defensa del sitio de Tortosa.* Catalina de Barrio y Angulo. Madrid. 1642. 2 fulls.
- *Manifiesto que hizo Tarragona sobre persuadir al Principado sus quietudes.* Madrid. Catalina de Barrio. 1642. 2 fulls.
- [MENDOZA ARELLANO] MARQUES DE LA HINOJOSA Y CONDE DE AGUILAR: *Verdadera relacion de la defensa y sitio de Tortosa, rota de las armas francesas y restauración de ... Ulldecona, por el —.* Sevilla. 1642.
- — *Copia de una Carta que ha enviado el —, als ... Consellers de la Ciudad de Barcelona, dandoles noticia de las vitorias que han tenido las armas del Rey Chirtianissimo ... en la villa de Fons, y también en el Campo de Tarragona.* Vilafranca 21 agosto 1642. Barcelona. J. Mathevat. 1642. 2 fulls.
- PACH[EC]O Y ZÚÑIGA, JUAN: *Relacion de todo lo que ha sucedido al exercito de su Magestad, desde que entró en este Principado de Cataluña, y discurso de campaña (sic), y sitio de Tarragona.* Madrid. Iuan Sanchez. 1642. 4 fulls.
- *Relacio compendiosa, de tot lo que ha passat desde que lo exercit del Rey de Castella parti de Tarragona, y de la senyalada victoria que lo senyor Mariscal de la Motte ha guanyada a vista de la ciutat de Lleyda.* Barcelona. Pere Lacavalleria. 1642. 8 fulls.
- *Relacio de la victoria que ha tingut lo exercit del Rey Christianissim de França N. Señor governat per lo Excelentissim Mosur de la Mota en la vila de Valls, en lo camp de Tarragona contra lo exercit del Rey de Castella a 16 de Janer 1642.* Barcelona. J. Mathevat. 1642. 4 fulls.

- *Relacio de la victoria guanyada per lo Excellentissim Senyor de la Motte, contra lo Marques de la Inojosa, prop de la Vila de Vilallonga, en lo camp de Tarragona. Y varios avisos de diferents partes.* Barcelona. P. Lacavalleria. 1642. 4 fulls.
- *Relacio del Estat de las tropas de França, Regidas per lo ... señor de la Mota, desde son exidas dels enfronts de Tortosa pera Arago, y lo que en dit Regne se ha obrat fins ara que contam. Ab un Aranzel, ahont se anomenant tots los Mestres de Camp del exercit del Rey nostre señor...* Barcelona. J. Romeu. 1642. 4 fulls.
- *Relacio molt verdadera de la victoria que han tingut la gent ques trobava en la vila del Vendrell contra lo exercit castella los quals eren catorse tropas de cavalleria y sinchs cents mosquetes a 8 de Janer 1642.* Barcelona. J. Mathevat. 1642. 4 fulls.
- *Relacio verdadera de las hostilitats y sacrilegis que lo exercit del Rey de Castella ha fet contra las Iglesias y sacraris ahont estava lo Santissim Sacramenty sos altars, y crema que ha fet desde Tarragona fins a Torra de Segre, los llochs i vilas per hon ha passat.* Barcelona. Jaume Mathevat. 1642. 4 fulls.
- *Segunda relacion mas copiosa de la Defensa y sitio de Tortosa, con noticias mas particulares de la vitoria.* Madrid. Catalina de Barrio. 1642. 4 fulls.
- *Tarragona con amor y verdad exorta a los catalanes sus hermanos.* Valencia. Juan Bautista Marçal. 1642. 4 fulls.
- [Verdadera relacion de la defensa y sitio de la ciudad de Tortosa, rota de las Armas francesas, y restauración de la villa da (sic) Ulldecona, por el Excellentissimo señor Conde de Aguilar, Marques de la Hinojosa, General de las Catolicas Armas]. Sevilla. Iuan Gomez de Blas. 1642. 2 fulls.

1643

- — *Copia de una Carta que ha escrit — ... al ... Governador de Cathaluña, donantli avis del bon succes, que han tingut las nostras armas en la villa de Flix, contra lo exercit del Rey de Castella.* Barcelona. J. Mathevat. 1643. 3 fulls.
- — *Copia de la Carta que lo — ... a escrit a ... don Joseph Biure y de Margarit, Governador de Cathalunya, donantli avis del socorro que ha donat a la plaça de Miravet.* Barcelona. Jaume Mathevat. 1643. 2 fulls.
- *Puntual relacio del socorro que lo senyor Mariscal de la Motte ha donat al Castell de Miravet ... y altres progressos en lo camp de Tarragona.* Barcelona. Pere Lacavalleria. 1643. 4 fulls.
- *Relacio molt verdadera de la victoria que ha tingut Monsieur lo Comte de Xabot prop de Tarragona, a la Torre de Escarello, contra dels enemichs, a sinch del mes de Juny 1643.* Barcelona. Jaume Mathevat. 2 fulls.

1644

- [MOLINER, PEDRO]. *Lágrimas del Geremías Ilgerete Pastor: Viertelas en los Campos Eliseos Tarraconenses, oi Troianos: Acuerdalas a la Real Clemencia de Felipe IV, el Grande, Rei de las Españas ... El Maestro Frai —.* Tarragona. Viuda Roberta. 1644. 1 full+85 ps.+2 fulls.
- [Verdadera y fiel relacion de todo lo sucedido en el sitio de la ciudad de Tarragona, desde 28 de Julio, hasta 13 de Setiembre 1644]. [Valencia. Iuan Bautista Marçal]. [1664]. 2 fulls.

1645

- *Canso, al to del estudiant, y de la tristesa del lleo, y victoria de Flix.* Barcelona. Vda. Mathevat. 1645. 2 fulls.
- *Copia de una Carta ha escrita un natural de la Vila de Gandesa de la Castellania de Amposta, del Bisbat de Tortosa, a un amich seu desta ciutat, fentli saber los feliz succes han tingut las armas de sa Magestat Christianissima en lo socorro de la Plaça de Flix.* Barcelona. Pere Joan Dexeu. 1645. 3 fulls.
- *DESSI, BUENAVENTURA: Verdadera relación del sigundo (sic) sitio que a tenido, i algunas cosas notables, esta ciudad de Tarragona.* Tarragona. Viuda Roberta. 1645. 5 fulls+20 ps.+1 full.
- *Relacio verdadera de la victoria que han tingut los vila de Montblanc, contra los castellans de la ciutat de Tarragona. (Montblanc 4 agost 1645).* Barcelona. G. Nogués. 1645. 2 fulls.
- *Romance de la vitoria que ha tingut los señor Conde Xabot, y don Francesch de Cabanyes en la recuperacion de la plassa de Flix.* Barcelona. Vda. Mathevat. 1645. 4 fulls.
- *Verdadera relacio de tot lo que ha passat per lo socorro de la plassa de Flix.* Barcelona. P. Lacavalleria. 1645. 4 fulls.
- *XABOT, CONDE: Carta escrita por el senyor — a los senyores Consejeros. Y se da relacion de que el senyor don Francisco Cabanyes a dado noticia a los senyores Consejeros de todo lo que ha sucedido en Flix (Flix 3 setiembre 1645).* Barcelona. Vda. Mathevat. 1645. 3 fulls.

1646

- *Breve elogio al ... Conde Harcourt Virey de Cataluña, sobre la victoria insigne de Flix recuperado. Por el doctor Y.C.B.S. Octavas [s.l.-s.i.]. [1645-1646?].* 2 fulls.
- *DOMENECH, JAUME: Carta escrita a un cavaller desta ciutat ...en la qual conte la manera y modo de tot lo succehit en lo Presidi de Escornalbou. (Argentera, 30 setiembre 1646).* Barcelona. Vda. Mathevat. 1646. 2 fulls.
- *Relacio de la continuacio del siti de Lleyda, de 29 Maig fins 4 de Juny 1646. També va tot lo que ha passat a la presa de Alguayre, iuntament ab aquesta va lo que ha passat al Governador de Tarragona Tutavila, en lo siti que intenta posar a la vila de Momblanch, y las crueldats que feren al lloch de la Guarda al retirarse a Tarragona. (Camp davant Lleida 4 junio 1646).* Barcelona. A. Lacavalleria. 4 fulls.
- *Relacio verdadera de la emboscada feu, y guanya lo Capita Ioseph de Carmany, altre dels de la Cavalleria catalana, junt a la Plassa de Tortosa.* Barcelona. G. Nogués. 1646. 2 fulls.
- *Relacio verdadera de la victoria que han tingut los Catalans, contra dels Castellans en la Vila de Ginestar a 5 del present mes de Octubre, y ab esta los dirá la crueltat han usat ab los naturals de dita Vila. (Ginestar 11 octubre 1646).* Barcelona. P.I. Dexeu. 1646. 2 fulls.
- *Relacio verdadera de lo que ha passat en lo siti que los Enemichs avien posat a la Vila y Castell de Constanti y la fuga que ham presa ...* Barcelona. A. Lacavalleria. 1647. 4 fulls.

1647

- *Relacio verdadera de lo que ha passado en la Entrada que ha hecho el Mar-*

qués de Aytona con su Exercito a Cataluña, y su retirada a Lérida: con el segundo sitio de la Villa, y Castillo de Constantin, por don Francisco de Totavila, y su retirada a Tarragona (Vimbodi 29 octubre 1647). [s.p.i.] [1647?]. 4 fulls.

- *Relacio verdadera de lo que ha passat en lo siti que los enemichs avien posat a la Vila y Castell de Constanti y la fuga que ham presa ...* Barcelona. A. Lacavalleria. 1647. 4 fulls.

1648

- *Copia de una carta, escrita per un Oficial de guerra de nostre Camp de Tortosa ... (12 julio 1648).* Barcelona. Vda. Mathevat. 1648. 2 fulls.
- MOSTAROS, FRANCESCH: *Copia de una Carta escrita per lo mestre de Camp ... a un cavaller ... donantli avis de tot lo que ha passat en la pressa de la ciutat, y castell de Tortossa (14 julio 1648).* Barcelona. Vda. Mathevat. 1648. 2 fulls.

1650

- [Breve recopilacion de los felizes sucessos que han tenido las armas de su Magestad este año de 1650 en Italia, Flandes y Cataluña, y del rendimiento de Tortosa a 5 de diziembre de este dicho año]. [Sevilla. Iuan Gomez de Blas]. [1650]. 4 fulls.
- *Carta del — escrita a ... Fr. Pedro de Urbina, Arçobispo de Valencia ... En que se da quenta de la vitoria que Dios le ha dado en las costas de Cataluña, contra quatro navios de guerra que venian a socorrer de gente, armas, municiones, y víveres, al exercito de Francia para el socorro de la plaça de Tortosa.* Valencia. Silvestre Esparsa. 1650. 2 fulls.
- [OROZCO Y RIBERA] MARQUES DE OLIAS Y MORTARA: *Copia de una Carta escrita al ... Conde Lemos, Virrey, y Capitan General del Reyno de Aragon, por el ... —, Capitan General del Exercito Real de Cataluña, desde el Campo, junto al Ginestar, en 15 de Octubre 1650.* Zaragoza. Diego Dormer. 1650. 2 fulls.
- *Relacion del papel que escrivio el ... Marques de Mortara, Virrey de ... Cataluña ... al señor Monsieur de Lunay ... Governador de la plaça de Tortosa. Con las capitulaciones hechas por el Señor Marques de Mortara y el señor Monsiur de Lunay para salir de la guarnición francesa de la plaça a 5 de Diziembre de 1650.* Valencia. Silvestre Esparsa. 1650. 4 fulls.

1651

- [Nueva relación de los buenos sucesos que han tenido las Armas de su Magestad sobre el sitio de Barcelona, desde onze de Nouiembre hasta veinte y dos del dicho mes. Refierese la toma de la villa de San Boy, y de Castell de Flix, y del Castillo de Barbarà: y de las presas que por mar y tierra se han hecho a los sitiados. Dase cuenta del estado de las guerras ciuiles de Francia, y motines de la gente popular sobre las gaelas. Este años de 1651]. [Sevilla. Iuan Gomez de Blas]. [1651]. 2 fulls.

1665

- [Copia de la resolucion a la consulta hecha por los Concellers de Barcelona a varios juriconsultos, sobre el derecho de la Ciudad a ejercer represalias contra las de Gerona y Tarragona, por no haber éstas respetado los privilegios de exencion e inmunidad concedidos a los ciudadanos de Barcelona. 24 setiembre 1665]. [s.p.i.] [1665?] 2 fulls.

- RIBERA, TOMAS Y MIQUEL CALDERO: [Exposición de los servicios prestados por la villa de Reus al Rey, desde el año 1638, y de las dificultades económicas creadas por la guerra con Francia y la peste. Se solicita una concordia de pagos en beneficio de sus habitantes. 1 agosto 1665]. [s.p.i.]. [1665 ?], 20 ps.

1670

- ESPINOSA, IOAN MANUEL: [Edicto del Arzobispo de Tarragona dando disposiciones relativas al recaudo de limosnas con destino al Hospital General de la Santa Cruz de Barcelona. Tarragona. 6 febrero 1670]. [s.p.i.] [1670 ?] 1 full.

1674

- *Discurso iurídico, por parte del Procurador Fiscal de la Curia Eclesiástica de Tarragona, el qual manifiesta la obligacion de los ... dignidades, y Canónigos en aver de acompañar al ... Arçobispo todos los dias de fiestas que baxare a la Iglesia Cathedral ... Barcinone.* Mathevat. 1674. 1 full+25 ps.
- TORRE, FRANCISCO DE LA: *Cinta, o celestial zona de la Virgen de la Cinta. Feliz protectora de los partos, venerada en la ciudad de Tortosa, y ofrecida en la copia de otra, tocada con el precioso Original.* Madrid s.i. 1674. 8 fols.

1683

- CALBET, FAUSTO: *Por la muy ilustre y Fidelissima Ciudad de Tarragona. En defensa del dominio, y jurisdicción que tiene el Rey ... en dicha ciudad: y de sus privilegios, costumbres, títulos y franquezas ...* Tarragona. Joseph Soler. 1683. 1 full+38 ps.
- VALDA, VICTORIANO DE CLAVER.; HIERONYMUS DE FERRER: *Por la Fidelissima Ciudad de Tarragona, haziendose evidencia de que su dueño, y señor unicamente es su Magestad... y sus Ciudadanos, y moradores vasallos de su Magestad, y no del Arçobispo. Con evasion de los motivos que en contrario se han ponderado en la nueva Apologia, colorandola con la piedad de su Iglesia .y Patrona la Protomartyr S. Tecla.* Barcelona. J. Andreu. 1683. 74 ps.

1684

- VERTAMON, FRANCISCO: *Recuerdos de los fundamentos que manifiestan el supremo dominio que gozavan y (justifican el ordinario y jurisdicción omnimoda que) por indiviso conservan en la ciudad de Tarragona la ... Protomartir Santa Tecla, su metropolitana iglesia ... y sus Arçobispos ...* [escrivelos ... el Doctor —]. Barcelona. José Moyá. 1684. 10 fulls. 202 ps.+8 fulls.

1686

- *Publicas, y obsequiosas demostraciones que previene a su inclita Patrona, y iuntamente Hija, la gloriosa Virgen S. Eulalia Protomartyr de la España Tarraconense, la muy ilustre ciudad de Barcelona, para el dia 23 de octubre 1686 en ocasión de la nueva extensión del rezo de la Santa, que para los Reynos de España obtuvo, con Decreto de ... Innocencio XI. Dado en 31 de agosto del mismo año.* [s.p.i.]. [1686 ?]. 1 full.

1689

- AUTHER, SEVERO THOMAS: [Carta de Don —, Obispo de Tortosa, sobre la reforma de la predicación, recomendada por el Papa. Tortosa 15 enero 1689]. [s.p.i.]. [1689 ?]. 4 fulls.
- COPONS, JOSEPH; BALTASAR PROUS: *Motivos que justifican las pretenciones. de la reverenda estacion, del clero, de la Santa Iglesia de Tortosa, y su*

- distrito. *Con el muy Illustre Cabildo de la misma Santa Iglesia. Barcelona 7 junio 1689.* [s.p.i.]. [1689?]. 64 ps.
- 1690
- AUTER, SEVERO TOMAS: *Discursos panegiricos que el M.I. Cabildo de Tortosa consagra al feliz desposorio de nuestro Católico Monarca Carlos II.* Barcelona. Sebastian de Comellas. 1690. 20 ps.
- 1691
- BARUTELL Y ERILL, LUIS DE: *La voz en el Oriente. Discurso panegirico de el nacimiento de San Juan Bautista que en el ... Convento de San Juan de la Ciudad de Tortosa dixo el presentado Fr. — Rector del Real Colegio, y Universidad de Santo Domingo, y San Jorge de Tortosa ...* Barcelona. Juan Jolis. 1691. 2 fulls+32 ps.
- 1692
- *Verdad por si misma ... manifiesta con evidencia ... que el Monasterio ... de Vallbona no ha estado jamas sujeto a ...* Poblet. Barcelona. 1692.
- 1693
- VILAR, JAIME: *Glorioso triunfo de la esclarecida Virgen ... Santa Tecla, Patrona de la ... Ciudad de Tarragona. En las grandes fiestas, que se hizieron por el nuevo rezado de la Santa ... para toda la Provincia Tarraconense.* Barcelona. Rafael Figueró. 1693. 6 fulls+175 ps. 1 gravat.
- 1695
- BERLANGA, CRISTOBAL: *Fundacion, origen, progressos, y estado de el religioso Convento de la Purissima Concepcion Victoria de Monjas descalças de el Orden de N.P. Francisco de la ... ciudad de Tortosa ...* Barcelona. Imp. Martin Gelabert. 1695. 8 fulls+336 ps.+2 fulls.
- *Breve resumen de las solemnissimas fiestas, que en ... la traslacion de las reliquias del glorioso Cardenal San Ramon No Nacido hizo ... la familia de Mercedarios Redentores en 16 octubre 1695. Que dedica la villa de Calaf a Fr. Joseph Linás, Arçobispo de Tarragona, Primado de España.* Barcelona. Imp. de Rafael Figueró. 1695. 12 fulls+42 ps.
- JAIME, AGUSTIN: *Lauro Tarraconense. Sermon que predico (En la fiesta que celebra la Metropolitana Iglesia de Tarragona Primada de las Españas, a la traslacion del Braço de la Prothomartyr de las Virgenes Santa Thecla su Patrona el tercer Domingo despues de Pascua) el P. Fr. — de la Orden de San Agustín, en el año 1695.* Barcelona. J. Suria. 1695. 2 fulls+28 ps.
- 1696
- AUTER, SEVERO THOMAS: *Oracion funebre, que al llanto de la Aurora del mas amable Sol, dixo — en las lagrimas cariñosas, que dedicó la ... ciudad de Tortosa a la muerte de la Serenissima Doña Mariana de Austria, Nuestra Sa. Reyna ...* Barcelona. Joseph Llopis. 1696. 7 fulls+28 ps.
- GERMES, IOAN: *Historia dels gloriosos Martyrs Sant Maurici, Santa Agnes, y Sant Fructuos, ab sos dos diaques Auguri, y Eulogi: y de la trasllacio dels seus cossos sants, a la ciutat de Manresa.* Barcelona. Joan Jolis, est. 1696. 24 fulls+ps.+8 fulls.
- 1697
- VILAR, JAIME: *El triunfo milagrosos de la omnipotencia, en la vida, martyrios y milagros de la esclarecida Virgen, e invicta protomartyr de las mugeres Santa Tecla...* Barcelona. Imp. Rafael Figueró. 1697. 264 ps.+2 fulls.

1700

- *Relacion verdadera de los sucedido en la ciudad de Tarragona en el Principado de Cataluña el dia tres de Setiembre de 1700.* Barcelona. J. Llopis. 1700. 2 fulls.
- BENDICTO, ISIDORO: *Oración evangélica en la solemnissima fiesta, que hizo la Excelentissima (sic) Ciudad de Barcelona en su Iglesia Cathedral, en acción de gracias, por el Feliz arribo del Rey Nuestro Señor D. Felipe IV en Aragón, V en Castilla, Conde de Barcelona ... a su Real Corte de Madrid. Dia 11 de Março, en que se celebravan las glorias de San Olaguer Arzobispo de Tarragona, y Obispo de Barcelona ...* Barcelona. Imp. de Iuan Pablo Marti. 1701. 16 fulls + 27 ps.

1701

- *Relacion succincta, del feliz arribo a Barcelona de los Serenissimos Don Felipe de Borbón, y Doña María Luisa Gabriela de Saboya, Monarcas de las Españas Nuestros Reyes, y Señores, ..., y de sus Reales Bodas; descrivese como en Epilogo la festiva pompa con que fueron festejados sus Magestades por la fidelidad, y amor de los catalanes, con la Sagrada Circunstancia de averse hecho la traslación del incorrupto cuerpo del glorioso Arçobispo de Tarragona, hijo, y Obispo de Barcelona San Oleguer.* Barcelona. Rafael Figueró, impr. 1701. 24 ps.

1702

- DALMASES Y ROS, PABLO IGNACIO: *Disertación Histórica por la Patria de Paulo Orosio, discípulo amigo ... San Gerónimo y S. Agustín, que fue en Tarragona, en Cataluña y no Braga en Portugal ... que en contra escribió el Exxmo. Señor Marqués de Mondeja.* Barcelona [Imp. ilegible]. 1702. 396 ps. + 2 fulls.

1705

- *Festiva aclamación, que la siempre fiel, y leal Villa de Reus celebró en acción de gracias, por la alegre venida a Cataluña de la S.C.R. Magestad de nuestro amantissimo Rey, y natural Señor Don Carlos III de Austria (que Dios guarde) Rey de Castilla, y Aragón, Conde de Barcelona. Y por los felizes progressos de sus justas armas. El día VIII de Noviembre del año 1705. Y llanto fúnebre en el dia IX de dicho mes, y año, por la sentida muerte del Sereníssimo Señor D. Jorge (por la gracia de Dios) Lansgrave de Hassia etc...* Barcelona. Jayme Suriá imp. [s.a. 1705]. 82 ps. + 1 anagrama.

1706

- MASSIA AIXUT: *Primocol de las heroicas proesas Cathalanas, en lo siti de Barcelona, que posá lo Duch de Anjou, y tot lo poder de França, lo any 1706, ab que se aconsolan los temerosos, y se desenganyan los perdidos Gallispans; descrit en un Romance por el Licenciado —, natural de Vila Seca.* [s.p.i.]. [1706 ?]. 4 fulls.

1708

- [H]aviendo el Señor Duque de Orleans atacado la Plaça de Tortosa, cuyas trincheras abrio el dio 10 de Iunio 1708, y empeço a jugar las Baterias el 20 del mismo, no obstante la resolucion del General Conde de Efferen... [s.p.i.]. [1708]. 12 fulls.

1710

— LINAS, JOSEPH: *Carta Pastoral de — arzobispo de Tarragona*. Barcelona, Rafael Figueró. 1710. 136 ps.

1719

— BESSA, JOSEPH THOMAS: *Sermon panegyrico de Santa Tecla, predicado en la Cathedral de Tarragona —*. Barcelona. Bartholome Giralt. 1719. 4 fulls.

— CINAS, JOSE: *Carta pastoral de el ... D. Fr. —, arzobispo de Tarragona*. Barcelona. Rafael Figueró. 1719. 136 ps.

— MARYMON, RAMON DE: [Carta de D —, Vicario General de Tarragona, llamando a la obediencia a Felipe V con motivo de la guerra de Francia e Inglaterra contra España. Tarragona 6 marzo 1719]. [s.p.i.]. [1719]. 1 full + 26 ps.

— *Relacion de la gloriosa defensa que la villa de Valls y sus fieles y valerosos vezinos hicieron el dia 5 de Diziembre de 1719, en la imbasion que intentó hazer el rebelde Carrasquet en dicha Villa*. Barcelona. Joseph Teixidó. 1719. 2 fulls.

1725

— *Copia de la sentencia feta per lo ... Vicari General ... de Tarragona ... a favor de la vila de Monblanch*. Barcelona. [s.a. 1725].

— SAMANIEGO Y JACA, MANUEL: *Carta Pastoral de Don — Arzobispo de Tarragona sobre la observancia de los sagrados dias de fiesta. Tarragona 19 noviembre 1725*. [s.p.i.]. [1725 ?]. 1 full.

1728

— *Nueva relación y curioso romance, en que se da cuenta de los hechos, valentias, y temerarios arrojos, que confessó aver hecho un famoso capitán de vandoleros, llamado Ramon Guardiola, natural de la villa de Valls en el Reyno de Cataluña. Dase cuenta como en la ciudad de Barcelona a 19 de junio de 1728 fue desquartzado, y la cabeza puesta en una puerta de la ciudad*. [s.l. Barcelona. Pedro Escuder imp.] [s.a. 1728 ?]. 2 fulls + 2 gravats.

1729

— SARTINE, ANTONIO DE: *Edicto de D —, Conde Albi, Intendente General del Ejército del Principado de Cataluña publicando una Real Resolución de 15 de mayo sobre el pago del Real Derecho de Lleuda nombrado de Tortosa*. Barcelona 6 julio 1729. [s.p.i.]. [1729 ?]. 1 full.

1730

— *Memorial al Rey Nuestro Señor del Arzobispo de Tarragona, y Obispo del Principado de Cataluña, y Representación Satisfactoria con que el año passado de 1729 expusieron a Su Magestad, la impossibilidad, en que se hallarian constituidos, de condescender por sí, con seguridad de sus conciencias, a la exacción del Catastro en los bienes de los Legos, que han passado a los Eclesiásticos, y en los de estos por la parte Colonica, si se intentase por los Ministros Reales, antes de ser estos puntos cum-plidamente vistos, y decididos en Iusticia*. [s.p.i.]. [1730]. 4 fulls.

1733

— *Festivos y magestuosos cultos, que la Ilustre y antiquissima Villa de Reus, dedico a su esclarecido, y glorioso hijo San Bernardo Calvo a los 25, 26 y 27 de octubre 1733 motivados en la estensión del rezo propio del Santo concedido por la santidad de nuestro Beatissimo Padre Clemente XII a impulsos*

de la devocion del Magnifico Ayuntamiento de dicha Villa ... Barcelona.
Imp. Juan Piferrer. 1733. 4 fulls+1 gravat.

1734

— DIAZ DE ENCIRA, ANTONIO: *Poema heroico en que felicità a los que nuevamente se alistaron baxo el Estandarte de Maria en su Congregación de las Escuelas de la Compañía de Jesús de la Ciudad de Tortosa*. Barcelona. Bartholome Giralt, imp. 1734. 4 fulls.

1735

— *Relacion de los sagrados alborozos en que prorrumpio la siempre insigne y antiquissima Villa de Reus, en los días 25, 26 y 27 de octubre 1735 con el motivo de averse dignado conceder N.S.S.P. Clemente XIII la extensión del rezo propio de ... San Bernardo Calvo. Con ritu propio para toda la Archidiócesis Tarraconense*. Barcelona. Imp. Maria Martí, Vda. 1735. 12 fulls+276 ps.

1738

— VINAYMA, VICENTE: *Hydrología o tratado de las aguas ferrugineas, rubras, vulgarmente dichas ... de la Virgen de la Cinta de Tortosa de sus admirables efectos, y methodo para su buen uso ...* Valencia. Joseph García. 1738. 3 fulls+188 ps.

1742

— *Nuevo y curioso romance, en que se declara el mas portentoso milagro que ha obrado el Santo Ecce Homo de Santa María, y Nuestra Señora de Montserrat, con un cavallero de la ciudad de Tortosa, en el Reyno de Cataluña, el qual se embarcó en el muelle de Barcelona, para Roma, y lo cogieron los moros después de averse defendido valerosamente. Y en el segundo Romance se dirá los atrozes martyrios que padeció, y como al tiempo de llevarlo a quemar, se aparecio en una nube el Santo Ecce Homo, y la Virgen de Montserrat, y se lo llevaron a Roma. Sucedió este presente año de 1742*. Tortosa. s.i. 1742. 2 fulls+3 gravats.

1745

— COPONS Y COPONS, PEDRO: [Pastoral de Don — Arzobispo de Tarragona, sobre la misa «pro populo». 1745]. [s.p.i.]. [1745 ?].

1746

— COPONS, PERE DE: [Circular de —, Arzobispo de Tarragona, sobre la devolución de las cantidades sobrantes de la exacción concedida por el Papa a Felipe V de los emolumentos eclesiásticos. La Selva 18 agosto 1746]. [s.p.i.]. [1746 ?]. 1 full.

— *Festivos y leales aplausos, con que la Fidelissima y exemplar ciudad de Tortosa, celebró la Real proclamación, y levantamiento de los pendones por el rey nuestro Señor Don Fernando VI (que Dios guarde) y en su real nombre en los días 7, 8 y 9 de octubre de 1746*. Barcelona. Pablo Nadal. 1746. 96 ps.

— FEU, THOMAS: *Sermón fúnebre, que en las reales exequias, que al difunto rey Catholico de España Felipe quinto hizo la ... ciudad de Tarragona en ... su metropolitana Iglesia ... 16 de setiembre de 1746*. Tarragona. Joseph Barber. [s.a. 1746]. 46 ps.

— FINESTRES Y DE MONSALVO, JAIME: *Historia del Real Monasterio de Poblet*. Barcelona. Pablo Campins. 1746. 12 fulls+278 ps.+12 fulls.

— *Resolucion de las plausibles fiestas con que la fidelissima, única, y exemplar*

- ciudad de Tarragona celebró el levantamiento del Real Pendón por el señor D. Fernando sexto, Rey de España, en el solemníssimo acto de su Proclamación, en los días 16, 17 y 18 de Octubre del año 1746. Tarragona. Imp. de Joseph Barber. [s.a. 1746]. 63 ps.
- [VILAR, JAIME]. *Relacio verdadera de la traslació del Bras de la Gloriosa Verge ... Santa Tecla, desde Armenia a la catedral de Tarragona*. Tarragona. Joseph Barber. 1746. 13 ps.
- 1749
- CARESMAR, JAIME: *La Primada entre los Santos. Sermon Panegyrico*. Tarragona. Joseph Barber. 1749. 4 fulls + 39 ps.
- 1751
- PRATS Y MARTI, IGNACIO FRANCISCO: *El Angel tutelar de las escuelas S. Luis Gonzaga a quien aplaude en los solemnes cultos, que le consagra la Ilustre Congregación de la Virgen del Buen Consejo. El Señor —, alumno de las Escuelas de la Compañía de Jesús de Tarragona. En la Iglesia de la misma Compañía a las 4 de la tarde. Dia 21 de Junio de 1751*. Tarragona. Joseph Barber. [s.a. 1751]. 4 fulls.
- 1753
- BATLLES Y VIO, PABLO: *Oración gratulatoria en la solemne fiesta, que en relación de las expresiones de accion de gracias, dia 4 de abril de 1752 ... consagraron a Santa Ana en la capella Real, situada en lo terme de Montornés: son patro lo R. Thomas Gelambi ... y lo magnífich poble de Barbarà ...* Tarragona, Joseph Barber, imp. 1753. 3 fulls + 18 ps.
- *Certamen poetico, en que se darán público testimonio de sus estudiosos ahanes los alumnos, que cursan las Escuelas de la Compañis de Jesús, de la Ciudad de Tarragona, los cuales lo consagran al Augusto Patrocinio del nobilíssimo, y sapientísimo Cabildo de los muy Ilustres Señores Canónigos de la Santa Metropolitana Iglesia Cathedral de la misma Ciudad, Primada de las Españas*. Tarragona. Oficina de Joseph Barber. [s.a. 1753]. 3 fulls + 18 ps.
- FINESTRES Y DE MONSALVO, JAIME: *Historia de el Real Monasterio de Poblet, ilustrada con dissertaciones curiosas sobre la Antigüedad de su Fundación, Catálogo de Abades y Memorias Chronologicas de sus Gobiernos, con los Papas, Reyes, y Abades Generales de Cister tocantes a Poblet. Dividida en quatro libros*. Cervera. Joseph Barber. 1753-1765. 4 vols.
- 1758
- *Algunas poesías de las muchas que compusieron los alumnos de Rethorica, y Poesia, que estan a cargo de los Padres de la Compañía de Jesús en las escuelas de la Ciudad de Tarragona, en el Certamen oratorio-poético que hizieron a los 21 y 22 de julio de 1758 ...* Tarragona. Imp. Magin Canals. [s.a. 1758]. 12 fulls.
- 1761
- CORTADA Y BRU, JAUME DE: [Edicto de Don —, Arzobispo de Tarragona, publicando el Breve de su Santidad por el que se declara Patrona de España a la Purísima Concepción de Nuestra Señora. Tarragona 4 julio 1761]. [s.p.i.]. [1761?]. 1 full.
- 1762
- CORTADA Y BRU, JAUME DE: [Edicto de Don —, Arzobispo de Tarragona,

publicando un Breve de Santidad que permite comer carne en la Cuaresma. Tarragona 22 febrero 1762]. [s.p.i.]. [1762 ?]. 1 full.

- CROSPIS, BERNARDO: *Oracion panegyrica que en la solemne fiesta de San Bernardo predico en el Real Monasterio de Santa Cruces, en Cataluña.* Tarragona. J. Barber. 1762. 16+15 ps.

1764

- COLL, SEBASTIAN: *Relación de las fiestas que a Nuestra Señora de la Virgen de la Sierra dedicó la Real Villa de Mont Blanch ... en acción de Gracias por el beneficio recibido de la lluvia. Con el sermón eucarístico gratulatorio que dixo —.* Barcelona. Her. de Juan Jolis. [1764]. 2 fulls+75 ps.

1765

- PAPIO, JUAN: *El Colegio-Seminario del Arcángel San Miguel de Escornalbou manifestado en los tres estados que ha tenido; en las vidas del Fundador y otros Padres Misioneros: en los casos raros de las misiones... Su autor el M.R.P.Fr. —, ... Escritor de dicho Seminario ...* Barcelona. Imp. de los Padres Carmelitas Descalzos 1765. 10 fulls+448 ps.
- RIUS, JOSEPH: *Oracion fúnebre que en las exequias celebradas por los PP. Franciscos de Tarragona a la buena memoria de ... D. Ramon Foguet Canónigo que fue y arcediano de Villaseca... el día 16 de mayo 1765, dixo el P.Fr.—.* Tarragona. Pedro Canals. [s.a. 1765]. 36 ps.

R.R.

979. SIMÓN PALMER, M.^a DEL CARMEN: *Bibliografía de Cataluña.* Tomo II (1766-1820). Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Cuadernos Bibliográficos XLII). Madrid, 1982.

1766

- LARIO, JUAN: [Edicto de D —, Arzobispo de Tarragona, prohibiendo bajo pena de excomunión que los hombres entren con la cabeza cubierta en la Iglesia y otras actitudes indecorosas. Tarragona 1766]. [s.p.i.]. [1766 ?]. 1 full.

1767

- BELLVER, JOSEPH: *Sermó, que en la solemne festa de la Santa Imatge de S. Christo de Piera, predicà —...* Tarragona. Maquí Canals. Est. 1767. 27 ps.

1768

- LARIO, JUAN: [Edicto de D. —, Arzobispo de Tarragona, publicando una Carta-Orden de 21 de mayo del Coonsejo de S.M. sobre el «Monitorio de Parma». Tarragona junio 1768]. [s.p.i.]. [1768 ?]. 1 full amb segell.

1769

- FLOREZ DE SETIEN, ENRIQUE: *Ilspaña Sagrada. Theatro geographico-histórico de la Iglesia de España. T XXIV.* Parte II. Antigüedades tarraconenses. Preliminar a las memorias eclesiásticas de la Santa Iglesia de Tarragona. Madrid. Antonio Marín, 1769.

1770

- LARIO, JUAN: [Edicto de Don — Arzobispo de Tarragona, trasladando el

- Breve de de Su Santidad Clemento XIV concediendo el Jubileo con motivo del inicio de su Pontificado. Tarragona. 24 febrero 1770. [s.p.i.]. [1770 ?]. 1 full.
- [Relación de bienes pertenecientes a los Regulares de la Compañía de Jesús y que saca a subasta la Real Junta Municipal de Barcelona formada por mandato de la Real Cédula 27 de marzo 1769. Barcelona 6 junio 1770]. [s.p.i.]. [1770 ?] 1 full. Es detallan els béns que posseïen en els correjiments de Barcelona, Tarragona, Mataró, Valls, Vic, Cervera i Vilafranca.
- 1771
- *Arancel de los salarios que deben percibir los Médicos, Cirujanos, Guardas de Sanidad, y Guardian del Puerto en los de Barcelona, Palamós, Mataró, Tarragona, Salou, y en Tortosa los Alféques y Fangar, por razón de sus dietas y visitas a las quarentenas y reconocimientos de las Embarcaciones, mandado practicar por su Excelencia y Real Audiencia en Junta de Sanidad, en consecuencia de Reales Ordenes de la Suprema del Reyno.* Barcelona. Piferrer. 1711. 1 full.
- *Edicto general comprehensivo de las instrucciones que se han formado por su Excelentissima y Real Audiencia en Junta de Sanidad, insiguiendo las Reales Ordenes comunicadas por la Suprema del Reyno, para la admisión y práctica de las embarcaciones del País, y estrangeras, en los puertos de Barcelona, Palamos, Mataró, Tarragona, Salou, y en Tortosa los Alféques, y Fangar, en este Principado de Cataluña.* Barcelona. Piferrer. 1711. 38 ps. + 1 full.
- *Hijo (El), y esposo sabio que erige trono, y coloca en él a su Madre, y esposa.* Zarzuela sacra que a impulsos de la Piedad, i entrañable devoción de la Illustre,i antigua Villa de Reus acia la Ssma. Virgen Maria, baxo el titulo de Madre de la Misericordia. Manifiesta con vivas expresiones el gozo concebido por la Conclusión del nuevo Camarin, i gloriosa exaltación de aquesta Reina, y Señora a el en el dia de su Concepción Inmaculada, del año 1771 ... Reus. Imp. Rafael Compte 1771. 12 ps.
- VILA Y SALA, RAFAEL: *La súplica más bien fundada.* Oración eangélica que en las públicas rogativas que hizo la...Iglesia de Tarragona ... el 28 de Julio de 1771, por el feliz Preñado, y dichoso alumbramiento de S.A.R. la Serenísima Princesa de Asturias, dixo — ... Tarragona. Joseph Barber, imp. [1771]. 22 ps.
- 1772
- LARIO, JUAN: [Circular de Don — arzobispo de Tarragona, trasladando la Real Cédula de 23 de septiembre de 1718, que prohíbe el uso de los honores a los doctorados en el extranjero. Tarragona 2 agosto 1772]. [s.p.i.]. [1772 ?]. 1 full.
- LARIO, JUAN: [Edicto sobre la Cédula Real de 22 de octubre prohibiendo a los religiosos salir de sus conventos sin licencia escrita de sus superiores. Tarragona 15 diciembre 1772]. [s.p.i.]. [1772 ?]. 1 full.
- 1773
- LARIO, JUAN: [Edicto de D. —, Arzobispo de Tarragona, para que se efectue fielmente el sorteo para el Real Servicio. Tarragona 2 abril 1773]. [s.p.i.]. [1773 ?]. 11 ps.
- LARIO, JUAN: [Edicto sobre la Cédula Real y Breve del Papa reduciendo a

una o dos las Iglesias que en cada ciudad puedan dar asilo a malhechores. Tarragona 24 abril 1773]. [s.p.i.]. [1773 ?]. 1 full.

1774

- LARIO, JUAN: [Edicto de D. — Arzobispo de Tarragona, sobre la Orden real de no admitir recursos de mujeres que invocando el honor pretendan casarse con oficiales. Tarragona 26 noviembre 1774]. [s.p.i.]. [1774 ?]. 1 full.
- *Resumen de la vida del milagrero catalan el glorioso martyr, y hermitaño San Magin, conforme a la historia del Santo, que hizo Fray Reginaldo Poc ... sale nuevamente a luz a impulso de algunos devotos, que deseosos de su mayor culto, le han erigido Altar, y colocado su bellissima Imagen en la iglesia de Santa Cathalina Virgen y Martir de esta ciudad de Barcelona.* Barcelona. Bernarndo Pla. [1774]. 24 ps.

1775

- [Edicto para el Magisterio de Ceremonias de la Santa Metropolitana Iglesia de Tarragona para sesenta dias. Tarragona 15 julio 1775]. [s.p.i.]. [1775 ?]. 1 full.
- LARIO, JUAN: [Edicto de D. —, Arzobispo de Tarragona, publicando el Breve de Su Santidad, concediendo indulgencias a los que practiquen la oración. Tarragona noviembre 1775]. [s.p.i.]. [1775 ?]. 1 full.
- MAGRIÑA Y COLL, JUAN: *Sermon de San Bernardo Calvo obispo de la ciudad de Vique e hijo de la villa de Villaseca, que en la solemne fiesta por la entrada de una reliquia del Santo en la Iglesia Parroquial de dicha Villa ...* Tarragona. Magin Canals. 1775. 16 ps.
- [PUIG, AMBROSIO]: *Memoria gloriosa y descripción festiva de las solemnes... fiestas con que en los dias 22, 23, 24 y 25 de Setiembre del año 1775, el M. Ilustre Cabildo y Ciudad de Tarragona ... celebraron la colocación del brazo de su gloriosa Patrona ... Santa Thecla en el altar y capilla... dedicada a la misma Santa, en su Primada Iglesia. Escrivia el mas Minimo Devoto de la Santa natural de la misma ciudad.* Barcelona. Carlos Gibert y Tutó. 1775. 2 fulls+117 ps.
- *Real Provisión del Supremo Consejo de Castilla, por la qual se declaran la subsistencia y prerrogativas del Estudio Literario de esta ciudad de Tarragona, como parte y ramo del General de la Universidad de Cervera.* Tarragona. Magin Canals, imp. 1775. 1 full+12 ps.

1776

- LARIO, JUAN: [Publicación del Jubileo del Año Santo y Edicto de Don —. Tarragona 12 abril 1776]. [s.p.i.]. [1776 ?]. 1 full.
- *Memoria gloriosa y descripción festiva de las solemnes, plausibles fiestas con que en los dias 22, 23, 24 y 25 de Setiembre del año 1775 el M. Ilustre Cabildo y Ciudad de Tarragona... celebraron la colocación del brazo de su gloriosa Patrona la Invicta Prothomartir Santa Thecla en el altar, y dedicada a la misma Santa en su Santa Primada Iglesia.* Barcelona. Carlos Gibert y Tutó. 1776. 1 full+117+43 ps.

1777

- [Representacion y Proyecto que hace el Ayuntamiento de Tarragona a S.M. solicitando la reedificacion de su Puerto. Tarragona. 1777]. [s.p.i.]. [1777 ?]. 6 fulls.

1778

— *Real Decreto de 16 de marzo de 1778 por el que habilita S.M. el Puerto de los Alfaques de Tortosa, y el de Almería para el comercio libre a Indias, bajo los mismos comprendidos en el de dos de febrero del mismo año.* Barcelona. Imp. de Pablo Campins. [1778]. 2 fulls.

1779

— FOGUET, RAMON: [Edicto de Don — Vicario General de Tarragona, con el Breve del Papa Pio VI permitiendo comer carne en algunos días de la Cuaresma los tres años siguientes a su publicación. Tarragona 1 febrero 1779]. [s.p.i.]. [1779 ?]. 1 full.

— *Palestra literaria de la Humanidad, que ofrecen al público los Discipulos de la Escuela de Gramática de la Real, y muy antigua villa de Villafranca del Panadés, siendo su maestro Pedro Salguera de Olod, el qual antes enseñó en Alquezar en Aragón. El dia 28 de Setiembre año 1779 a las 3 de la tarde.* Tarragona. Imp. Magin Canals. [s.a. 1779]. 15 ps.

1782

— BALLESTER, JAIME: *Disertación apologética a favor de la Curia ordinaria eclesiástica del Obispado de Barcelona, dando execución a las Sentencias declaratorias de la libertad en los pleytos de Esponsales, sin esperar la apelación del actor, que ha sucumbido.* Tarragona. Imp. Magin Canals. 1782. 46 ps.

1783

— *Descripcion succincta de las solemnes Particulares Exequias, que la gratitud de los moradores de Tarragona consagró a la venerable memoria de su Ilmo. Prelado Don Joachin Santiyán y Valdivieso, en la Iglesia del Convento de Padres Menores Observantes de la misma Ciudad el dia 22 de julio de 1783.* Tarragona. Imp. de Magin Canals. [s.a. 1783]. 59 ps.

1784

— GALOFRE, NARCISO: *La santificación prodigiosa. Oración panegirica, que en el dia 11 de mayo de 1784, y tercero de las solemnes Fiestas con que la muy Religiosa Comunidad de RR.PP.Capuchinos de Villafranca del Panades, Obispado de Barcelona, celebra la beatificación del B. Lorenzo de Brindis, Ministro General de su Orden ... predicó el R.P.Lr.Jub.Fr. — dos veces ministro que fue de Tarragona...* Barcelona. Juan Nadal. [1784]. 1 full + 18 ps.

1786

— ARMAÑÀ, FRANCISCO: [Carta Pastoral de Don —, Arzobispo de Tarragona, con prevenciones a cumplir antes de su visita a la diócesis. Tarragona 20 junio 1786]. [s.p.i.]. [1786]. 13 ps.

1787

— ARMAÑÀ, FRANCISCO: *Discurso que el Ilmo. Sr.D.Fr. — Arzobispo de Tarragona...pronunció en dia 10 de Febrero de 1787 en la primera Junta general de la Sociedad Económica de Amigos del País del mismo Arzobispado y Corregimiento.* Tarragona. Magin Canals. [s.a. 1787 ?]. 28 ps.

— *Devota Novena de Nuestra Señora la Verge Maria de la Serra, venerada en la ... imatge de la iglesia y cambra angelical del Monestir de Clarissas de la Vila de Montblanch... La dona al publich a suplicas dels devots un franciscano observant.* Barcelona. Pere Batlle. 1787. 58 ps.

- *Memoria o breve descripción de las aguas minerales de la fuente de la villa de Esplugas de Francolí en el Principado de Cataluña*. Manresa. [s.i.]. 1787. 1 full+8 ps.
- PELFORT, JAYME: *Sermón que en los solemnes cultos, que dedicó a la divina Magestad, la Exemplar y Fidelísima Ciudad de Tortosa, en acción de gracias, por el alivio recibido de la piadosa munificencia de nuestro Cathólico Monarca Carlos Tercero (que Dios guarde) para el restablecimiento de lo perdido en la estupenda avenida del Ebro en los días ocho y nueve de octubre de 1787. Predicó en el día 20 de abril de 1788 en la Santa Iglesia de Tortosa el doctor don —*. Tortosa. Josef Cid. [s.a. 1787]. 49 ps.
- *Relacion de lo acontecido en la ciudad de Tortosa con la inundación del río Ebro, que empezó el día 8 de octubre de este corriente año de 1787*. Tortosa. José Cid, imp. 1787. 11 ps.
- VINAYMA, VICENTE: *Hydrología, o tratado de las aguas ferrugíneas rubras, vulgarmente dichas de la Virgen de la Cinta de Tortosa, de sus admirables efectos y methodo para su buen uso*. Barcelona. Hr. de Maria Angela Martí. [1787]. 2 fulls+128 ps.

1788

- APARICIO, VICENTE: *Exortación a los fieles, al principio de la devota Rogativa, que hizo el Muy Illustre Cabildo de la Santa Iglesia Cathedral de la ciudad de Tortosa, expuesto el SS.Sacramento, para aplacar la cólera divina en la tempestad, y avenida impensada del Río Ebro, la noche del día 8 de Octubre de 1787. Hecha por el Dr.D. —*. Tortosa. Josef Cid. 1788. 23 ps.
- ARMAÑÁ, FRANCISCO: [Edicto de D. —, Arzobispo de Tarragona, ordenando rogativas por el feliz alumbramiento de la nuera del Rey. Tarragona 3 marzo 1788]. [s.p.i.]. [1788?]. 1 full.

1789

- [Diseño de uno de los treinta y dos peces que salieron el día 4 de octubre de 1789, en las playas de Puerto Fangar, dos leguas al Este de Tortosa]. [Barcelona. Bernardo Pla]. [s.a. 1789]. 1 full.
- *La Nación privilegiada en la mayor de las Mercedes de María. Sermón de la decensión de María Santísima a la ciudad de Barcelona, predicado en Reus el 24 de Setiembre de 1789*. Tarragona. Magín Canals. [1789]. 49 ps.

1790

- MUDARRA, JOSEF: *El mejor padre del mundo. Sermon del gran Patriarca San Joaquín, que en la villa de Torredembarra dia 16 de agosto de 1789 dixo el M.R.P. —*. Valencia. J. y T. Orga. 1790. 48 ps.

1791

- MENOS Y LLENA, JAIME: *Memoria o breve descripción de las aguas minerales de la Fuente picante de San Hilario de Zacalm, del Corregimiento de Vich en el Principado de Cataluña, y por incidencias se tratará de la que entre peñas destila en el monte de la Virgen de Moncada a dos horas de Barcelona*. Tortosa. José Cid, imp. 1791. 35 ps.
- *Memoria que en forma de carta escribió — contra el Discurso miscelaneo-apologético, bajo el título de Fuente Grogá vindicada*. Tortosa. Josef Cid, imp. 1791. 1 full+28 ps.

1792

- FELIU, DOMINGO: *Oracion fúnebre en las exequias solemnes que a influxo de la piedad, amor, y zelo del Ilustrisimo y Reverendisimo Señor D. Francisco Armañá, Arzobispo de Tarragona, se consagraron a la Venerable memoria y eterno descanso del Ilmo. y Revmo. Señor D.Fr. Rafael Lassala y Locela, Obispo de Solsona ... en el Rl. Colegio de los Santos Reyes de Tarragona, del Orden y regular observancia del P. S. Agustín a 72 de Julio de 1792. Dixo el R.P.Fr. — ... Tarragona. Pedro Canals. [s.a. 1792]. 34 ps.+1 full.*

1793

- ARMAÑÁ, FRANCISCO: [Pastoral de D. —, Arzobispo de Tarragona, con motivo de haberse declarado la guerra a Francia. Tarragona 15 abril 1793]. [s.p.i.]. [1793 ?]. 32 ps.
- SANTIESTEBAN, MANUEL ANTONIO: [Circular con las gracias concedidas por S.M. a la fábrica de betunes de Tortosa y a sus trabajadores, para fomentar la producción de alquitrán y brea. Madrid 16 mayo 1793]. [s.p.i.]. [1793 ?]. 2 fulls.
- VIDAL, ALBERTO: *Oracion fúnebre, que en las exequias celebradas en la Iglesia de San Agustín, a expensas de los Oficiales del Real Cuerpo de Artilleria del Departamento de Barcelona en memoria de su Comandante General e Inspector el Excelentisimo Señor D. Francisco Antonio de Lacy... dixo el dia 31 de enero de 1793 el R.P. Fr. —... Tarragona. Pedro Canals. [s.a. 1793 ?]. 30 ps.*

1794

- ARMAÑÁ, FRANCISCO: [Pastoral en que descubriendo los impios proyectos de los LLAMADOS PATRIOTAS FRANCESES — SE EXHORTA NUEVAMENTE a la vigorosa defensa de la religion y de la patria. Julio 31 de 1794]. Tarragona. Pedro Canals. [s.a. 1794]. 20 ps.
- ARMAÑÁ, FRANCISCO: [Pastoral de —, Arzobispo de Tarragona, a los fieles de su diócesis sobre la guerra. Tarragona 13 diciembre 1794]. [Barcelona. Imp. de Juan Francisco Piferer]. [s.a. 1794]. 19 ps.
- ZEYDEL, FERNANDO DE: *A los promotores, justicias ayuntamientos del Corregimiento de Tarragona.* [Circular de la Junta General del Somaten sobre reclutamiento de hombres y cobro de las contribuciones para sostenimiento del somaten. Tarragona 20 noviembre 1794]. [s.p.i.]. [1794 ?]. 1 full.

1795

- [Circular de la Junta del Partido de Tarragona excitando al alistamiento. Tarragona 3 marzo 1795]. Reimpr. en Barcelona. Oficina de Carlos Gibert y Tutó. [s.a. 1795]. 4 fulls.
- [Circular de la Junta del Partido de Tarragona dando cuenta de la felicitación de S.M. por el comportamiento observado en la guerra, y recordando la obligación de pagar las contribuciones. Tarragona 27 septiembre 1795]. [s.p.i.]. [1795 ?]. 2 fulls.
- [Instrucciones que deben observar las autoridades para la formación de voluntarios de Miqueletes en la Provincia de Tarragona]. Barcelona. Carlos Gibert y Tutó. 1795. 3 fulls.
- SEIDEL, FERNANDO: *A las Justicias, Juntas Particulares y promotores de los pueblos de este Corregimiento de Tarragona.* [Edicto para la instrucción de

los vecinos en la defensa de la ciudad. Tarragona 8 enero 1795]. [s.p.i.]. [1795 ?]. 1 full.

1796

— [Circular de la Junta de Comisionados para el Armamento y Tercios del Partido de Tarragona, sobre el pago de las contribuciones para el sostenimiento de los Migueletes. Tarragona 18 junio 1796]. [s.p.i. 1796 ?]. 1 full.

— *Instrucció manual de lo que dehuen observar los Hermanos Terciarios y Terciarias de Nostra Mare y Senyora del Carmen en aquesta vila de Reus ...* Reus. Rafael Compte. 1796. 136+8 ps.+2 fulls.

1797

— [Tabla para el arriendo de las Casas Mayores Dezmeras de la Provincia Tarraconense]. [s.p.i.]. [1797]. 2 fulls.

1801

— ARMAÑÁ, FRANCISCO: [Carta de D.Fr. —, Arzobispo de Tarragona, al venerable clero secular y regular de su diócesis]. [s.p.i.]. [1801 ?]. 1 full.

1803

— AMAT DE PALAU Y PONT, FELIX: *Sermon que en el entierro del Ilmo. Sr. Don Francisco Armañá, Arzobispo de Tarragona, predicó en la Santa Iglesia Catedral el dia 7 de mayo de 1803* —. Tarragona. Imp. de Maria Canals, Vda. [1803]. 32 ps.

— IZQUIERDO I CAPDEVILA, JUAN: *El justo elogio que en las solemnes exequias que el Real Convento de PP. Agustinos de Barcelona celebró a la buena memoria del Ilmo. Sr. Don Fr. Francisco Armañá, Obispo que fue de Lugo, i Arzobispo de Tarragona el dia 6 de junio de 1803. Dixo el —.* Barcelona. F. Suriá y Burgada. 1803. 31 ps.

— *Relacion de las solemnes exequias que la amante y agradecida familia del ... Francisco Armañá Arzobispo de Tarragona, celebró en alivio del alma de su difunto Amo, en los dias 12 y 13 de Julio de 1803 en la Iglesia del Real Colegio de PP. Agustinos. Con la Oración Fúnebre.* Tarragona. Imp. de Maria Canals, Vda. [1803]. 44 ps.

1804

— CORREA, PEDRO IGNACIO: [Circular trasladando otras del Capitan General del ejército sobre la Real Cédula de caza y pesca de 3 de febrero. Tarragona 27 agosto 1804]. [s.p.i.]. [1804 ?]. 1 full.

— PRATS Y VILLALBA, MIGUEL DE: [Circular dirigida al Corregidor de Tarragona trasladando el Real Acuerdo para que cele en la vigilancia del contrabando. Barcelona 21 agosto 1804]. [s.p.i.]. [1804 ?]. 1 full.

— PRATS Y VILLALBA, MIGUEL DE: [Circular con Orden dirigida al Corregidor de Tarragona para la recaudación de donativos para el pago de los gastos del cordón de sanidad. Barcelona 7 noviembre 1804]. [s.p.i.]. [1804 ?]. 2 fulls.

— *Riada de Tortosa, el dia 8 de octubre del año 1787.* Barcelona. Oficina de Antonio Sastre. 1804. 32 ps.

1805

— CORREA, PEDRO IGNACIO: [Circular trasladando la Orden del Capitan General para que todos los equipajes llegados de lugares con epidemia guarden cuarentena. Tarragona 5 mayo 1805]. [s.p.i.]. [1805 ?]. 1 full.

— MONCADA, FRANCISCO DE: *Expedicion de los catalanes y aragoneses contra*

turcos y griegos dirigida por D. Juan de Moncada, arzobispo de Tarragona, por —. Madrid. Sancha. [1805]. XVI+384 ps.

1806

- ARANZA Y DOYLE, BLAS DE: [Circular trasladando la sanción del Intendente impuesta al Ministro de la Ronda de Reus por haberse ausentado de su trabajo. Barcelona 5 mayo 1806]. [s.p.i.]. [1806 ?]. 1 full.
- CORREA, PEDRO IGNACIO: [Circular con el nuevo reparto de hombres, tras el error cometido en los que correspondían a este Corregimiento. Tarragona 22 noviembre 1806]. [s.p.i.]. [1806 ?]. 1 full.
- IMAZ ALTOLAGUIRRE, FRANCISCO DE: [Circular trasladando la Real Orden para que los comerciantes de Reus y Tarragona den detalle de la procedencia, almacenaje y venta de los productos extranjeros que posean. Barcelona 18 abril 1806]. [s.p.i.]. [1806 ?]. 1 full.
- VILALLONGA Y GRIMAU, MAGIN ANTONIO: [Impreso de nombramiento hecho por D. —, Señor de La Bisbal, Sagu, Montblanch, etc., de mozos con uniforme de Fusilero de Valls, para celar sobre la defensa y resguardo del Molino Harinero, Acequia y Aguas que posee en la villa de Pals y otras zonas. Barcelona 1806]. [s.p.i.]. [1806 ?]. 1 full.

1807

- CORREA, PEDRO IGNACIO: [Edicto trasladando dos oficios del Intendente General sobre la imposición en el Principado y solo por una vez, de un medio catastro y disposiciones para su cobro. Tarragona 6 agosto 1807]. [s.p.i.]. [1807 ?]. 1 full.
- CORREA, PEDRO IGNACIO: [Orden a los Justicias para el cobro en los ocho días siguientes de lo adeudado del arbitrio temporal. Tarragona 24 agosto 1807]. [s.p.i.]. [1807 ?]. 2 fulls.
- CORREA, PEDRO IGNACIO: [Circular con Orden del Consejo sobre la obligación de los eclesiásticos y párrocos de abonar el impuesto sobre vino. Tarragona 29 septiembre 1807]. [s.p.i.]. [1807 ?]. 1 full.

1808

- *Diarios de Manresa del 18 de julio de 1808.* [Tarragona. Imp. de María Canals]. [s.a. 1808]. 4 ps.
- *Extracto del Acta extendida el día seis de este mes, en que se celebró la primera Junta Suprema de Gobierno del Principado, a la intermediación de su Presidente el Excelentísimo Señor Marques de Palacio, Gobernador y Capitán General de él, mandado imprimir de orden de dicha Suprema Junta.* [Tarragona 9 agosto 1808]. [s.p.i.]. [1808 ?]. 4 ps.
- *Manifiesto histórico-político sobre las actuales circunstancias. Por D.A.F.B.* [Tarragona 22 julio 1808]. [Tarragona. Imp. María Canals, Vda. por Miguel Puigrubí]. [1808]. 8 ps.
- [Manifiesto de la Junta de Pacificación de los tortosines para que esperen a recibir la orden de resistencia a los franceses. Tortosa 31 mayo 1808]. [s.p.i.]. [1808 ?]. 1 full.
- *Noticia interesante de Cataluña, recibida por el Correo de hoy.* [Tarragona 17 agosto 1808]. [s.p.i.]. [1808 ?]. 1 full.
- *Noticias de Tarragona del 27 de junio 1808.* [Sobre la llegada de un buque a su puerto con noticias de la guerra]. [s.p.i.]. [1808 ?]. 1 full.

- [Pastoral del Arzobispo de Tarragona, para que se hagan rogativas a favor de las fuerzas que pelean contra los franceses. Tarragona 19 agosto 1808]. [s.p.i.]. [1808 ?]. 1 full.
- *Previsiones de la ciudad de Tarragona dirigiendo su defensa y Proclama para persuadir la unión y constancia contra el usurpador. Taragona 16 junio 1808.* Valencia. Joseph de Orga. 1808. 1 full.
- *Proclama a los Tarraconenses. Tarragona 8 julio 1808.* Tarragona. Vda. Canals. [s.a. 1808]. 7 ps.
- [Proclama de la Suprema Junta de Gobierno de la Ciudad y Corregimiento de Tarragona animando al pueblo a resistir a los franceses. Tarragona 16 junio 1808]. [s.p.i.]. [1808 ?]. 1 full.
- [Proclamación de D. Fernando VII como Rey de España. Tarragona 9 julio 1808]. Tarragona Vda. Canals. [s.a. 1808]. 4 ps.

1809

- *Academia patriótico-cristiana que los niños discípulos de D. Antonio Pla y Baylina... celebraron en varios públicos y escogidos Congresos de la ciudad de Tarragona... 4 agosto 1809.* Tarragona. Imp. de Brusi [1808]. 16 ps.
- ALBIÑANA, FRANCISCO: [Sentencia de D. —, Escribano de la Auditoria de Guerra del Principado de Cataluña, condenando a muerte a un bandolero. Tarragona 30 junio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- ALBIÑANA, FRANCISCO: Certificado de sentencia de muerte dictada por D. Antonio Malet contra Jayme Florit, acusado de ayudar a los franceses. Tarragona 12 julio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- BOYLINA, ANTONIO: *Oración fúnebre en 15 de Julio 1809 en el Convento de Cardona, a la buena memoria de cinco ciudadanos barceloneses, inicuaamente sentenciados por una Comisión francesa.* Reus. Francisco Comte. [1809].
- CABANES, FRANCISCO XAVIER: *Historia de las operaciones del Ejército de Cataluña en la guerra de Usurpación o sea de la Independencia de España. Campaña primera. Por —.* Tarragona. Imp. de la Gazeta. 1809. 94 ps.
- CABANES, FRANCISCO XAVIER: *Segundo período de la historia de las operaciones del ejército de Cataluña en la primera campaña de la guerra de la usurpación, o sea de la independencia de España.* Tarragona. Imp. de la Gazeta. 1809. 171 ps.
- [Carta dirigida a la Junta Suprema del Principado de Cataluña, por los catalanes de la Habana, sobre donativos en metálico y formación de cuatro compañías de voluntarios. Tarragona 24 noviembre 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 4 fulls.
- [Circular comunicando el reglamento de 1 enero de 1809 que determina las facultades de las Juntas Provinciales. Tarragona 14 noviembre 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 8 ps.
- [Circular de la Junta Suprema del Principado sobre la renovación de vales reales. Tarragona 1 febrero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Circular notificando dos Reales Ordenes, por las que se suprimen los arbitrios sobre los frutos de las tierra, y sobre los legados y herencias. Tarragona 3 febrero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Circular, acordando la remisión a los Presidentes de Juntas Corregimentales de dos Real Decretos de 22 mayo y 15 junio sobre convocatoria a Cortes. Poblet 13 julio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.

- [Circular, fijando tres nuevos tributos al sostenimiento del ejército. Poblet 28 agosto 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 3 fulls.
- [Circular del Cuartel General contra los afrancesados. Tarragona 6 mayo 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 2 fulls.
- [Circular del Jefe del ejército de Cataluña sobre la desertión de Migueletes. Tarragona 6 mayo 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 2 fulls.
- [Edicto para que sean respetados los soldados del enemigo que se pasen a filas españolas. Tarragona 11 febrero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- ESTAPER, ANTONINO: *Holocausto del patriotismo en la persona del Excelentísimo Sr. D. Teodoro de Reding, Capitan General del Ejército y Principado de Cataluña y General en Gefe del mismo. Oración fúnebre que en las exequias celebradas a su compatriota por los cuerpos suizos de Wimpffen núm. 1º, Reding núm. 3º y Zey núm. 4º en la Iglesia de N.P.S.Francisco de Tarragona a 27 de abril de 1809. El R.R.Fr. —...* Tarragona. Por Miguel Puigrubí. [s.a. 1809]. 28 ps.
- GIRALT, VICENTE: *Los macabeos invencibles de la ciudad de Barcelona tiranizada y oprimida por el gobierno francés. Oración fúnebre que en las solemnes exequias que en memoria de los que fueron injustamente ajusticiados por los Franceses el 3 de junio próximo pasado, celebraron los barceloneses refugiados en la Real Villa de Berga los días 2 y 3, del mes de agosto de 1809. Dixo —...* Tarragona. Imp. de la Gazeta. [s.a. 1809 ?]. 20 ps.
- JAUDENES, JOSEF DE: [Circular de D. — notificando haber tomado posesión de la Intendencia del Ejército de Campaña y de la del Principado de Cataluña. Tarragona 31 enero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- JAUDENES, JOSEF DE: [Circular con Real Orden por la que se autoriza de forma excepcional la circulación de vales reales no renovados. Tarragona 1 febrero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Malet, Antonio], MARQUES DE COUPIGNY: [Proclama de —, Comandante General en Segundo del Principado de Cataluña, señalando penas a los encubridores y a los desertores. Tarragona 21 junio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Malet, Antonio], MARQUES DE COUPIGNY. [Edicto señalando penas para los que difundan rumores y premios para los que los delaten. Tarragona 23 junio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Malet, Antonio], MARQUES DE COUPIGNY: [Edicto sobre bandoleros. Tarragona 29 junio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Malet, Antonio], MARQUES DE COUPIGNY: [Circular trasladando un Real Decreto por el que queda abolida la contribución del personal en Cataluña. Tarragona 16 agosto 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Manifiesto de la Junta Superior del Principado de Cataluña. Manresa 20 diciembre 1809]. Tarragona. Imp. de Brusi. [s.a. 1809]. 1 full + 80 ps.
- *Oración fúnebre que en las exequias del Excmo. Sr. Don Teodoro de Reding, Capitán General del Ejército y Principado de Cataluña. Celebradas el día 26 de abril de 1809, en la Iglesia de los PP. Franciscanos de la ciudad de Tarragona. Dixo el P. Capellan del Segundo Batallon del Regimiento Suizo de Reding n° 3.* Tarragona. Miguel Puigrubí s.a. 1809. 27 ps.
- REDING, TEODORO DE: [Sentencia de muerte dictada por —, Capitan General Interino de Cataluña, contra D. Ramón Gómez por haber sido el promotor

- de la sedición ocurrida en Lérida. Tarragona 18 enero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- REDING, TEODORO DE: [Circular sobre la obligación de entregar toda la plata de la Iglesias y la mitad de la de los particulares. Tarragona 18 marzo 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- *Reglamento que deberá observarse en el actual sorteo, formado a tenor de lo prevenido en las Reales Ordenes que rigen sobre la materia.* Tarragona. Imp. de la Gazeta. 1809. 12 ps.
- [Sentencia de muerte por espionaje contra Manuel Roig, vecino de Martorell. Tarragona 12 enero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Sentencia de muerte contra Ramón Gómez, capitán de las compañías de artillería de Lérida, por alta traición. Tarragona 18 enero 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- [Sentencia de muerte contra Jaume Florit, carceller de Vilafranca del Penedés. Tarragona 12 julio 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- VERI, TOMAS: [Proclama al pueblo catalán de D. —, vocal de la Suprema Junta de Gobierno del Reino, sobre el aumento de tropas con motivo de la guerra contra Francia. Tarragona 20 octubre 1809]. [s.p.i.]. [1809 ?]. 1 full.
- 1810
- BARATA, ANTONIO: [Circular de D. —, Intendente de Cataluña, trasladando un Real Decreto por el que se declaran nulas las ventas de fincas confiscadas por el gobierno intruso. Tarragona 14 septiembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- BARATA, ANTONIO: [Circular sobre la exacción de la mitad de los diezmos. Tarragona 7 septiembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- BERAMENDI, CARLOS DE: [Publicación por el Intendente D. —, del estado de la Caja de Pagaduría del Ministerio de Hacienda y Guerra de Gerona, desde el 1 de febrero de 1809 hasta el 10 de diciembre de 1809, día de la capitulación de la ciudad. Reus 27 enero 1810]. Tarragona. Imp. de Brusi. [s.a. 1810 ?]. 1 full.
- CAPDEVILA Y ALVIA, JOSE: *Tratado sobre la calentura pútrida, que reinó en Tarragona y comarca en 1810.* Madrid, 1810.
- *Congreso Provincial celebrado en Tarragona en 1810.* s.p.i. 1810? 51 ps.
- *Constituciones de la Academia Militar de Caballería.* Tarragona. Imp. de Miguel y Joaquín Puigrubí. [1810]. 1 full + 14 ps.
- [Edicto de la Comisión de Intendencia del Ejército y Principado de Cataluña sobre la exacción de la mitad de los diezmos con destino a la Real Provisión de víveres. Tarragona 27 junio, 30 agosto 1810]. [1810 ?]. 1 full.
- [Edicto, idem id. Tarragona 6 octubre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- [Edicto del Congreso Provincial del Principado de Cataluña sobre un Plan de la Comisión de Guerra relativo al armamento general de todo el Principado. Tarragona 29 agosto 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- [Estado que manifiesta y detalla las Compañías y Divisiones del primer Cuerpo de Reserva de dicho Corregimiento (de Puigcerdá), ajustado a las relaciones que han pasado los pueblos a la Junta del mismo ... Tarragona 29 diciembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- ESTAPER, ANTONIO: *Barcelona instruida en sus lamentos. Verdadero modo de la libertad de Barcelona.* Tarragona. Imp. de Puigrubí, 1810.

- [Instrucciones de la Junta de Presidencia sobre la elección de Diputados a Cortes. 26 enero 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- IRANZO, MIGUEL: [Proclama del General — a los catalanes, al hacerse cargo, interinamente del mando del Ejército del Principado de Cataluña. Tarragona 28 diciembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- *Negociantes*. [Impreso solicitando que los — sean privados de ejercer cargos en las juntas que han de arbitrar remedios para la libertad de la Patria]. [Tarragona. Imp. de Agustín Roca]. [1810]. 11 ps.
- NIETO SAMANIEGO, JUAN ANDRES: *Memorial histórico de los sucesos más notables de armas y estado de la salud pública durante el último sitio de la plaza de Gerona*. Tarragona. Brusi. 1810. 221 ps.
- [Noticias que han de dar las Justicias a la Junta Corregimental de su distrito... sobre bienes confiscados. Tarragona 10 octubre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 2 fulls.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Bando sobre el armamento en corso contra el enemigo. Tarragona 27 mayo 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Disposición publicando el Reglamento por el que se crean las Compañías de Tiradores de cada Corregimiento. Tarragona 29 mayo 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Orden dirigida a los Alcaldes, sobre la actuación de los mismos con los desertores de cada pueblo. Tarragona 2 julio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Proclama a los catalanes sobre la convocatoria de un Congreso Provincial en Tarragona. Tarragona 4 julio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Bando sobre el uso de las armas por particulares. Tarragona 12 julio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Discurso que pronunció el Excelentísimo Teniente General D. — en la apertura del Congreso Provincial celebrada en la presente ciudad de Tarragona el día 17 de julio de 1810]. Tarragona. Brusi. [s.a. 1810]. 4+6 fulls.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Circular reclamando la presentación de quintos y desertores en el plazo fijado por el Congreso Provincial. Tarragona 10 noviembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Proclama a los catalanes, indicandoles la necesidad de acudir en defensa de Tortosa. Tarragona 18 diciembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- O'DONELL, ENRIQUE: [Edicto sobre sanidad marítima. Tarragona 11 noviembre 1810]. s.p.i. 1810 ? 1 full.
- PONSICH, JOSE MARIA DE: [Estado de cuentas presentado por D. —, Superintendente del vestuario y equipo del Ejército de Cataluña, de los caudales recibidos y las prendas entregadas al ejército. Tarragona 30 junio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- [Proclama dirigida a los catalanes por la Junta Superior de Cataluña, referente a la guerra con los franceses, tras la rendición de Lérida. Tarragona 19 mayo 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.

- [Publicación recha por el Congreso Provincial de una Exposición de la Comisión de Guerra sobre incorporación al Ejército de los quintos y desertores. Tarragona 23 julio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- [Real Orden trasladada por el Secretario de Estado y de Hacienda, declarando no válidas las ventas de fincas hechas por el Gobierno interino. Tarragona 14 septiembre 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- [Reglamento del Congreso Provincial acordando en su decimoquinta sesión sobre el alistamiento general de todos los habitantes del Principado de Cataluña. Tarragona 30 julio 1810]. [Tarragona. Imp. de Brusi]. [s.a. 1810 ?]. 4 fulls.
- *Reglamento que deberán observar los Cuerpos o Compañías de Reserva, que en virtud de la Orden del General en Jefe deben formar en los Corregimientos y Partidos del Principado. Tarragona 22 junio 1810.* [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- *Reglamento y Ordenanza que deben observar los ministros y empleados en los Hospitales que estan establecidos y que se establecieron en las Plazas y asimismo en los que se ofreciere formar para el ejército.* Tarragona. Imp. de la Gazeta. 1810.
- VERI, TOMAS DE: [Circular de D. — Vocal de la Suprema Central Gubernativa del Reino, comunicando una Real Orden por la que se restaura la Audiencia de Barcelona con las mismas facultades que gozaba anteriormente. Tarragona 19 enero 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- VILLENA, JUAN MANUEL DE: [Manifiesto del General D. —, al hacerse cargo como Comandante General, del Ejército de Cataluña, al caer herido el General O'Donnell. Tarragona 2 julio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.
- VILLENA, JUAN MANUEL DE: [Bando anunciando medidas contra los desertores. Tarragona 16 junio 1810]. [s.p.i.]. [1810 ?]. 1 full.

1811

- *A la vuelta del Excelentísimo Señor Marqués de Campo-Verde, del Ampurdan, el dia 10 de mayo de 1811, dixo apasionado la siguiente cuartilla y glosa.* Tarragona. Agustí Roca. [s.a. 1811]. 1 full.
- *Apertura del Congreso Provincial de Cataluña en 2 de marzo de 1811.* Tarragona. Imp. Brusi. 1811. 4 fulls.
- *Aviso al publico y dos palabritas a las Cortes.* Tarragona. M.y]. Puigrubi. [s.a. 1811]. 7 ps.
- CARO, JOAN: [Proclama de D. —, excitando a los tarraconenses a resistir a los franceses y amenazando con castigos a los cobardes y desconfiados. Tarragona 2 mayo 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- *Cataluña afligida por la traición, y consolada por la lealtad.* Tarragona. Imp. de Agustín Roca. 1811. 4 fulls.
- *Cataluña invencible sin fortalezas e in conquistable con ellas.* Tarragona. Brusi. 1811. 10 fulls.
- CERONI, GIUSEPPE GIULIO: *La presa di Tarragona. Prometto a su Maestá Napoleone il Grande Imperatore de Francesi e Re d'Italia per —, Capo di Battaglione.* Saragoza. Tip di Andrea Sebastian. 1811. 18 fulls.
- [Circular comunicando una Orden del Consejo de Regencia, sobre el rápido despacho de las causas criminales. Tarragona 5 abril 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.

- [Circular de la Junta Corregimental trasladando una del Marqués de Campo-Verde sobre el nombramiento de un elector de Parroquia para cada pueblo. Tarragona 3 febrero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.
- CODINA, DOMINGO: *Manifiesto histórico-legal*. Tarragona. Miguel y Joaquin Puigrubí. 1811. 76 ps.
- [Comunicación de la Junta Corregimental de Barcelona a los pueblos de su Corregimiento, trasladando la noticia de la entrega de Tortosa al ejército francés, y excitándoles a luchar con mayor entusiasmo. Canet de Mar 8 enero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.
- CONTRERAS, JUAN SENEN DE: [Proclama de D. —, Comandante General de Tarragona, dirigida a los oficiales y soldados, animandoles a la defensa contra los franceses. Tarragona 2 junio 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [Edicto de la Junta Superior de Cataluña sobre el reparto obligatorio de las cantidades necesarias para continuar la guerra. Tarragona 12 febrero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [Edicto del Congreso Provincial sobre la declaración de armas en poder de particulares. Tarragona 14 marzo 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- *Enmascarado*. [Contestación al autor de un libelo]. [Tarragona. Imp. de A. Roca]. [s.a. 1811]. Núm. 1, 2 fulls; núm. 2, 15 ps.; núm. 3, 10 ps.+1 full.
- [Estado de cuentas de los Hospitales militares de Cataluña desde 1 de mayo de 1809 a 14 de junio de 1810. Tarragona 20 marzo 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 estat.
- [Estado de cuentas del ejército de Cataluña en los meses de enero y febrero de 1811. Tarragona 31 enero y 28 febrero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 estats.
- *Estado de las prendas de vestuario que se han entregado a los cuerpos del real ejército por esta Superintendencia de mi cargo, desde primero de Julio último hasta 16 de enero de este año de 1811*. [Tarragona 16 enero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 estat.
- *Exercici espiritual en obsequi a las cinch llagas de Jesus Crucificat, baix la ... Imatge del Sant Christo de Piera...* Tarragona. Miguel Puigrubí. 1811. 38 ps.+1 làm.
- *Exhortación del Comandante de la Plaza de Tarragona a los soldados de la guarnición de la misma. Tarragona 16 junio 1811*. Valencia. Oficina del Diario. 1811. 1 full.
- *Exposición de la conducta que ha observado el Mariscal de Campo de los Reales Exércitos Marques de Campoverde, conde de Santa Gadea, en la época que obtuvo el mando de Geefe interino del Exército y Provincia de Cataluña, y noticias exactas de lo ocurrido en el sitio de Tarragona*. Alicante. Por Nicolás Carratalá. 1811. 84 ps.+1 full.
- *Felis (La) presa del Castell de Sant Fernando de Figueras, excitá la musa de un patriota en honor de Cataluña y lo feu prorrumpir ab les següents Decimas*. Tarragona. Agustín Roca. 1811. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUIS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Circular exigiendo el pago de los impuestos. Tarragona 9 enero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUIS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Medidas para que los eclesiásticos contribuyan al sostenimiento del ejército y gastos de la guerra. Tarragona 15 enero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.

- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Manifiesto publicando la sentencia de muerte contra el conde de Alacha, acusado de haber entregado Tortosa a los franceses. Tarragona 25 enero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Proclama al ser proclamado General, dirigida a los catalanes. Tarragona, 17 febrero 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Proclama, excitando al patriotismo con motivo del incendio de Manresa. Tarragona 3 abril 1811]. [s.l.]. Imp. Miguel y Joaquín Puigrubí. [s.a. 1811]. 2 fulls.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Publicación de la proclama del Brigadier Manuel Velasco, Comandante de Seo de Urgell, exponiendo su resolución de defener la plaza. Tarragona 9 abril 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Proclama a los desertores. Tarragona 15 abril 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Edicto con otro del Gobernador interino de Tarragona sobre ordenación del transporte de equipajes. Tarragona 23 marzo 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Proclama a los soldados y habitantes de Tarragona. Tarragona 31 mayo 1811]. Valencia. Imp. del Diario. [s.a. 1811]. 1 full.
- [GONZÁLEZ TORRES, LUÍS], MARQUÉS DE CAMPO VERDE: [Circular trasladando una Real Orden del Ministerio de Gracia y Justicia, encargando la vigilancia de las personas que vienen al país ocupado. Tarragona 11 mayo 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.
- *Manifiesto de la Junta Superior de Cataluña, sobre la pérdida de Tarragona, y sus resultas en el Primer Ejército*. Solsona. Imp. de la misma Junta. 1811. 44 ps.+102 ps.+1 full.
- *Memoria sobre el recobro de la plaza de San Fernando de Figueras*. Tarragona. Agustín Roca. 1811. 16 ps.
- OLIVER, GUILLERMO: *Relación que Don — presentó a la Junta Superior de Cataluña, de su Comisión a Cádiz en diciembre de 1810*. Tarragona. Imp. de A. Roca. 1811. 38 ps.
- *Opiniones del diputado del Corregimiento de Vich, presentadas a los diputados de los corregimientos del Principado*. Tarragona 1811. s.p.i. 1811 ? 6 fulls.
- *Otro parasismo de Napoleon, su furor por la toma del castillo de San Fernando*. Tarragona. Brusi. 1811. 2 fulls.
- *Plan anónimo presentado al ... Marqués de Campoverde... sobre administración de Hacienda para el Principado de Cataluña ...* Tarragona. Antonio Brusi. 1811. 2 fulls+40 ps.
- [Proclama de la Junta Superior del Principado animando a la defensa de Tarragona, sitiada por el Mariscal francés Suchet. Montserrat 14 junio 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- [Proclama. Notificando la rendición de Tarragona y su traslado de Montserrat a Solsona. Solsona 4 julio 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.

- [Proclama del Congreso Provincial, abriendo una suscripción en favor de los manresanos perjudicados por el incendio de la ciudad. Tarragona 3 abril 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- *Proclama firmada por «Un hijo de la Patria», exaltando el patriotismo contra Napoleón.* Tarragona 29 enero 1811. [s.p.i.]. [1811 ?]. 2 fulls.
- *Recuerdo de algunos medios, poderosos sin duda, para que por fin triunfe Cataluña, no obstante la sensibilísima e inesperada pérdida de Tarragona. Escribe un expatriado español.* Mallorca. A. Brusi. 1811. 16 ps.
- [Reglamento del Cuerpo de Reserva decretado y publicado por el Congreso Provincial. Tarragona 19 abril 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 6 fulls.
- REY, JOAQUIN: *Voto que el D.D. —, Diputado del Corregimiento de Tarragona, dio por escrito en la sesión, que en 30 de marzo de 1811, celebró la Diputación del Principado de Cataluña, sobre la proposición de si se admitiría la renuncia de su empleo, que los vocales de la Junta Superior habían hecho en 2 del mismo marzo.* [Tarragona. Imp. Agustín Roca]. [1811]. 6 fulls.
- ROSET, JOSEF: *Manifiesto que publica Don — Canónigo Doctoral de la Santa Iglesia de Tortosa, de la persecución que ha sufrido del General en Geefe del Exército, y Principado de Cataluña. D. Enrique O'Donnell.* Mallorca. Imp. Real. 1811. 28 ps.
- ROSET, JOSEF: Tarragona. A. Roca. [s.a. 1811 ?]. 43 ps.
- ROVIRA, FRANCISCO: *Carta del Coronel Dr.D. —.* San Fernando 11 abril 1811. Tarragona. Agustín Roca. [1811]. 2 fulls.
- SABASONA, BARON DE: *Opiniones del Diputado del Corregimiento de Vich, presentadas por éste a los Diputados de los demás corregimientos del Principado en las sesiones de las noches del 30 marzo último y primero de abril corriente... Dalas a luz su autor.* Tarragona. A. Brusi. 1811. 10 ps.
- [Sentencia de muerte contra Josep Masó acusado de connivencia con los franceses. Tarragona 3 mayo 1811]. [s.p.i.]. [1811 ?]. 1 full.
- *Sistema (El) de unidad, de simplificación es el que mas facilita la ejecución de todos los proyectos. Convencido por la experiencia el Congreso Provincial de la certeza de esta máxima, y deseoso de ver realizado quanto antes el plan de armamento general prometido al Principado, ha creído muy oportuno... reducir a un solo cuerpo de reserva los dos decretados por el anterior Congreso Provincial en sus sesiones 15 y 27 celebradas en los días 30 de Julio y 8 de agosto ...* Tarragona. Imp. de Brusi. 1811. 6 fulls.
- *Sorpresa del castillo de San Fernando, afianzado en datos positivos. Copiado del Diario de Manresa del 22 de abril de 1811.* Tarragona. Imp. de Brusi [1811]. 4 fulls.

1812

- [Circular de la Comisión Corregimental de Tarragona trasladando la Orden la Junta Superior para la liquidación de lo invertido en los suministros por los pueblos de su distrito. Villanueva y Geltrú 23 octubre 1812]. [s.p.i.]. [1812 ?]. 2 fulls.
- *Representación de los Ilustrísimos Señores Arzobispos de Tarragona, y Obispos de Lérida, Tortosa, Barcelona, Urgel ... dirigida a las Cortes ... en que piden el restablecimiento de la Inquisición.* Cádiz. Vda. de Comes. 1812. 11 ps.

- CONTRERAS, JUAN SENEN DE: *Sitio de Tarragona. Lo que paso entre los franceses y el general Contreras que la defendió; sus observaciones sobre la Francia y noticia del nuevo modo de defender las plazas.* Madrid. Imp. de Ibarra. 1813. 111 ps.
- COPONS Y NAVIA, FRANCISCO: [Edicto para que se dificulte el aprovisionamiento por mar del enemigo. Reus 7 junio 1813]. [s.p.i.]. [1813 ?]. 1 full.
- COPONS Y NAVÍA, FRANCISCO: [Edicto prohibiendo la introducción de víveres en las poblaciones ocupadas por el enemigo. Reus. 7 junio 1813]. [s.p.i.]. [1813 ?]. 1 full.
- COPONS Y NAVÍA, FRANCISCO: [Edicto contra los espías. Vilarrodona 13 junio 1813]. [s.p.i.]. [1813 ?]. 1 full.
- CUATRO TORRES, BARON DE: [Circular con Orden de la Diputación Provincial referente a los sueldos de las autoridades. Tarragona 20 diciembre 1813]. [s.p.i.]. [1813 ?]. 1 full.
- CUATRO TORRES, BARON DE: [Circular con Orden del Jefe Político para que los Ayuntamientos le informen periodicamente, cumplimentando los pliegos que poseen. Tarragona 31 diciembre 1813]. [s.p.i.]. [1813 ?]. 1 full.
- EGUAGUIRRE, ANDRES: *Sucesos verdaderos del sitio y plaza de Tarragona. Publicalos el coronel —, que se halló en la misma plaza y se ha fugado del depósito de Soissons, donde se hallaba prisionero.* Valencia. 1813. 56 ps.
- *Instrucción Pastoral de los Ilustrísimos Señores Obispos de Lérida, Tortosa, Barcelona, Urgel, Teruel y Pamplona. Al Clero y pueblo de sus Diócesis.* Mallorca. Imp. de Brusí. 1813, 272 ps.
- *Sitio de Tarragona, lo que pasó entre los franceses y el general Contreras que la defendió, sus observaciones sobre la Francia, y noticia del nuevo modo de defender sus plazas.* Madrid. Imp. de Ibarra. 1813. 4 fulls + 105 ps. + 3 fulls.
- *Suplemento al Diario de Tarragona del Viernes 10 de diciembre de 1813. Aviso al público.* [Tarragona 9 diciembre 1813]. [s.p.i.]. [1813 ?]. 1 full.

- [Aviso de la llegada a la plaza de Gerona de Fernando VII e itinerario que seguirá]. Imp. en Tarragona y Reimp. en Valencia. Imp. de Francisco Brusola. [s.a. 1814 ?]. 1 full.
- [Bernaldo de Quiros, Francisco José], MARQUES DE CAMPO-SAGRADO: [Circular de D. —, Capitán General de Cataluña, sobre la distribución de las contribuciones y liquidación de las cédulas de empréstitos, creados en Tarragona para la defensa del Principado. Barcelona 20 octubre 1814]. [s.p.i.]. [1814 ?]. 4 fulls.
- *Canso segons la tonada de la de Don Joseph Manso.* Tarragona. Miquel Puigrubí, Est. 1814. 1 full.
- *Instrucción Pastoral de los Ilustrísimos Señores Obispos de Lérida, Tortosa, Barcelona, Urgel, Teruel y Pamplona al Clero y pueblo de sus Diócesis.* Reimp. en Mallorca. Imp. de Felipe Guasp. 1814. 289 ps.
- [Liquidación y estado de cuentas de todos los receptores en el ramo de Escuadras de Valls y Verederos del año 1808 al 14 inclusive. Corregimiento de Mataró. 1814]. [s.p.i.]. [1814 ?]. 2 fulls.
- LLOZER, VALENTIN: [Itinerario que observará Fernando VII a su llegada

a Cataluña]. Imp. en Tarragona y reimpr. en Valencia. Imp. de Francisco Brusola. [s.a. 1814 ?]. 1 full.

- MON Y VELARDE, ROMUALDO: *Pastoral del Ilmo. —, Arquebisbe de la Santa Metropolitana Iglesia de Tarragona, en la que s'instruix al poble de la Santa Diocesis del origen, resultats y fi desastrat de la corrupcion de costums, conforme al encarreg de S.M. el Rey Nostre Senyor Don Fernando VII contingut en son Real Decret de 9 de octubre de 1814*. Tarragona, Miquel Puigrubi. 1814. 21 ps.
- OLIVELLA, PEDRO: *Cuenta que Don —, comisionado por el Intendente General, da de los granos que de Orden del Excelentísimo Señor General en Jefe recogió del Corregimiento de Tortosa para suministro de las tropas*. [Vich 28 abril 1814]. [s.p.i.]. [1814 ?]. 1 full.
- *Prospecto del periódico «Centinela de la Patria» en Reus, dedicase a sus habitantes*. Tarragona. Miguel Puigrubi. 1814. 4 ps.
- *Relación de los obsequios con que los expatriados de Barcelona han celebrado en la villa de Reus, y en los días 1, 2, y 3 de Abril de 1814 el feliz arribo en ella de S.M. el rey D. Fernando VII, rey de España con su Real familia*. Reus. Ofic. José Rubio. 1814, 26 ps.

1815

- CABANES, FRANCISCO XAVIER: *Historia de las operaciones del ejército de Cataluña en la Guerra de usurpación. Campaña primera* [1808]. Impreso en Tarragona en 1809. Reimp. en Barcelona. Imp. de Brusi. 1815. 180+13 ps.
- SANTIESTEBAN, MANUEL ANTONIO: [Circular dirigida al Corregidor de Tarragona, con Orden del Consejo sobre el respeto y reverencia que debe observarse en los templos. Madrid 3 enero 1815]. [s.p.i.]. [1815 ?]. 1 full.

1816

- *Exámenes o Ejercicios Literarios de los Discípulos de la Primera Real Escuela de la ciudad de Tarragona tendrán en público el día 21 de setiembre de 1816 baxo la dirección de su Maestro Don Ramón Fanés y Baget Maestro Real por todo el Reyno de España*. Tarragona. Miguel Puigrubi. 1816. 8 fulls.
- FALCET, GREGORIO: *El crédito y la gratitud. Imperio poderoso de la Virgen del Lladó a favor de Valls y deberes de Valls y su comarca a la Virgen del Lladó. Oración eucarística que en 30 de abril de 1816 por la sequedad remediada gozosa Valls consagró a Dios en honor de su adorada patrona ... Dixo el R.P.F. —*. Tarragona. Miguel Puigrubi. [s.a. 1816]. 53 ps.
- FALCET, GREGORIO: *La bienhechora especial de Valls, o lo que la Virgen del Lladó hizo por Valls y lo que Valls ... dixo el 25 de julio de 1816 ...* Tarragona. Miguel Puigrubi. [s.a. 1816]. 26 ps.+1 full.
- ROS DE MEDRANO, MANUEL: [Carta pastoral de D. —, Obispo de Tortosa, a sus feligreses. Tortosa 8 enero, 12 junio 1816]. [s.p.i.]. [1816 ?]. 23 ps. 36 ps.
- SILVESTRE DE BARCELONA: *La protección exaltada. Elogio eucarístico que por el beneficio de la lluvia, y por el plausible ingreso de las aguas en la villa de Valls, en acción de gracias dixo el P.Fr. — el 23 de junio de 1816*. Manresa. Martín Trullás. [1816 ?]. 23 ps.
- *Tarragona sacrificada en sus intereses y vidas por la independencia de la Nación y libertad de su cautivo monarca Fernando Séptimo. Relacion de los sucesos mas memorables ocurridos en esta ciudad durante la última guerra*

defensiva contra la invasión del tirano del siglo XIX Napoleón Bonaparte. La escribía en el año 1816 una víctima escapada del furor de los bárbaros, testigo ocular de sus atrocidades en el día de su entrada e inmediatos. Tarragona. Miguel Puigrubí. [1816 ?]. 82 ps. + 1 full.

1817

— CASANOVAS, PEDRO NOLASCO: *Relación de las fiestas que en ... 1816, hizo la villa de Montblanch, en la translación de la imagen de la ... Virgen Santísima de la Sierra.* Barcelona. Francisco Generas. 1817. 36 ps.

— *Instrucción en que, demarcandose la independendencia, fuerza, goces, prerrogativas, uniforme y armamento de las Escuadras de Valls en Cataluña, se establecen las facultades y obligaciones afectas al comandante, cabos y mozos, y en general las reglas para el útil servicio de este Cuerpo, aprobadas por S.M. en Real Orden de 6 de Abril de 1817.* Reimp. en Barcelona. Antonio Brusi. [s.a. 1817 ?]. 19 ps.

— *Reglamento de un Monte-Pío para las viudas e hijos de individuos del Cuerpo de Escuadras de Valls, aprobado por S.M. en Real Orden del 6 de abril de 1817.* Barcelona. Antonio Brusi. [s.a. 1817 ?]. 8 ps.

1818

— ROS DE MEDRANO, MANUEL: [Carta Pastoral de D. —, Obispo de Tortosa]. Tortosa. [s.i.]. 1818. 40 ps.

1819

— *Ordenanzas de la Real y Pía Hermandad de San Juan de la Cruz erigida en la ciudad de Reus ...* Reus. Imp. y lib. de Pedro Sabater. 1819. 16 ps.

— [Relación de las cédulas sorteadas por la Junta encargada del reparto del empréstito de 28 de octubre de 1815 en el Corregimiento de Tarragona. Tarragona 3 marzo 1819]. [s.p.i.]. [1819 ?]. 1 full.

— ZAMBRANO, MARQUÉS DE: Circular comunicando la cantidad que ha correspondido a cada Ayuntamiento del empréstito de dieciocho millones de reales sobre los productos de rentas generales dispuesto por S.M. para la pacificación de las provincias de Ultramar. Tarragona 4 septiembre 1819. [s.p.i.]. [1819 ?]. 1 full.

1820

— ARDEVOL, JAYME: *Ensayo sobre la topografía y estadística de la Villa de Reus en Cataluña.* Madrid. Imp. Espinosa. 1820, 55 ps.

— *Canción patriótica cantada en el Teatro de Barcelona la noche del 25 de Noviembre de 1820.* Tarragona. Miguel Puigrubí. [s.a. 1820]. 1 full.

R.R.

HISTÒRIA ECLESIASTICA

980. ADSERÀ MARTORELL, JOSÉ: *Temas sobre el trienio constitucional de 1820-1823. Notas sobre la desamortización de los bienes de Scala Dei*. «Diario Español» (Tarragona), 11 setembre 1982.

Consideració de les subhastes, durant el trienni liberal, de les propietats de la cartoixa d'Escaladei a Reus, Tortosa, Lleida, Valls, Barcelona i Tarragona.

S-J.R.

981. BARCELÓ, MIQUEL: *La pretesa allusió a Mallorca i a Menorca en unes butlles dels papes Formós (892) i Romà (897) al bisbe Servusdei de Girona. Nota sobre la fabricació d'un «fet»*. «Anales del Instituto de Estudios Gerundenses» (Girona), XXIII (1976-1977), 247-255.

Els principals historiadors de l'església hispànica —des de J. M. Masdeu, A. Merino, J. de la Canal, P. Villanueva— han considerat sempre com un fet que els papes Formós i Romà, en sengles butlles de confirmació a l'església de Girona i al seu bisbe Servusdei dels béns i possessions de l'esmentada església, fan menció de les illes de Mallorca i Menorca.

El professor Miquel Barceló, en el treball que ací recensionem, ha realitzat un estudi crític de les dues butlles mencionades, començant a llegir de nou els textos de les mateixes i els estudis dels historiadors que identifiquen les «insulas maiorica et icilicet minoricam» amb les de Mallorca i Menorca, tingudes com a possessions materials que formaven part del patrimoni o domini de la seu gironina, i arriba a les següents conclusions:

a) Les disquisicions sobre l'encomanda a la jurisdicció espiritual del bisbe de Girona de les comunitats cristianes balears eren i són resultat de lectures errònies o fraudulentes.

b) Dins de la llista de possessions ocupen un lloc no gens destacat, al mateix nivell que les «domus, pleves, ecclesias, villas, terras vineas». Si es tractés de les Balears ocuparien un lloc més prominent i, sobretot, més específic en el document. La llista és estrictament genèrica, no gens diferenciada, excepte pels qualificatius que es donen a les illes.

Consegüentment les illes citades a les butlles no són Mallorca i Menorca sinó les Medes, que estan situades davant la costa empordanesa, prop de la desembocadura del Ter.

F.X.R.

982. CÀRCEL ORTÍ, VICENTE: *Cartas del arzobispo Echánove, de Tarragona*. «Analecta Sacra Tarraconensis» (Barcelona), XLVII (1974 [1975]), 129-148.

Publicació —precedida d'una nota biogràfica de l'arquebisbe— de nou lletres escrites entre octubre del 1835 i novembre del 1845: 2 a Gregori XVI, 4 al cardenal Lambruschini, 1 al ministre Mayans i 1 a Vizzardelli, secretari d'Assumptes Eclesiàstics Extraordinaris. A la primera, informa sobre la delicada situació de l'arxidiòcesi i la persecució que sofrí, que el feu fugir cap a Maó. Les altres tracten sobre la tornada a la seva Seu des de l'exili romà i la qüestió del jurament a la Constitució del 1837 i a la Reina, «conditio sine qua non» per a exercir de nou la jurisdicció episcopal. També se'n publiquen 2 del ministre Mayans, dirigides a Echánove. La primera de les remeses al Papa —octubre 1835— fou ja reproduïda per Rovira i Gómez als apèndixs de la seva tesi de doctorat sobre la desamortització eclesiàstica (vegi's, BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA TARRACONENSE, III, núm. 251). Els textos publicats se serveixen a l'Arxiu de la Sagrada Congregació d'Assumptes Eclesiàstics Extraordinaris, avui dipositat a l'Arxiu Secret Vaticà.

E.S.

983. CEBÀ: *Les vendes dels béns de l'Església en el segle XIX a les terres de Tarragona*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 23 (1981), 17.

Divulgació d'aspectes de la desamortització dels béns de l'Església a la Baixa Segarra durant el vuit-cents. El títol és excessiu ja que en l'article sols es fa referència a les vendes produïdes en el període 1835-45. Encara que l'autor no indica d'on treu les dades, es pot afirmar que la font no és altra que el llibre «La desamortització dels béns de l'Església a la província de Tarragona (1835-1845)».

S-J.R.

984. COLL I ALENTORN, MIQUEL: *Santes Creus i la conquesta de Mallorca*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic» (Santes Creus), VI, 50 (1979), 109-113.

Text de la conferència pronunciada (12-IX-1979), amb motiu dels 750 anys de la conquesta de Mallorca pel rei Jaume el Conqueridor. Notes històriques on es recorda la presència del monestir de Santes Creus en els testaments d'alguns dels conqueridors i repobladors cristians de l'illa de Mallorca.

J-F.C.

985. ESTEVA CRUAÑAS, LUIS: *La estancia del papa Adriano VI en Sant Feliu de Guíxols*. «Anales del Instituto de Estudios Gerundenses» (Girona), XXII (1974-1975), 259-268.

Estudi crític de les distintes versions que es tenen de l'estada del papa Adrià VI a Sant Feliu de Guíxols. Fem ressenya d'aquest article ja que l'esmentat papa sortí de Tarragona el 5 d'agost del 1522 i segons diuen els arxiepiscopologistes Blanch i Valls (ambdós del s. XVII), l'esquadra pontificia constava d'11 galeres i 30 vaixells. Vegeu JOSÉ SÁNCHEZ REAL: *El papa Adriano VI en Tarragona*. Instituto de Estudios Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Tarragona, 1956.

F.X.R.

986. F(ORT) I C(OGUL), E(UFEMIÀ): *Un monestir austriac homònim de Santes Creus*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic» (Santes Creus), V, 47 (1978), 419-420.

Notícia de l'existència a les afores de la ciutat de Viena (Austria) d'un monestir cistercenc homònim (Heiligenfkrauz) de Santes Creus. El monestir de Heiligenkrauz fou fundat l'any 1133 i avui continua habitat pels monjos de Sant Bernat.

J-F.C.

987. GALITÓ PUBILL, MIGUEL: *La desamortización durante el abadiato de fray Pedro Cabrera Torrent, último abad de Santes Creus*. «Yermo» (El Paular), XIV, 1-2 (1976), 91-101.

Aquest treball completa el titulat: *Un urgellenc darrer abat de Santes Creus* ressenyat a «BHT», V (1982), pàg. 30, núm. 549. Aporta noves dades biogràfiques de l'abat Pere Carrera i de la seva gestió en el govern del cenobi (1830-1834), supeditada a la normalització de la vida del monestir després de la primera desamortització. Publica el *Real Decreto de supresión de regulares* («Gaceta del gobierno» (Madrid), 29 octubre 1820, pàg. 544) y la «Carta de la Règencia al Abad Vicario General», conservada a l'Arxiu del monestir de Viaceli (11 juny 1823).

J-F.C.

988. GALITÓ PUBILL, MIQUEL: *El testamento del Abad Carrera. Un documento del último abad de Santes Creus*. «Yermo» (El Paular), XIX, 1-2 (1981), 241-247.

Comenta i publica el testament oleogràfic de l'abat Pere Carrera i Torrent redactat en el seu poble natal (Castellnou de Seana), el 25 de març de 1843, un any abans de la seva mort (23-II-1844) a la mateixa població. El document es conserva a l'Arxiu Històric de Cervera.

J-F.C.

989. GARCÍA ESPAÑOL, ANTONIO M.: *Labor colonizadora del monasterio de Poblet en los últimos años del siglo XII*. «Boletín Arqueológico» (Tarragona), 141-144 (1978 [1981]), 81-89.

Publica alguns dels aspectes sobre la tasca de colonització del monestir exposats en la seva tesi de llicenciatura titulada: *El monasterio de Poblet durante los abadiatos de Pedro de Talladell y Esteban III (1186-1190)* (Barcelona, 1978. Inèdita). Els documents estudiats aporten 155 casos de diferents tipus d'actes jurídics i econòmics (testaments, vendes, donacions, difinicions i concòrdies, pignoració i permutes), i conclou l'autor que les donacions en aquests quatre anys van disminuir en un 60 %.

J-F.C.

990. GARCÍA JORDÁN, PILAR: «L'església catalana i el 14 d'abril de 1931» dins *Coloqui Internacional 2ª República Espanyola* (Comunicacions presentades a les ponències I i II). Tarragona, 1981; 154-162.

Partint dels documents de l'arxiu Vidal i Barraquer, editats per M. Batllori i V. M. Arbeloa, l'autora d'aquest treball sintetitza l'actitud de la jerarquia i associacions catòliques davant del fet del canvi de règim que es produí el 14 d'abril de 1931.

Aquest treball, però, pateix, al nostre saber, de la interpretació feta per alguns sectors que intenten demostrar que l'església catalana, concretament el cardenal Vidal i Barraquer, sols volia, interior i exteriorment, aconseguir una avenença amb les noves autoritats, i tota expressió que pugui aombrar aquesta teoria hi és suprimida.

Així ignorem per què l'autora es limita a dir que la 2na República, abans de néixer, havia estat censurada per algunes —poques, concreta ella— jerarquies catòliques, i treu tan sols com exemple una pastoral del bisbe de Girona, de finals de l'any 1930, quan a altres llocs com a Tarragona, i a l'abril del 1931, es publicaren notes oficials que es recomanava als catòlics que votessin les candidatures de dretes.

És més; que la jerarquia eclesiàstica tenia les seves reserves enfront dels aconeximents polítics del país ho palesen les paraules de Vidal i Barraquer dirigides al Nunci, quan li comunica el seu projecte d'anar a visitar Macià amb

l'objectiu d'«evitar medidas de carácter radical y contrarias a los intereses de la Religión». Per tant la jerarquia temia quelcom que podia perjudicar l'Església. I encara, en aquesta mateixa carta, el cardenal diu al nunci «... le supongo enterado de lo de aquí por la prensa. ¡Dios nos tenga en su mano! No conviene perder la serenidad, ni la prudencia, ni la energía.», paraules que l'autora del treball no reproduceix i que, al nostre entendre, expressen un cert temor davant el canvi produït.

F.X.R.

991. GARCÍA JORDÁN, PILAR: «Negociaciones España-Santa Sede en la búsqueda del "modus vivendi". Una aportación documental» dins *Colloqui Internacional 2ª República Espanyola* (Comunicacions presentades a les ponències I i II). Tarragona, 1981; 141-153.

Edició, amb breus comentaris, de la carta tramesa pels cardenals Vidal i Barraquer i Ilundain al Secretari d'Estat cardenal Pacelli, el 20 de novembre de 1934, segons còpia existent a l'arxiu de mossèn Carreras. El tema de la carta és el darrer intent per a arribar a un acord o «modus vivendi» entre l'Església i l'Estat. Els interessats en aquest tema recorreran preferentment a l'edició dels documents de l'arxiu Vidal i Barraquer a cura de M. Batllori i V. M. Arbeloa, els quals ofereixen un ventall més ampli de notícies sobre aquestes gestions.

F.X.R.

992. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *Bodas de diamante del colegio La Salle*. «Diario Español» (Tarragona), 19 maig 1982, 21.

Notas cronológicas del colegio La Salle, de Tarragona, desde su fundación hasta 1971 en que se inaugura el nuevo complejo educativo en la partida de Sant Pere de Sacelades.

E.S.

993. GUASCH I DALMAU, DAVID: *La desamortització del terme del Montmell*. «Miscel·lània Penedesenca» (Vilafranca del Penedès), IX (1981), 51-74.

Rovira i Gómez, a la seva tesi de doctorat (vid. BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA TARRACONENSE, III, núm. 251), sosté que al terme municipal del Montmell, no foren venudes les propietats de l'Església —en el període per ell estudiat—. Ara, l'autor, estudia el procés seguit pels béns de l'Església secular des del moment en que Rovira deixa el tema. Les 14,6 Hes. declarades que, a pesar de la vigència del Concordat de 1851, foren posades a pública subhasta en dos lots, el 1872, i comprades, per —després de successives vendes que ací es consignen— ésser

restituïdes a l'Església el 1884. El que no s'aclareix és si el que es retornà foren les dues Hes. del Concordat de 1851, o bé la totalitat.

Transcripció de la correspondència remesa pels rectors del Montmell a l'Ordinari i Cúria de la diòcesi de Barcelona (docs. 2 a 9) sobre les vicisituds sofertes per aquelles propietats. Per confeccionar aquest estudi s'han investigat, entre altres, els fons dels arxius arxidiocesans de Barcelona y Tarragona i els de la Delegació d'Hisenda de Tarragona.

E.S.

994. MADURELL I MARIMON, JOSEP MARIA: *El tresor i les relíquies de Santes Creus en la postguerra contra Joan II.* «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic» (Santes Creus), VI, 51 (1980), 143-150.

Comunicació al III Colloqui del Monaquisme Català (Bellpuig d'Urgell, 5-8 setembre 1974). Notícies històriques de les vendes d'algunes peces del tresor monàstic, amb llur descripció (1472-1479). Aquestes vendes foren la conseqüència dels trasbalsos soferts per la hisenda del cenobi al llarg de la guerra contra Joan II. Utilitza documentació èdita i inèdita de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona.

J-F.C.

995. MARQUÉS, JOSÉ MARÍA: *Relationes ad limina de la provincia eclesiástica tarraconense en el Archivo Vaticano.* «Analecta Sacra Tarraconensia» (Barcelona), XLVII (1074 [1975]), 209-217.

Inventario de las *relationes* que se custodian en el fondo archivístico *Relationes Diocesium* de la Sagrada Congregación del Concilio, hoy en el Archivo Secreto Vaticano. Contiene el nombre del obispo, año en que se redactaban, número de folios, existencia de *ristretti* utilizados para el examen de las *relationes* en las sesiones de la Congregación y existencia, en su caso, de minuta de carta de la Congregación al obispo.

Por lo que se refiere a las de los Ordinarios de Tarragona, se reseñan 33, de un período comprendido entre 1589 (Teres) a 1897 (Costa Fornaguera). De los de Tortosa, 20, de 1596 (G. Punter) a 1724 (B. Camacho).

E.S.

996. MASOLIVER, ALEXANDRE: *El monaquisme a Catalunya en els segles XVI i XVII.* «Stvdia Monastica» (Montserrat), XX, 2(1978), 345-395.

Ponència presentada en el III Colloqui d'Història del Monaquisme Català (Bellpuig d'Urgell, 1974). Estudi de les congregacions en les quals s'agrupaven els monestirs i d'alguns dels trets més importants de la seva organització econòmica, jurisdiccional i social o de l'activitat cultural i de les vivències espiri-

tuals. Apèndix amb la bibliografia essencial sobre els abadiats i priorats, masculins i femenins, catalans a l'edat moderna. Entre aquests hi figuren alguns de la jurisdicció episcopal de Tarragona i situats a les seves terres i comarques històriques (Poblet, Santes Creus, el Tallat, Vallbona de les Monges, Vallsanta, Bonrepòs i Scala Dei).

J-F.C.

997. MAURI, JOSEP MARIA: *Documentació andorrana del copríncep Josep Caixal i Estradé, bisbe d'Urgell (1853-1879)*. «Quaderns d'Estudis Andorrans» (Les Valls d'Andorra), 4 (1979), 141-153.

Dins aquest repertori de la correspondència mantinguda pel bisbe Caixal, conservada en els vuit volums dels *Libros de Comunicaciones* servats a l'Arxiu Episcopal de la Seu d'Urgell, hi ha consignades dues comunicacions del copríncep amb l'arquebisbe de Tarragona: la de 27 de setembre i la de 20 d'octubre, ambdues de 1869, referents a esdeveniments d'Andorra (llibre VI, fol. 219-221, núm. 901-905 i llibre VII, fol. 3, núm. 11, respectivament). Informació útil per a la història de la Província eclesiàstica tarraconense o de les relacions del metropolità tarragoní amb els seus sufraganis.

E.S.

998. MORANT I CLANXET, JORDI: *Recordant l'arquebisbe Costa i Fornaguera*. «Diario Español» (Tarragona), 8 abril 1982, 23.

Notes sobre l'actuació de l'arquebisbe Tomàs Costa i Fornaguera (Calella de la Costa, 1831-Tarragona, 1911), entorn de la qüestió de la desaparició de la titularitat metropolitana de l'arxidiòcesi tarraconense i sobre el Congrés Catòlic celebrat a Tarragona l'any 1894. Dades sobre el seu traspass i funerals.

E.S.

999. MUNDÓ, ANSCARI M.: *Monjos amb càrrecs a la Diputació del General de Catalunya. Segles XIV-XVIII*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic» (Santes Creus), VI, 51 (1980), 151-161.

Comunicació al III Col·loqui del Monaquisme Català (Bellpuig d'Urgell, 5-8 setembre 1974). Estudi de la representació i intervenció dels monjos a les tasques de govern de la Generalitat. Assenyala la seva participació que compara amb la del clergat secular. Dels 109 triennis (1359-1714) els monestirs de Poblet i Santes Creus hi estan representats en cinc: 1476, diputat: fra Miquel Delgado, abans abat de Breda, i ara, de Poblet; 1488, diputat: fra Joan Payo Coello, abat de Poblet; 1497, diputat: fra Pere de Mendoza, abat de Santes Creus; i 1587 i 1596, diputat: fra Francesc Oliver de Boteller, abat de Poblet.

J-F.C.

1000. NAVARRO MIRALLES, LUIS J.: *Subsidio de Galeras y Excusado: una aportación al estudio de la contribución fiscal eclesiástica (1567-1796)*. «Pedralbes. Revista d'Història Moderna» (Barcelona), I (1981), 21-49.

Estudi sobre els orígens i evolució dels impostos de Subsidi de Galeres i de l'«Excusado», des del segle XVI. L'autor se centra, principalment, en el repartiment d'aquests impostos a l'Arquebisbat de Tarragona en el període 1791 a 1794 (el títol de l'article no es correspon, doncs, amb les dates reals de la documentació), i utilitza el fons que sobre el tema és servat a l'Arxiu Capitular de Tarragona.

Després de fer una divisió geogràfica de l'Arquebisbat d'acord amb la imposició de les diferents viles i llocs, analitza les institucions que recaptaven els impostos citats, les agrupa en clergat secular, clergat regular, noblesa, viles i particulars, i en descriu les característiques particulars.

Quant a les conclusions d'aquest treball (que compta amb nombroses estadístiques, un mapa i una gràfica, de gran ajuda per al lector), dues serien les més importants. En primer lloc, l'autor creu que les zones que pagaven menys eren les més evolucionades econòmicament, i a la inversa; així s'explica el fet que, per exemple, Tamarit pagués més que Altafulla o Torredembarra, o Alforja més que Reus, Valls o Tarragona; tema molt interessant que, en tot cas, caldria aprofundir. En segon lloc, es demostra que a l'Arquebisbat de Tarragona, entre 1791 i 1794, el clergat i la noblesa aportaven el 90 % del Subsidi i de l'«Excusado».

A.J.

1001. PIQUER I JOVER, JOSEP-JOAN: *Les exploracions de la voluntat a Vallbona durant els segles XVII i XVIII*. «Studia Monastica» (Montserrat), XX, 1 (1978), 145-219.

Comenta i publica, íntegra o parcialment, les actes notariaus manades fer pels arquebisbes de Tarragona de 108 «exploracions de voluntat de les novícies que volen fer-se monges» del monestir cistercenc de Vallbona de les Monges (Urgell. Arquebisbat de Tarragona) (1605-1854). Les «exploracions» aporten notícies històriques d'interés familiar i personal de les novícies, algunes de les quals eren originàries de les comarques tarragonines. Aquesta documentació es conserva a l'Arxiu Històric de l'Arquebisbat de Tarragona i a l'Arxiu del cenobi de Vallbona.

J-F.C.

1002. TRENCHS I MESTRE, M.: *El Col·legi de Sant Gabriel a Valls*. «Cultura» (Valls), 363 (1977), 11-16.

Aportació a la història d'una institució docent de Valls: el col·legi dels Germans de Sant Gabriel, establert a la capital de l'Alt Camp des del 1906 al 1936, data en què foren morts 7 dels 8 membres que formaven la comunitat. Aquest centre s'establí a Valls per tal d'omplir el buit deixat pels Escolapis; la seva fundació comportà certs recels inicials, que l'autor estudia.

E.S.

1003. TRENCHS I MESTRE, MIQUEL: *Sobre el Col·legi de Sant Gabriel*. «Cultura» (Valls), 365 (1977), 14.

Ampliació de l'estudi publicat a la mateixa revista, núm. 363 (Vegi's aquesta BIBLIOGRAFIA, núm. 1002).

E.S.

1004. TRENCHS, JOSEP: *Benet XII i els monestirs catalans. Documents de la Cambra Apostòlica*. «Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic» (Santes Creus), VI, 52 (1980), 165-178.

Comunicació al III Col·loqui del Monaquisme Català (Bellpuig d'Urgell, 5-8 setembre 1974). Notícies històriques sobre l'administració tributària de la Cambra Apostòlica: cens, servei comú —Santes Creus va pagar 100 florins (15-I-1369), i Poblet, 1.000 florins (1-XII-1361)— i visites «ad limina». Publica la regesta de 22 documents (1225-1343) conservats a l'Arxiu del Vaticà que fan referència a aquesta temàtica tributària, però en cap no s'esmenten cenobis de les contrades tarragonines.

J-F.C.

1005. ZARAGOZA PASCUAL OSB., ERNESTO: *Reforma de los benedictinos y de los canónigos regular en Cataluña. Documentos inéditos (1588-1616)*. «Studia Monastica» (Montserrat), XXIII, 1 (1981), 71-148.

Completa el treball ressenyat en el núm. 1006. Comenta i publica altres 12 documents conservats a l'Archivo del Ministerio de Asuntos Exteriores (Madrid) i relacionats amb el tema d'aquesta reforma i que afectava els tres priorats tarragonins de Banyeres, Santa Oliva i Flix.

J-F.C.

1006. ZARAGOZA PASCUAL OSB., ERNESTO: *Documentos inéditos referentes a la reforma monástica de Cataluña durante la segunda mitad del siglo XVI (1555-1600)*. «Studia Monastica» (Montserrat), XIX, 1 (1977), 93-203, 1 mapa.

Comenta i publica 48 documents conservats a l'arxiu particular de Francisco de Zabálburu (Madrid), els quals aporten notícies històriques i referències a aquesta reforma monacal en els priorats benets, situats a les comarques tarraconines, de Santa Maria de Banyeres, Santa Oliva i Santa Maria de Flix dependents, respectivament, de les abadies de Ripoll, S. Cugat del Vallès i S. Pere de Besalú.

J-F.C.

HISTÒRIA LOCAL

1007. A.A.V.V.: *Notes històriques de Figuerola. Commemoració del Mil·lenari de la primera notícia escrita de Figuerola, 980-1980*. Ajuntament de Figuerola i Comissió del Mil·lenari. Figuerola, 1980; 276 ps.+4 làms.+1 pl. pleg.

Esta obra, fruto de la colaboración de varios autores y realizada con el deseo de contribuir a la conmemoración del Milenario de la primera noticia escrita sobre Figuerola, alcanza desde la prehistoria hasta el momento actual. Si bien para el estudio de los primeros tiempos y hasta el año 980 se recurre a los hallazgos arqueológicos (descripción de la Cova del Gat, etc.) y a una serie de suposiciones teniendo en cuenta lo que acontece en el exterior, a partir del momento en que aparecen los testimonios escritos, cada vez más numerosos a medida que avanza el tiempo, la historia de Figuerola quedará apoyada en ellos en todo momento.

De todas formas el libro no se limita a constatar los hechos más significativos sino que los autores, aprovechando el material existente sobre el tema, procuran dar noticia y profundizar en los más variados campos de la actividad humana de esta población como son la economía, sociedad, política, etc., y sus distintas manifestaciones. Incluso alguno de ellos, en su desarrollo contemporáneo, serán estudiados con mayor extensión como ocurre con el proceso de creación de la economía actual, la cultura religiosa y la cultura popular, temas a los que se les dedican los tres últimos capítulos.

Otro aspecto de la obra que cabe resaltar es que no intenta permanecer aislada, limitándose al estudio de Figuerola, sino que procura conectar con el exterior atendiendo al contexto que le rodea para, a través de él, hacer más comprensible la historia local. En este sentido hará hincapié en sus relaciones con el Monasterio de Poblet (todo el capítulo III) durante el tiempo que Figuerola permaneció bajo la jurisdicción de éste.

Para terminar diremos que el libro contiene reproducciones de documentos con la traducción de alguno de ellos y viene ilustrado con láminas, fotografías, gráficas, planos, etc.

Hasta aquí, la historia del pueblo. La «historia del libro» —cómo se ha hecho y quiénes lo han hecho— nos la relata el prologuista, Joan Ventura i Solé.

A.S.

1008. AA.VV.: *Reculls històrics de Flix*. Escola de Formació Professional de Flix, Flix, 1982. 132 ps.

Aplec de dades referides a Flix realitzat pel grup d'administratives del 2on curs de 2on grau de l'Escola Municipal de Formació Professional de Flix. El resultat és una exposició cronològica de fets històrics i un recull de textos històrics. El lector, entre altres, trobarà reproduccions d'articles del «Diccionari Geogràfic Universal», «La Veu de Flix», «Pándols-Montsant», «Hoja Parroquial» i «Antorcha», així com reproduccions i transcripcions de documents relacionats amb Flix i la seva contornada. Completen el treball un bon arplec de fotografies antigues i actuals.

S-J.R.

1009. AGUADÉ I SORDÉ, JAUME: *La nova església de Vilabella*. «Diario Español» (Tarragona), 30 juliol 1982, 13.

Notes històriques sobre l'església de Vilabella construïda entre 1857 i 1862.

E.S.

1010. ALBERT, ESTEVE: *Els templers i Santa Coloma de Queralt*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 36 (1982), 13.

Contestació documentada a la crítica que Salvador Palau Rafecas féu a l'autor (vegi's aquesta BIBLIOGRAFIA, núm. 1062).

E.S.

1011. ANÒNIM: *Zona. part. Fundació Josep Serra i Ferré*. «El Brugent» (La Riba), 23-24 (1981), 2-6.

Transcripció de part de l'escriptura d'inventari de béns de Josep Serra i Ferré (Protocol del notari José Faura Bordas, de Barcelona, any 1945, núm. 1.208).

La part transcrita es refereix al legat deixat al poble de La Riba. Per a una comprensió millor d'aquest document cal llegir, abans, la recensió feta a BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA TADRACONENSE, V, núm. 676.

E.S.

1012. ANÒNIM: *La riuada d'enguany*. «Amposta» (Amposta), 127 (1978), 14-15.

Aunque este escrito se refiere a la avenida del río del año en cuestión, aporta datos muy interesantes sobre las anteriores crecidas del Ebro.

E.S.

1013. ARASA, ENRIQUE: *La capitalidad de Amposta a través de la carta de donación*. «Amposta» (Amposta), 148 (1979), 14.

Transcripción de la «Carta de donación de Amposta», según copia hecha en Ulldecona el 28 de febrero de 1780 ante el fedatario José Antonio de Alberni, el cual la transcribió teniendo a la vista la copia legalizada hecha en Miravet el 8 de noviembre de 1456 en presencia del original, datado en Lleida el 1148 y guardado en el Archivo de Ulldecona.

E.S.

1014. BAER, YITZAK: *Historia de los judíos en la España Cristiana*. Edit. Altalena, Madrid 1981. Dos volums. Traducció de l'hebreu a cura del Dr. José Luis Lacave.

S'hi esmenten els treballs que, sobre els jueus a Santa Coloma de Queralt, aportà mossèn Joan Segura i Valls, així com els de José Sánchez Real i els de Amadeu J. Soberanas i Lleó referents als jueus tarragonins, i els de Didac Bertran sobre els jueus alcoverencs. Igualment hi ha al·lusions als estudis de Gabriel Secall i Güell quant als jueus de les comarques tarragonines.

Aquesta obra monumental de la història jueva d'Espanya, en l'edició espanyola, posseix la bibliografia més posada al dia.

G.S.

1015. BARADO, FRANCISCO A.: *Amposta, pionera del automovilismo en España*. «Amposta» (Amposta), 197 (1981), 11.

Avance de un tema a estudiar en la *Historia contemporánea de Amposta* que el autor manifiesta preparar. De momento, da noticias sobre la construcción de dos «locomóviles» accionados a vapor para la sociedad «La Ascensión» de Amposta, hacia julio de 1857.

E.S.

1016. BERTRAN I ROIGÉ, PRIM: *Belcaire d'Urgell. Perfil històric*. Pròleg de Joan Martí, bisbe d'Urgell. Belcaire d'Urgell, 1982. 142 pàgs. i 13 làms.

Síntesi històrica, medieval i moderna, d'aquest poble de la comarca de la Noguera redactada amb una exemplar i acudara metodologia i fonamentada amb un ampli coneixement d'una abundosa documentació inèdita, de la que publica 20 documents (1097-1733), la majoria procedents de l'Archivo Histórico Nacional de Madrid. Aquesta població que no ha pertangut ni pertany a cap de les diferents demarcacions laiques o eclesiàstiques vinculades a Tarragona o a les seves comarques, té interès per a la historiografia del monestir de Poblet, senyor territorial del castell i poble de Belcaire des de que els va comprar a la canònica premostratenca de Bellpuig de les Avellanès (1220) fins a la desamortització dels bens eclesiàstics (1835).

J-F.C.

1017. BERTRÁN VALLVÉ, DIEGO: *Apellidos de la villa de Alcover (1228-1880)*. «Hidalguia» (Madrid), XXVIII, 162 (1980), 555-584.

Recopilació de 685 cognoms que han existit a aquesta vila, agrupats per segles i per ordre alfabètic a cada u d'ells, destaca els vivents a l'actualitat. Utilitza documentació notarial i parroquial (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona) i municipal conservada a la vila d'Alcover.

J-F.C.

1018. BLADÉ I DESUMVILA, ARTUR: *Guia de Benissanet*. Institut d'Estudis Tarraco-nenses Ramon Berenguer IV (Els Llibres de la Medusa, 12). Tarragona 1982. 95 ps.

Completíssima i exhaustiva guia de Benissanet. Escrita amb l'estil planer i senzill de l'autor, se surt de l'esquema generalitzat en aquestes guies, i ens ofereix, no únicament una visió general, una síntesi històrica i una descripció del que és la vila, sinó que recull també el parlar que els és propi, els personatges populars, el tarannà dels benissanetans, anècdotes, etc. Tot això estructurat en sis parts: Generalitats; Síntesi històrica; La recuperació i el progrés (continuació de l'anterior); La cultura, Les festes, la «Renaixença»; El clima, el menjar, la gent, el llenguatge; i allò que és vistent i visitable. És possible —com ens diu l'autor a la «Nota preliminar»— que Benissanet sigui una vila pobra «monumentalment», però no hi ha cap mena de dubte que no ho és pel que fa als estudis dedicats, que ja són més d'un, i obra, fonamentalment, de l'autor d'aquesta excel·lent guia.

R.C.

1019. BOFARULL, ANTONI DE: *Costums que es perden i records que fugen*. Edicions del Centre de Lectura (Assaig, 9), Reus, 1982, 193 ps.

Reedició facsímil, amb pròleg de Fina Masdéu, de les memòries de joventut d'un dels pioners de la renaixença. L'obra, prou coneguda, conté múltiples informacions sobre el Reus dels anys 1820-1840.

P.A.

1020. BONASTRE, FRANCESC: *L'orgue de Guimerà (1737). Aportació documental*. «Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos» (Barcelona), VII (1979), 329-335.

Transcripció i comentari del contracte signat entre la Universitat de Guimerà i l'orguener Antoni Cases, de Reus, el 9 de gener de 1737, per tal de construir un orgue per a l'església de Guimerà.

L'autor classificà el document transcrit com «un testimoni utilíssim per a poder assabentar-nos amb fidelitat, de l'exacte forniment de l'orgueneria barroca a Catalunya».

F.X.R.

1021. CARNICER I TORRENT, JOAN: *Els bitllets de l'Ajuntament republicà d'Altafulla*. Centre d'Estudis d'Altafulla (La Tartrana, 19). Altafulla, 1982. 4 folis clostilats.

Estudi de les dues emissions de paper moneda efectuades per l'Ajuntament republicà d'Altafulla l'any 1937. En la primera, es posaren en circulació vals d'1 pesseta i de 50 cèntims per un import de 2.000 pessetes, mentre que en la segona, els bitllets emesos foren 6.000 d'1 pesseta i 8.000 de 25 cèntims. Els de la primera emissió van sense datar i fan 41 per 75 mm, mentre que els de la segona, tant els de 25 cèntims com els d'1 pesseta, porten la data de la sessió en què fou aprovada la seva emissió, el 20 de novembre del 1937, i fan: 55 per 92 mm, els de 25 cèntims, i 62 per 104 mm, els d'1 pesseta.

S-J.R.

1022. CASADEVALL I CAMPS, ROBERT: «L'ajuntament d'Altafulla durant el segle XVIII (1718-1800)» dins *Estudis Altafullencs 6*. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1982; 13-46.

Estudi dels ajuntaments altafullencs del segle XVIII introduït per una consideració global de la derrota dels Països Catalans a la Guerra de Successió i del que significà per a la institució municipal. L'autor aporta els noms dels

batlles, sots-batlles, regidors, síndics personers i diputats del comú setcentistes; elabora la distribució dels càrrecs entre els diversos sectors laborals de la població masculina i destaca l'aprofitament de les possibilitats de la institució municipal per part dels comerciants.

S-J.R.

1023. CEBÀ: *Un fet de Santa Coloma*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 28 (1981), 19.

Sobre la recuperació del tresor parroquial de Santa Coloma de Queralt, l'any 1939, acabada la guerra civil.

E.S.

1024. CEBÀ: *Sant Gallard, ahir*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 26 (1981), 17.

Notes històriques de l'agregat de Sant Gallard (Les Piles de Gaià).

E.S.

1025. COLLELL SANCHO, MIQUEL: *El agua y Alcanar*. «Alcanar» (Alcanar), 44 (1980), 15-16.

Sobre el disfrute de las aguas del río Senia por Alcanar a lo largo de la historia, con noticia de pleitos y sentencias arbitrales.

E.S.

1026. COLLELL SANCHO, MIQUEL: *Barrio de Las Casas*. «Alcanar» (Alcanar), 41 (1980), 18-19.

Transcripció i comentari de l'«Acta de fundación y establecimiento de la ciudad de San Felipe», de 27 de gener de 1740, redactada i signada per Joseph Esteller, que fou un dels primers habitants del lloc que avui es coneix per Les Cases d'Alcanar, i que aleshores es projectava com la gran ciutat del port dels Alfacs.

L'autor remarca el fet que abans d'aquesta data de 1740, el lloc ja era habitat. Notes sobre el posterior desenvolupament de la contrada.

E.S.

1027. CORTIELLA I ÒDNA, FRANCESC: *Guia de Perafort*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Els llibres de la Medusa 13). Tarragona 1982. 95 ps.

Vuitena guia —i tercera del Tarragonès— de la col·lecció dels Llibres de la Medusa, corresponent als nuclis de Perafort i Puigdelfí, el terme municipal de Perafort. Sense cap novetat que la distingeixi de la resta de la sèrie, continua en la digna línia de claredat i eficàcia que fins ara caracteritza l'esquema d'aquestes guies: unes generalitats, que inclouen una síntesi històrica i geogràfica, així com una visió actual del municipi, i una descripció dels nuclis i voltants. Cal destacar la síntesi històrica, veritablement interessant, sobretot pel que fa a les institucions, i que ens fa esperar que sigui una realitat el desig expressat per Josep Veciana al pòrtic que obre la guia: que sigui l'inici d'un estudi més extens.

R.C.

1028. CORTIELLA I ÒDNA, FRANCESC: *Guia de la Secuita*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Els llibres de la Medusa 14). Tarragona, 1982. 95 ps.

Dins de la col·lecció de guies dels Llibres de la Medusa, ha arribat el torn als pobles del Tarragonès. En aquest cas, a la Secuita. Amb la divisió que ja és habitual, fa dues parts ben diferenciades: generalitats sobre la Secuita, amb una visió geogràfica, una síntesi històrica i la situació actual del municipi, i una segona part que ens descriu els quatre nuclis del municipi: la Secuita, l'Argilaga, Vistabella i les Gunyoles. Cal dir que la síntesi històrica —com ja fa notar l'autor— és molt similar, en els seus inicis, a la que consta en la Guia de Perafort. Hi és molt treballat el que fa referència a les jurisdiccions i institucions de la vila, així com el moviment demogràfic.

R.C.

1029. CORTIELLA I ÒDNA, FRANCESC - VECIANA I AIGUADÉ, JOSEP: *Guia de Renau*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Els llibres de la Medusa 15). Tarragona 1982. 93 ps.

Darrera de les guies publicades l'any 1982 en la col·lecció dels Llibres de la Medusa. Sequeix l'esquema general de la sèrie: una primera part de generalitats sobre Renau, amb notícies geogràfiques, una síntesi històrica, i una exposició del municipi actual i les seves festes i tradicions. La segona part consisteix en una descripció de la vila, els diversos nuclis urbans i els voltants. És molt destacable l'apartat de notícies històriques, veritablement exhaustiu, especialment pel que fa a les jurisdiccions i institucions de Renau i el nucli de Peralta. Tot això —juntament amb les nombroses dades recollides a les guies de Perafort i de la Secuita (degudes les dues a un dels coautors d'aquesta)—

fa pensar en la possibilitat d'obtenir una síntesi històrica del Camp de Tarragona que reculli i sistematitzi tots els treballs dispersos en guies, monografies, i d'altres.

R.C.

1030. CHUECA GOITIA, FERNANDO: *Declaración de conjunto histórico-artístico de la villa de Prades (Tarragona)*. «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CLXXVII, 1 (1980), 771-772.

Aprovació de l'expedient de conjunt històric-artístic d'aquesta població de la comarca del Baix Camp, el qual l'autor justifica per les característiques de les seves estructures urbanes: murs, edificis públics i privats, i sistema viari.

J-F.C.

1031. DALMAU I RIUS, FRANCESC: *Causas de la mortalitat dels altafullencs del 1881*. Centre d'Estudis d'Altafulla (La Tartrana, 14). Altafulla, 1982; 3 folis ciclostilats.

Exposició de l'estat sanitari d'Altafulla l'any 1881. Aquell any moriren a la vila vint-i-un altafullencs, onze dels quals tenien menys de quatre anys.

S-J.R.

1032. DELTESIO: *El faro de Buda*. «Delta. La Veu del Poble» (Sant Jaume d'Enveja), 10 (1982), 4.

Sobre el primer far de Buda, situat a la «Gola de Llevant» de l'aiguabarreig de l'Ebre, construït el 1862, segons el projecte de l'enginyer Lucio del Valle, i que es desplomà el 1962.

E.S.

1033. DELTESIO: *San José, titular de la iglesia de las salinas de Los Alfaques*. «Delta. La Veu del Poble» (Sant Jaume d'Enveja), 12 (1982), 3.

Notas sobre el que fue poblado amurallado denominado *Real Sitio de Las Salinas de Los Alfaques*.

E.S.

1034. DÍAZ ESTEBAN, FERNANDO: *I. Documento hebreo inédito del Archivo Capitular de la Catedral de Barcelona*. «Anuario de Filología», Barcelona (1979), 77-99.

L'autor presenta un *Addendum*, parlant de l'obra de Gabriel Secall Güell, *Els jueus de Valls i la seva època*, «Estudis Vallencs», Valls 1980, Vol. IX, 1-477, on ressalta l'estudi que Secall féu del llinatge dels Cap, a les comarques tarragonines. També estudia els Cap, catalans.

G.S.

1035. FERRÉ, ALBERTO: *De «La Historia de Ulldecona»*. *Correos*. «Ulldecona. Revista mensual d'Informació Local» (Ulldecona), 22 (1981), 23-24.

Notes històriques sobre l'activitat dels correus a Ulldecona des del 1576 al 1938: horaris, marques prefilatèliques, postes, emissions de segells locals, com la del 1938 feta per obtenir diners pels refugiats i que no arribà a circular perquè les forces de Franco ocuparen la població abans d'ésser posada a la venda.

E.S.

1036. GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS: *La Cofradía de San Roque del Cos del Bou y Bajada de la Pescadería*. «Diario Español», 15 agost 1982, extra festes.

Notes sobre la constitució i els fundadors de la «Cofradía de San Roque» (1946). Es transcriu el primer estatut, aprovat pel cardenal Arce Ochotorena.

E.S.

1037. G.A.R.P.S.: *Temps enrera*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 32 (1982), 19.

Setze dades de Sta. Coloma de Queralt sobre «petita història» ordenades cronològicament del 1307 al 1960, entre les quals n'hi ha una sobre el nomenament de capità carlí a favor de Ramon Corbella (1874), que posteriorment es féu sacerdot y es dedicà a la recerca històrica, sobre —entre altres temes— Vallfogona de Riucorp.

E.S.

1038. G.A.R.P.S.: *Temps enrera*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 34 (1982), 16.

Recull de dades de la «petita història» de Santa Coloma de Queralt, que, aquesta vegada, comprèn des del 1384 al 1961.

E.S.

1039. G.A.R.P.S.: *Temps enrera*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 37 (1982), 20.

Breves notas históricas, referentes a Santa Coloma, fechadas en el periodo comprendido entre los años 1307 y 1941.

A.S.

1040. GORT I JUANPERE, EZEQUIEL: *Allò que cobraven els notaris selvatans de mitjans del segle XV*. «Papers» (La Selva del Camp), (2) 1982, 12-13.

Text d'introducció a l'edició, que s'anuncia per a un número proper, d'un paper solt contenint les taxes de les diferents operacions notarials, al 1460.

P.A.

1041. GRAS, J. LL. - RIBAS, J.: *Dos sepulturas altomedievales en Forés*. «Boletín Arqueológico» (Tarragona), 141-144 (1978 [1981]), 136-141, amb un mapa i gravats.

Notícia i descripció de la troballa i excavació de dues sepultures de tipus de cista, les quals es consideren alt-medievales sense concretar altre possible moment de datació en relació amb la documentació existent d'aquesta zona. Per la seva tipologia hom pot considerar-les dels segles XI i XII, moment de la repoblació cristiana de la conca alta del riu Anguera.

J-F.C.

1042. GUASCH I CANTÍ, JOAN: *La Cooperativa Agrícola i Caixa Rural de L'Espluga de Francolí*. «Diario de Lérida» (Lleida), 29 juliol 1982, 11.

Notes històriques d'interès sobre el moviment cooperatiu a L'Espluga de Francolí, iniciat l'any 1905 amb la *Caixa Agrícola Rural d'Estalvis i Préstecs*.

E.S.

1043. ITARTE, MERCÈ: *Els Hospitalers a Catalunya. La castellania d'Emposta*. «Ulldecona. Revista mensual d'informació local» (Ulldecona), 24 (1982), 21; i 25 (1982), 19.

Síntesi històrica d'Ulldecona a l'època de la castellania ampostina.

E.S.

1044. ITARTE, MERCÈ: *Els Hospitalers a Catalunya. La comanda d'Ulldecona*. «Ulldecona. Revista mensual d'informació local» (Ulldecona), 26 (1982), 31; 27 (1982), 18; i 28 (1982), 17.

Síntesi històrica d'Ulldecona a l'època de la comanda.

E.S.

1045. LLORENS I MOLNÉ, JOAN MARIA: *La pirotècnia a Alcover*. «Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs» (Alcover), 17 (1982), 8-10.

Article en el que s'explica el naixement, el 1947 o 1948, de la indústria pirotècnica de Marià Bové, i tota l'evolució fins el seu tancament l'any 1981.

Es dona una relació de la gent que hi va treballar, així com dels coets que s'hi confeccionaven.

R.R.

1046. MATEU I BALLESTER, JOAN: «Vincles familiars entre els comerciants altafullencs del set-cents» dins *Estudis Altafullencs 6*. Altafulla, 1982, 55-57.

Inventari de les relacions familiars —bàsicament matrimonials— entre els diferents comerciants altafullencs del set-cents, molt exteses, i que arribaren a lligar gairebé totes les cases comercials d'Altafulla.

R.C.

1047. MÈLICH I MARTRA, JORDI: «El comitè antifeixista de Reus» dins *Colloqui Internacional 2ª República Espanyola* (Comunicacions presentades a les ponències I i II). Tarragona, 1981. 197-205.

Breu i apressada primera notícia del Comitè antifeixista de Reus, bastida bàsicament sobre les seves actes, localitzades per l'autor a l'Arxiu Municipal de Reus. Mèlich destaca la voluntat del Comitè de mantenir l'ordre enfront dels incontrolats, i els intents de combatre l'atur i l'acaparament de diners i béns, així com l'hegemonia que hi obtenen les forces sindicals i socialistes, en tant que l'ERC queda en paper purament testimonial.

P.A.

1048. MILÀ I CIURANA, JOAN: *L'Ateneu, notes històriques*. «Papers» (La Selva del Camp), 0 (1982), 6, 1 (1982), 6, 2 (1982), 7.

Breus i desballestades notes de procedència hemerogràfica, que complementen les notícies aportades per Joaquim M. Masdéu a «L'Ateneu, 100 anys de vida selvatana».

P.A.

1049. MIRAVALL, RAMON: *El problema de la Ràpita dins la història medieval i moderna*. «La voz del Bajo Ebro» (Tortosa), 1194 (1980), 3-4. «La Ràpita» (Sant Carles de la Ràpita), IV (1981), 19-20.

Plantejament sobre l'evolució demogràfica i econòmica de Sant Carles de la Ràpita en relació amb el procés dèltic i amb els factors socio-polítics que són regulats des de la ciutat de Tortosa i des de la Mediterrània, amb l'acció depredatòria de la pirateria. Tot plegat condiciona la infraestructura regional de Tortosa i provoca l'oscil·lació en els graus de creixença i de retroces de La Ràpita. L'actuació de l'oligarquia tortosina i l'actitud colonialista esdevenen uns fenòmens paral·lels als generals.

S-J.R.

1050. MOIX I MARIMON, JOSEP (MARTÍ MAS GENER): *Retalls d'història. El «Café del Jardín»*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 3 (1979), 9 y 4 (1979), 19.

Recuerdos de los cafés de Santa Coloma de Queralt, hijos de tabernas y precursores de las sociedades (La Paloma, La Estrella, etc.), particularizando en el de «*més llarga durada sempre amb el mateix propietari*», el «Café del Jardín», más conocido por «Cal Modesto».

E.S.

1051. MORELL I JANSÀ, ANTONI: *Història de Sarreal*. [Imp. Recasens, Montblanc, 1975] Sarreal, 1975. 265 ps.+ind.

L'autor, rector de la parròquia de Sarreal quan escriví el seu treball, inicià una sèrie d'escrits l'agost del 1964 —que acabà al mateix mes del 1975— i que anava publicant com annexos al Full Parroquial. Acabada aquesta tasca, féu enquadrar els successius capítols i formà 200 exemplars, segons ell mateix ens ha dit. Així apareix aquesta *Història de Sarreal*, amb presentació de l'arquebisbe de Tarragona, Josep Pont i Gol. Cal recordar ací el precedent immediat —*Sarreal - Notes històriques de la vila* (Imp. Castells, Valls, 1934)— obra del que fou vicari del poble, mn. TOMÀS CAPDEVILA I MIQUEL (edició avui exhaurida).

El treball vol ésser divulgador; l'autor no pretén altra cosa: *no em faig pas la il·lusió d'haver esgotat les fonts documentals i de presentar una obra perfecta, històricament i literàriament, puix no sóc professional en la matèria (...)*. Hi ha col·laborat el Sr. Manuel Molas i Padreny. Alguns capítols son reportatges, i gran part del volum tracta de l'ermita dels Sants Metges, amb apèndixs excessivament atapeïts. L'autor intervingué directament en el procés de reforma de la dita ermita i vol deixar-ne constància, de manera que el llibre resulta molt desigual.

A les primeres pàgines justifica l'ús de «Sarreal» i no altre mot. Ara bé, volem remarcar que quan el mateix Morell i Jansà ha tornat a escriure sobre el poble, ha utilitzat ja «Sarral». Ens referim concretament al seu treball «Una mica d'història», contingut a *Miscel·lània Sarralenca* (Sarral, 1981, ps. 39-43). Aquesta història s'estructura en les següents parts:

- Notes històriques de la Vila.
- La vida política de Sarreal (fins a la primera meitat del s. xx).
- Notes eclesiàstiques.
- Altres notes històriques.
- Notes típiques i llegendàries.
- Notes contemporànies de la Vila.
- Ermita dels Sants Metges.
- Apèndixs.

E.S.

1052. MAYMÓ I PUIG, ERNEST: *Alcover: un niu d'història*. «Som» (Barcelona), 8 (1980), 16-17.

Crònica descriptiva de la població. Amb cinc fotografies.

A.P.

1053. JOVÉ I HORTONEDA, FERRAN: *Toponímia de les Borges del Camp i del seu terme municipal*. Associació d'Estudis Reusencs (Edicions «Rosa de Reus», 55), Reus 1981, 171 ps.

El treball, que havia obtingut el premi Eduard Brossa de la Societat Catalana de Geografia, el 1970, va precedir per una reeixida monografia on l'autor dona diverses dades estadístiques i geogràfiques, i, sobretot, ofereix el primer intent d'elaborar una història del poble des de la prehistòria fins a començaments del segle xx. Són notables i dignes d'esment les aportacions totalment inèdites sobre els segles xvii, el xviii, en les seves vessants socials i polítiques, i les referències a les guerres del francès i les diverses carlinades. El cos del llibre el constitueix el corpus toponomàstic amb 742 enregistraments, perfectament documentats, als que cal afegir la llista de renoms actuals i pretèrits, així com la dels cognoms més habituals.

P.A.

1054. LIAÑO MARTÍNEZ, EMMA: *Sobre el castillo de Roda de Barà*. «Boletín Arqueológico» (Tarragona), 141-144 (1978 [1981]), 36.

Breu nota en la qual es suposa la possible existència, per les restes de dues torres situades en el nucli urbà de Roda de Barà, d'un castell diferent del conegut castell de Barà en el segle baix-medievals. Segurament, segons l'autora, aquest castell de Roda de Barà va desaparèixer als inicis de l'Edat Moderna (segle XVI).

J-F.C.

1055. LLEVAT, PACO: *Quo vadis Reus?* Reus, 1982, 427 ps. il.

Sota la llatinada del títol s'amaguen les memòries de l'autor durant el període en què fou alcalde de la ciutat de Reus, des del stembre del 1973 a l'abril del 1977. Un primer fet sorprèn al lector: l'absurd bilingüisme del text, amb fragments alternats en català i en espanyol, llengua, la darrera, que hi esdevé majoritàriament amb l'excusa que aquesta era l'oficial quan el memorialista es féu càrrec del govern de la ciutat. La funció justificativa del llibre el porta a sostenir autèntiques bajanades històriques i a fer compartir a la majoria del poble de Reus els seus ideals o les seves ignoràncies. Així pot afirmar tranquilament que a les acaballes dels anys setanta «el periodo de la segunda república era desconocido para mucha juventud»; dir de la Generalitat que «la institución era desconocida para el público en general»; afirmar que, entre altres poques coses, «para la inmensa mayoría de la gente, el catalanismo de aquella época se limitaba al Cant de la Senyera», o referir-se «al mundo del excursionismo, en el cual se habían refugiado muchos de los amantes de la libertad y la naturaleza, guiados siempre por la luz espiritual emanada de Montserrat» (p. 244), si concretem només els exemples en una sola pàgina —que naturalment es podrien multiplicar—, trobem que llevat, com era d'esperar, passa per alt molts dels fets més lamentables del seu govern, com és ara el sistemàtic enderrocament d'edificis històrics, tot i que ell fou el primer alcalde que encarregà un catàleg d'edificis, que ni ell mateix va, després, respectar.

El llibre està escrit amb una descurança estilística absoluta que va des de la retòrica reblerta de tòpics escolars fins a la pura enumeració tipus telegrama. «Quo vadis Reus?» ofereix al lector, a part de la visió personal i subjectiva (sempre d'interès per la interpretació històrica) que dóna l'autor, bona informació (sospito que a moments involuntària) sobre certs mecanismes dels anys del franquisme: l'accés al poder —quan narra la forma com va ser nomenat alcalde— ps. 17-18; el procés de selecció dels alcaldes dels pobles, p. 118; la tupinada en unes municipals, p. 28; l'estat d'abandonament dels barris perifèrics, ps. 92-93, o l'increïble text del governador civil sobre la marxa de la llibertat, p. 316, així com la descripció de la visita a Franco, el 1975.

P.A.

1056. LLOBET I PORTELLA, JOSEP M.: «Relacions entre Cervera i Santa Coloma de Queralt (s. xv-xvii) dins *Recerques Terres de Ponent-III*. Tàrrrega, 1982; 49-54.

De modo cronològic, el autor nos informa de las relaciones que durante los siglos xv, xvi y xvii sostuvieron las instituciones y los vecinos de Cervera (comarca de la Segarra) y Santa Coloma de Queralt en torno, principalmente, al comercio (ferias), cuestiones bélicas y enfermedades (pestes).

Las noticias aportadas proceden de fondos documentales conservados en el Archivo Histórico de Cervera, poco conocidos o inéditos.

A.S.

1057. MASALLES I SAUMELL, VALENTÍ: *Aproximació demogràfica al Blancafort dels anys 70*. «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 103-110.

L'autor, després d'una breu introducció de caràcter general, exposa el tema de la població de Blancafort, en el qual s'ha d'assenyalar que, mentre fins l'any 1976 l'evolució havia estat de signe negatiu, l'any 1977 hi ha un augment de 5 habitants respecte a l'any anterior.

R.R.

1058. *Ordinacions i crides de la ciutat de Tarragona (segles XIV-XVII)*. Pròleg de Josep M. Recasens i Comes. Publicacions de l'Excm. Ajuntament de Tarragona (Col·lecció de Documents de l'Arxiu Històric Municipal 1). Tarragona, 1982. 192 ps.

Primer volum de la «Col·lecció de Documents de l'Arxiu Històric Municipal» dins la qual es pretén anar publicant els documents més importants del fons arxivístic de la ciutat de Tarragona.

El llibre «Ordinacions i crides de la ciutat de Tarragona (segles XIV-XVII)» aplega els documents següents:

1. Capítols dels paraires, teixidors i tintorers. Any 1359.
2. Llibre d'ordinacions dels afers dels draps. Any 1400.
3. Llibre dels Pregons, de 1413 al 1428.
4. Ordinacions dels mostassafs.
5. Ordinacions per a l'ofici del Mostassaf. Any 1660.
6. Anades a les aigües del Francolí.
7. Els fets de les aigües del Francolí. Anys 1548, 1549 i 1566.
8. Dret i imposició del buc, nòlit i estacatge. Any 1512.
9. Ordinacions del Territori.

S'ha de ressaltar molt positivament la bona pensada de la incorporació, al final del treball, del vocabulari dels mots que podien dificultar la lectura dels textos.

De la transcripció dels manuscrits, elaboració del vocabulari i edició de la publicació, n'ha tingut cura l'erudit tarragoní Joaquim Icart i Leonila.

S-J.R.

1059. PAGAROLAS I SABATÉ, LAUREÀ: *Guia de Vinyols i els Arcs (Baix Camp)*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Els llibres de la Medusa 8), Tarragona, 1982. 73 ps.

Reeixida síntesi històrica del poble de Vinyols i de l'antic terme incorporat dels Arcs o Sant Joan dels Arcs. El llibre, com és habitual en la col·lecció on s'integra, dona notícia dels aspectes geogràfics, del devenir històric i de les tradicions populars, i fa, alhora, una acurada descripció de la vila de Vinyols, tot destacant-ne els principals elements, tant del nucli de població com dels seus entorns. El volum va il·lustrat amb fotografies i dos plànols: un del terme, i l'altre, de la vila.

P.A.

1060. PALAU RAFECAS, SALVADOR: *Una foto amb història. Sant Antoni dels Rucs*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 29 (1982), 17.

Comentari històric sobre els *personatges locals* d'una fotografia de les festes de Sant Antoni a Santa Coloma de Queralt. És de primers de segle.

E.S.

1061. PALAU RAFECAS, SALVADOR: *Suposicions fetes història*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 34 (1982), 4-5.

Crítica documentada a la teoria del Sr. Esteve Albert i Corb sobre la fundació de Santa Coloma de Queralt pels Templers.

E.S.

1062. PARIS I TOMÀS, MARIA SERRA: *Els barris de Montblanc una institució en crisi*. «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 19-47.

Treball en el que l'autora ens fa una descripció dels barris que componen la vila de Montblanc, n'indica els límits geogràfics així com les capelles i les advocacions dels sants que ostenten, i que presideixen cada barri, i també les festes que s'hi organitzen.

S'assenyalen els primers símptomes de decadència en aquesta institució, als voltants dels anys 60, però de cinc anys ençà es manifestà la represa dels costums i les festes populars.

R.R.

1063. PASQUAL, RAMIRO: *Controveria entre Rasquera y Miravet por cuestiones de límites*. «Dous. Butlletí de "Unió Esportiva i Cultural"» (Rasquera), 1 (1981), 4-5.

Sobre los deslindes y amojonamientos de los términos de las dos poblaciones realizados en 1809.

E.S.

1064. PEREA, EUGENI: *Noticia històrica de Verge Maria*. «Miscel·lània d'escriptors i estudiosos riudomens» (Riudoms), II (1982), 39-44.

Arreplec de notícies sobre la capella de Verge Maria de Riudoms, documentada ja el 1569, amb una detallada descripció.

P.A.

1065. PERIS, SABÍ: «La carta de població de la Morera» dins *Festa Major 1981. La Morera de Montsant*. Reus, 1981; 5-7.

Resum comentat de la carta de població de la Morera de Montsant de l'any 1170.

S-J.R.

1066. PERIS, SABÍ - FRANQUET, JOAN: «Sobre l'església de la Morera» dins *Festa Major. La Morera de Montsant*. Reus, 1982; 4-7.

Notes històriques de la parròquia de la Morera i descripció del seu temple parroquial, posat sota l'advocació de la Nativitat de la Mare de Déu. Destaca la fotografia, anterior a l'any 1928, de l'altar major destruït el 1936.

S-J.R.

1067. PIJOAN I PARELLADA, JOSEP: *Detalls del segle d'or de Conesa (s. XIV)*. «La Segarra» (Santa Coloma de Queralt), 36 (1982), 23.

El presente trabajo aporta una serie de datos en torno a Conesa en el s. XIV entre los que destacan el mercado con algunos de sus aspectos, las relaciones con el Monasterio de Santes Creus y las principales obras que se llevaron a cabo en dicho período.

A.S.

1068. PITA MERCÉ, RODRIGO: *Aspectes de la població del call de Santa Coloma*. «XVII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos». Santa Coloma de Queralt, 1979; 85-101.

Interessant recull de dades històriques del call de Santa Coloma.

G.S.

1069. RICOMÀ I VENDRELL, F. XAVIER: «Notícies de l'ermita de Sant Joan de Tamarit» dins *Estudis Altafullencs* 6. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1982; 5-11.

Treball escrit amb documentació de l'arxiu de la família Martí. Queda concretat l'any de fundació de l'ermita, així com qui en foren els fundadors, i es fa una descripció de l'exterior i l'interior de l'ermita, referida a l'any 1706. Completen l'article un apèndix documental i una addenda amb notícies varies.

S-J.R.

1070. R(OIG I QUERALT), F(RANCESC): *Historia de una anexión*. «Diario Español» (Tarragona), 21 abril 1982.

Dóna a conèixer, cronològicament, els treballs i esforços per a aconseguir una nova institucionalització de l'antic municipi de La Canonja, anexionat al de Tarragona el 1964, que desemboquen amb la constitució de l'*Entitat Local Menor*, el 1982, dins el municipi tarragoní. Aquest treball pot servir com a introducció per a aprofundir l'estudi del tema a nivell històrico-juridic.

E.S.

1071. ROMANO, DAVID: *Los judíos en los baños de Tortosa (Siglos XIII-XV)*. «Se-farad» (Madrid), XL (1980), 57-64.

Magnífica aportació per a la historiografia dels jueus de Tortosa, que de manera inèdita ofereix el Dr. David Romano, de la Universitat de Barcelona.

G.S.

1072. ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J.: «La població activa masculina d'Altafulla l'any 1795» dins *Estudis altafullencs* 6. Centre d'Estudis d'Altafulla. Altafulla 1982, ps. 59-70.

Rovira continua en aquest article la línia d'investigació sobre el fons documental dels Miquelets de 1795, referent als quals ell mateix i L. Navarro han publicat ja diversos treballs. L'article ofereix una dobe i interessant radiografia: per una banda permet conèixer l'edat i el percentatge dels homes actius (així com el seu estat civil), i per altra, la seva economia. Rovira n'extreu a més dues informacions subalternes: el percentatge i les xifres totals dels cognoms, i l'estat sanitari de la població masculina. L'interès de l'article ve reblat per la possibilitat de comparar-ne les dades amb d'altres, ja publicades, de caire similar.

P.A.

1073. RUART I GÜIXENS, JAUME: *Privilegi Reial atorgat a un Vendrellenc. Anecdolari vendrellenc*. «El 3 de vuit» (El Vendrell), 29 (1982), 7; 30 (1982), 7.

Transcripció parcial de la nota del llibre d'acords municipals del Vendrell corresponent als anys del 1782 al 1840 referent a la concessió d'un privilegi i honor de ciutadà a un vendrellenc l'any 1799.

J.S.

1074. RUART I GÜIXENS, JAUME: *El Vendrell durant el trienni liberal*. «Miscel·lània Penedesenca» (Vilafranca del Penedès), IV (1981), 195-202.

Transcripció de cinc documents servats a l'Arxiu Municipal del Vendrell (*Pliego del Mes de Junio del año de 1821*) on s'exposa l'estat de la vila referent a seguretat pública, obres públiques d'ornat, diversions, instrucció, agricultura, indústria, arts i comerç, beneficència i salut, camins, etc.

Es relacionen els membres de l'Ajuntament pre-trienni i post-trienni. De la totalitat dels elements ressenyats, quatre formaren part del consistori en ambdues èpoques polítiques. L'any 1821, El Vendrell pertanyia al partit judicial de Vilafranca del Penedès i província de Barcelona.

E.S.

1075. RUART I GÜIXENS, JAUME: *El Vendrell, fa mig segle. Anecdolari Vendrellenc*. «El 3 de vuit» (El Vendrell), 29 (1982), 8; 20 (1982), 8.

Recull i transcripció de dades sobre el terme municipal del Vendrell el 1932 segons l'enquesta elaborada pel Comissariat de la Casa Obrera, creat aquest mateix any per decret de Presidència de la Generalitat de Catalunya. Descripció física, humana i de la vida i serveis que tenia la població.

J.S.

1076. RUART I GÜIXENS, JAUME: *Tragèdia al Vendrell. Anecdolari Vendrellenc*. «El 3 de vuit» (El Vendrell), 27 (1982), 9; 28 (1982), 9.

Ressenya al suïcidi d'una noia vendrellenca el 1922 segons diversos documents i testimonis directes de l'època.

J.S.

1077. RUMEU DE ARMAS, ANTONIO: *Vendrell (Tarragona). Cambio de nombre*. «Boletín de la Real Academia de la Historia» (Madrid), CLXXVI, 2 (1979), 393-397.

Aprovació de l'expedient de canvi de nom: El Vendrell, en el que es justifica, no segons la proposta feta pel municipi, sinó d'acord amb els suggeriments aportats per l'autor que addueix, per a justificar-ho, el testimoniatge de documentació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i de l'Archivo Histórico Nacional (Madrid).

J-F.C.

1078. SABATÉ, MIGUEL: *Centre Excursionista Francolí*. «Diario de Lérida» (Lleida), 29 juliol 1982, 10.

Breus notes històriques sobre aquesta entitat de L'Espluga de Francolí.

E.S.

1079. SALVAT Y BOVÉ, JUAN: *Fiestas de la proclamación del rey Carlos IV en Tarragona*. «Diario Español» (Tarragona), 11 i 12 febrer 1982.

Articles dedicats a donar a conèixer el contingut de l'exemplar, conservat a la col·lecció Bonshoms de la Secció de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya, titulat: «Breve y exacta Relación de las fiestas, demostraciones y regocijos públicos con que la Fidelísima, Única y Ejemplar Ciudad de Tarragona, celebró la Proclamación del Señor Rey Don Carlos IV, que Dios guarde, en los días 22, 23 y 24 de febrero de 1789».

S-J.R.

1080. SANTAMARIA, JOSEP M.: *Una família riudomenca en la 1ª meitat del segle XVIII: la família Toda*. «Miscel·lània d'escriptors i estudiosos riudomens» (Riudoms), II (1982), 55-62.

Comparació de l'extensió, valor i distribució de les propietats dels Toda, el 1724 i el 1755, sense fer-ne, però, cap anàlisi.

P.A.

1081. SANTAMARIA, JOSEP MARIA: *Els rentadors*. «Lo foc» (Riudoms), 20 (1981), 6 i 7.

Notes històriques sobre la construcció dels rentadors públics de Riudoms, al segle XIX.

E.P.

1082. SANTASUSAGNA, JOAQUIM: *Reus i els reusencs en el renaixement de Catalunya fins el 1900*. Associació d'Estudis Reusencs 57. Reus 1982, 385 ps.

Ni la personalitat ni l'obra de Joaquim Santasusagna (Reus, 1899-1982) no necessiten presentació. L'estudi ara reeditat per l'Associació d'Estudis Reusencs constitueix una fita en la història, i en la historiografia cultural reusenca. Fou publicat en primera i segona edició simultànies —per tal d'evitar els esculls de la censura i els perills del registre policíac— de forma clandestina el 1955, encara que al peu d'impremta consti 1949, a Martorell. Com indica el títol és una història de l'aportació del reusencs (dels nascuts a Reus) a la lletra impresa en català: literatura, història o assaig i divagacions vàries. L'obra és dividida en deu capítols que van des del segle XVI, amb els treballs de Pere Gil, fins al grup modernista a cavall dels segles XIX i XX. Cada període porta una reeixida síntesi històrica com a entrada. Santasusagna hi inventaria tots aquells que han escrit i publicat en català, en fa la biografia, la bibliografia i una valoració. El llibre, acurat i impacable d'estil, pertany en bona part a l'escola positivista; però malgrat que està escrit amb passió i amb ple i convençut afany patriòtic, Santasusagna no reparteix elogis gratuïts sinó que sap situar cada autor al lloc que li pertoca. A més de les anàlisis i valoracions personals dels autors, fins i tot d'aquells que sols han publicat textos escadussers, comenta les diverses revistes i entitats literàries o paraliteràries i fa una primera aproximació a la història del catalanisme polític a Reus. La redacció, feta en la seva major part, fa una quarantena d'anys, es ressent d'una falta d'actualització bibliogràfica; així l'autor, en algun moment, oblida alguna aportació estimable, no sols en l'àmbit nacional, sinó també en el local. El fet és justificable per la quasi absoluta orbetat que va patir Santasusagna durant els darrers vint anys. Amb tot i aquest retret, «Reus i els reusencs...» continua sent bàsic, i ho serà per molt de temps, per a l'historiador literari del Camp o de l'estrictament català. (Penso, per exemple, en les aportacions sobre Antoni de Bofarull, la literatura popular de J. Ferrer —àlies Queri—, els pioners

de la renaixença o el grup modernista). Aquesta —oficialment— tercera edició s'ha vist substancialment incrementada, en múltiples qüestions de detall i en algunes d'importància, i corregida. Porta una breu «postdata» i un complet índex onomàstic, tant més útil quan Santasusagna ha normalitzat sistemàticament tots els cognoms esmentats.

P.A.

1083. SANTESMASES I OLLÉ, JOSEP: *Vila-rodona i les revoltes del Trienni liberal: 37 morts per fets d'armes*. «Quaderns de Vilaniu» (Valls), 1 (1982), 25-30.

Treball dedicat a tractar l'enfrontament a Vila-rodona, els dies 28 i 29 de juliol del 1822, entre la facció de Romagosa i els milicians, que produí, entre els darrers, un total de trenta-set morts. El fet d'armes és embolcallat per la consideració de diversos esdeveniments ocorreguts durant el Trienni liberal a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol. L'autor ha utilitzat documents de l'Arxiu Parroquial de Vila-rodona i bibliografia general.

S-J.R.

1084. SECALL I GÜELL, GABRIEL: *Aportació històrica sobre les vies públiques dels voltants de la Carnisseria, de la Plaça de l'Oli i del Portal d'en Llobets*. «Cultura» (Valls), 401 (1981), 17-25.

Historia del desarrollo urbano del casco medieval de la ciudad de Valls. Profusión de datos. Se ha consultado ampliamente el Archivo municipal de Valls.

E.S.

1085. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Breus consideracions sobre els jueus d'Alcover*. «Centre d'Estudis Alcoverencs» (Alcover), 15 (1981), 12 (233)-18 (250). 1 il.

Exposició breu d'aquella petita jueria. Es documenta minuciosament la família de Samuel Cap. L'autor aporta llum de manera sumària sobre els fons documental de la vila a l'AHAT, juntament amb algunes dades toponòmiques.

R.R.

1086. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Notícia històrica dels jueus de l'Aleixar*. «Butlletí Informatiu. Ajuntament de l'Aleixar» (L'Aleixar), X (1980), 9-11.

L'autor aporta una sèrie de dades dels annals dels jueus de l'Aleixar, totalment inèdites.

R.R.

1087. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Notícies sobre els voltants del Portal Nou i les vies circumdants del Portal del Carme*. «Cultura» (Valls), 399 (1981), 19-24. 7 il.

Estudi del casc urbà vallenc medieval. Treball basat en els documents de l'AHAT i l'AHMV.

X.R.

1088. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Preludi d'un desastre i la matança dels jueus de Valls el 1391*. «Cultura» (Valls), 373 (1978), 15-19. 4 il.

S'hi documenta l'assalt del call vallenc el 1391, els robatoris d'objectes litúrgics de la sinagoga local, així com les repercussions d'aquells fets.

S-J.R.

1089. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Els sarraïns de Valls*. «Cultura» (Valls), 386 (1979), 30-35. 3 il.

Estudi original dels sarraïns fincats a Valls. A través dels documents d'arxius tarragonins, l'autor situa el fossar dels sarraïns a Valls.

S-J.R.

1090. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Valls, 1568. Aproximació a l'estudi urbanístic i demogràfic*. «Cultura» (Valls), 404 (1982), 19-23. 4 il.

A partir del Llibre de Confessats del 1568, l'autor presenta el casc urbà del temps, aspectes demogràfics i certes singularitats de les famílies vallenques. És interessant el quadre que s'hi publica, per la seva claredat.

X.R.

1091. SECALL I GÜELL, GABRIEL: *Els drapers medievals de Valls*. «Cultura» (Valls), 407 (1982), 20-25 i 408 (1982), 16-20.

Notes històriques de l'artesania i comerç tèxtil a la ciutat de Valls (segles XIII a XV). Una majoria fa referència a l'activitat dels teixidors de llana (ordinacions, notícies de confraries i gremis, i contractes d'aprenentatge) i dels drapers, amb dades de les més notables famílies dedicades a aquesta activitat (Sanahuja, Corbera, Malla, Rossell i Pastor) en el segle XIV. Relació i mapa de les poblacions de les comarques tarragonines amb les quals es va dur a terme l'activitat mercantil dels drapers, segons les notícies aportades pels *Llibres de drapers* (1322, 1324-1325, 1330-1331, 1334-1335). Dades de la història del carrer vallenc anomenat dels Drapers (1377-1921). Utilitza essencialment documentació inèdita de l'Arxiu Històric de l'Arquebisbat de Tarragona i l'Arxiu Municipal de Valls.

J-F.C.

1092. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Els jueus de Sarra*. «Miscel·lània Sarralenca 1180-1980, VIII Centenari de la fundació de Sarra, Sarra, 1981, 71-78.

Aportació de referències històriques estretes dels arxius tarragonins, dels jueus escadussers de Sarra.

X.R.

1093. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Els metges jueus de Valls*. «Cultura» (Valls), 368 (1978), 11-14. 1 il.

L'autor documenta, de manera inèdita, diversos metges jueus que exerciren l'art de la medicina a Valls, entre els segles XIV i XV.

R.R.

1094. SECALL GÜELL, GABRIEL: *La medicina i els antics hospitals de Valls*. «Jove Cambra» (Valls), 1980, 1-92. 10 il. Pròleg a cura d'en Daniel Ventura i Solé.

De faisó sumària, s'hi historia documentalment, la presència de diversos hospitals de Valls, des del període medieval, fins arribar a l'hospital de Sant Roc.

R.R.

1095. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Notes locals de topografia urbana medieval*. «Cultura», Número commemoratiu del 50è Aniversari (Valls), (desembre 1978), 87-90. 3 il.

Inici a l'estudi de la toponímia general de Valls.

R.R.

1096. SECALL I GÜELL, GABRIEL: *Notícia històrica de les jueries medievals de la Conca de Barberà (segles XIII-XV)*. «Aplec de Treballs» (Montblanc), 3 (1981), 203-223; 4 fot., 1 plànol.

L'estudi que Gabriel Secall i Güell ens presenta sobre les jueries de la Conca de Barberà té dos aspectes ben clars: d'una banda el resum d'aquelles coses, ja publicades, referides a la comunitat hebraica de Montblanc, i d'altra, totes les aportacions noves concernents a dita comunitat i a la de la vila de Sarraí. És comprensible que considerem més important aquest segons aspecte, sense, això sí, rebaixar el valor que sempre suposa poder disposar d'altres publicacions esperdigolades, quan no esgotades o difícils de trobar.

De bell antuvi, cal incloure la comunitat sarraïenca, al llarg del segle XIV, entre les moltes que, per la seva migrada població, mai no arribaren a fruir de l'estatut d'aljama com tantes altres de les terres catalanes. Malgrat això l'onomàstica jueva de la vila és prou interessant i el fet que hi hagués dos cirurgians jueus demostra una certa importància; a més, sabem que hi havia una constant relació amb les comunitats veïnes (Valls, Santa Coloma de Queralt, Tarragona, la Selva).

Tenim notícies de la jueria montblanquina des de principis del segle actual en què publicaren el seus estudis els investigadors del tema; a més de les regestes de Régné són prou coneguts els treballs de Bofarull i Sans i Millàs i Valllicrosa; el mateix Secall en va donar notícia al seu llibre *Els jueus de Valls i la seva època*; ara, aprofitant el tram de aquelles dades, l'autor ens dona nous noms; rebla el clau amb els d'altres famílies tot just trobades i fa notar la seva presència als mercats de Valls, Alcover, la Selva, l'Aleixar, Tarragona, Sarraí, Santa Coloma, Alforja i Falset, entre d'altres.

El treball és meritori i profitós. Caldria, així i tot, unificar els noms propis dels jueus que, com tots sabem, els notaris cristians escrivien amb força variants; per exemple: Brunel-Brunell, Azay-Adzay.

M.G.

1097. SECALL GÜELL, GABRIEL: *Notícies dels esclaus de Valls*. «Cultura» (Valls), 380 (1979), 18-22. 2 il.

L'autor aporta dades inèdites sobre les vendes d'esclaus, sobretot d'origen sarraí, al Valls del segle XIV.

S-J.R.

1098. SERRA, JOSEP: *La Riba a la segona meitat del segle passat*. «El Brugent» (La Riba), 23-24 (1981), 18-21.

Reproducció d'un escrit publicat a «La Crònica de Valls», núm. 1466, del 29 de juliol del 1933. Dades d'interès. Entre altres la relació de les fàbriques de paper i teixits existents en aquells temps. Notes sobre alimentació.

E.S.

1099. SERRANO I CIURANETA, RICARD: *Toponímia del terme de La Palma d'Ebre (I)*. «Societat d'Onomàstica. Butlletí interior» (Barcelona), VIII (1982), 6-12.

L'autor comença per fer un resum històric de La Palma d'Ebre amb esment de la seva evolució demogràfica minvant (1188 habitants el 1917; 613, el 1970). Tot seguit es refereix a la geografia i a les modalitats del llenguatge, més semblant a la dels pobles del Baix Priorat, i àdhuc al català oriental, que no pas a la dels pobles de la Ribera d'Ebre a la qual pertany La Palma. N'estudia l'orografia, el sistema hidrogràfic, les coves, els masos, les partides de terra... Les dades etimològiques —i d'altres— mostren la categoria intel·lectual de l'autor. No oblida que la vila fou «un carrer de Barcelona», per compra del municipi barceloní, en l'ocasió del famós plet amb Tortosa per la qüestió del monopoli del blat. Un pla del terme contribueix a situar el lector en l'espai geogràfic.

Per acabar, l'autor anuncia que en un segon article estudiarà l'antroponímia de La Palma (noms de les cases, renoms, etc.). En resum: una bona tasca.

A.B.

1100. SUÑÉ, MN.: *Documents que parlen del nostre poble*. «Lo Seninenc» (La Sènia), 23 (1982), 27.

Notícia de la documentació que sobre La Sènia se serve a l'Arxiu Municipal de Tortosa, amb indicació dels calaixos («Carrascal, Vilar de Sta. Maria i Sènia» i «Benifaça, Refalguari i Vallcoreva»).

E.S.

1101. TORNÉ I BARRERA, FRANCESC: *Llibreta per recor de algunas cosas més notòrias (Reus 1838-1883)*. Departament d'Història Contemporània-Tarragona. Quaderns d'Història Contemporània-3. Tarragona. 1981. 57 ps.

El dietari de Francesc Torné i Barrera és, per a l'investigador del segle XIX reusenc, una font de consulta imprescindible. L'interès que l'obra suscita a l'his-

torador es projecta en una doble dimensió. D'una banda, ofereix una nodrida informació sobre múltiples fets, tant polítics i militars com festius, que s'esdevenen en el període comprès entre 1838-1883; d'altra banda, l'òptica des de la qual els esdeveniments són percebuts i posteriorment descrits, és el punt de vista d'un menestral, d'un membre de les classes populars. En aquesta circumstància rau la vàlua del diari, ja que no és freqüent trobar-se amb documentació provinent dels estrats socials populars que ens permeti tenir una diversificació d'interpretacions sobre un mateix període històric.

Si haguéssim de definir el contingut del dietari amb un mot, seria: eclecticisme. En l'obra, hom pot trobar-hi informacions sobre els aspectes més diversos del Reus vuit-centista (agricultura, demografia, economia, festes, tradicions...) tot això farcit d'anotacions sobre la vida familiar de l'autor, les quals són, d'altra banda, freqüents i normals en aquests tipus d'obres. Per últim i respecte a l'apògraf del dietari, cal destacar la cura que Duch, Esporrrin i Monclús, en tot moment, han tingut els seus transcriptors per tal de respectar el text original. P. Anguera en el pròleg fa una identificació de l'autor.

J.T.

1102. TORNÉ I GARCIA, LLUÍS: *La Ràpita al segle XIX. L'ortegada*. «Ràpita» (Sant Carles de la Ràpita), 268 (1981), 31-35.

Descripció en detall de los sucesos de abril de 1860 acaecidos en Sant Carles de la Ràpita a raíz del desembarco del general carlista Ortega y Olleta (Tauste, 1816-Tortosa, 1860).

E.S.

1103. TORRELL I SALVAT, LLUÍS: *Un ajuntament per a una nit*. «Miscel·lània d'escriptors i estudiosos riudomencs» (Riudoms), II (1982), 63-68.

Informació a la manera de reportatge periodístic i que utilitza els records personals sobre els fets del 6 d'octubre de 1934, a Riudoms.

P.A.

1104. TRENCHS I MESTRE, MIQUEL: *Els antics camins radials de Valls*. «Cultura» (Valls), 370 (1978), 13-17.

Treball històric sobre els següents camins:

1. De Valls a Sarral.
2. De Valls a Santa Coloma de Queralt.
3. De Valls a El Pont d'Armentera.
4. Cruïlla de camins a la Gomboda.

5. De Valls a Santes Creus.
6. De Valls a La Bisbal del Penedès i Vilafranca.
8. De Valls a Tarragona.
9. De Valls a Reus.
10. De Valls a Montblanc.
11. De Valls al Pont de Goi i França.
12. De Vilafranca del Penedès a Montblanc.
13. De Valls a Prades.

L'autor ha caminat per part d'aquests camins per tal de conèixer els trajectes.

E.S.

1105. TRENCHS I MESTRE, MIQUEL: *La ramaderia valenca*. «Cultura» (Valls), 378 (1979), 13-19.

Estudi sobre la ramaderia valenca des del 1940 al 1970. Recull els noms dels tractants de cavalleries, vaquer i cabrers. Matèries estudiades: asini, cavalli, mular, boví, bestiar petit i porcí.

E.S.

1106. TURRÓ I MARTÍNEZ, ANTONI: *Els bitllets d'Alcanar durant la guerra 1936/1939*. «Alcanar» (Alcanar), 40 (1980), 22-23.

Sobre el paper moneda emès a Alcanar per acord de l'Ajuntament de 19 de maig de 1937. Per un import total de 12.500 ptes., imprimiren valors de 25 i 50 cèntims i 1 pta. Reproducció gràfica.

E.S.

1107. VECIANA, LLUÍS: *Dia fatídic que Vimbodí recordarà històricament*. «Vimbodí» (Vimbodí), 4 (1982), 4-5.

Relat testimonial del bombardeig que patí la vila de Vimbodí el mes de gener del 1939.

F.X.R.

1108. VENTURA, JOSEP: Montferri. «Som» (Barcelona), 23 (1982), 21-23.

Breu descripció de la població, amb referència a l'inacabat santuari de Nostra Senyora de Montserrat, projectat per Josep Maria Jujol i Gibert.

A.P.

1109. VIDAL, RODRIGO: *Apuntes para la historia de mi pueblo (I)*. «Lo Senienc» (La Sènia), 20 (1982), 31; 21 (1982), 23; 22 (1982), 17; i 23 (1982), 26.

Sobre la desmembració de La Sènia de la bailia de Ulldecona, comenta y reproduce un documento manuscrito de 1456 que se conserva en el Archivo Municipal de La Sènia.

E.S.

1110. VIDAL, RODRIGOS *Apuntes para la historia de mi pueblo (II)*. «Lo Senienc», (La Sènia), 19 (1981), 15.

Article que vol ser històric —potset molt encomiàstic i fins i tot agressiu—, escrit per un protagonista dels fets, sobre els procediments judicials que la Comunitat de Regants del poble interposà, a l'època franquista, concretament entre 1954 i 1963, per tal de defensar el seu dret a l'aprofitament d'aigües públiques, contra la Comunitat de Regants d'Ulldecona i l'Administració de l'Estat.

E.S.

1111. VIDAL, RODRIGO: *Apuntes para la historia de mi pueblo*. «Lo Senienc» (La Sènia), 24 (1982), 23.

Sobre las obras públicas de traída de aguas y construcción de abrevadero y lavadero hacia 1833.

E.S.

1112. VIRELLA I BLODA, JOAN: *Fortaleses poc conegudes de l'entorn del Montagut*. «Olerdulae» (Vilafranca del Penedès), 4 (1978), 6-7, i 5 (1978), 8-9.

Síntesi històrica força aconseguida i notícia de l'estat actual dels castells de Montagut, Ramonet (dins el terme d'Aiguamúrcia, i no de Querol, com equivocadament algú repeteix), torre Galcerana, l'Albereda d'Esblada, les torres de Valldossera i de diverses masies fortificades. Quan l'autor publicà aquest treball en tenia localitzades 11 al terme de Querol, 7 al d'Aiguamúrcia i 8 al de Montmell.

E.S.

1113. VIVES I MILÀ, JOAN: *Testimoni viu d'una altra època: l'Oliverot*. Centre d'Estudis d'Altafulla (La Tartrana, 15). Altafulla, 1982; 4 folis ciclostilats.

L'Oliverot, olivera amb més de cinc segles de vida, situada prop del nucli urbà d'Altafulla, és l'element motivador que l'autor de l'article utilitza per parlar dels antics trulls altafullencs i de quan foren substituïdes les oliveres tradicionals de classe «menya» per les arbequines.

S-J.R.

HISTÒRIA POLITICA I MILITAR

1114. PACTE FEDERAL DE TORTOSA: *Congrés de Cultura Catalana de l'Ebre. Vegueria de l'Ebre*. Impremta i Litografia Monllau. Tortosa, 1977. 9 ps.

Edició del document que subscripiren els representants dels comitès republicano-federals de Catalunya, València, Mallorca i Aragó, a la ciutat de Tortosa (a la cruïlla dels Països Catalans), el 18 de maig de 1869, així com el subscrit pels diputats republicans dels mateixos països en manifesta adhesió al Pacte Federal, emès a Madrid el 28 de maig del mateix any, tots en demanda de la reinstauració de la unitat política formada pels estats de la Corona d'Aragó.

R.M.

1115. FRANQUÉS GARCÍA, X. - QUERALT MONTSERRAT, J. M.^a: «Ideologia i programa dels homes de la Lliga Autonomista Republicana de Tarragona» dins *Colloqui Internacional 2ª República Espanyola* (Comunicacions presentades a les ponències I i II). Tarragona, 1981; 126-140.

Malgrat el seu títol aquest treball no es sinó un recull de notes resumides —i en algun punt mal copiades— del llibre d'ISIDRE MOLAS: *Lliga Catalana*. Edicions 62. Barcelona, 1972. Per tal de justificar la seva incidència en les terres tarragonines es copien una sèrie d'articles del setmanari i en alguns temps diari «La Veu de Tarragona».

F.X.R.

1116. GARCÍA RODRÍGUEZ, ALFONSO - MARGALEF FANEGA, Mª CINTA - MORELL TORRADEME, JOSEP: «Las derechas y las elecciones de febrero de 1936 en Tarragona» dins *Colloqui Internacional 2ª República Espanyola* (Comunicacions presentades a la Ponència III). Tarragona, 1981; 69-82.

Intent d'aproximació a un fet històric, amb manca de metodologia i manifest desconeixement de les fonts, p.e. al llarg del treball només se cita el

diari catòlic de Tarragona «La Cruz». Malgrat que els autors diuen haver consultat el «Catalonia» sols l'esmenten un cop i sense cap referència, i el que ells anomenen Diari de la Ceda que no era tal sinó que la seva capçalera diu «La Ceda. Setmanari portantveu del partit d'Acció Popular Catalana a la província de Tarragona». Item més aquest setmanari únicament publicà 27 nùms. des del 17-II-35 fins el 15-VIII-35, és a dir, plegà cinc mesos abans que caigués el govern radical-cedista que provocà les eleccions de febrer del 36. Tot i així, a la p. 73 encara es comenta un (suposat 30) article d'aquest diari. Un altre exemple: a la p. 72 hom intenta d'explicar l'actitud de l'església local i en lloc d'anomenar, pels seus noms i cognoms, els dirigents eclesiàstics tarragonins, treuen a col·locació el tarragoní cardenal Gomà que en aquell temps regia la seu toledana (Castella). Creiem que aquests dos exemples parlen per ells sols sobre la qualitat d'aquest treball. Llàstima que aquest capítol de la nostra història hagi estat tan mal tractat.

F.X.R.

1117. GRAS, SALVADOR: *L'estada de «Tito» al mas del Ros, durant la Guerra Civil.* «Lo foc» (Riudoms), 11 (1980), 3.

Apunts d'història local referent a la presumpta estada del mariscal Josip Broz, més conegut per «Tito», a Riudoms durant la guerra del 1936.

E.P.

1118. MAYAYO I ARTAL, ANDREU: *Processos electorals a la Conca de Barberà: 1931-1936*, dins «Aplec de treballs» (Montblanc), 3 (1981), 311-345.

Treball circumscrit a la Conca de Barberà estricta i que, per tant, no inclou els municipis de l'Alta Segarra que hi foren incorporats en la divisió administrativa de la Generalitat del 1932. Bastit sobre les actes dels escrutinis de les meses conservades a l'Arxiu de la Diputació, el treball analitza les eleccions municipals del 1931, les constituents de juny del 1931, les del Parlament català del 1932, les de diputats de novembre del 1933 i de febrer del 1936 i les de compromissaris per a elegir el president de la república, l'abril del 1936. Hi falten, per haver desaparegut les actes, les municipals del 1934. Clou el treball un quadre sobre la participació en el plesbicit de l'estatut del 1931. Cal destacar la gran quantitat d'aportacions sobre el comportament electoral que el treball conté en la part informativa, que contrasten amb l'excessiu esquematisme de les conclusions, on sembla que l'autor no ha acabat d'expressar el tema. Un punt feble fóra, també, la nul·la explicació sobre l'adscripció ideològica dels regidors electes el 1931.

P.A.

1119. RUART I GÜIXENS, JAUME: *La Tropa del Cordó de Sanitat de la Marina. Anecdolari vendrellenc.* «El 3 de vuit» (El Vendrell), 20 (1982), 8.

Aportació de dades sobre l'època en què la platja de Sant Salvador va funcionar com a port amb duana i la tasca de la Tropa del Cordó de Sanitat tot controlant les garanties sanitàries dels productes que entraven. Recull un document de la dita Junta datat del 1819.

J.S.

1120. RUART I GÜIXENS, JAUME: *Quelcom més sobre la tropa del Cordó de Sanitat (2ª Part).* *Anecdolari vendrellenc.* «El 3 de vuit» (El Vendrell), 22 (1982), 8.

Es recull un document de la Casa de la Vila del Vendrell, posterior al 1819, on s'indiquen els homes armats dels pobles agregats a la Vila del Vendrell que havien de fer guàrdia diàriament en la Marina.

J.S.

INSTITUCIONS

1121. ARIAS BONET, JUAN ANTONIO: *Regulae Juris en las Costums de Tortosa y en las Consuetudines de Valencia en AA.VV. Costums de Tortosa. Estudis. Universitat Nacional d'Educació a Distància. Tortosa, 1979; 361-378.*

Estudi de l'aprofitament i reducció d'aquest títol del Digest fet pels redactors dels Costums de Tortosa i dels Furs de València, els quals redactors no van aportar cap novetat ni preocupació jurídica, conclou l'autor: «En las Costums de Tortosa atles máximas se conservasen en latín, sin procurar su traducción al catalán, indica que también para los redactores de este código ofrecían un carácter especial. Entre los motivos que impulsaron a su recepción debió contar sin duda la generalizada reverencia hacia el derecho romano propia de esa época y la creencia específica en la bondad de un sistema que incluía entre sus partes una exposición independiente de *regulae iuris*».

J-F.C.

1122. DANON I BRETOS, JOSEP: *Aportació a l'estudi social de la medicina a Catalunya, 1768-1827*. Rafael Dalmau, editor (Publicacions de la Fundació Salvador Vives i Casajuana, XXXIV), Barcelona, 1975. 149 ps.+1 taula.

Precedit d'un estudi sobre el Protomedicat a la Catalunya del s. XVIII, hi figura una relació (ps. 21-99), per ordre alfabètic, de metges que exerciren a Catalunya els anys 1768-1827, amb breus notes biogràfiques i professionals, confeccionada amb la documentació servada a l'«Arxiu Universitari de Cervera» (avui a la Biblioteca Universitària de Barcelona), fonamentalment el manuscrit *Libro del Protomedicato de Cataluña* i lligalls d'expedients de revàlides, etc. Citem, agrupats per comarques, els pobles on apareixen metges:

Alt Camp. Alcover, Bràfim, Cabra del Camp, Figuerola del Camp, El Pla de Santa Maria, Puiginyós (=Montferri), La Riba, Santes Creus (monestir), Vallmoll, Valls, Vila-rodona.

Baix Camp. L'Aleixar, Alforja, Botarell, Cambrils, Maspujols, Montroig del Camp, Pratdip, Reus, Riudecanyes, Riudoms, Riudecols, La Selva del Camp, Vandellòs, Vilaplana, Vinyols.

Baix Ebre. Benissanet, Tivenys, Tortosa, Xerta.

Baix Penedès. L'Arboç, La Bisbal del Penedès, Calafell, El Vendrell.

Conca de Barberà. L'Espluga de Francolí, Montblanc, Poblet (monestir), Santa Coloma de Queralt, Vimbodí.

Montsià. Alcanar, Amposta, Galera del Pla, La Sènia, Ulldecona.

Priorat. Cabassers, Cornudella de Montsant, Falset, Gratallops, Marçà, Poboleda, Porrera, Scala Dei (cartoixa).

Ribera d'Ebre. Garcia, Miravet, Mora d'Ebre, La Palma d'Ebre, Ribarroja d'Ebre, La Torre de l'Espanyol, Vinebre.

Tarragonès. Altafulla, El Catllar —equivocadament apareix, en un dels índexs, al Montsià—, Constantí, Creixell de Mar, La Pobla de Montornès, La Secuita, La Riera, Tarragona, Torredembarra, Vila-seca de Solcina (= Vila-seca i Salou).

Terra Alta. Arnes, Batea, Bot, Corbera de Terra Alta, La Fatarella, Gandesa, Horta de San Joan, El Pinell de Brai, La Pobla de Massaluça.

M-D.P.

1123. GARCIA I SANZ, ARCADÍ: *La concordança de les Costums de Tortosa i els Furs de València en AA.VV. Costums de Tortosa. Estudis.* Universitat Nacional d'Educació a Distància. Tortosa. 1979; 287-325.

Estudi del procés de formació del codi de les Costums de Tortosa i conclou que el text primitiu de les *rationabiles consuetudines civitatis Dertusensis* fou redactat arran de la promulgació de les *consuetudines civitatis Valentie* (28 maig 1240) i abans de dictar-se la Sentència de Flix (8 maig 1241). El contingut fou esmenat com a conseqüència de la Composició de Josa (16 novembre 1272) i més tard va tenir addicions i supresions fins el 15 de maig de 1277. El Codi de Justinià fou el punt de partida de les Costums i dels Furs i segons l'autor: «El text més perceptible emperò, de la comparació dels dos textos és el criteri científic i original amb que els redactors tortosins aprofitaren el model valencià, certament fet de retalls per a donar-li una unitat i una homogenitat tècnica-jurídica que aquell no tenia». Apèndixs amb les concordances de diferents rúbriques entre els Fori antiqui Valentiae, els Furs, les Costums i amb els seus precedents: el Codex de Justinià, segons la Suma provençal —*Lo Codi*— i el dret canònic entre altres.

J-F.C.

1124. IGLESIA FERREIRÓS, AQUILINO: *Las Costums de Tortosa y los Fori/Furs de Valencia* en AA.VV. *Costums de Tortosa. Estudis*. Universitat Nacional d'Educació a Distància, Tortosa, 1979; 119-286.

Documentat estudi comparat sobre el text dels Costums de Tortosa i els Fori o Furs de València. L'autor dedueix que no poden aportar-se resultats definitius a aquesta recerca fins a aconseguir una més àmplia investigació comparativa, apartat per apartat, dels dos codis jurídics. Creu que les conclusions que pot presentar són veritables interrogants o fites per a un futur estudi i pensa que els Costums es fonamenten en el Codi de Justinià i altres obres del dret romà a més de les aportacions del dret consuetudinari. Això fa que les coincidències entre els Costums i els Furs siguin la conseqüència de la utilització, en llurs redaccions, de les mateixes o semblants fonts d'informació jurídica. Apèndix (pàgs. 179 a 286) en els que es comparen els títols dels diversos temes o matèries amb les diferents redaccions que presenten els Costums, els Furs i el Codi de Justinià.

J-F.C.

1125. JORDI GONZÀLEZ, R(AMON), F.: *Notas para la historia legislativa de los Colegios de Boticarios. Colegio de Médicos, Boticarios y Cirujanos de Tortosa*. «Boletín Informativo de Circular Farmacéutica» (Barcelona), 88 (1977), 76-82.

Transcripció i comentari d'una «Real Provisión del Consejo para que la Audiencia informe sobre la instancia del Colegio de Médicos, Cirujanos y Boticarios de la Ciudad de Tortosa solicitando la aprobación de las Ordenanzas que presentan» (A. C. A., r607, f199 ss.) datada a Madrid el set de març de 1777 que conté un projecte d'*Ordenanzas del Colegio de Médicos Cirujanos y Boticarios de la ciudad de Tortosa, vajo la imboación de los Santos Cosme y Damián* i que, l'any abans, aquell col·legi havia remès al Consell de Castella. Les noves ordinacions a aprovar comprenen dinou punts de marcat caire corporatiu: entre les limitacions s'estableix el «numerus clausus» (dotze metges, sis cirurgians, sis apotecaris), el dret de la vídua a la continuïtat de l'establiment en morir el marit apotecari, etc., etc.

M-D.P.

1126. MASSIP I FONOLLOSA, JESÚS: *La gestació dels codis de 1272 i 1279 en AA.VV. Costums de Tortosa. Estudis*. Universitat Nacional d'Educació a Distància. Tortosa, 1979; 63-115.

Estudi de la tradició manuscrita dels Costums de Tortosa; analitza el contingut dels dos còdexs conservats a l'Arxiu Municipal de Tortosa —*Consuetudines* (1272) i *Costums* (1277-1279)—, n'assenyala les diferències, conseqüència de la sentència reial de 15 de maig de 1277 i conclou que els Costums de Tortosa s'havien redactat vers l'any 1240. El text llatí dels Costums (1277), segons l'autor, «no són els Fori Antiqui Valentiae ... no coincideixen amb

el corpus valencià i denuncien per tant una altra procedència ... es preparaven pensant en el territori que esperaven reconquerir fins el límit de l'antic domini ilercavó (bisbat de Tortosa fins a 1960)». A l'apèndix, les sentències de Jaume I (30-IV-1228 i 15-V-1277) i diferents passatges dels Costums, els quals pasatges evidencien l'evolució interna dels dit Costums, i que l'autor confronta amb el text dels «Fori Antiqui Valentiae».

J-F.C.

1127. PELÁEZ, MANUEL J.: *Los cónsules náutico-militares*. «La Voz del Bajo Ebro» (Tortosa), 1.268 (1981), 24.

Investigación institucional sobre los *cónsules náutico-militares* y los *cónsules de mar y de agua dulce* de Tortosa. Para el autor, esta última categoría surgió a imitación de la pisana. Discrepa de las posturas sustentadas por Font i Rius, García i Sanz y Robert Wagner.

E.S.

INDEXS

ÍNDIX D'AUTORS RECENSIONATS *

- ADSERÀ MARTORELL, ANTONIO, 922, 980.
 AGUADÉ I SORDÉ, JAUME, 1009.
 ALBERT, ESTEVE, 1010.
 ALTES I SERRA, PERE, 774.
 ANGUERA I NOLLA, PERE, 877, 878, 879,
 896, 897, 970.
 ARASA, ENRIQUE, 781, 1013.
 ARESTÉ BAGUÉS, J., 782, 783.
 ARIAS BONET, ANTONIO, 1121.
 ARRANZ, MANUEL, 899.
 BAER, YITZAK, 1014.
 BAGUÉ, ENRIC, 784.
 BALLABRIGA I CLARASÓ, JOSEP, 925, 926.
 BARADO, FRANCISCO A., 900, 1015.
 BARBARÀ I CAMAFORT, ANDREU, 901, 902.
 BARCELÓ, MIQUEL, 981.
 BARGALLÓ I BADIA, J., 785, 786, 787, 927,
 BASSEGODA NONELL, J., 788.
 BARGALLÓ VALLS, JOSEP, 957.
 BATLLORI, MIGUEL, 871.
 BAYERRI I RAGA, JOSEP, 903.
 BERBEGAL I VIDAL, FRANCESC, 957.
 BERRUEZO, JOSÉ, 789.
 BERTRAN I ROIGÉ, PRIM, 1016.
 BERTRÁN VALLVÉ, DIEGO, 1017.
 BIARNÉS I BIARNÉS, CARMEL, 904, 928,
 957.
 BLADÉ I DESUMVILA, A., 790, 791, 792,
 929, 1018.
 BLANCH, ANTONIO, 793.
 BOFARULL, ANTONI DE, 1019.
 BOLEDA I CASES, RAMON, 794.
 BONASTRE, FRANCESC, 1020.
 BORRELL FIGUERAS, MONTSERRAT, 905.
 BUIGUES VILLAR, JUAN CARLOS, 905.
 CALBET I CAMARASA, J. M., 796.
 CÁRCCEL ORTÍ, VICENTE, 972, 982.
 CAROD ROVIRA, J. L., 785, 786, 787.
 CARNICER I TORRENT, JOAN, 1021.
 CARRERAS I TARRAGÓ, JOSEP M., 930.
 CASADEVALL I CAMPS, ROBERT, 1022.
 CASALS I ALEXANDRI, RICARD, 931.
 CASES I LOSCOS, MARIA LLUÏSA, 906.
 CASTELLÓ MOXÓ, FRANCISCO, 880.
 CATALÀ DALMAU, RAFAEL, 957.
 CATALÀ ROCA, PERE, 797, 957.
 CAVALLÉ I BUSQUETS, JOAN, 798.
 CEBÀ, 799, 800, 983, 1023, 1024.
 COLL I ALENTORN, MIQUEL, 984.
 COLLELL SANCHO, MIQUEL, 1025, 1026.
 CORBELLA I CORBELLA, J., 796.
 CORTIELLA I ODENA, FRANCESC, 1027,
 1028, 1029.
 CORTS I SALVAT, JOAN R., 933.
 COSTA I PERPINYÀ, JAUME, 957.
 COSTAS I JOVÉ, FRANCESC, 801.
 CROS I CABRÉ, JOSEP, 802.
 CHUECA GOITIA, FERNANDO, 1030.
 DALMAU I RIUS, FRANCESC, 1031.
 DANON I BRETOS, JOSEP, 1122.
 DELTESIO, 881, 934, 1032, 1033.
 DÍAZ ESTEBAN, FERNANDO, 1034.
 DOMÍNGUEZ ORTIZ, ANTONIO, 907.
 DUCH I PLANA, MONTSERRAT, 908.

* El número fa referència a la recensió i no a la pàgina.

- ESPAÑOL I BERTRAN, FRANCESCA, 883, 909.
 ESTEVA I ALSINA, MAUR, 803.
 ESTEVA CRUAÑAS, LLUÍS, 985.
 FERRÉ, ALBERTO, 974, 1035.
 FIGUERES, JOSEP M., 935.
 FIGUERES I JOVÉ M.ª TERESA, 902.
 FLIVIÀ Y ESCORSA, ARMAND, 872.
 FORT I COGUL, EUFEMIÀ, 804, 986.
 FRANQUÉS GARCIA, X., 1115.
 FRANQUET, JOAN, 1065.
 GALA, JOAN, 936, 937.
 GALITÓ PUBILL, MIQUEL, 987, 988.
 GARCÍA DE CASTRO, RAMÓN, 805, 806.
 GARCÍA ESPAÑOL, ANTONIO, 989.
 GARCÍA JORDÁN, PILAR, 990, 991.
 GARCÍA RODRÍGUEZ, ALFONSO, 1116.
 GARCIA I SANZ, ARCADI, 1123.
 GARCÍA SEGARRA, FRANCISCO DE ASÍS, 884,
 910, 938, 939, 940, 941, 942, 992, 1036.
 G.A.R.P.S., 1037, 1038, 1039.
 GIL I PUJOL, XAVIER, 911.
 GISC-ESBARTS, 943.
 GONZÁLEZ CIRER, F., 807.
 GORT I JUANPERE, EZEQUIEL, 1040.
 GRAS, J. LL., 1041.
 GRAS, SALVADOR, 1117.
 GRAU, J. J., 912.
 GUASCH I DALMAU, DAVID, 993.
 GUASCH I CANTÍ, JOAN, 1042.
 GUINJOAN, MODEST, 944.
 GUTIÉRREZ ALBERT, ANTONIO, 905.
 HERNÁNDEZ I SANAHUJA, BUENAVENTURA,
 808.
 HERRERA NAVARRO, JAVIER, 809.
 IGLESIA FERREIRÓS, AQUILINO, 1124.
 IGLÉSIES I FORT, JOSEP, 809.
 INGLÈS I RAFECAS, JOSEP M., 811, 812.
 ITARTE, MERCÈ, 1043, 1044.
 J.C., 795.
 J.M., 945.
 JARDÍ, ENRIC, 813.
 JÀVEGA, J., 965.
 JORDI GONZÁLEZ, R. F., 1125.
 JOVÉ I HORTONEDA, FERRAN, 957, 1044.
 KAHN, ALBERT E., 814.
 LA VÁLGOMA, DALMIRO DE, 873, 874, 875.
 LIAÑO MARTÍNEZ, EMMA, 1045.
 LLAMBRICH, SALVADOR, 815.
 LLARCH, JOAN, 816.
 LEONART, PERE, 913.
 LLEVAT, PACO, 1046.
 LLOBET I PORTELLA, JOSEP M.
 LLORENS I LARREGOLA, ANTONI, 817.
 LLORENS I MOLNÉ, JOAN MARIA, 1045.
 LÓPEZ CARLOS MARÍA, 818.
 MADUPELL, ALVAR, 819.
 MADURELL I MARIMON, JOSEP MARIA, 994.
 MANENT, ALBERT, 914.
 MARGALEF FANECA, M.ª CINTA, 1116.
 MARQUÉS, JOSÉ MARÍA, 995.
 MARTÍ, CARLES, 944.
 MARTÍ I QUEIXALÓS, FRANCESC, 946.
 MAS GENÉ, MARTÍ, 947.
 MASSALLES FELIU, ESTEVE, 957.
 MASALLES I SAUMELL, VALENTÍ, 1048.
 MASOLIVER I ALEXANDRE, 996.
 MASSIP I FONOLLOSA, JESÚS, 1126.
 MATEU I BALLESTER, JOAN, 1049.
 MAUBERT, CLAUDE GUY, 915.
 MAURI, JOSEP MARIA, 997.
 MAYAYO I ARTAL, ANDREU, 1118.
 MAYMÓ I PUIG, ERNEST, 1050.
 MÈLICH I MARTRA, JORDI, 1051.
 MICOLAU I ADELL, J. IGNACIO, 975.
 MILÀ I CIURANA, JOAN, 1052.
 MILLÀ, J., 820.
 MIQUEL I MACAYA, J., 821.
 MIRAVALL, RAMON, 822, 823, 976, 1053.
 MIRÓ, EMILI, 957.
 MOIX I MARIMON, JOSEP, 1054.
 MORALES ROCA, FRANCISCO, 824.
 MORANT I CLANXET, JORDI, 885, 948, 957,
 998.
 MORELL I JANSÀ, ANTONI, 1055.
 MORELL TORRADEME, JOSEP, 1116.
 MORERA I VALLS, FRANCISCO.
 MUNDÓ, ANSCARI M., 999.
 MUÑOZ I HERNÁNDEZ, P., 825, 826.
 NAVARRO, JORDI, 949.
 NAVARRO MIRALLES, LUIS J., 1000.
 NÚÑEZ ENCABO, MANUEL, 827.
 OLIVÉ I OLLÉ, FRANCESC, 916.
 ORS, ABEL, 828.
 P.S.: 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837,
 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844.
 PAGAROLAS I SABATÉ, LAUREÀ, 1059.

- PAGÈS, PELAI, 829.
 PALAU RAFECAS, SALVADOR, 887, 888, 917,
 977, 1060, 1061.
 PALOMAR ABADIA, SALVADOR, 950, 957.
 PAMIES I MATEU, FRANCESC, 830.
 PAPELL I TARDIU, JOSEP, 918.
 PARÍS I TOMÀS, MARIA SERRA, 1062.
 PARROT, JOSEP, 889.
 PASCUAL, RAMIRO, 1063.
 PELÁEZ, MANUEL J., 1127.
 PEREA SIMON, EUGENI, 845, 846, 951, 952,
 953, 954, 955, 956, 1064.
 PÉREZ SEGURA, LLUÍS MIQUEL, 879.
 PERIS, SABÍ, 1065, 1066.
 PIJOAN I PARELLADA, JOSEP, 1067.
 PIJOAN DOMÈNECH, M. ROSA, 847.
 PIQUER I JOVER, JOSEP-JOAN, 1001.
 PITA MERCÉ, RODRIGO, 1068.
 PLA, JOSEP, 848.
 PORTA I BALANYÀ, JOSEP M., 919.
 POTAU COMPTE, JUAN, 849.
 PUJALS I VALLVÉ, JOAN MARIA, 850.
 QUERALT MONTSERRAT, J. M.^a, 1115.
 RAMON I CAVALLER, MARIA, 851.
 RECASENS I COMES, JOSEP M., 808.
 RENYER ALIMBAU, JAUME, 957.
 RIBAS, J., 1041.
 RICOMÀ I VENDRELL, F. XAVIER, 1069.
 RIERA I TUÈBOLS, SANTIAGO, 852.
 RIPOLLÈS, J. LL., 912.
 RIU, MANUEL, 853.
 ROIG I FERRAN, FRANCESC, 890.
 ROIG I QUERALT, FRANCESC, 854, 855, 891,
 958, 959, 1070.
 ROMANO, DAVID, 1071.
 ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J., 856, 960,
 1072.
 RUART I GÜIXENS, JAUME, 892, 1073, 1074,
 1075, 1076, 1119, 1120.
 RUMEU DE ARMAS, ANTONIO, 1077.
 S.F., 961.
 SABATÉ, MIGUEL, 1078.
 SABATÉ I ELIAS, JOSEP, 962.
 SADURNÍ I VALLÉS, PERE, 963.
 SALAS I BORRELL, FRANCESC, 964.
 SALVAT I BOVÉ, JUAN, 1079.
 SÁNCHEZ REAL, JOSÉ, 857.
 SANTAMARIA, JOSEP M., 1080, 1081.
 SANTASUSAGNA, JOAQUIM, 1082.
 SANTESMASES I OLLÉ, JOSEP, 1083.
 SECALL GÜELL, GABRIEL, 893, 1084, 1085,
 1086, 1087, 1088, 1089, 1090, 1091,
 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097.
 SERAFÍ, J., 965.
 SERRA, JOSEP, 1098.
 SERRANO I CIURANETA, RICARD, 1099.
 SERRES SENA, EDUARD, 858, 859, 860.
 SIETE IGLESIAS, MARQUÉS DE, 876.
 SIMÓN PALMER, MARÍA DEL CARMEN, 978,
 979.
 SOBERANAS I LLEÓ, AMADEU-J., 861, 894.
 SOLANA, JOAN, 862.
 SOLÉ PARRA, MARIA DEL CARMEN, 847.
 SUGRANYES DE FRANCH, RAMON, 863.
 SUÑÉ, MN., 1100.
 TORNÉ I BARRERA, FRANCESC, 1101.
 TORNÉ I GARCIA, LLUÍS, 1102.
 TORRELL I SALVAT, LLUÍS, 1103.
 TORRES I SABATÉ, JOAN ANDREU, 966.
 TRENCHS, JOSEP, 1002.
 TRENCHS I MESTRE, MIQUEL, 1003, 1004,
 1104, 1105.
 TURRÓ I MARTÍNEZ, ANTONI, 1106.
 URQUIZÚ CASTELLÀ, JOAQUIM, 957.
 VECIANA, LLUÍS, 1107.
 VENTURA, JOSEP, 895, 1108.
 VENTURA I SOLÉ, DANIEL, 864, 865, 866,
 867, 868.
 VENTURA SUBIRATS, JORDI, 869.
 VERGÉS, JOSEP, 870.
 VIDAL, RODRIGO, 1109, 1110, 1111.
 VIDAL I ALCOVER, JAUME, 920.
 VILALTA, JAUME, 967.
 VILLAR GÜERRI, JOSÉ LUIS DE, 968.
 VIRELLA BLODA, ALBERT, 921.
 VIRELLA I BLODA, JOAN, 1112.
 VIRGILI, ANTONI, 957.
 VIVES I MILÀ, JOAN, 1113.
 VURÒ CHAPARLÀ, 969.
 WILKE MASSIP, L., 782, 783.
 ZARAGOZA PASCUAL OSB, ERNESTO, 1005,
 1006.

ÍNDIX DE LLOCS *

- Aiguamúrcia, 963, 1112.
Al-Andalus, 880.
Albareda d'Esblada, torre, 1112.
Alcanar, 932, 1025, 1026, 1106, 1122.
Alcover, 796, 824, 901, 902, 1017, 1045,
1050, 1085, 1096, 1122.
L'Aleixar, 796, 914, 1086, 1096, 1122.
Alentorn, 824.
Els Alfacs, 979, 1026, 1033.
L'Alforja, 796, 1000, 1096, 1122.
Almeria, 979.
Alquezar de Aragón, 979.
Alt Camp, 878, 916, 963, 1002, 1122.
Alta Segarra, 1118.
Altafulla, 796, 856, 921, 960, 962, 963,
1000, 1021, 1022, 1031, 1049, 1072,
1113, 1122.
Amèrica, 823.
L'Ametlla de Mar, 824.
Amposta, 781, 796, 889, 900, 913, 961,
978, 1013, 1015, 1043, 1122.
Andorra, 997.
Anés de Tortosa, 824.
Anguera, riu, 1041.
Aragó, 824, 978, 1114.
Aragó, Corona de, 824, 911, 915, 977,
1077, 1114.
Aranjuez, 824.
L'Arboç, 963, 1122.
Ardenya, 960.
Arenys de Mar, 978.
Arnes, 1122.
Ascó, 904, 928, 957.
Baixa Segarra, 983.
Baix Camp, 873, 897, 898, 914, 1030,
1122.
Baix Ebre, 876, 957, 1122.
Baix Penedès, 796, 814, 963, 1122.
Baix Priorat, 1099.
Balaguer, coll de, 978.
Banyeres, 963, 1005, 1006.
Banyoles, 862.
Barberà, 978.
Barcelona, 813, 814, 824, 864, 867, 872,
880, 894, 899, 915, 921, 957, 978, 979,
980, 993, 994, 1034, 1074, 1099.
Batea, 796, 1122.
Belcaire d'Urgell, 1016.
Bellmunt, 796.
Bellpuig de les Avellanès, 1016.
Bellpuig, 794.
Bellvei, 963.
Benissanet, 796, 904, 929, 1018, 1122.
Berà, arc de, 809.
Berga, 872, 979.
Bilbao, 879.
La Bisbal del Penedès, 796, 979, 1104,
1122.
Biure, castell i terme de, 911.
Bonrepòs, 996.
Les Borges del Camp, 957, 1044.
Bot, 796, 1122.
Botarell, 1122.
Bràfim, 1122.
Braga, 978.
Breda, 999.

* El número fa referència a la recensió i no a la pàgina.

Buda, far de, 1032.
 Buen Retiro, 824.
 Buenos Aires, 823.
 Cabassers, 1122.
 Cabra del Camp, 1122.
 Cádiz,, 979.
 Calaceite, 975.
 Calafell, 796, 963, 1122.
 Cambrils, 796, 907, 915, 978, 1122.
 Camp de Tarragona, 796, 824, 897, 908,
 909, 911, 919, 944, 978, 1029.
 La Canonja, 796, 882, 941, 958, 959,
 1070.
 Cardó, 796.
 Cartagena de Indias, 824.
 Les Cases d'Alcanar, 1026.
 Castella, 978.
 Castellnou de Seana, 988.
 Castell Ciutat, 824.
 Catalunya, 822, 824, 847, 850, 867, 904,
 921, 978, 979, 1114, 1115, 1122.
 El Catllar, 796, 1122.
 Ceiba, 814.
 Cerdanya, 872.
 Cervera, 979, 1048.
 Clichy (França), 826.
 Conca de Barberà, 897, 899, 909, 911,
 919, 1096, 1118, 1122.
 Conesa, 796, 1067.
 Conflent, 872.
 Constantí, 824, 978, 1122.
 Corb, riu, 909.
 Corbera d'Ebre, 824, 1122.
 Cornudella de Montsant, 1122.
 Creixell, 963, 1122.
 Dartmouth, 814.
 Ebre, delta de l', 912, 969.
 Ebre, riu, 796, 880, 979, 1012.
 Elna, 794.
 Empúries, 872.
 Escarelló, torre de, 978.
 Escornalbou, 796, 978.
 L'Espluga de Francolí, 796, 824, 1042,
 1078, 1122.
 Faenza, 823.
 Falsset, 796, 824, 929, 949, 1096, 1122.
 El Fangar, 979.
 La Fatarella, 1122.
 Fenollet, 872.
 Ferran, 963.
 Figueras, 979.
 Figuerola del Camp, 1007, 1122,
 Flandes, 978.
 Flix, 783, 824, 826, 978, 1005, 1006, 1008,
 1122.
 Fons, 978.
 Forés, 1041.
 França, 978, 979, 1104.
 Francolí, riu, 909.
 Gaià, riu, 906, 957.
 Galcerana, torre, 1112.
 Galera del Pla, 1122.
 Gandesa, 824, 978, 1122.
 García, 1122.
 Ginebra, 862.
 Ginestar, 978.
 Gironan, 824, 981.
 Gomboda, 1104.
 Gratallops, 1122.
 Guardia, vizcondados de la, 872.
 Les Gunyoles, 1028.
 Guimerà, 1020.
 La Habana, 979.
 Haarlem (Holanda), 824.
 Heiligenfkrauz, 986.
 Holanda, 824.
 Horta de Sant Joan, 1122.
 L'Hospitalet, 796.
 Itàlia, 823, 978.
 Lera, 824.
 Lisboa, 880.
 Lleida, 781, 824, 897, 978, 979, 980, 1013.
 Llorac, 909.
 Llorenç, 963.
 Londres, 814.
 Madrid, 814, 824, 827, 861, 978, 979.
 Mallorca, 861, 920, 978, 979, 981, 984,
 1114.
 Manresa, 824, 978, 979.
 Marçà, 1122.
 Martorell, 979, 1082.
 Masllorenc, 963.
 Maspujols, 914, 1122.
 Mataró, 978, 979.
 Medes, illes, 981.
 Menorca, 981.

Mèxic, 792.
 Miravet, 904, 978, 1013, 1063, 1122.
 Molitg-Les-Bains, 814.
 Montagut, castell de, 1112.
 Montargull, venda de, 977.
 Montblanc, 796, 824, 851, 897, 909, 913,
 965, 978, 979, 1062, 1096, 1104, 1122.
 Montcada, 979.
 Montferri, 1108, 1122.
 El Montmell, 963, 993, 1112.
 Montpeller, 819, 921.
 Montrouig del Camp, 796, 824, 872, 1122.
 Montserrat, Abadia de, 894.
 Montsià, 881, 957, 1122.
 Móra d'Ebre, 796, 1122.
 El Morell, 866, 909.
 Morera de Montsant, 1065, 1066.
 Palamós, 979.
 La Palma d'Ebre, 1099, 1122.
 Pals, 979.
 Pamplona, 978, 979.
 París, 827.
 Perafort, 1027.
 Peralta, 1029.
 El Perelló, 876.
 Perpinyà, 792.
 Piera, 979.
 El Pinell de Brai, 796.
 Les Piles de Gaià, 925, 926, 1024.
 El Pinell de Brai, 1122.
 El Pla de Santa Maria, 1122.
 La Pobla de Massaluça, 112.
 La Pobla de Montornès, 885, 957, 1122.
 Poblet, 796, 822, 850, 978, 979, 989, 996,
 999, 1007, 1122.
 Poboleda, 796, 1122.
 El Pont d'Armentera, 796, 1104.
 Pont de Goi, 1104.
 Porrera, 796, 1122.
 Portugal, 978.
 Prada de Conflent, 814.
 Prades, 1030, 1104.
 Pratedip, 796, 802, 1122.
 Priorat, 911, 919, 957, 1122.
 Puerto Rico, 814.
 Puigdelví, 1027.
 Puigtinyòs, 1122.
 Querol, 1112.
 Ramonet, castell de, 1112.
 Rasquera, 1063.
 Rauric, castell de, 977.
 Renau, 1029.
 Reus, 796, 801, 824, 847, 862, 874, 877,
 879, 882, 886, 897, 905, 910, 913, 957,
 964, 978, 979, 980, 1000, 1019, 1046,
 1051, 1082, 1101, 1104, 1122.
 La Riba, 1011, 1097, 1122.
 Riba-roja d'Ebre, 796, 1122.
 Ribera d'Ebre, 898, 904, 1099, 1122.
 La Riera, 1122.
 Ripoll, 1006.
 Riudecols, 796, 1122.
 Riudecanyes, 824, 1122.
 Riudoms, 779, 780, 796, 802, 824, 833,
 896, 929, 951, 952, 953, 954, 966, 1064,
 1080, 1081, 1103, 1117, 1122.
 Rocafort de Queralt, 796.
 Roda de Berà, 963, 1045.
 Rodonyà, 963.
 Roma, 861.
 Rosellón, 824, 872.
 Salomó, 824, 875, 957, 963, 967.
 Salou, 897, 979, 1122.
 Sant Boi, 978.
 Sant Carles de la Ràpita, 796, 923, 1053,
 1102.
 Sant Cugat del Vallès, 1006.
 Sant Feliu de Guixols, 985.
 Sant Hilari de Sacalm, 979.
 Sant Jaume d'Enveja, 881, 934.
 Sant Jaume dels Domenys, 790, 963.
 Sant Magí de la Brufaganya, 963.
 Sant Miquel de la Portella, 883.
 Sant Pere de Besalú, 1006.
 Sant Pere de Sacelades, 992.
 Sant Salvador, 813, 921, 1119, 1120.
 Santa Coloma de Queralt, 796, 816, 824,
 883, 887, 888, 906, 911, 917, 931, 947,
 971, 1010, 1014, 1023, 1037, 1038, 1039,
 1047, 1054, 1060, 1061, 1068, 1096,
 1104, 1122.
 Santa Fe, 823.
 Santa Oliva, 963, 1005, 1006.
 Santes Creus, 803, 804, 850, 853, 906,
 963, 978, 984, 986, 987, 988, 994, 996,
 999, 1004, 1067, 1104, 1122.

- Saragossa, 811, 880.
 Sarral, 796, 851, 1055, 1092, 1096, 1104.
 Scala Dei, 980, 996, 1122.
 La Secuïta, 1028, 1122.
 Segur, 979.
 La Selva del Camp, 796, 882, 890, 978, 1096, 1122.
 La Sénia, 1100, 1109, 1122.
 Sénia, riu, 1025.
 Seu d'Urgell, 824, 979, 997.
 Sevilla, 827, 978.
 Sitges, 921.
 Soissons, 979.
 Solsona, 979.
 El Tallat, 996.
 Tamarit, 960, 963, 978, 1000, 1069.
 Tarragona
 Biografies, 794, 796, 801, 809, 824, 836, 847, 854, 857, 859, 860, 861.
 Ciències Auxiliars, 872.
 Cultura, 880, 882, 884, 891, 894, 895.
 Economia i Societat, 897, 898, 905, 907, 909, 910, 911, 913, 915.
 Etnografia, 940, 942, 957, 968.
 Fonts i Bibliografia, 972, 978, 979.
 Història Eclesiàstica, 980, 982, 985, 990, 991, 993, 995, 996, 997, 998, 1000, 1001.
 Història Local, 1016, 1055, 1058, 1070, 1079, 1096, 1104.
 Història política i militar, 1115, 1116, 1122.
 Tarragonès, 875, 963, 1122.
 Tàrraga, 824.
 Tatzo, 872.
 Ter, riu, 981.
 Teruel, 979.
 Terra Alta, 791, 1122.
 Tivenys, 904, 1122.
 La Torre de l'Espanyol, 1122.
 Torredembarra, 796, 921, 963, 979, 1000, 1122.
 Tortosa, 794, 796, 813, 822, 824, 848, 880, 898, 903, 904, 905, 907, 913, 915, 923, 972, 978, 979, 980, 995, 1053, 1071, 1099, 1100, 1114, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127.
 Ulldecona, 775, 796, 820, 827, 974, 978, 1013, 1035, 1043, 1044, 1109, 1110, 1122.
 Ulldemolins, 862.
 Urtx, 872.
 València, 795, 897, 978, 979, 1114, 1121, 1123, 1124, 1126.
 Valladolid, 978.
 Vallbona de les Monges, 978, 996, 1001.
 Vallclara, 909.
 Valldossera, torre, 1112.
 Vallfogona de Riucorp, 1037.
 Vallmoll, 796, 809, 1122.
 Valls, 796, 801, 824, 864, 865, 867, 878, 893, 913, 916, 918, 924, 936, 943, 978, 979, 980, 1000, 1002, 1084, 1088, 1089, 1090, 1091, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1104, 1105, 1122.
 Vallsanta, 996.
 Vandellós, 1122.
 El Vendrell, 796, 809, 812, 814, 824, 851, 892, 913, 945, 963, 978, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1122.
 Verdú, 794.
 Vic, 803, 973, 979.
 Viena, 986.
 Vilabella, 1009.
 Vilafranca del Penedès, 978, 979, 1074, 1104.
 Vilallonga, 796, 871, 978.
 Vilanova, 904.
 Vilanova d'Escornalbou, 824.
 Vilanova i la Geltrú, 921, 957.
 Vilaplana, 824, 914, 1122.
 Vila-rodona, 796, 963, 979, 1083, 1122.
 Vila-seca de Soolcina, 796, 824, 882, 978, 979, 1122.
 Vilaverd, 824, 911, 919.
 Vilella Alta, 796.
 Vimbodí, 796, 978, 1107, 1122.
 Vinebre, 1122.
 Vinaroz, 827.
 Vinyols i els Arcs, 1059, 1122.
 Vistabella, 1028.
 Xerta, 796, 1122.
 Zaragoza, 978.

ÍNDIX DE PERSONES *

- Abelló, M., 796.
Abraham des Portell, 796.
Adrià VIè, 985.
Adzay Brunell, 796.
Agnès, Santa, 978.
Agramunt, Josep, 826.
Agustiín, Antonio, 978.
Aguirre, A., 796.
Aiguader i Miró, J., 796.
Aitona, marquès de, 978.
Alberich, M., 796.
Alberich i Casas, J., 796.
Alberni, José Antonio de, 1013.
Albert i Corb, Esteve, 1061.
Albiñana, A., 796.
Alcalis, B., 796.
Alcover, Mn., 861.
Aldret, F., 796.
Alegre, pare i fill, 796.
Alegret, 796.
Aleu, F., 796.
Aleu, J., 796.
Alfonso i Franquet, R., 796.
Alfonso i Saqueta, R., 796.
Alier i Gómez, J., 796.
Alió, J. I., 796.
Almodóvar i Ruiz Bravo, A., 796.
Altés, R., 796.
Aluja i Miguel, A., 796.
Amargós i Sentís, José, 824.
Amat de Palau i Pont, Fèlix, 809, 979.
Amigó, Ramon, 970.
Amiguet, A., 796.
Amiguet, J., 796.
Andreu, E., 796.
Andreu, J., 978.
Andreu, J. P., 796.
Andreu, P., 796.
Andreu i Puig, J., 796.
Andreu i Guasch, 796.
Anglès, J., 796.
Anguera, A., 796.
Anguera i Caylà, J., 796.
Anjou, duc de, 978.
Anthon, 796.
Antich, O., 796.
Aparici, P., 796.
Aparicio, Vicente, 979.
Aragonès, 796.
Aragonès, G., 796.
Aranza y Doyle, Blas de, 979.
Arbeloa, V. M., 990, 991.
Arcalis, B., 796.
Arce Ochotorena, Manuel, 1036.
Ardèvol, Jayme, 979.
Ardèvol, P., 796.
Ardèvol i Cabrer, J. J., 796.
Ardèvol i Miralles, E., 796.
Ardèvol i Sardà, 796.
Arenós, M., 796.
Armanyà, Francisco de, 809, 979.
Arnau, 796.
Arnau, C., 796.
Arnau, F., 796.
Arnau de Palomar, 780.
Arnau Folguer, 796.
Arques Rullo, Joaquín, 815.
Arranz, Manuel, 809.
Arro i Triay, F. de P., 796.

* El número fa referència a la recensió i no a la pàgina.

- Arrufat, 796.
 Arrufat, Antoni, 773.
 Artal i Mayoral, E., 796.
 Astruc Bonjua, 796.
 Astruch Baro, 796.
 Astruch Levi, 796.
 Auther, Severo Thomas, 978.
 Avellà, J., 796.
 Badia, 796.
 Badia, J., 796.
 Bages, 796.
 Bages i Tarroja, A., 796.
 Baiges Gispert, Francesc X., 778.
 Balagué, Francisco, 969.
 Balaguer, R., 796.
 Balcells, Joaquim, 784, 863, 870.
 Baldirà, V., 796.
 Baldrich, família, 856.
 Baldrich, Francesca, 866.
 Baldrich, J., 796.
 Baldrich i Janer, Antoni, 916.
 Balle, Juan, 824.
 Ballester, Jaime, 979.
 Ballester i Tomàs, N., 796.
 Ballot, L., 796.
 Ballvé, 796.
 Balsells, J., 796.
 Barata, Antonio, 979.
 Barber, Joseph, 978.
 Barceló, Miquel, 981.
 Barceló i Estivill, R., 796.
 Barenys «El Bessó», 796.
 Barenys, B., 796.
 Barenys, F., 796.
 Barnés, Domingo, 827.
 Barrachert, José 824.
 Barrater, José, 824.
 Barrio y Angulo, Catalina, 978.
 Barrufet i Puig, F., 796.
 Barthomeu, 796.
 Bartomeu, 796.
 Barutell y Erill, Luis de, 978.
 Bassa, J. A., 796.
 Batlles y Bio, Pablo, 978.
 Bessa, Joseph Thomàs, 978.
 Bestit i Cascasona, Josep, 936.
 Batalla, Josep, 773.
 Batallas, A., 796.
 Batallas, J. F., 796.
 Batallas i Vall, F., 796.
 Batlle, R., 796.
 Batlle, Pere, 979.
 Batllori, M., 990, 991.
 Battestini i Galup, R., 796.
 Bedòs i Arnal, F. de P., 796.
 Beguer i Pinyol, Manuel, 822.
 Bellido i Diaz, L., 796.
 Bellver, Joseph, 979.
 Benavent, Antonio, 824.
 Benavent, J., 796.
 Benedicto, Isidoro, 978.
 Benet, J., 796.
 Benjamí, 796.
 Ben-Judah, 796.
 Ben-Juha, 796.
 Benet XII, 1004.
 Benuc, V. 796.
 Beramendi, Carlos de, 979.
 Berenguer de Campgalí, 796.
 Berlanga, Cristóbal, 978.
 Bernaldo de Quirós, Francisco José, mar-
 qués de Campo-Sagrado, 979.
 Bernard, M., 796.
 Bernat, 796.
 Bernat de Queralt, Guillem, 799.
 Bernat Cerdà, 796.
 Bertomeu, F., 796.
 Bertran, F., 796.
 Bertran, M., 796.
 Bertran Mallola, 796.
 Bertran i Pastor, M., 796.
 Bertran i Rull, A., 796.
 Bertran i Sugranyes, J., 796.
 Bertran i Vallvé, Didac, 1014.
 Blanc, B., 796.
 Blanc i Benet, J., 796.
 Bofarull, P., 796.
 Bonafeu Momet, 796.
 Bonafós, M., 796.
 Bonet de Ganges, 796.
 Bonjuhà Astruch, 796.
 Bonjua Astruch, 796.
 Boquer, F., 796.
 Bordes i Salells, F., 796.
 Bordes, Salvador, 824.
 Boronat, Claudi, 894, 978.

- Borràs, A., 796.
 Borràs, Jaime, 824.
 Borràs, M., 796.
 Borràs i Martí, Francisco, 824.
 Borràs i Montaner, 796.
 Bosch, 796.
 Bosch, J., 796.
 Boteller,, A., 796.
 Botey i Ducoing, R., 796.
 Bové, Marià, 1045.
 Boylina, 979.
 Briansó, J., 796.
 Briansó i Planas, E., 796.
 Broz, Josip (Tito), 1117.
 Bru, 796.
 Brusi, Antonio, 979.
 Brusola, Francisco, 979.
 Burjales, 796.
 Busquets, J., 796.
 Busquets i Moles, Esteve, 963.
 Buyreu i Mari, Josep, 960.
 Caballer, J., 796.
 Caballero i Fernàndez, J., 796.
 Cabanes, Francisco Xavier, 979.
 Cabanyes, Francesc de, 978.
 Cabo, Lluís, 971.
 Cabrer, F., 796.
 Cabrera, M., 796.
 Cabrit, M., 796.
 Caix, T., 796.
 Caixal i Estradé, Josep, 997.
 Calaseyt, G., 796.
 Calbet, Fausto, 978.
 Calbó, sant Bernat, 803, 850, 973, 978, 979.
 Caldero, Miquel, 978.
 Call i Morros, J., 796.
 Campins, Pablo, 978, 979.
 Campins i Barceló, Pere Joan, 861.
 Camporrells, Antonio de, 824.
 Canal, J. de la, 981.
 Canals, J. 796.
 Canals, Magín, 978.
 Canals, Marià, 979.
 Canals, Pedro, 978, 979.
 Canet i Pons, J., 796.
 Cap, llinatge dels, 1034.
 Cap, Samuel, 1085.
 Capdevila y Alvia, José, 979.
 Capdevila Alvia i de Vilardiga, J. M., 796.
 Capdevila i Rovira, Felip, 894.
 Capmany, Maria Aurèlia, 944.
 Capsir, Rafael de, 824.
 Capsir i Sanz, Francisco de, 824.
 Caramany, Josep, 978.
 Caravida Caracosa, 796.
 Carbó, Francesc, 941.
 Carbó, J., 796.
 Carbó i Ferrer, M., 796.
 Carbó i Valls, Ll., 796.
 Carbonell, P. M., 796.
 Carbonell, P., 796.
 Carcellé, familia, 923.
 Cardona, senyors, 872.
 Caresmar, Jaime, 978.
 Carlos IV, 1079.
 Carnicer, D., 796.
 Carnicer, Joaquim, 838.
 Caro, Joan, 979.
 Carrasquet, escamot, 978.
 Carratalá, Nicolás, 979.
 Carrera Torrent, Pere, 987, 988.
 Carrera i Miró, H., 796.
 Carreras, P., 796.
 Cartaña i Castellà, P., 796.
 Cartaña i Folch, J., 796.
 Cartes, Onofre, 824.
 Casals i Defilló, Pau, 813.
 Casanovas, Francesc, 941.
 Casas, A., 796.
 Casas, Ramon, 960.
 Casas i Pàmies, Bonaventura, 864.
 Cases, Antoni, 1019.
 Castellarnau i de Lleopart, Ll., 796.
 Castelló, J., 796.
 Castells i Ballespi, M., 796.
 Castells i Melcior, M., 796.
 Castells i Oller, Indaleci, 821.
 Castells i Roca, Eduard, 868.
 Castellví Pallarés, F., 796.
 Català, F., 796.
 Català i Pic, Pere, 867.
 Cavaller i Carreño, Josep M., 839.
 Celdoni, sant, 978.
 Cellers, J., 796.

- Celma, C., 796.
 Cendrat, Jaume, 894.
 Ceroni, Giuseppe Giulio, 979.
 Cervantes de Gaeta, Gaspar, 808, 894.
 Cid, José, 979.
 Cinas, José, 978.
 Cisteller, Diego, 978.
 Citges, J., 796.
 Claramunt, família, 872.
 Claver, José de, 824.
 Climent XII, 978.
 Climent XIV, 979.
 Clergue, 796.
 Clot i Bas, J., 796.
 Clua Amargós y Montagut, Marcos Antonio, 824.
 Clua Amargós y Montagut, Miquel, 824.
 Codina, Domingo, 979.
 Codina i Castellví, J., 796.
 Codina i Llorens, T., 796.
 Codorniu i Ferreras, M., 796.
 Codorniu i Vidal, 796.
 Coll, Sebastián, 978.
 Colom, F., 796.
 Colom, Miquel, 795.
 Comellas, Sebastià de, 978.
 Comenge i Ferrer, Ll., 796.
 Comes, Vda. de, 979.
 Comorera, Joan, 879.
 Companys, F., 796.
 Compte, Rafael, 979.
 Concabella, P., 796.
 Conill, B., 796.
 Conill, F., 796.
 Constantí, Dr., 796.
 Contreras, Juan Senén de, 979.
 Copons, Joseph, 978.
 Copons y Copons, Pere de, 978.
 Copons y Navia, Francisco, 979.
 Corbella, B., 796.
 Corbella, F., 796.
 Corbella, Ramon, 1037.
 Corbella, S., 796.
 Corbella i Paris, A., 796.
 Corbera, família, 1091.
 Correa, Pedro Ignacio, 979.
 Cortada y Bru, Jaume de, 978.
 Coscollana, J., 796.
 Costa i Fornaguera, Tomàs, 861, 998.
 Cot, J., 796.
 Creus Marti, J., 972.
 Crospis, Bernardo, 978.
 Cuatro Torres, Barón de, 979.
 Cuelbis, Diego, 907.
 Cunill, F., 796.
 Cunillera i Rius, M. dels S., 796.
 Cuscullana, J., 796.
 Dalmases i Ros, Pablo Ignacio, 978.
 Dalmau, F., 796.
 Dalmau i Magnific, M., 796.
 Damià, 796.
 Damián Sáez, V., 972.
 Datils, D., 796.
 Daví de Ganges, 796.
 Deering, Charles, 960.
 Delanio, 978.
 Delclòs i Balvey, Ll., 796.
 Delgado, fra Miquel, 999.
 Della, M., 796.
 Dessi, Buenaventura, 978.
 Díaz, Diego, 978.
 Diaz de Encira, Antonio, 978.
 Deu, Llorenç, 978.
 Dexeu, P. I., 978.
 Dolsa i Ramon, Ll., 796.
 Dolsa i Ricard, T., 796.
 Domènec de la Castellania, 791.
 Domènec, Jaume, 978.
 Domènec, Sebastià, 844.
 Domènec Escoté, Maria, 798.
 Domènec i Miró, Joan, 859.
 Domènec i Olsina, F., 796.
 Domingo, Ll., 796.
 Domingo, MarceHí, 847.
 Domingo i Sanjuan, P., 796.
 Dormer, Diego, 978.
 Echanove y Zaldívar, A. de, 972, 982.
 Efferen, general conde, 978.
 Eguaguirre, Andrés, 979.
 Enguera, Baltasar, 824.
 Ephraim, 796.
 Espada, F., 796.
 Escuder, Pedro, 978.
 Español i Bertran, Francesca, 906.
 Esparsa, Silvestre, 978.

- Espina, J., 796.
 Espinosa, Ioan Miquel, 978.
 Espinosa, A., 796.
 Estaper, Antonio, 979.
 Esteban III, abat, 989.
 Esteller, J. Bta., 796.
 Esteller, Joseph, 1026.
 Esteve, Gil, 792.
 Esteve, J., 796.
 Estor, 796.
 Eulàlia, santa, 978.
 Fabra i Ribas, 879.
 Falcet, Gregorio, 979.
 Fanés y Baget, Ramón, 979.
 Faura Bordas, José, 1011.
 Felip III, 904.
 Felip IV, 978.
 Felip V, 978.
 Feliu, Domingo, 979.
 Feliu de la Penya, 797.
 Ferran VI, 978.
 Ferran VII, 979.
 Ferraté, Manuel, 941.
 Ferré i Simó, Pere, 842.
 Feu, Thomas, 978.
 Figueró, Rafael, 978.
 Figuerola, Agustín, 824.
 Figuerola, Pedro de, 824.
 Figuerola i Ballester, Joan, 774.
 Finestres i Monsalvo, Jaume, 978.
 Fleix y Solans, F., 972.
 Flórez de Setien, Enrique, 979.
 Florit, Jayme, 979.
 Foguet, Ramon, 978, 979.
 Font, Juan, 824.
 Formós, papa, 981.
 Fornós i Benages, Josep, 791.
 Fort, Cosme, 824.
 Fort, Isidro, 824.
 Fort i Cogul, Eufemià, 853.
 Forteza i Segura, Tomàs, 858, 860.
 Franco, general, 814, 1035, 1046.
 Franquès, família, 856.
 Fructuós, sant, 978.
 Galofré, Narciso, 979.
 Garcia, Joseph, 978.
 García, Manuel, 823.
 García de Caralps, Antonio Juan, 978.
 Gassol, Ventura, 862.
 Gatell, família, 856.
 Gaudi i Cornet, Antoni, 788, 802, 816.
 Gelabert, Martín, 978.
 Gendre, Diego, 824.
 Gendre, José, 824.
 Germes, Joan, 978.
 Gibert y Tutó, Carlos, 979.
 Gil, Gerónimo, 978.
 Gil, Pere, 1082.
 Gimeno, Francesc, 813, 848.
 Giralt, Vicente, 979.
 Girona i de Miralles, Raimundo Ignacio de, 824.
 Gispert i Forcadell, Marc, 840.
 Gispert i Massó, Josep, 779.
 Gomà, Cardenal, 1116.
 Gómez, Ramón, 979.
 Gómez de Blas, Iuan, 978.
 González, Iuan, 978.
 González Torres, Luis; Marqués de Campoverde, 979.
 Gordo, Obispo, 972.
 Gran i Peris, Miquel, 776; conegut per Gran, Bonaventura, 845, 846.
 Granada i Jover, Elisabet, 833.
 Gras i Sanz, Juan de, 824.
 Gregori XVI, 982.
 Gros, Miquel S., 973.
 Guardiola, Ramon, 978.
 Guasp, Felipe, 979.
 Güell, José, 824.
 Guinjoan, Joan de, 777.
 Harcourt, conde, 978.
 Hernández Sanahuja, Bonaventura, 808.
 Herriot, Edouard, 847.
 Hom de Déu, José, 824.
 Homs, Josep, 889.
 Huguet, Jaume, 865.
 Hieronymus de Ferrer, 978.
 Iglésies, Josep, 970.
 Imaz Altoaguirre, Francisco de, 979.
 Inocenci XI, 978.
 Iranzo, Miquel, 979.
 Iriarte, Felipe, 773.
 Ishāq ibn al-Hasan ibn Abi-l-Husayn al-Zayyāt, 880.
 Izquierdo i Capdevila, Juan, 979.

- Jaime, Agustín, 978.
 Jaudenes, Josef de, 979.
 Jaume el Conqueridor, 920, 984.
 Joan II, 994.
 Jolis, Juan, 978.
 Jordà, Pedro de, 824.
 Jossa, Juan, 824.
 Jujol i Gibert, Josep M., 1108.
 Juncà i Juscafresa, Lluís, 862.
 Kahn, Albert E., 814.
 Kies, familia, 856.
 Kies y Helmont, Juan de, 824.
 Lacavalleria, Pere, 978.
 Lacy, Francisco Antonio de, 979.
 Lambruschini, cardenal, 982.
 Lansgrave de Hassia, Jorge, 978.
 Lario, Juan, 979.
 Lassala y Locela, Rafael, 979.
 Lemos, conde, 978.
 Linás, Joseph, 978.
 Llar, Conde de, 824.
 Llopis, Ioseph, 978.
 Llovell, Félix, 809.
 Llozer, Valentín, 979.
 Lluís XIII, 978.
 Llupià, Gabriel de, 824.
 Llupià, Manuel de, 824.
 Loazes, Fernando, 894.
 Madoz, 809.
 Madrigal, Pedro de, 978.
 Madrona, santa, 978.
 Magí, sant, 979.
 Magrinyà, Luis de, 824.
 Magriñá i Coll, Juan, 979.
 Malet, Antonio, Marqués de Coupigny, 979.
 Malla, familia, 1091.
 Manso, Joseph, 978.
 Manyà i Alcoverro, Joan Bta., 773.
 Mañé y Flaquer, Juan, 785, 786, 787, 789, 805, 806, 818, 819, 828, 849, 869.
 Marçal, Juan Bautista, 978.
 Marín, Antonio, 979.
 Marqués de la Hinojosa i Conde de Aguilar, 978.
 Márquez de Cisneros, 978.
 Martí, familia, 856, 1069.
 Martí, Jaime, 978.
 Martí, Iuan Pablo, 978.
 Martí i Franquès, Antoni, 808, 852, 856, 857, 960.
 Martí i de Nicolau, Ignasi de, 960.
 Martinell, C., 809.
 Martorell, Pedro, 978.
 Martorell, Salvador, 941.
 Martorell i de la Luna, Francisco, 978.
 Marymon, Ramon de, 978.
 Masdeu, Fina, 1019.
 Masdeu, J. M., 981, 1052.
 Maseras i Galtés, Alfons, 790.
 Massia Aixut, 978.
 Maso, Josep, 979.
 Mathevad, Sebastián, 978.
 Mathevat, viuda, 978.
 Maurici, sant, 978.
 Mayans, ministre, 982.
 Maymò, Joan, 832.
 Mendoza, fra Pere de, 999.
 Menos y Llana, Jaime, 979.
 Merino, A., 981.
 Mestra, Jaime, 836.
 Metge, Bernat; fundació, 870.
 Miravall, Pedro de, 824.
 Miravall, Ramon, 773.
 Miravall i Flocardell, Vicente, 978.
 Miravittles, Jaume, 862.
 Molas i Padreny, Manuel, 1055.
 Moles, Isidre, 1115.
 Moliner, Pedro, 978.
 Moll, Francesc de B., 861.
 Mon y Velarde, Romualdo, 979.
 Moncada, Francisco de, 979.
 Monsuar, Francisco de, 978.
 Montagut, Jaime de, 824.
 Montaner, Miquel, 841.
 Montpesat, Arnau Guillem de, 978.
 Morera i Llauradó, Emili, 808, 809.
 Morera i Valls, Francesc, 808.
 Mostaros, Francesch, 978.
 Mota, de la; mariscal, 978.
 Moyá, José, 978.
 Mudarra, Josef, 979.
 Müllel Ickel, Wilhelm, 783.
 Nadal, Juan, 979.
 Napoleón Bonaparte, 979.
 Nebot, Jaime, 824.

Nebot, Joan, 837.
 Nebot, Rafael, 843.
 Nieto Samaniego, Juan Andrés, 979.
 Nin, Andreu, 829.
 Nin, Juan de, 824.
 Ninot, José, 824.
 Ninot, José de, 824.
 Ninot, Juan, 824.
 Nogués, Gabriel, 978.
 O'Donell, Enrique, 979.
 Olaguer, sant, 978.
 Olivella, Pedro, 979.
 Oliver, Guillermo, 979.
 Oliver de Boteller, Francesc, 822, 999.
 Ordeig, Ramon, 973.
 Ordóñez, Bartholomé, 978.
 Oriol, José Antonio de, 824.
 Oriol, Pedro Pablo, 824.
 Oriol, Nicolás, 824.
 Orga, J., 979.
 Orga, T., 979.
 Orozco y Ribera, Marqués de Olias y
 Mortara, 978.
 Ortega y Olleta, general, 1102.
 Pacheco y Zúñiga, Juan, 978.
 Palau i Rafecas, Salvador, 906.
 Papiro, Juan, 978.
 Parra, Andrés de, 978.
 Pastor, familia, 1091.
 Pau, Domingo de, 824.
 Paulo Orosio, 978.
 Payo Coello, fra Joan, 999.
 Pedrolo y Desclergues, Francisco de, 824.
 Pelfort, Jayme, 979.
 Pellicer i Pedret, Juan, 824.
 Perarnau, Josep, 773.
 Pere II de Queralt, 800.
 Perelló, Onofre, 824.
 Perelló y Guiu, Francisco, 824.
 Peris, Francisco de, 824.
 Peyri, Pedro de, 824.
 Piferrer, Juan, 978, 979.
 Pin i Soler, Josep, 855.
 Pius VI, 979.
 Pla, Angel, 773.
 Pla y Baylina, Antonio, 979.
 Pla, Bernardo, 979.
 Poca, Juan, 824.
 Pons, Salvador, 978.
 Pons de Ycart, Luys, 978.
 Ponsich, José Maria de, 979.
 Pont i Gol, Josep, 1055.
 Poy Castell, Carles, 775.
 Prat, Josep, 809.
 Prat i Riber, Tomàs, 809.
 Prats i Martí, Ignacio Francisco, 978.
 Prats y Villalba, Miguel de, 979.
 Prieto, Indalecio, 879.
 Prous, Baltasar, 978.
 Puig, Ambrosio, 979.
 Puig, Francisco, 978.
 Puigrubí, Joaquín, 979.
 Puigrubí, Miguel, 979.
 Pujol, Juan (El Mayor), 824.
 Ráfols, J. F., 809.
 Ramon, Magi, 978.
 Ramon Berenguer I, el vell, 872.
 Ramon i Vidales, Jaume, 809, 851.
 Rebolledo de Palafox, José, 811.
 Rebullosa, Jaime, 978.
 Recasens, Josep M., 856.
 Recasens i Mercadé, J., 879.
 Reding, Teodoro de, 979.
 Redolat, Jacinto de, 824.
 Rey, Joaquín, 979.
 Riba i Rovira, Mossèn Josep, 802.
 Riber, Miguel de, 824.
 Ribera, Tomàs, 978.
 Riera i Soldevila, Francesc de, 811.
 Rimbau i Alberich, Sebastià, 902.
 Riu, Andrés, 824.
 Riu, José, 824.
 Riu de Foix, Clemente, 824.
 Rius, Josep, 941, 978.
 Rius i Català, Jaume, 782.
 Robert, Felip, 978.
 Roberta, viuda, 978.
 Roberto, Gabriel, 978.
 Robinat, Juan de, 824.
 Robles, Pedro de, 978.
 Robuster, Cristòfor, 832.
 Roca, Agustín, 979.
 Rodríguez Mas, 809.
 Roig, Manuel, 979.
 Roisin, fotògraf, 962.
 Romañá i Pujó, Antoni, 793.

- Romeu, J., 978.
 Ros de Medrano, Manuel, 979.
 Roset, Josep, 979.
 Rossell. familia, 1091.
 Rossell, Pere Joan, 978.
 Rovira, Francisco, 979.
 Rovira, Joan Antoni, 809.
 Rovira i Gómez, Salvador-J., 982, 993.
 Rovira i Virgili, Antoni, 792.
 Rubinat, Joan, 797.
 Rubio, José, 979.
 Ruiz y Porta, Juan, 809.
 Rusiñol, Santiago, 854, 855.
 Sabasona, Barón de, 979.
 Sabater, Pedro, 979.
 Sala i de Fontanella, Maria Àngela de, 824.
 Salas Ricomà, Ramon, 941.
 Sales y Ferré, Manuel, 827.
 Salgueda de Olod, Pedro, 979.
 Salvador, Eudald, 834.
 Samaniego y Jaca, Manuel, 978.
 Sanahuja, familia, 1091.
 Sancha, 979.
 Sánchez, Juan, 978.
 Sánchez, L., 978.
 Sánchez Real, José, 985, 1014.
 Santasusagna i Vallès, Joaquim, 809, 830, 970.
 Santian y Valdivieso, Joaquín, 979.
 Santiesteban, Manuel Antonio, 979.
 Sartine, Antonio de, 978.
 Scaramelli, Giovanni Battista, 823.
 Secall i Güell, Gabriel, 1014, 1034.
 Segú i Homs, Baltasar, 801.
 Segura i Valls, Joan, 1014.
 Sentís i Gran, Gaetà, 835.
 Serra i Ferré, Josep, 1011.
 Serra i Moret, M., 879.
 Serra Vilaró, Mn., 894.
 Servusdei, bisbe, 981.
 Silvestre de Barcelona, 979.
 Soberanas i Lleó, Amadeu-J., 1014.
 Soler, Joseph, 978.
 Soriano Montagut, Innocenci, 781, 807.
 Spindeler, Nicolás, 978.
 Suchet, mariscal, 979.
 Suñé Masià, Joan, 889.
 Suria, J., 978.
 Suriá y Burgada, F., 979.
 Talladell, Pere de, 989.
 Tarradellas, Josep, 822, 879.
 Tecla, santa, 978, 979.
 Teixidó, Joseph, 978.
 Teixidor, Isidre, 824.
 Terés i Borrull, Joan, 794.
 Toda, familia, 1080.
 Toda i Gil, Francisco, 824.
 Torre, Francisco de la, 978.
 Torrens del Mas, Pedro de, 824.
 Torres Amat, 809.
 Torroja, Sebastián, 824.
 Tort Mitjans, 809.
 Totavila, Francisco de, 978.
 Urbina, Pedro de, 978.
 Urrea, Pere d', 918.
 Utrillo, Miquel, 960.
 Valda, Victoriano de Claver, 978.
 Valle, Lucio del, 1032.
 Valmaña Fabra, Carlos, 820.
 Vara, Macià de, 866.
 Veciana, familia, 856.
 Velasco, Manuel, 979.
 Ventura, Mn., 845.
 Veri, Tomás, 979.
 Vertamon, Francisco, 978.
 Vidal, Alberto, 979.
 Vidal de Agraz, Diego, 824.
 Vidal i Barraquer, Francesc, 990, 991.
 Vidiella i Josá, Santiago, 975.
 Vila y Sala, Rafael, 979.
 Vilar, Jaime, 978.
 Villalonga y Grimau, Magin Antonio, 979.
 Villanueva, P., 981.
 Villanueva, Iuan de, 978.
 Villena, Juan Manuel de, 979.
 Vinayma, Vicente, 978, 979.
 Vinya i Vidal, Manuel, 904.
 Virgili, Josep Maria, 939.
 Virgili, Pere, 796.
 Vizzardelli, secretari, 982.
 Xabot, comte de, 978.
 Zambrano, Marqués de, 979.
 Zeydel, Fernando de, 979.

